

Vrednovanje učinka Operativnog programa Konkurentnosti i kohezija 2014. – 2020.

Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa
(Grupa 5)

Završno izvješće u okviru ugovora br. 05-C-U-0078/21-17

ožujak 2023.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnoga razvoja
i fondova Europske unije

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

Operativni program
**KONKURENTNOST
I KOHEZIJA**

Europska unija
Zajedno do fondova EU

Sufinancirano sredstvima tehničke pomoći Operativnog programa „Konkurenčnost i kohezija”, iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

EQUINOX
CONSULTING

URBANEX

Izrada ovog izvješća financira se u okviru Operativnog programa „Konkurenčnost i kohezija 2014.-2020.“. Stavovi izneseni u ovom izvješću predstavljaju stavove nezavisnih stručnjaka i ne nužno službeno mišljenje Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Sadržaj

Sadržaj	2
Popis slika	4
Popis tablica	5
Informacije o dokumentu.....	7
Podaci o dokumentu	7
Povijest dokumenta.....	7
Izvršni sažetak.....	8
Executive summary	11
1 Uvod	14
1.1 Kontekst vrednovanja.....	14
1.2 Ciljevi vrednovanja i Završnog izvješća.....	15
1.2.1 Ciljevi vrednovanja	15
1.2.2 Ciljevi Završnog izvješća.....	15
1.3 Opseg vrednovanja.....	15
1.3.1 Analiza sektora	15
1.3.2 Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.....	18
1.3.3 Uvod u Prioritetnu os, investicijske prioritete i specifične ciljeve.....	18
1.3.4 Evaluacijska pitanja i kriteriji vrednovanja	21
2 Metodološki pristup	22
2.1 Izvori podataka i korištene baze podataka.....	22
2.2 Uvod u metodologiju.....	22
2.2.1 Pristup zasnovan na teoriji	24
2.2.2 Pristup zasnovan na podacima.....	28
3 Analiza, nalazi i zaključci provedenog vrednovanja	29
3.1 Teorija promjene	29
3.1.1 Specifični cilj 6c1.....	29
3.1.2 Specifični cilj 6c2.....	34
3.1.3 Specifični cilj 6e1	38
3.1.4 Specifični cilj 6e2	42
3.1.5 Specifični cilj 6i1	46
3.1.6 Specifični cilj 6ii1	51

3.1.7	Specifični cilj 6ii2	56
3.1.8	Specifični cilj 6iii1.....	60
3.1.9	Specifični cilj 6iii2.....	64
3.1.10	Specifični cilj 6iii3.....	68
3.2	Evaluacijsko pitanje 1	72
3.2.1	Korišteni alati i metode	72
3.2.2	Analiza	75
	Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s evaluacijskim pitanjem 1	131
3.3	Evaluacijsko pitanje 2	135
3.3.1	Korišteni alati i metode	135
3.3.2	Analiza	136
3.3.3	Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 2. evaluacijskim pitanjem	139
3.4	Evaluacijsko pitanje 3	141
3.4.1	Korišteni alati i metode	141
3.4.2	Analiza	141
3.4.3	Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 3. evaluacijskim pitanjem	145
3.5	Evaluacijsko pitanje 4	147
3.5.1	Korišteni alati i metode	147
3.5.2	Analiza	147
3.5.3	Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 4. evaluacijskim pitanjem	149
3.6	Evaluacijsko pitanje 5	151
3.6.1	Korišteni alati i metode	151
3.6.2	Analiza	151
3.7	Evaluacijsko pitanje 6	156
3.7.1	Korišteni alati i metode	156
3.7.2	Analiza	156
3.7.3	Sažetak nalaza i zaključaka povezanih sa 6. evaluacijskim pitanjem	159
3.8	Evaluacijsko pitanje 7	160
3.8.1	Korišteni alati i metode	160
3.8.2	Analiza	160
3.8.3	Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 7. evaluacijskim pitanjem	167
3.9	Studija slučaja.....	168
3.9.1	Uvod u projekt i kontekst	168
3.9.2	Primjenjena metodologija	171
3.9.3	Rezultati.....	172

3.9.4	Nalazi i implikacije	173
4	Sažetak nalaza, zaključaka i preporuka	176
5	Dodatak	181
5.1	Prilog 1: Popis literature	181
5.2	Prilog 2: Popis poziva u sklopu prioritetne osi 6	185
5.3	Prilog 3: Popis provedenih intervjeta	191
5.4	Prilog 4: Pitanja postavljena na intervjuima.....	192

Popis slika

Slika 1 – Logički okvir intervencije	24
Slika 2 – Konceptualna struktura Teorije promjene i poveznice kriterija vrednovanja	25
Slika 3 – Shematski prikaz koraka evaluacije učinka zasnovane na teoriji.....	26
Slika 4 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6c1.....	33
Slika 5 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6c2.....	37
Slika 6 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6e1	41
Slika 7 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6e2	45
Slika 8 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6i1.....	50
Slika 9 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6ii1.....	55
Slika 10 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6ii2	59
Slika 11 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6iii1	63
Slika 12 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6iii2.....	67
Slika 13 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6iii3	71
Slika 14 – Sistemski pogled na inicijativu	73
Slika 15 – Pregled finansijskog napretka Prioritetne osi 6	78
Slika 16 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6c1	79
Slika 17 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6c2.....	89
Slika 18 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6e1	96
Slika 19 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6e2	100
Slika 20 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6i1	106
Slika 21 – Financijski napredak Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2	113
Slika 22 – Financijski napredak specifičnog cilja 6iii1	118
Slika 23 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6iii2.....	123
Slika 24 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6iii3.....	128
Slika 25 – Uređaj za Pročišćavanje Otpadnih Voda (UPOV) Joštine	170

Popis tablica

Tablica 1 – Kriterij vrednovanja, pristupi i metode prema evaluacijskom pitanju.....	23
Tablica 2 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6c	32
Tablica 3 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6c1	32
Tablica 4 – Zajednički pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6c	35
Tablica 5 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6c2	36
Tablica 6 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6e	39
Tablica 7 – Pokazatelji rezultata specifični programu Specifični cilj 6e1.....	40
Tablica 8 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6e	43
Tablica 9 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6e2	44
Tablica 10 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6i.....	49
Tablica 11 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6i1	49
Tablica 12 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6ii.....	53
Tablica 13 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6ii1	53
Tablica 14 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6ii.....	58
Tablica 15 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6ii2	58
Tablica 16 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6iii	62
Tablica 17 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6iii1	62
Tablica 18 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6iii	65
Tablica 19 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6iii2	66
Tablica 20 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6iii	70
Tablica 21 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6iii3	70
Tablica 22 – Pregled poziva za Prioritetnu os 6.....	76
Tablica 23 – Pregled napretka projekata Specifičnog cilja 6c1	78
Tablica 24 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6c1.....	79
Tablica 25 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6c1	81
Tablica 26 – Dodatni pokazatelji u sklopu Specifičnog cilja 6c1.....	82
Tablica 27 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6c1.....	84
Tablica 28 – Sažetak pokazatelja 6c11-R Novozaposleni u turističkom sektoru (mjerna jedinica: broj)	84
Tablica 29 – Broj novozaposlenih u turističkom sektoru.....	85
Tablica 30 – Rezultati analize razlika u razlikama broja zaposlenih u sektoru turizma.....	87
Tablica 31 – Pregled napretka projekata u okviru Specifičnog cilja 6c2	88
Tablica 32 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6c2.....	89
Tablica 33 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6c2	91

Tablica 34 – Napredak pokazatelja rezultata koji se odnose na Specifični cilj 6c2	94
Tablica 35 – Napredak pokazatelja rezultata 6c22-R (mjerna jedinica: % ili brojevi)	94
Tablica 36 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6c2	95
Tablica 37 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6e1	96
Tablica 38 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6e1	98
Tablica 39 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6e2	100
Tablica 40 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6e2	102
Tablica 41 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6e2	105
Tablica 42 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6i1	106
Tablica 43 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6i1	108
Tablica 44 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6i1	109
Tablica 45 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6i1	110
Tablica 46 – Rezultat regresijske analize za Specifični cilj 6i1	111
Tablica 47 – Rezultat regresijske analize za Specifični cilj 6i1	111
Tablica 48 – Popis pokazatelja za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2	113
Tablica 49 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2	115
Tablica 50 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6ii1 i 6ii2	116
Tablica 51 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2	117
Tablica 52 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6iii1	118
Tablica 53 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6iii1	120
Tablica 54 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6iii1	121
Tablica 55 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii1	122
Tablica 56 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6iii2	123
Tablica 57 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6iii2	125
Tablica 58 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6iii2	126
Tablica 59 – Vrijednost pokazatelja za projekt KK.06.5.3.02.0001	127
Tablica 60 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii2	127
Tablica 61 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6iii3	129
Tablica 62 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6iii3	130
Tablica 63 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii3	131
Tablica 64 – Analiza jediničnog troška za Investicijski prioritet 6c	152
Tablica 65 – Analiza jediničnog troška za Specifični cilj 6c2	153
Tablica 66 – Analiza jediničnog troška za Specifični cilj 6i1 - odlagališta	153
Tablica 67 – Jedinična analiza troškova za Investicijski prioritet 6i1 - Kapacitet recikliranja otpada ..	154
Tablica 68 – Analiza jediničnih troškova za Specifični cilj 6i1 – Sanirano zemljište	154
Tablica 69 – Analiza jediničnog troška za Specifični cilj 6ii1	155
Tablica 70 – Sažetak pokazatelja 6c22-N (mjerna jedinica:broj)	163
Tablica 71 – Sažetak pokazatelja C009-N za Specifični cilj 6c1 i 6c2 (mjerna jedinica: Posjeti/godina)	163
Tablica 72 – Ugovoreni i plaćeni iznos (EUR)	170

Informacije o dokumentu

Podaci o dokumentu

Projekt	Vrednovanje učinka Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.
Grupa	Prioritetna os 6: Zaštita okoliša i održivost resursa (Grupa 5)
Naziv	Završno izvješće
Klijent	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
Voditelj tima	Tamás Nagy
Verzija	3.1
Broj stranica	193
Status	Finalna verzija

Povijest dokumenta

#	Podatak	Potpisnik	Komentar
1.0	16.9.2022.	Tamás Nagy	Prvi nacrt
2.0	14.12.2022.	Tamás Nagy	Drugi nacrt
3.0	24.2.2023.	Tamás Nagy	Treći nacrt
3.1	6.3.2023.	Tamás Nagy	Finalna verzija

Izvršni sažetak

Ovaj dokument predstavlja Završno izvješće srednjoročnog (engl. *mid-term*) vrednovanja učinka finansijske podrške pružene unutar Prioritetne osi 6: Zaštita okoliša i održivost resursa Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Svrha aktivnosti u okviru vrednovanja bila je provjeriti jesu li utrošena sredstva na provedbu Prioritetne osi 6 učinkovito iskorištena te hoće li se ostvariti dugoročni, odnosno jesu li ostvareni kratkoročni ciljevi planirani u okviru spomenute osi.

Cilj ovog izvješća je prikazati pozadinu vrednovanja, predstaviti metodološki pristup, metode i tehnike vrednovanja, te sažeti sve nalaze, zaključke i preporuke koji su formulirani kao rezultat vrednovanja u vezi s evaluacijskim pitanjima, prije svega u kontekstu svakog specifičnog cilja u sklopu Prioritetne osi 6.

Kao *cut-off* datum, odnosno zaključni datum vrednovanja određen je 31.12.2021. Baze podataka koje je dostavilo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, kao i većina drugih informacija koje su korištene kao osnova za ovo vrednovanje stoga odražavaju stanje na ovaj datum. Slijedom toga, sve izjave, nalazi, zaključci i prijedlozi odnose se na napredak i rezultate postignute do navedenog *cut-off* datuma te ih je potrebno tumačiti uzimajući u obzir navedeni *cut-off* datum. Evaluacijski projekt morao se graditi na ograničenim kapacitetima zbog specifičnosti ugovora. Sadržaj Završnog izvješća stoga se temelji na kvantitativnim i kvalitativnim informacijama koje su se mogle prikupiti i analizirati unutar finansijskog okvira i vremenskog plana definiranih ugovorom o provedbi vrednovanja.

Za potrebe ovog vrednovanja korištena je kombinacija metoda koja uključuje kvalitativne i kvantitativne metode evaluacije, provedene u širokom rasponu istraživačkih tehnika u svrhu davanja odgovora na zadana evaluacijska pitanja. Osnova metodologije bila je evaluacija učinka zasnovana na teoriji. Njezina primjena započela je izradom Teorije promjene za svaki specifični cilj, uglavnom na temelju desk istraživanja, primjenom teorijskog modela o tome kako bi intervencijska logika planiranih akcija trebala funkcionirati i dovesti do ispunjenja postavljenih ciljeva. Potvrda teorije, prvenstveno kroz intervjuje i analizu podataka imala je za cilj otkriti kako je planirana intervencijska logika funkcionalna u stvarnosti, odnosno jesu li ostvareni željeni učinci. Daljnje informacije prikupljene su i obrađene s pomoću intervjuja i deskriptivne analize podataka u svrhu odgovora na svako evaluacijsko pitanje. Pripremljena je i jedna studija slučaja kako bi se dobio dublji uvid u projekt u sklopu Prioritetne osi 6. Predmet studije slučaja bio je projekt KK.06.4.2.18.0001 – Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture. Svrha studije slučaja bila je istražiti dobre, odnosno nepoželjne prakse s obzirom na buduće intervencije. Analiza jediničnih troškova poslužila je kvantifikaciji učinaka, ali i drugih aspekata projekata.

Na razini Prioritetne osi 6 ugovoren je 220 % (4.048,6 milijuna eura) ukupne alokacije (1.843 milijuna eura). Od ukupno 785 ugovorenih projekata do kraja 2021. završeno je njih 396 Posredničko tijelo razine 2 je odobrilo 32 % (1.297,9 milijuna eura) ukupno ugovorenih sredstava. Na *cut-off* datum u sklopu tri od ukupno deset specifičnih ciljeva nije bilo završenih projekata, pa se stoga posljedično kod pojedinih specifičnih ciljeva mogu očekivati samo ograničeni učinci intervencija.

Intervencijska logika u većini je slučajeva dobro osmišljena i postoje odgovarajući pokazatelji za mjerjenje učinaka (tj. pokazatelji neposrednih rezultata i rezultata) podržanih projekata. Zahvaljujući intervencijama u sklopu Specifičnih ciljeva 6c1 i 6c2, do *cut-off* datuma podržano je 15 programa razvoja kulturne baštine, kao neposredan rezultat potpora u turističkom sektoru novozaposleno je 116

djelatnika, u nacionalnim parkovima i parkovima prirode podržano je 126 objekata infrastrukture za posjetitelje, dok je očekivani broj posjeta porastao za 1,2 milijuna (pokazatelj CO09-N). Površina obnovljenih *brownfield* lokacija u sklopu Specifičnog cilja 6e2 iznosila je 5.200 m². U okviru Specifičnog cilja 6i1 zatvorena su i sanirana 22 odlagališta otpada i obnovljeno 32,39 hektara zemljišta, dok se dodatni kapacitet recikliranja otpada povećao za 157.978 tona/godišnje. Provedbom aktivnosti pod Specifičnim ciljevima 6ii1 i 6ii2 omogućena je bolja vodoopskrba za dodatne 242 tisuće stanovnika i poboljšani sustavi pročišćavanja otpadnih voda za 63 tisuće stanovnika. U sklopu Specifičnog cilja 6iii1 uspostavljen je jedan novi sustav praćenja bioraznolikosti, u okviru Specifičnog cilja 6iii2 izrađeno je pet planova za sustave upravljanja invazivnim stranim vrstama i pod Specifičnim ciljem 6iii3 pokriveno je 984 hektara površina staništa koja primaju potporu kako bi postigla bolje stanje očuvanosti.

U nekim slučajevima procjena dodatnih učinaka (tj. onih izvan izravnih neposrednih rezultata intervencije) nije bila moguća zbog nedostupnosti odgovarajućih podataka, kao na primjer za pokazatelje rezultata 6c21-R i 6c22-R. Sveobuhvatniji opis pokazatelja i sustavan način prikupljanja i bilježenja napretka u ostvarenim vrijednostima pokazatelje olakšalo bi praćenje i vrednovanje učinka programa.

Suradnja i komunikacija između različitih dionika i razina sustava upravljanja i kontrole bile su ključan čimbenik uspješnosti funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole i značajno su utjecale na djelotvornost provedbe. Suradnja između dionika bila je odlična u onim slučajevima u kojima su odnosi između dionika bili dobri na neslužbenoj razini i kada su se dionici redovito sastajali. Unatoč tome, fluktuacija djelatnika u pojedinim tijelima i jedinicama u sustavu je velika, što ne samo da negativno utječe na međuljudske odnose, već i na cijelokupno iskustvo, vještine i znanja u sustavu. Iz tog razloga se preporučuje izrada posebnog okvira motivacijskih alata koji bi obuhvaćali različita rješenja za smanjenje fluktuacije. Povrh toga, u promatranom razdoblju u sustavu upravljanja i kontrole ljudski kapaciteti bili nedostatni, što je pogotovo bio slučaj u Posredničkom tijelu razine 2, a što je istaknuto kao jedna od glavnih prepreka učinkovitoj provedbi. S tim u vezi preporuka je da se provede sveobuhvatno preispitivanje postojećih ljudskih kapaciteta kako bi se utvrdila ključna pitanja i moguća rješenja za potrebe njihovog jačanja. Takav bi proces usporedno trebao uključivati i temeljitu analizu upravljanja rezultatima rada, nagrađivanja za rad i sustava motiviranja.

U brojnim slučajevima postupci javne nabave trajali su znatno dulje od predviđenog u početnim planovima provedbe projekata, što je prouzročilo značajna odstupanja od planiranog rasporeda provedbe projektnih aktivnosti. Ulaganja u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva (kao što su npr. Specifični ciljevi 6c1 i 6c2), posebno su bila podložna kašnjenjima u provedbi jer su projektne aktivnosti u najvećoj mjeri ovisile o sezoni, budući da se određene aktivnosti mogu obavljati samo u određenim razdobljima godine (npr. zbog otežanog putovanja na otroke ili izvođenja građevinskih radova zimi). Čak i manje kašnjenje nekih aktivnosti stoga može rezultirati jednogodišnjim kašnjenjem projekta. Mnogi korisnici nemaju dovoljno iskustva ni stručnog znanja za provedbu postupaka javne nabave. S druge strane, kapaciteti jedinica u Posredničkom tijelu razine 2 koje su odgovorne za *ex-post* kontrole postupaka javne nabave nisu bili dovoljni da bi omogućili pravodobnu provedbu kontrola. Zbog toga bi tijekom planiranja provedbe projekata trebalo pažljivo procijeniti vrijeme koje je potrebno za provedbu postupaka javne nabave. Potrebno je osigurati dostatne kapacitete ne samo na strani korisnika, već i sustavu upravljanja i kontrole.

U promatranom razdoblju uočeno je nekoliko vanjskih čimbenika i događaja koji su općenito negativno utjecali na gotovo sve intervencije i uzrokovali odstupanja od prvotnih planova provedbe. Tijekom provedbe započela je pandemija bolesti COVID-19, što je imalo negativne učinke na pravovremenu provedbu projekata u okviru Prioritetne osi 6 otežavajući suradnju dionika i obavljanje fizičkih radova,

kao i zbog odgađanja postupaka javnih nabava. Potresi u Zagrebu i na području Siska, Petrinje i Gline u 2020. godini prouzročili su štete na zgradama i drugoj infrastrukturi na projektnim lokacijama. Ulaganja u infrastrukturu posebno su teško pogodjena sve lošijim gospodarskim uvjetima i najnovijim tržišnim trendovima poput povećanja cijena (posebice cijene energenata), nedostatka kapaciteta za provođenje projektnih aktivnosti u nekim sektorima (npr. građevinski sektor) i uskih grla u opskrbnom lancu kod nekoliko projekata, uključujući nedostatak sirovina, smanjene proizvodnih kapaciteta ili blokade u prijevozu potrebnih proizvoda.

Povećanje cijena utjecalo je na većinu projekata u Prioritetnoj osi 6. Negativni trendovi u pojedinim relevantnim sektorima zahtijevali su izmjenu proračuna brojnih projekata, uključivanje dodatnih resursa postalo je neizbjježno ili čak dovelo do raskida ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava. Iako je Vlada Republike Hrvatske uložila napore kako bi osigurala dodatna sredstva za projekte koji su posebno pogodjeni rastućim cijenama u relevantnim sektorima (kao što je građevinarstvo), predlažu se daljnja osiguravanja pouzdanog izvora financiranja kao i administrativno pojednostavljenje povezanih procedura kako bi se olakšala izmjena ugovora za ugrožene projekte. Sustav upravljanja i kontrole trebao bi biti prilagodljiviji i pružiti dodatnu podršku kada su u pitanju izmjene proračuna projekata, kao i njihovo odobravanje i produljenje rokova za završetak aktivnosti za takve projekte.

Nedostatak kapaciteta i visoke cijene na tržištu u pojedinim su slučajevima (npr. Specifičnog cilja 6c1) bili otežani nedostatkom stručnjaka i izvođača s iskustvom, potrebnim certifikatima i dopuštenjem za obavljanje potrebnih posebnih građevinskih radova (npr. na obnovi kulturne baštine). Građevinska poduzeća su u danom razdoblju često već bila angažirana na drugim gradilištima ili su imale unaprijed dogovorene poslove, nekad i preko godinu dana unaprijed, što je neizbjježno prouzročilo kašnjenja u provedbi projektnih aktivnosti i dodatno poskupjelo cijenu takvih građevinskih usluga.

Iako je izvedivost i održivost ulaganja pažljivo analizirana i planirana u pripremnoj i početnoj fazi provedbe projekata, pouzdanost studija izvedivosti često je dvojbena, dok sustav upravljanja i kontrole često nema dostatnih kapaciteta niti odgovarajućih metodoloških vještina za provjeru i potvrdu valjanosti i postojanosti takvih studija i planova održivosti. K tome se od same izrade tih planova i studija gospodarsko stanje znatno pogoršalo diljem Europske unije. Povećanje cijena i nepovoljni tržišni trendovi nužno će i dalje nepovoljno utjecati na finansijsku izvedivost tekućih ulaganja i mogu ugroziti održivost već operativne infrastrukture završenih projekata zbog rastućih troškova održavanja. Time se dodatno ističe potreba preispitivanja proračuna projekata, kao i planova održivosti tijekom provedbe projekata. Sustav upravljanja i kontrole trebao bi poticati korisnike da redovito ažuriraju svoje planove provedbe te im u tome pružiti podršku, kao i osigurati dodatna finansijska sredstva za projekte kod kojih postoji rizik od raskida ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava zbog negativnog utjecaja gospodarskih trendova.

Executive summary

This document presents the Final report of the mid-term evaluation of financial support provided under Priority axis 6: Environmental protection and Sustainability of Resources of the Operational Programme Competitiveness and Cohesion 2014-2020. The purpose of the evaluation activities is to verify whether the funds spent on the implementation of Priority axis 6 have been effectively used and whether short-term and long-term objectives planned within the Priority axis have been or will be achieved.

The objective of this report is to present the background of the evaluation, introduce the methodological approach, the evaluation methods, and techniques. Furthermore, it is to summarise all the findings, conclusions and recommendations that were formulated as a result of the evaluation regarding the evaluation questions and in terms of each specific objective within Priority axis 6.

The cut-off date of the evaluation is 31 December 2021. Databases provided by the Ministry of Regional Development and EU Funds and the majority of other information used as a basis for the evaluation reflect the situation as of this date. Consequently, all statements, findings, conclusions, and proposals refer to the progress and results achieved up to the cut-off date and should be interpreted in view of this. The evaluation project had to build on limited capacities due to the specificities of the evaluation contract. Thus, the content of the final report is based on quantitative and qualitative information that could be gathered and analysed within the financial frame and time-plan determined by the contract.

The evaluation used a methodology mix including qualitative and quantitative evaluation methods, implemented by a wide range of research techniques applied to answer the evaluation questions. The basis of the methodology was the Theory-Based Impact Evaluation. The application of this method started with the design of the Theory of Change for each specific objective (mainly based on desk research) exploring the theoretical model of how the intervention logic of the planned actions was supposed to work and led to the fulfilment of the objectives. The validation of the theory primarily through interviews and data analysis aimed at discovering how the planned intervention logic worked in reality, i.e., whether the intended effects have been realised. Further information was collected and processed through interviews and descriptive data analysis to answer each evaluation question. One case study was prepared to get a deeper understanding of a typical project (KK.06.4.2.18.0001 – Improvement of water and utility infrastructure in the agglomeration area of Vinkovci, Otok, Ivankovo and Cerna for application construction of water and utility infrastructure) and explore good or bad practices in view of future interventions. Unit cost analysis served the quantification of effects and other aspects of the projects.

At the level of the Priority axis, 220% (4.048,6 MEUR) of the total allocation of the Priority axis (1.843 MEUR) had been contracted. Out of the total of 785 contracted projects by the end of 2021 396 contracts had been completed and 32% of the contracted amount had been verified by the Implementing Body Level 2, amounting to 1.297,9 MEUR. Three out of ten specific objectives within Priority Axis 6 do not have any completed projects by the cut-off date. Consequently, only limited effects can be expected under some of the specific objectives.

The intervention logic is well designed in most cases, and there are proper indicators in place to measure the effects (outputs and results) of the supported projects. Until the cut-off date, 15 cultural heritage development programmes were supported, 116 people were newly employed in the touristic sector as the direct consequence of the support, 126 visitor infrastructure were supported in national

and nature parks, and the expected number of visitors grew by 1.2 million people (CO09-N) thanks to investments under specific objectives 6c1 and 6c2. More than 5,200 m² of brownfields were rehabilitated under specific objective 6e2, 22 landfills were closed and remediated, 32.39 hectares of land had been rehabilitated and the solid waste recycling capacity was increased by 157,978 tonnes/year in specific objective 6i1. More than 242,000 additional people were served by improved water supply systems, and 63,000 by improved wastewater treatment systems due to the activities implemented under specific objectives 6ii1 and 6ii2. One new biodiversity monitoring system was established under specific objective 6iii1. Within specific objective 6iii2, 5 plans for Invasive Alien Species management system were established, and 984 hectares of habitats were supported to attain a better conservation status under specific objective 6iii3.

In some cases, the estimation of further impacts (i.e. effects outside of the direct outputs of the intervention) was hindered by the lack of appropriate data, for example, no data was reported on result indicator 6c21-R and 6c22-R to begin with. A more comprehensive description of indicators, and a consistent way to collect and maintain data on the progress of their values would facilitate the follow-up of programme effects and the evaluation of the programme.

Cooperation and communication between different stakeholders and levels of the management and control system was a key success factor of the operation of the management and control system, and highly influenced the effectiveness of the implementation. Cooperation between stakeholders was excellent in those cases where informal personal relations were good and personal meetings were held between stakeholders. Nevertheless, turnover is high in some units, which not only has a negative effect on personal relations but also weakens overall professional skills and experience within the system. It is therefore proposed to work out a special framework of motivation tools with different ways to moderate high turnover. In the meantime, insufficient human capacities in the management and control system, particularly in the Level 2 Intermediary body, were reported to be one of the major obstacles of effective implementation. A comprehensive review of existing human resources and capacities should thus be carried out to identify the intervention points for capacity building. The exercise is proposed to be coupled with a careful revision of the performance management, the renumeration and the motivation systems.

In many cases, public procurement procedures took much longer than anticipated in the original project plans, which caused significant deviations from the planned implementation schedule of project activities. The investments under some specific objectives (e.g., 6c1 and 6c2) are particularly exposed and sensitive to delays due to the strong seasonality of project activities, since certain activities could be carried out only in particular periods of the year (e.g., due to difficulties of travelling to the islands or carrying out construction works in winter). Consequently, even a minor delay of some activities could result in a 1-year delay of the project. Many users do not have enough experience and expertise to implement public procurement procedures in a timely manner, and without any irregularities. At the same time, the capacities of the units within the Intermediary body Level 2 responsible for ex-post controls are not sufficient for timely implementation of such controls. The significant duration of public procurement procedures should be carefully taken into consideration at the planning of project schedules. Sufficient capacities need to be ensured both on the side of beneficiaries and the management and control system.

Some general external factors and events universally negatively affected almost all interventions and caused deviations from the original implementation plans. The COVID-19 pandemic started during the implementation period, and had clear negative effects on the timely implementation through obstructing the smooth cooperation of stakeholders and the physical works, as well as through the

postponement of public procurements. The earthquake that occurred in Zagreb and then Sisak, Petrinja and Glina regions in 2020 caused damages to the buildings and other infrastructures on projects' construction sites. In addition, Infrastructure investments were hit particularly hard by the deteriorating economic environment and the latest market trends through e.g., the increase in prices, particularly regarding energy costs, the lack of overall capacities in some sectors and the bottlenecks of the supply chain of several projects, including the scarcity of raw materials, the narrowing manufacturing capacities and the blockages in the transportation of necessary products.

The effects of price increases concerned the majority of projects under Priority axis 6. Negative trends in some relevant sectors necessitated the modification of many project budgets, made the involvement of additional resources inevitable or even led to the termination of projects. Although efforts had been made by the Croatian government to make additional resources available for projects particularly suffering from ever-increasing price levels in relevant sectors, like the construction, further arrangements are proposed to be made in the field of ensuring reliable source of financing, as well as the administrative simplification of related institutional procedures to facilitate the amendment of contracts for projects at risk. The management and control system should show flexibility in supporting and adopting changes to the project budgets and in extending project closure deadlines for concerned projects.

The lack of sufficient capacities and affordable prices were aggravated in some specific cases (e.g., Specific objective 6c1) by the scarcity of experts and contractors that have adequate experience and certification to do the necessary special construction works (e.g., reconstruction of cultural heritage sites). The capacities of suitable companies had already been booked for months, and often more than a year in advance, which necessarily caused delays in project activities and further increased prices for their work.

Although the feasibility and sustainability of investments was carefully analysed and planned in the preparatory phase of the projects, the reliability of feasibility studies is often ambiguous, while the management and control system in many cases does not have either sufficient capacities or suitable methodological skills to verify whether these studies and sustainability plans are valid and realistic. In the meantime, the economic environment has significantly deteriorated across the EU since the elaboration of feasibility and sustainability plans. Increasing prices and unfavourable market trends will necessarily affect the financial feasibility of ongoing investments and may endanger the sustainability of already operating infrastructure of closed projects through growing maintenance cost. This draws the attention to the necessity of the revision of project budgets, as well as sustainability plans of beneficiaries during the implementation of projects. The management and control system has to play an incentive and supporting role in facilitating the follow-up and regular update of project plans and in ensuring additional financial resources for projects at risk of cancellation due to the negative effects of economic trends.

1 Uvod

1.1 Kontekst vrednovanja

Vrednovanje (evaluacija) je sustavni proces kojim se ocjenjuje kvaliteta i vrijednost javnih programa dok su u fazi pripreme, u provedbi ili po njihovom završetku. Vrednovanje se provodi s ciljevima poboljšanja kvalitete izrade i provedbe programa te radi vrednovanja njihove djelotvornosti i učinka. Osim toga, jedan od ciljeva je i uspostava snažnijih veza između procesa vrednovanja i donošenja odluka o upravljanju operativnim programima temeljenih upravo na rezultatima provedenih vrednovanja. Također, važnost vrednovanja očituje se u povećanju transparentnosti kohezijske politike pružajući korisnicima programa i javnosti pouzdane informacije o stvarnom učinku aktivnosti financiranih iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Sukladno Uredbi (EU) br. 1303/2013 kao i Strategiji vrednovanja provedbe Europskih strukturnih i investicijskih fondova predviđeno je:

- prethodno (engl. *ex-ante*) vrednovanje - provodi se na početku programskog ciklusa,
- srednjoročno vrednovanje (engl. *mid-term*) - provodi se tijekom njegove provedbe te
- naknadno (engl. *ex-post*) vrednovanje - provodi se nakon završetka provedbe operativnog programa.

Sukladno članku 56. Uredbe (EU) br. 1303/2013, vrednovanje učinka Prioritetne osi 6 Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. predstavlja srednjoročno vrednovanje.

Sukladno članku 45. Uredbe (EU) br. 1303/2013 i njezinim izmjenama država članica treba osigurati potrebna sredstva za provođenje vrednovanja i prikupljanje podataka koji su potrebni za provedbu vrednovanja. Kako bi se utvrdili mjerljivi rezultati intervencija koje se podupiru iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u programskom razdoblju 2014. – 2020., stavljen je veći naglasak na vrednovanje u odnosu na prethodna programska razdoblja. Učinak programa vrednuje se u kontekstu ciljeva svakog Europskog strukturnog i investicijskog fonda i u odnosu na ciljeve Europske strategije za pametan, održiv i uključiv rast.

U skladu sa Strategijom vrednovanja provedbe Europskih strukturnih i investicijskih fondova finansijske perspektive 2014. – 2020. u Republici Hrvatskoj Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije zaduženo je za provođenje vrednovanja učinka Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., kao i za predstavljanje rezultata vrednovanja pred dionicima i članovima Odbora za praćenje Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Prema Zakonu o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu Europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u finansijskom razdoblju 2014.-2020. (Narodne novine, broj 92/14) i Uredbi o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vezi s ciljem „Ulaganje za rast i radnu mjesta“ (Narodne novine, broj NN 107/14, 23/15, 129/15 i 15/17, 18/17 – ispravak, 46/21 i 49/21 – ispravak), Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije obavlja funkciju Upravljačkog tijela Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. te izrađuje i provodi Plan vrednovanja Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. tijekom programskog razdoblja 2014. – 2020. Plan vrednovanja Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. predstavlja temelj za planiranje, upravljanje i koordiniranje procesom vrednovanja.

Ugovaratelj/Izvršitelj konzorcij Equinox Consulting Ltd. i Urbanex d.o.o. izabrani su za provedbu vrednovanja učinka Prioritetne osi 6 Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. od strane Naručitelja Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije te ugovoreni temeljem ugovora br. 05-C-U-078/21-17. Završno izvješće predstavlja treću isporučevinu prema ugovoru o provedbi vrednovanja.

1.2 Ciljevi vrednovanja i Završnog izvješća

1.2.1 Ciljevi vrednovanja

Cilj ovog vrednovanja je procjena učinaka finansijske podrške pružene unutar Prioritetne osi 6 Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. u odnosu na postavljene ciljeve za razdoblje do kraja 2023. godine.

Svrha vrednovanja je provjeriti učinkovitost sredstava utrošenih na provedbu aktivnosti u sklopu Prioritetne osi 6. Fokus je usmjeren na provjeru učinkovitosti, djelotvornosti i učinka aktivnosti usmjerenih na prirodnu i kulturnu baštinu, kvalitetu zraka, *brownfield* lokacije, gospodarenje vodama i otpadom te zaštitu prirode (Natura 2000), vodoopskrbu, odvodnju i obradu otpadnih voda.

Rezultati vrednovanja doprinijeli su dodatnim spoznajama o svim čimbenicima koji su, uz finansijsku podršku, imali utjecaj na provedbu aktivnosti unutar ove osi i na taj način mogu omogućiti kvalitetnije planiranje aktivnosti vezanih uz zaštitu okoliša i održivost resursa u finansijskom razdoblju 2021. – 2027. kao i unaprjeđenju sustava provedbe Prioritetne osi 6.

1.2.2 Ciljevi Završnog izvješća

Ovaj dokument predstavlja Završno izvješće o vrednovanju učinka Prioritetne osi 6 Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Cilj je predstaviti, u skladu s Početnim izvješćem, opći metodološki pristup primjenjen u provođenju vrednovanja, specifične metode i tehnike vrednovanja korištene za provedbu aktivnosti vrednovanja te baze podataka i druge izvore koji su služili kao osnova za prikupljanje informacija. Izvješće predstavlja analizu provedenu kako bi se odgovorilo na evaluacijska pitanja i detaljno opisali nalazi, zaključci i preporuke evaluacijskih pitanja.

1.3 Opseg vrednovanja

1.3.1 Analiza sektora

Ugovor o funkcioniranju Europske unije definira stratešku usmjerenošć Europske unije u području zaštite okoliša. Sukladno članku 191., borba protiv klimatskih promjena izričit je cilj politike Europske unije u području okoliša, a sukladno članku 3. Ugovora o Europskoj uniji, Europska unija se obvezala na „visoku razinu zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša“.

S godinama su ove politike zauzimale sve važnije mjesto, dok su danas bez sumnje ključne u strateškom usmjerenu djelovanja država članica. Za finansijsko razdoblje 2021. – 2027. donesen je europski zeleni

plan s ciljem da Europa postane prvi klimatski neutralan kontinent (temeljem obveza iz Pariškog sporazuma), a sadrži mјere za učinkovito iskorištavanje resursa prelaskom na čisto kružno gospodarstvo, zaustavljanje klimatskih promjena, zaštitu bioraznolikosti i smanjenje onečišćenja. Najmanje 30 % proračuna za finansijsko razdoblje 2021. – 2027. neophodno je namijeniti inicijativama koje djeluju na postizanju navedenih ciljeva.

Ovom ambicioznom planu prethodile su generacije strateških i regulatornih dokumenata i odredbi, s najvećim prethodnim zamašnjakom u finansijskom razdoblju 2014. – 2020. Tijekom tog razdoblja izrađeno je više stotina pravnih dokumenata (direktive, propisi, odluke) koje su države članice trebale prenijeti u nacionalna zakonodavstva, kao i niz strategija (akcijski planovi zaštite okoliša, razvojne strategije, planovi održivog rasta itd.). Središnja strategija Europske unije ovoga programskoga razdoblja Europa 2020¹ obuhvaća i usklađena je sa svim do tada donesenim regulatornim dokumentima, a na području zaštite okoliša definira niz prioriteta u okviru cilja postizanja održivog rasta, od kojih su najvažniji: izgradnja ekonomije s konkurentnim gospodarstvom i održivom uporabom resursa s malim emisijama ugljika, te zaštita okoliša i sprečavanje gubitka bioraznolikosti.

Sedmi akcijski program zaštite okoliša 2013. – 2020.² naziva „Živjeti dobro, u okvirima mogućnosti našeg planeta“ temelji se, osim na Strategiji Europa 2020, i na nizu drugih međunarodnih konvencija i strateških inicijativa Europske unije (uključujući razvojne ciljeve Ujedinjenih naroda), poput Strategije Europske unije o bioraznolikosti do 2020.³ koja postaje jedna od temeljnih sektorskih strategija s kojima su države članice usklađivale svoj regulatorni i strateški okvir do 2020. godine.

Za potrebe izrade programskih dokumenata za finansijsko razdoblje 2014. – 2020., a temeljem Ugovora o pristupanju Europskoj uniji i Prijedloga Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata u kojem se ističe potreba za usklađenošću nacionalnog zakonodavstva s direktivama Europske unije, Republika Hrvatska izradila je Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.⁴ koji je predstavljao prijelaz između Pretpripravnog ekonomskog programa i kasnijih nacionalnih programa reformi. U njemu su definirani okvir i ciljevi nacionalne politike te strukturne reforme za srednjoročno razdoblje. Programom su na nacionalnoj razini prenesene europske politike, između ostalog, i u području zaštite okoliša, odnosno one koje odgovaraju Tematskom cilju 6, ali i europskim strategijama za Dunavsku i Jadransko-jonsku regiju. Na temelju Programa odabrani su investicijski prioriteti za ulaganja u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. koji su u okviru Tematskog cilja 6 izvedeni izravno iz sveobuhvatnog cilja Strategije Europa 2020. – promicanje održivog rasta (povezanog s učinkovitijim korištenjem resursa), ali i ciljeva biološke raznolikosti obuhvaćenih Strategijom bioraznolikosti Europske unije do 2020. U trenutku stupanja na snagu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. na snazi je bila Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske⁵ (NN 30/09) i Nacionalni plan djelovanja na okoliš⁶ iz 2002. godine, no tijekom programskog razdoblja ovo se područje postupno dodatno reguliralo izmjenama postojećih i donošenjem novih zakona i propisa te izradom niza strategija, od kojih se kao najvažniji dokument izdvaja Zakon o zaštiti okoliša⁷ (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18) kojim je zakonodavstvo Republike Hrvatske u

¹ Europa 2020. - Strategija za pametan, održiv i uključiv rast. (2010).

² Sedmi Akcijski Program Zaštite Okoliša i Održivi Gradovi. (2014).

³The EU Biodiversity Strategy to 2020. (2011) („Strategija bioraznolikosti EU-a“, dokument nije dostupan na hrvatskom jeziku) .

⁴Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. (2013).

⁵ NN 30/2009

⁶ NN 46/2002

⁷ NN 80/2013, 153/2013, 78/2015, 12/2018, 118/2018

potpunosti usklađeno s europskim, te Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine⁸.

Vezano za ulaganja u okviru Tematskog cilja 6 Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. koji se odnosi na odlaganje otpada, stopa recikliranja ukupnog komunalnog otpada u Republici Hrvatskoj 2020. godine iznosila je 34 %, što je niže od ciljanog udjela za 2020. godinu sukladno članku 55. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (ZOGO) i Okvirnoj direktivi o otpadu, koji iznosi 50 %. Udio miješanog komunalnog otpada u sakupljenom otpadu 2020. godine činio je 59 %, dok je udio odvojeno sakupljenog komunalnog otpada iznosio 41 %. Time je došlo do povećanja za 4 postotna boda u odnosu na udio odvojenog skupljenog komunalnog otpada u 2019. godini.

U kontekstu pokrivenosti vodnim uslugama, Hrvatska također zaostaje za prosjekom Europske unije. Korištenje vode iz javnih vodoopskrbnih sustava omogućeno je za 94 % stanovništva, dok stvarna priključenost iznosi 86 %. Na sustave javne odvodnje u Hrvatskoj priključeno je samo 53 % stanovništva.

Veliki dio Republike Hrvatske i danas je zagađen minsko-eksplozivnim i neeksplodiranim ubojnim sredstvima što je preostalo kao posljedica ratnih zbivanja. Minirana područja potrebno je razminirati kako bi se omogućilo pripremanje i provedba sustavnog i dugoročno održivog upravljanja tim područjima.

Ekološka mreža Republike Hrvatske zauzima 36,67 % kopnenog teritorija i 16,26 % teritorijalnog mora i unutarnjih morskih voda Republike Hrvatske. Rezultati izvještavanja sukladno članku 17. Direktive o staništima i članku 12. Direktive o pticama koji ukazuju na nepovoljan status očuvanja za 33 % vrsta i stanišnih tipova te na nepoznat status 54 % vrsta i stanišnih tipova. U aspektu bioraznolikosti i zaštite prirode kao ključni problemi ističu se: smanjenje bioraznolikosti uzrokovan degradacijom staništa, unos stranih vrsta u ekosustave, onečišćenje okoliša, klimatske promjene i povećani pritisci gospodarskih aktivnosti.

Promicanje održivog razvoja, tj. gospodarski rast vezan uz učinkovitiju uporabu resursa jasan je prioritet strategije Europa 2020., dok Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata ističe potrebu za unapređenjem zaštite, valorizacije i upravljanja prirodnim i kulturnom baštinom, uzimajući u obzir njezin turistički/poduzetnički potencijal. Slijedom navedenog naglasak je stavljen na održivo korištenje kulturne i prirodne baštine.

Stanovništvo u urbanim područjima Hrvatske i dalje je izloženo visokim razinama koncentracije sitnih lebdećih čestica PM2,5 koje su više od onih koje se smatraju sigurnima za ljudsko zdravlje, a to je osobito izraženo u područjima kontinentalne Hrvatske. Daljnji razvoj i integracija relevantnih podataka u informacijski sustav zaštite okoliša potreban je za praćenje ciljanog smanjenja različitih emisija i ispunjavanje zahtjeva za izvještavanje.

U Hrvatskoj se nalazi velik broj tzv. „brownfield“ područja, tj. područja sa zapuštenom infrastrukturom i objektima gospodarske i društvene namjene. Revitalizacija ovih lokacija važan je poticaj razvoju ovih područja.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.⁹ nastavlja dosadašnje aktivnosti u području zaštite okoliša te nastoji unaprijediti: upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom, praćenje kvalitete

⁸ Ministarstvo zaštite okoliša i energetike. (2019).

⁹ Narodne novine broj 13/2021

zraka, upravljanje *brownfield* lokacijama, upravljanje otpadom, upravljanje vodoopskrbnim i odvodnim sustavima te razminiranje zagađenog prostora kroz sljedeće strateške ciljeve:

- Strateški cilj 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo;
- Strateški cilj 7. Sigurnost za stabilan razvoj;
- Strateški cilj 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost i
- Strateški cilj 13. Jačanje regionalne konkurentnosti.

1.3.2 Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

Temeljem analize socioekonomskog stanja te utvrđenih prepreka za rast i razvojne potrebe u Republici Hrvatskoj tijekom procesa programiranja utvrđeni su glavni ciljevi Operativnog programa Konkurentnost i Kohezija 2014. – 2020. Glavne izazove predstavljaju niska konkurentnost gospodarstva, visoka nezaposlenost, raskorak između obrazovnog sustava i ekonomskih potreba te nedostatna gospodarska i javna infrastruktura i usluge. Strategija Operativnog programa Konkurentnost i Kohezija 2014. – 2020. temelji se na koncentraciji ulaganja u 10 tematskih ciljeva zajedničkog Strateškog okvira i njihovim specifičnim investicijskim prioritetima, s dalnjim fokusom na specifične ciljeve koje je potrebno ostvariti. Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. sadrži 12 prioritetnih osi, koje se sufinanciraju iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, temeljenih na spomenutim tematskim ciljevima:

- Prioritetna os 1 Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija,
- Prioritetna os 2 Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije,
- Prioritetna os 3 Poslovna konkurentnost,
- Prioritetna os 4 Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije,
- Prioritetna os 5 Klimatske promjene i upravljanje rizicima,
- **Prioritetna os 6 Zaštita okoliša i održivost resursa,**
- Prioritetna os 7 Povezanost i mobilnost,
- Prioritetna os 8 Socijalno uključivanje i zdravlje,
- Prioritetna os 9 Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje,
- Prioritetna os 10 Tehnička pomoć,
- Prioritetna os 11 Jačanje oporavka od krize u kontekstu pandemije COVID-19 i priprema za zeleni, digitalni i otporni oporavak gospodarstva,
- Prioritetna os 12 Sanacija šteta od potresa.

1.3.3 Uvod u Prioritetnu os, investicijske prioritete i specifične ciljeve

U okviru Prioritetne osi 6, 6,7 % sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj i 58,7 % sredstava iz Kohezijskog fonda alocirano je u okviru investicijskih prioriteta tematskog cilja 6: 6c, 6e, 6i, 6ii i 6iii. Sukladno Sporazumu o partnerstvu i Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., Prioritetnoj osi 6 dodijeljena su najveća sredstva u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Najveći dio financiranja usmjeren je na vodoopskrbu, odvodnju i obradu otpadnih voda zbog činjenice da sektor vodnog gospodarstva zahtijeva najveća ulaganja zbog obveza Republike Hrvatske preuzetih Ugovorom o pristupanju Europskoj uniji. Unatoč značajnim sredstvima

raspoloživim u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., prepostavlja se da će biti potrebna i dodatna sredstva.

U okviru Prioritetne osi 6 odabрано je pet investicijskih prioriteta:

- 6c - Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine;
- 6e - Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promicanje mjera za smanjenje buke;
- 6i - Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrđene države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve;
- 6ii - Ulaganje u vodni sektor kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrđene države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve, i
- 6iii - Zaštita i obnova biološke raznolikosti i tla te promicanje eko usluga, uključujući Natura 2000 i „zelenu“ infrastrukturu.

Specifični ciljevi koji odgovaraju navedenim investicijskim prioritetima su:

- 6c1 Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine;
- 6c2 Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištim prirodne baštine;
- 6e1 Poboljšanje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka sukladno Uredbi 2008/50/EZ;
- 6e2 Obnova *brownfield* lokacija (bivša vojna i/ili industrijska područja) unutar ITU;
- 6i1 Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta;
- 6ii1 Unapređenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom;
- 6ii2 Razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja vode;
- 6iii1 Poboljšano znanje o stanju bioraznolikosti kao temelj za učinkovito praćenje i upravljanje bioraznolikošću;
- 6iii2 Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000) i
- 6iii3 Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima.

Specifičnim ciljem 6c1 planira se postići održivo korištenje kulturne baštine u svrhu razvoja turizma i društveno-gospodarskog razvoja. Očekivani rezultati koji se nastoje postići su: porast novozaposlenih u turističkom sektoru te povećanje potrošnje turizma za kulturne, sportske i rekreativne usluge.

Specifičnim ciljem 6c2 planirano je unaprjeđenje turizma s naglaskom na kvalitativni aspekt te bolje upravljanje odredištim prirodne baštine. Očekivani rezultati koji se nastoje postići su: povećanje broja posjeta podržanim nacionalnim parkovima i parkovima te povećanje broja posjetitelja koji su educirani o prirodnoj baštini u nacionalnim parkovima i parkovima prirode.

Specifičnim ciljem 6e1 sukladno Uredbi 2008/50/EZ) nastoji se postići glavni rezultat: uspostava odgovarajućeg sustava za nadzor i upravljanje onečišćenjem zraka u skladu s Direktivom 2008/50/EZ koja će obuhvatiti cijelu populaciju. Unapređenje sustava za praćenje kvalitete zraka omogućit će provođenje učinkovite kontrole kvalitete zraka u urbanim sredinama, zonama i aglomeracijama uz pomoć implementacije Direktive 2008/50/EZ.

Specifičnim ciljem 6e2 nastoji se revitalizirati određene dijelove gradova. Ovim specifičnim ciljem nastoji se povećati površina obnovljenih *brownfield* lokacija u vlasništvu gradova koji provode mehanizme Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU).

Specifičnim ciljem 6i1 nastoji se doprinijeti ispunjenju pravne stečevine na temelju obveze (za Direktivu 1999/31 o odlagalištima otpada) za koje su u Ugovoru o pristupanju utvrđena prijelazna razdoblja za Hrvatsku. Važan rezultat u okviru ovog cilja je smanjenje udjela komunalnog otpada deponiranog na ili u zemlji.

Specifičnim ciljem 6ii1 nastoji se osigurati dovoljna količina pitke vode i povećati stupanj priključenosti stanovništva na javne sustave vodoopskrbe. Ovim ciljem nastoji se postići smanjenje broja stanovnika bez pristupa javnim vodoopskrbnim sustavima koji nisu obuhvaćeni monitoringom vode ili koji su spojeni na sustave koji ne zadovoljavaju mikrobiološkim i/ili kemijskim parametrima.

Specifičnim ciljem 6ii2 planira se podržati očuvanje kakvoće vode i plan degradacije vode primarno u svrhu očuvanja ljudskog zdravlja i okoliša te postizanja i održavanja dobrog stanja vode. Ovim ciljem nastoji se povećati količinu tereta onečišćenja koji se pročišćava u skladu sa zahtjevima Direktive o pročišćavanju otpadnih komunalnih voda te povećati broj vodnih tijela s dobrim i vrlo dobrim stanjem prema pokazateljima organskog opterećenja.

Specifičnim cilj 6iii1 planira se održati pravilno funkcioniranje ekosustava i tijek njegovih usluga. Ovim ciljem nastoji se povećati broj vrsta i staništa s uspostavljenim programima praćenja.

Specifičnim ciljem 6iii2 planira se uspostava okvira za upravljanje najmanje 40 % površine pod ekološkom mrežom Natura 2000 te povećanje kapaciteta oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama.

Specifičnim ciljem 6iii3 nastoji se smanjiti površina miniranih šuma i šumskog zemljišta u područjima ekološke mreže Natura 2000.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije bilo je u funkciji Upravljačkog tijela za cijeli Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. tijekom cijelog promatranog razdoblja.

Prema Uredbi o izmjenama Uredbe o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vezi s ciljem »Ulaganje za rast i radna mjesta« iz travnja 2021., u kontekstu Prioritetne osi 6, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije nije delegiralo funkcije Posredničkim tijelima razine 1 za Specifične ciljeve 6c1, 6c2 i 6e2, dok je ulogu Posredničkog tijela razine 2 za te specifične ciljeve imala Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije.

Ulogu Posredničkog tijela razine 1 za preostale specifične ciljeve imalo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, a ulogu Posredničkih tijela razine 2 Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost (za Specifične ciljeve 6e1, 6i1, 6iii1, 6iii2 i 6iii3) i Hrvatske vode (za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2).

Za Specifične ciljeve 6c1 i 6e2 imenovano je i Posredničko tijelo integriranih teritorijalnih ulaganja, tj. Grad središte urbanog područja u kojem se provodi integrirano teritorijalno ulaganje.

Iz navedenog se može zaključiti kako je provedbena struktura Prioritetne osi 6 u danome provedbenom razdoblju razmijerno složena te su u njezinu provedbu u promatranom razdoblju uključena brojna tijela, ne samo unutar sustava upravljanja i kontrole, već i izvan njega (gradovi središta urbanih područja). S druge strane, takvo je stanje razumljivo s obzirom na pozamašan opseg i broj područja i ulaganja obuhvaćenih u sklopu Prioritetne osi 6.

1.3.4 Evaluacijska pitanja i kriteriji vrednovanja

Ovo vrednovanje odgovara na sljedećih sedam evaluacijskih pitanja:

1. Evaluacijsko pitanje 1: Koji su opaženi učinci i promjene na razini pojedinog specifičnog cilja, koliko su opaženi učinci rezultat intervencije, a koliko drugih faktora?
2. Evaluacijsko pitanje 2: Jesu li intervencijska logika i provedbeni instrumenti osigurali očekivanu promjenu u pogledu identificiranih ciljeva/rezultata i rješavanja identificiranih nedostataka/problema? Ako ne, koji su razlozi?
3. Evaluacijsko pitanje 3: Koje su lekcije naučene po svakom specifičnom cilju za budući razvoj javnih politika i za provedbu budućih intervencija (u pogledu osiguravanja svih potrebnih preduvjeta za provedbu, preispitivanja unutarnjih kapaciteta, itd.)?
4. Evaluacijsko pitanje 4: Jesu li učinci intervencija prepoznati od strane ciljnih skupina (korisnici, donosioci odluka) i na koji način?
5. Evaluacijsko pitanje 5: U kojoj mjeri su troškovi opravdani u odnosu na postignute učinke?
6. Evaluacijsko pitanje 6: Jesu li očekivani/opaženi učinci za svaki specifični cilj održivi, jesu li u širem okuženju potrebne promjene koje će podržati učinke intervencije i učiniti ih održivima?
7. Evaluacijsko pitanje 7: Postoje li određene nedosljednosti/odstupanja od početnih pretpostavki i očekivanih ciljeva, koja su to i koji su čimbenici utjecali na pojavu istih?

Vrednovanje Prioritetne osi 6 ima za cilj zadovoljiti pet kriterija vrednovanja utvrđenih prema Planu vrednovanja. Za svaki kriterij identificirana su najrelevantnija evaluacijska pitanja kojima su ispitani zadani kriteriji. Kriteriji i obrađena evaluacijska pitanja su sljedeći:

- Učinkovitost: Analizom učinkovitosti procjenjuju se korištena sredstva i promjene nastale intervencijom, odnosno njezini troškovi i koristi dobivene njezinom provedbom. Evaluacijsko pitanje 5 primarno se odnosi na ovaj kriterij.
- Djelotvornost: Analiza djelotvornosti razmatra koliko su vrednovane intervencije uspješne u postizanju povezanih ciljeva, a također pokriva druge (nenamjerne) učinke koji bi se mogli pojaviti. Primarno, evaluacijsko pitanje 2 ima za cilj odgovoriti na ovaj kriterij. Također, evaluacijska pitanja 1, 4 i 7 trebaju odgovoriti na ovaj kriterij.
- Relevantnost: Analiza relevantnosti uzima u obzir dizajn intervencija i sagledava koliko dobro intervencije rješavaju potrebe i probleme koje imaju za cilj ublažiti. Razmatra se kako ciljevi intervencije odgovaraju širim ciljevima politike Europske unije. Evaluacijska pitanja 2, 4 i 7 bave se ovim kriterijem.
- Učinak: U okviru ovog kriterija ispituje se jesu li intervencije i subjekti odgovorni za njihovu provedbu uspjeli ostvariti očekivane učinke u pogledu rezultata, kao i u pogledu institucionalnog učinka. Prije svega, ovaj će se kriterij obraditi u sklopu odgovora na evaluacijsko pitanje 1 i 3.

- Održivost: Analizom ovog kriterija procjenjuju se vjerojatnosti, jamstva i dokazi povezani s pitanjem jesu li učinci, rezultati i utjecaji relevantnih intervencija održivi, odnosno bi li postignuća programa bila funkcionalna i korisna za ciljnu skupinu u razdoblju održivosti i izvan njega. Evaluacijska pitanja 3, 4 i 6 bave se ovim kriterijem.

2 Metodološki pristup

2.1 Izvori podataka i korištene baze podataka

Kao *cut-off* datum za provođenje vrednovanja učinka Prioritetne osi 6 Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. dogovoren je 31. prosinca 2021. godine. Tijekom vrednovanja analizirani su dokumenti do trenutka *cut-off* datuma predmetnog vrednovanja, odnosno do 31.12.2021. godine te su u obzir uzeti objavljeni pozivi i do tada ugovoreni projekti. Pod završenim projektima podrazumijevaju se samo oni koji su završeni do spomenutog *cut-off* datuma.

U analizi inputa intervencija, odnosno ulaznim podacima podrazumijevaju se ukupno alocirani, ugovoreni i odobreni iznosi; odnosno zbroj bespovratnih sredstava (EU sredstva, nacionalna proračunska sredstva i nacionalna vanproračunska sredstva) i doprinosi korisnika (javna i privatna sredstva).

Glavni izvori podataka za ovo vrednovanje su relevantni strateški dokumenti, prije svega verzija 10 Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i drugi strateški dokumenti navedeni pod podnaslovima Strateška pozadina Teorija promjene (poglavlje 3.1), dokumentacija poziva i projekata¹⁰, specifične baze podataka na razini ciljeva u pogledu alokacija¹¹ te baze podataka na razini projekata izrađene iz sustava ESIF MIS i eFondovi¹². Ostali izvori podataka su statističke tablice Državnog zavoda za statistiku i EUROSTAT-a, drugi javno dostupni izvori podataka te ostali podaci dobiveni od Upravljačkog tijela i korisnika.

Daljnji izvori podataka su nalazi intervjuja obavljenih s institucionalnim akterima i drugim dionicima. Nalazi studije slučaja su također uzeti u obzir.

Neke tablice korištene za analizu sadržavale su podatke u eurima, a druge u kunama. U svakoj analizi korišten je tečaj: 1 euro = 7,6 kuna. U većini slučajeva izvještava se o podacima u milijunima eura, osim ako je točan iznos od posebne važnosti.

2.2 Uvod u metodologiju

Evaluacija je provedena kombinacijom metoda, koja uključuje najsvremenije evaluacijske pristupe implementirane uz pomoć kvalitativnih i kvantitativnih metoda istraživanja. Ovo potpoglavlje daje opći uvod u metodološki pristup koji se koristio za odgovaranje na evaluacijska pitanja. Točna primjena

¹⁰Dokumenti objavljeni na <https://strukturnifondovi.hr>i Datoteka (file 'Pokrenuti postupci dodjele OPKK_Cut-off3112_PA6,9&2.xlsx')

¹¹Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'.

¹²Datoteke 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx' i 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'.

metodologije u slučaju svakog evaluacijskog pitanja detaljno je opisana u pregledu pitanja u poglavlju 3.

U slučaju Prioritetne osi 6, pristup koji se temelji na podacima i na teoriji primijenjen je kako bi se odgovorilo na evaluacijska pitanja i kako bi se steklo razumijevanje ostvarenih učinaka (što se promijenilo), kao i razloga koji su doveli do promjene (zašto i kako se promjena dogodila). Uz pristup koji se temelji na teoriji, primijenjen je i pristup temeljen na podacima koji obuhvaća analizu svih dostupnih podataka i kvantitativnih informacija o relevantnim intervencijama, osobito deskriptivnu statistiku i evaluaciju finansijskih i fizičkih pokazatelja.

Dok pristup utemeljen na teoriji uglavnom, ali ne isključivo, podrazumijeva primjenu kvalitativnih alata („desk“ istraživanje dostupne dokumentacije i intervjuji), pristup temeljen na podacima u osnovi se oslanja na metode kvantitativnog istraživanja (analiza podataka).

Primjena različitih metoda i tehnika u slučaju svakog od sedam evaluacijskih pitanja sažeta je u tablici u nastavku.

Tablica 1 – Kriterij vrednovanja, pristupi i metode prema evaluacijskom pitanju

Rb.	Kriterij vrednovanja	Evaluacijsko pitanje	Pristup	Izabrane metodologije i metode
1	Učinak	Koji su opaženi učinci i promjene na razini pojedinog specifičnog cilja, koliko su opaženi učinci rezultat intervencije, a koliko drugih faktora?	Zasnovan na teoriji	Evaluacija učinka zasnovana na teoriji: desk istraživanje, intervjuji
			Zasnovan na podacima	Analiza podataka (statistike, pokazatelji)
2	Djelotvornost	Jesu li intervencijska logika i provjereni instrumenti osigurali očekivanu promjenu u pogledu identificiranih ciljeva/rezultata i rješavanja identificiranih nedostataka/problema? Ako ne, koji su razlozi?	Zasnovan na teoriji	Desk istraživanje, intervjuji
3	Održivost	Koje su lekcije naučene po svakom specifičnom cilju za budući razvoj javnih politika i za provedbu budućih intervencija (u pogledu osiguranja svih potrebnih preduvjjeta za provedbu, preispitivanja unutarnjih kapaciteta, itd.)?	Zasnovan na teoriji	Intervjuji, studija slučaja
4	Održivost	Jesu li učinci intervencija prepoznati od strane ciljnih skupina (korisnici, donosioci odluka) i na koji način?	Zasnovan na teoriji	Intervjuji
5	Učinkovitost	U kojoj mjeri su troškovi opravdani u odnosu na postignute učinke?	Zasnovan na podacima	Analiza podataka (npr. baze podataka),

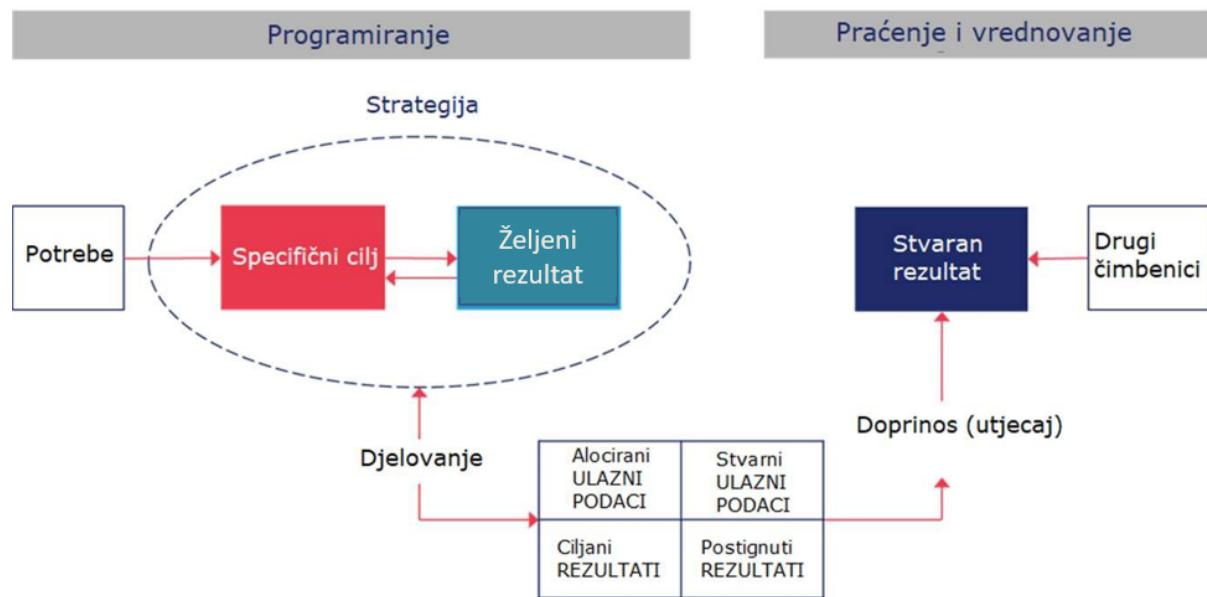
Rb.	Kriterij vrednovanja	Evaluacijsko pitanje	Pristup	Izabrane metodologije i metode
				analiza jediničnih troškova
6	Održivost	Jesu li očekivani/opaženi učinci za svaki specifični cilj održivi, jesu li u širem okuženju potrebne promjene koje će podržati učinke intervencije i učiniti ih održivima?	Zasnovan na teoriji	Intervjui, studija slučaja
7	Relevantnost	Postoje li određene nedosljednosti/odstupanja od početnih pretpostavki i očekivanih ciljeva, koja su to i koji su čimbenici utjecali na pojavu istih?	Zasnovan na teoriji	Desk istraživanje, intervjui, studija slučaja

2.2.1 Pristup zasnovan na teoriji

2.2.1.1 Evaluacija učinka zasnovana na teoriji

Glavni pristup predstavlja primjenu evaluacije učinka zasnovane na teoriji kako bi se odgovorilo na pitanje zašto i pod kojim okolnostima intervencija dovodi do određenog rezultata. Kako bi se odgovorilo na ta pitanja, prvo je izrađen prikaz teorije promjene koja stoji iza intervencije, odnosno logički model kako je intervencija trebala funkcionirati, do kakve je promjene trebala dovesti i na koji način (vidi shematski prikaz u nastavku).

Slika 1 – Logički okvir intervencije

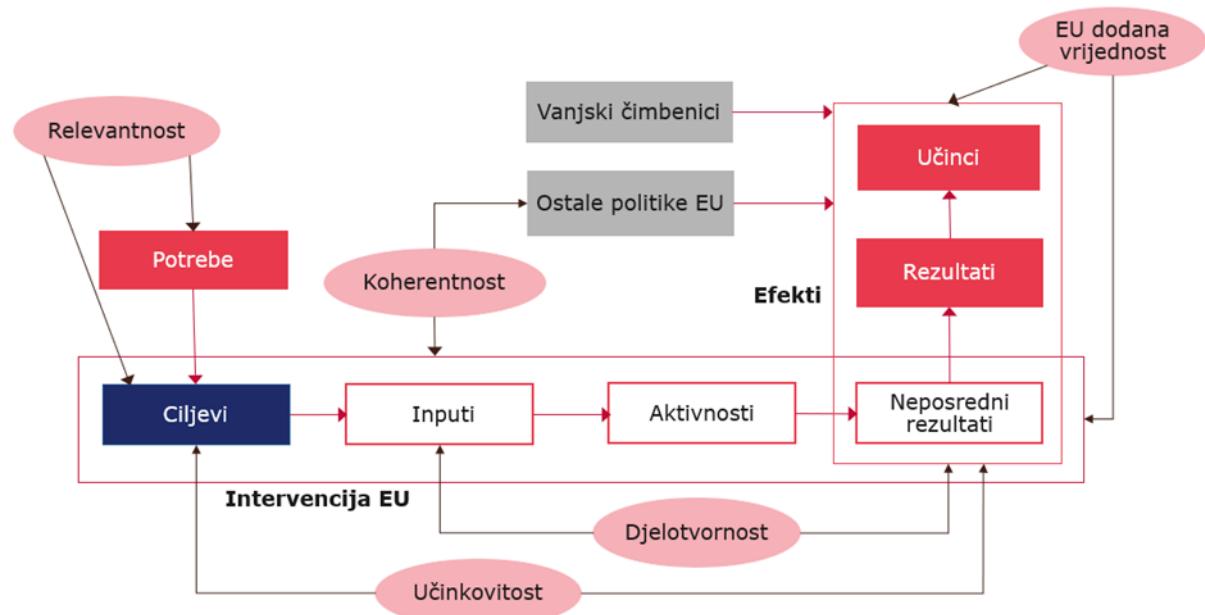
Izvor: Europska komisija, (2014b).

Koraci dizajniranja sastavnih dijelova teorije promjene mogu se sažeti u sljedeće točke:

- Model počinje utvrđivanjem potreba, npr. političkog problema koji intervencija nastoji adresirati.
- *Strateška pozadina* treba obuhvaćati pažljivu analizu kako bi se otkrilo okruženje i kontekst namjeravanih intervencija. U okviru ovog istraživanja potrebno je analizirati koje su relevantne pozadinske politike, strategije i drugi dokumenti, kao i širi ciljevi politike Europske unije kojima naši ciljevi i intervencije trebaju odgovarati.
- Utvrđene potrebe i kontekst politika specificiraju ciljeve koji predstavljaju željenu situaciju, odnosno očekivane promjene koje intervencije namjeravaju postići provedbom.
- Na temelju postavljenih ciljeva potrebno je identificirati potrebne inpute. U ovom slučaju oni predstavljaju finansijska sredstva alocirana za ublažavanje problema politike i ispunjavanje ciljeva.
- *Aktivnosti* se odnose na radnje ili intervencije koje se provode iz alociranih sredstava za ispunjenje ciljeva.
- Neposredni rezultati, rezultati i učinci odnose se na kratkoročne, srednjoročne i dugoročne (namjeravane i nemjeravane) učinke aktivnosti.

Slika 2 predstavlja logički lanac elemenata Teorije promjene, a također ukazuju na vezu kriterija vrednovanja s oblikovanjem Teorije promjene.

Slika 2 – Konceptualna struktura Teorije promjene i poveznice kriterija vrednovanja

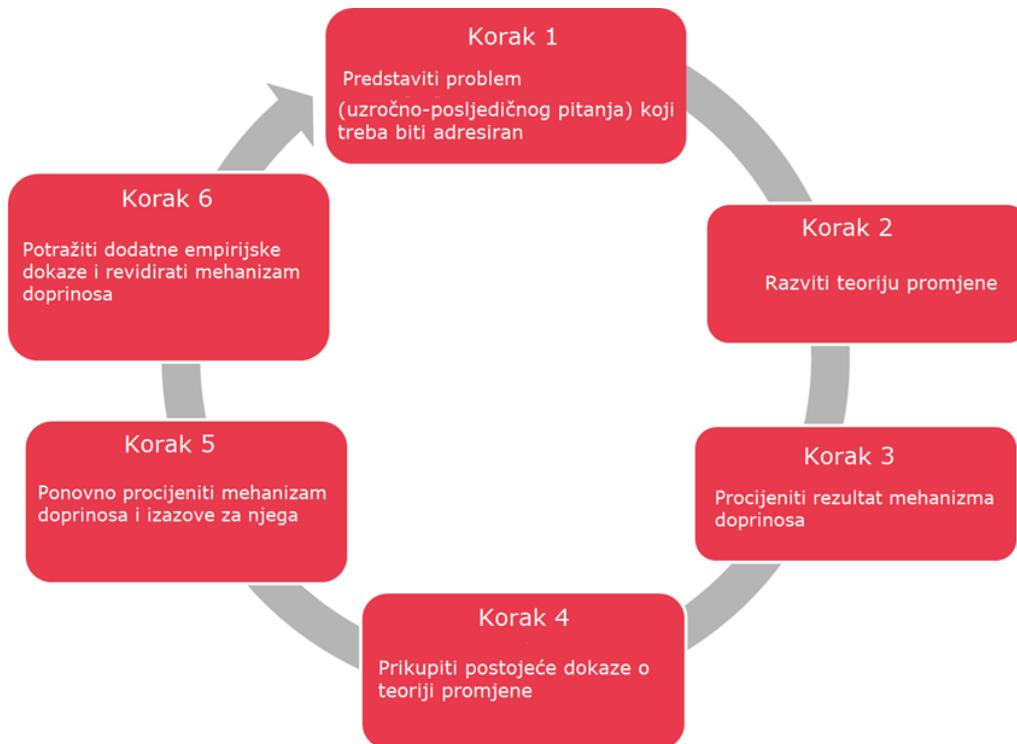

Izvor: Europska komisija, (2021a).

Teorija promjene izgrađena je na temelju desk istraživanja (uglavnom dokumenta Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i tekstova relevantnih poziva) i dostupnih kvantitativnih informacija, prikupljenih prvenstveno intervjima.

Nakon toga, testirano je je li i u kojoj mjeri intervencija funkcionirala kako je predviđeno (npr. je li provedena prema planovima, je li postigla svoje ciljeve, jesu li ostvareni očekivani ili neočekivani učinci itd.), koristeći sve dostupne kvalitativne i kvantitativne dokaze te najsvremenije metode (vidjeti sljedeće potpoglavlje).

Slika 3 – Shematski prikaz koraka evaluacije učinka zasnovane na teoriji

Izvor: Intense, (2021).

2.2.1.2 Desk istraživanje

Desk istraživanja usredotočuju se na prikupljanje uglavnom kvalitativnih pisanih informacija relevantnih za vrednovanje, uključujući pravnu i stratešku pozadinu intervencija koje se proučavaju, programske dokumente koji se na njih odnose, kao i na pregled relevantne znanstvene i evaluacijske literature. Desk istraživanje kao i intervju imali su ključnu ulogu u izgradnji Teorije promjene intervencija.

Prilikom pregleda postojećih strateških i programske dokumenata fokus je bio na:

- Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.
- Popisu poziva definiranom u Prilogu 2
- Godišnjim izvješćima o provedbi Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.
- Sektorskim strategijama:
 - Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine (2017.)
 - Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (2008.)
 - Strategija Europske unije za bioraznolikost do 2030. (2020.)

- Strategija Europske unije o bioraznolikosti do 2020. (2011.)
- Europska strategija za kulturnu baštinu u 21. stoljeću (2017.)
- Strateški plan Ministarstva kulture 2014.-2016. (2014.), 2015.-2017. (2015.), 2018.-2020. (2018.), 2017.-2019.(2017.), 2019.-2021.(2021.), 2020.-2022. (2020.)
- Strategija upravljanja vodama (2008.)
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017.-2022. (2017.)
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (2005.)
- Dosadašnjim evaluacijama i analize sličnih intervencija.

2.2.1.3 *Intervjui*

Tijekom vrednovanja provedeni su polustrukturirani intervjui kako bi se od relevantnih dionika prikupile informacije o njihovom iskustvu u procesu implementacije i njihovom mišljenju o radu tijela u sustavu upravljanja i kontrole, kao i o procesu odlučivanja. Dionici intervjeta uključivali su voditeljicu odjela u Upravljačkom tijelu (Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije), voditeljicu odjela u Posredničkom tijelu razine 1 (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja), voditeljicu službe u Posredničkom tijelu razine 2 (Središnja Agencija za financiranje i ugovaranje) i višeg stručnog savjetnika u Hrvatskim vodama. Od navedenih institucija zatraženo je da predlože najkompetentnije osobe za intervju, tj. one koje su bile uključene u provedbu navedenih projekata.

Ova vrsta intervjeta omogućila je ispitivačima postavljanje otvorenih pitanja i prilagođavanje pitanja prema specifičnim kompetencijama i iskustvu ispitanika.

Nakon izrade, Teorija promjene djelomično je potvrđena intervjuima. Indikativni popis pitanja za intervju nalazi se u prilogu poglavljia 5.4. Struktura i sadržaj intervjeta prilagođavani su tijekom samih intervjeta ovisno o području odgovornosti i stručnosti dionika.

2.2.1.4 *Studija slučaja*

Studija slučaja¹³ je istraživačka metoda čija svrha je prikazati učinak intervencije na temelju stvarnog primjera. Ova kvalitativna metoda uključuje kombinaciju kvantitativnih dokaza da su se određeni rezultati i ishodi dogodili, kao i narativnu raspravu i daljnje dokaze o doprinosima u različitim točkama u lancu rezultata, a sve opisano u nekom kontekstu¹⁴. Općenito, studija slučaja sastoji se od pet dijelova:

- Programski kontekst: opis pozadine programa ili projekta,
- Metodologija evaluacije: kratki pregled procesa primjenjenog u provođenju vrednovanja,
- Rezultati: popis najrelevantnijih rezultata,
- Nalazi i implikacije: formulacija kako studija ilustrira utjecaj programa,
- Indeksi: popis svih izvora dokaza koji se razmatraju u evaluaciji (Prilog 1: Popis literature).

Studije slučaja mogu pružiti dodatne informacije i dokaze o rezultatima, ishodu programa ili identificirati slabe ili nedostajuće elemente programa. Korisna je to metoda ako ne postoji dovoljan broj završenih projekata.

¹³Vanclay, F., (2012).

¹⁴Vanclay, F., (2012).

U sklopu ove evaluacije provedena je analiza studije slučaja o projektu referentne oznake KK.06.4.2.18.0001 „Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture”

2.2.1.5 Anketa

Dok je provođenje ankete s ciljnim skupinama intervencija bilo planirano u početnoj fazi evaluacije, potrebni podaci (npr. kontakt podaci) nisu bili dostupni u toj fazi. Posljedično, od ove metode se odustalo u fazi izrade Međuizvješća zbog činjenice da točan popis korisnika i njihovi podaci za kontakt nisu bili dostupni u slučaju onih specifičnih ciljeva gdje bi ankete imale dodatnu vrijednost. Slično tome, kontaktni podaci krajnjih korisnika (ciljne skupine) razvijene infrastrukture također nisu bili dostupni zbog velikog broja krajnjih korisnika i nedostatka prikupljanja osobnih podataka od njih. Pronalaženje krajnjih korisnika i izravno stupanje u kontakt s njima nije izvedivo u okviru ugovora o evaluaciji.

2.2.2 Pristup zasnovan na podacima

2.2.2.1 Deskriptivna statistička analiza podataka

Prvi korak analize podataka bilo je prikupljanje svih dostupnih podataka¹⁵ vezanih uz provedbu, učinkovitost ili djelotvornost intervencija pod Prioritetnom osi 6. Prikupljeni su i drugi relevantni kvantitativni podaci, poput baza podataka relevantnih ministarstava i drugih javnih tijela te Državnog zavoda za statistiku. Nakon ove faze, sastavljane su baze podataka radi formalizirane analize informacija pomoću deskriptivnih statističkih metoda i softvera za statističku obradu (Stata, R, Python).

Prvi korak analize podataka označen je napretkom zajedničkih pokazatelja te pokazatelja specifičnih za ovaj program koji se odnose na neposredne rezultate i rezultate. U slučaju Specifičnih ciljeva 6e1, 6ii2 i 6iii3, niti jedan projekt nije završen pa je analiziran samo napredak pokazatelja neposrednih rezultata.

2.2.2.2 Procjena protučinjeničnog učinka

Drugi korak analize bio je proučiti doprinos neposrednih rezultata intervencije na uočenu promjenu u vrijednosti pokazatelja rezultata.

U okviru nekih specifičnih ciljeva nije bilo završenih projekata do kraja 2021. (na primjer, Specifični ciljevi 6e1, 6ii2 and i 6iii3). Međutim, značajni učinci već su postignuti u okviru ovih specifičnih ciljeva.

U nekim slučajevima neposredni rezultati projekata imali su izravan utjecaj na promjenu vrijednosti pokazatelja rezultata (na primjer, Specifični ciljevi 6e2, 6ii1, 6iii1, 6ii2).

U nekim slučajevima podaci o ostvarenju pokazatelja rezultata dostupni su za cijelu Hrvatsku i zasebno za podržane projekte. Time nam je omogućena procjena doprinosa projekata promjeni vrijednosti pokazatelja rezultata. Točnije, u slučaju Specifičnog cilja 6c1, podatak o broju zaposlenih u turističkom sektoru dostupan je na nacionalnoj razini, a zabilježen je i porast broja zaposlenika na podržanim lokacijama kao izravna posljedica podržanih akcija. Stoga se doprinos intervencija može procijeniti pomoću deskriptivne statistike, bez primjene regresijskih modela ili drugih naprednih statističkih

¹⁵ Baze podataka izvučene iz sustava ESIF MIS/eFondovi, uključujući podatke o napretku ugovorenih projekata i napretku pokazatelja, podaci predstavljeni u verziji 2021.1 Godišnjeg izvješća o provedbi

metoda. Nadalje, u ovom je slučaju procjena protučinjeničnog učinka provedena metodom razlika u razlikama, iako se zbog ograničenja interpretaciji rezultata treba pristupiti s oprezom.

U nekim slučajevima nisu dostupni nikakvi podaci o napretku pokazatelja rezultata (na primjer, Specifični cilj 6c2¹⁶) ili isti nisu dostatni za procjenu utjecaja intervencije te nije dostupno dovoljno podataka (ili zamjenskih podataka). U slučaju Specifičnog cilja 6i1, regresijskom analizom utvrđeno je jesu li završeni projekti utjecali na količinu komunalnog otpada deponiranog na ili u zemlju (više pojedinosti navedeno je u Evaluacijskom pitanju 1).

2.2.2.3 Analiza troškova i koristi

Za potrebe analize učinkovitosti intervencije izračunati su jedinični troškovi za Specifične ciljeve 6c1, 6c2, 6i1 i 6ii1.

3 Analiza, nalazi i zaključci provedenog vrednovanja

Analiza učinaka intervencije provodi se metodom evaluacije učinka zasnovane na teoriji u skladu s gore opisanim metodološkim pristupom. Primjena evaluacije učinka zasnovane na teoriji započinje izgradnjom teorije promjene, odnosno teorijskog okvira intervencija analiziranog specifičnog cilja (vidi poglavlje 3.1). U poglavlju 3.2 istražuje se kako se teorija pretvorila u stvarnost, odnosno predstavlja se analiza opaženih učinaka intervencija i ispituju vanjski čimbenici koji su utjecali na rezultate postignute u okviru pojedinog specifičnog cilja, no koji nisu izravno povezani s intervencijama.

3.1 Teorija promjene

Kao prvi korak evaluacije učinka zasnovane na teoriji, izgrađena je teorija promjene koja se odnosi na logički model kako je intervencija trebala funkcionirati, a započinje utvrđivanjem potreba i ciljeva koji se žele postići.

3.1.1 Specifični cilj 6c1

Specifični cilj 6c1 odnosi se na povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine.

Potrebe

Potrebe, odnosno problemi politike koje treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja su sljedeći:

1. Kulturna baština zbog svoje jedinstvenosti i privlačnosti predstavlja ključnu točku *brenda/atrakcije* s najvećim potencijalom za razvojni program u određenoj regiji. Međutim, kulturna baština uglavnom je fizički uništena, ugrožena i van upotrebe. Iznad svega, cjelokupno

¹⁶ 6c2 Povećanje atraktivnosti edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine

upravljanje ovom vrstom baštine nije u skladu s gospodarskim ciljevima, ponajviše s velikim potencijalom za otvaranje radnih mesta.

2. Suprotno navedenom, u ograničenom broju područja kulturna baština se neadekvatno koristi (tj. prekomjerno iskorištava), posebice u gospodarske svrhe, uglavnom za turizam.

Ciljevi

Glavni ciljevi su:

1. Sačuvana, obnovljena, promovirana, revitalizirana i dobro upravljana odredišta kulturne baštine.
2. Povećati broj turističkih dolazaka i noćenja; povećati broj posjeta ključnim kulturnim odredištima i posljedično produljenje turističke sezone.
Planirano je da pozivi u okviru Specifičnog cilja 6c1 rezultiraju povećanjem zaposlenosti za oko tisuću radnika u turističkom sektoru do 2023. godine. Dvije trećine radnika bile bi zaposlene direktno u turističkim smještajnim objektima dok bi trećina bila zaposlena u drugim turističkim aktivnostima.
3. Poticanje rasta i radne uspješnosti lokalnih mikro, malih i srednjih poduzetnika, s gospodarskim i radnim prelijevanjima u lokalno i regionalno gospodarstvo.

Strateška pozadina

Sljedeće strategije i dokumenti ocrtavaju okruženje i kontekst namjeravanih intervencija:

- Strategija Europa 2020¹⁷: Glavna strategija gospodarskog razvoja Europske unije za posljednje desetljeće povezuje gospodarski rast s učinkovitim korištenjem resursa.
- Ekonomski program Republike Hrvatske 2013¹⁸: Ovaj nacionalni dokument usmjeren je na razvoj poduzetništva u kulturi i kreativnim industrijama, kao i ulaganja u očuvanje kulturne baštine s obzirom na njihov značajan utjecaj na razvoj turističkih aktivnosti, poduzetništva općenito i otvaranje novih radnih mesta.
- relevantni dokument o stajalištima Europske komisije u okviru Europskog semestra: ovaj dokument također skreće pozornost na pojačanu zaštitu, valorizaciju i upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom u smislu njezinih turističkih/poslovnih potencijala.

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilj 6c1 iznosila je 141,3 milijuna eura, od čega je 120,1 milijuna eura bespovratnih sredstava Europske unije¹⁹, a nacionalni doprinos 21,2 milijuna eura (15 %)²⁰.

Aktivnosti

U sklopu Specifičnog cilja 6c1 do *cut-off* datuma objavljeno je 15 poziva. Projekti se mogu podijeliti u dvije kategorije: integrirani razvojni programi (dva poziva) i projekti u okviru mehanizma integriranog teritorijalnog ulaganja (ITU) (13 poziva).

Što se tiče prve kategorije, raspisana su dva poziva:

¹⁷ Europa 2020. - Strategija za pametan, održiv i uključiv rast. (2010).

¹⁸ Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. (2013).

¹⁹ Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

²⁰Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

1. KK.06.1.1.01. Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine - aktivnosti u okviru ovog poziva imaju za cilj pripremu i provedbu Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine. Ovaj poziv objedinjuje različite komponente i povezane aktivnosti kojima se osigurava unapređenje upravljanja kulturnom baštinom s ciljem doprinosa održivom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini. Kao takvi, programi cjelovitog razvoja pridonose društveno-gospodarskom razvoju, stvaraju prepoznatljive turističke destinacije, povećavaju broj zaposlenih i troškove turizma. Planirano je financiranje deset programa razvoja kulturne baštine iz drugih izvora, uključujući sve aktivnosti potrebne za razvoj jedne turističke destinacije.
2. KK.06.1.1.03: U 2018. godini, kroz postupak izravne dodjele, ugovoren je i pokrenut jedan projekt po ovom pozivu („Arheološki park Vučedol“). Cilj ovog projekta bio je značajno doprinijeti gospodarskoj revitalizaciji i razvoju grada Vukovara, Vukovarsko-srijemske županije i šire regije izgradnjom i uređenjem Arheološkog parka Vučedol kroz unapređenje kulturne (arheološke) i turističke infrastrukture te ponude, komunalne infrastrukture, promocije turizma, razvoja poduzetništva i ruralnog prostora, korištenjem novih tehnologija i kreativnih ideja pri obrazovanju, prezentaciji i promociji jedinstvene kulture i povijesne baštine na području Parka. Naglasak je na provedbi aktivnosti promocije i vidljivosti Arheološkog parka Vučedol, a razvijen je turistički proizvod kulturnog i arheološkog turizma koji predstavlja cjelogodišnju ponudu i privlači turiste na destinaciju.

Što se tiče druge kategorije, u okviru mehanizma Integriranog teritorijalnog ulaganja (ITU) objavljeno je 13 poziva, uglavnom izravno dodijeljenih strateških projekata. ITU mehanizam ima višedimenzionalni pristup, kombinirajući ulaganja iz različitih područja. Alat je to za korištenje tijekom programskog razdoblja Europskih strukturnih i investicijskih fondova i ima za cilj olakšati provođenje teritorijalnih strategija za koje je potrebno financiranje iz različitih izvora²¹. Ovaj mehanizam omogućuje državama članicama Europske unije da kombiniraju ulaganja iz nekoliko prioritetsnih osi jednog ili više operativnih programa u svrhu višedimenzionalne i međusektorske intervencije²². Stoga takvi projekti imaju za cilj potaknuti integrirani razvoju definiranim zemljopisnim područjima.

Ishodi i učinci

Planirano je da se učinci mjere uglavnom pokazateljima i povratnim informacijama različitih ciljnih skupina. U evaluacijskom pitanju 1. vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod Evaluacijskim pitanjem 4.). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program i pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 2 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za investicijski prioritet 6c, a Tablica 3 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za Specifični cilj 6c1.

²¹ Europska komisija. (2015).

²² Europska komisija. (2014a)

Tablica 2 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6c

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6c22-N	Broj podržane infrastrukture za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode koji doprinose boljem upravljanju baštinom	Broj	100
6c13-N	Broj podržanih programa razvoja kulturne baštine koji će poboljšati 10 regionalnih odredišta	Broj	17
CO09-N	Održivi turizam: Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu	Posjeti/godina	1.191.973

Izvor: Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.

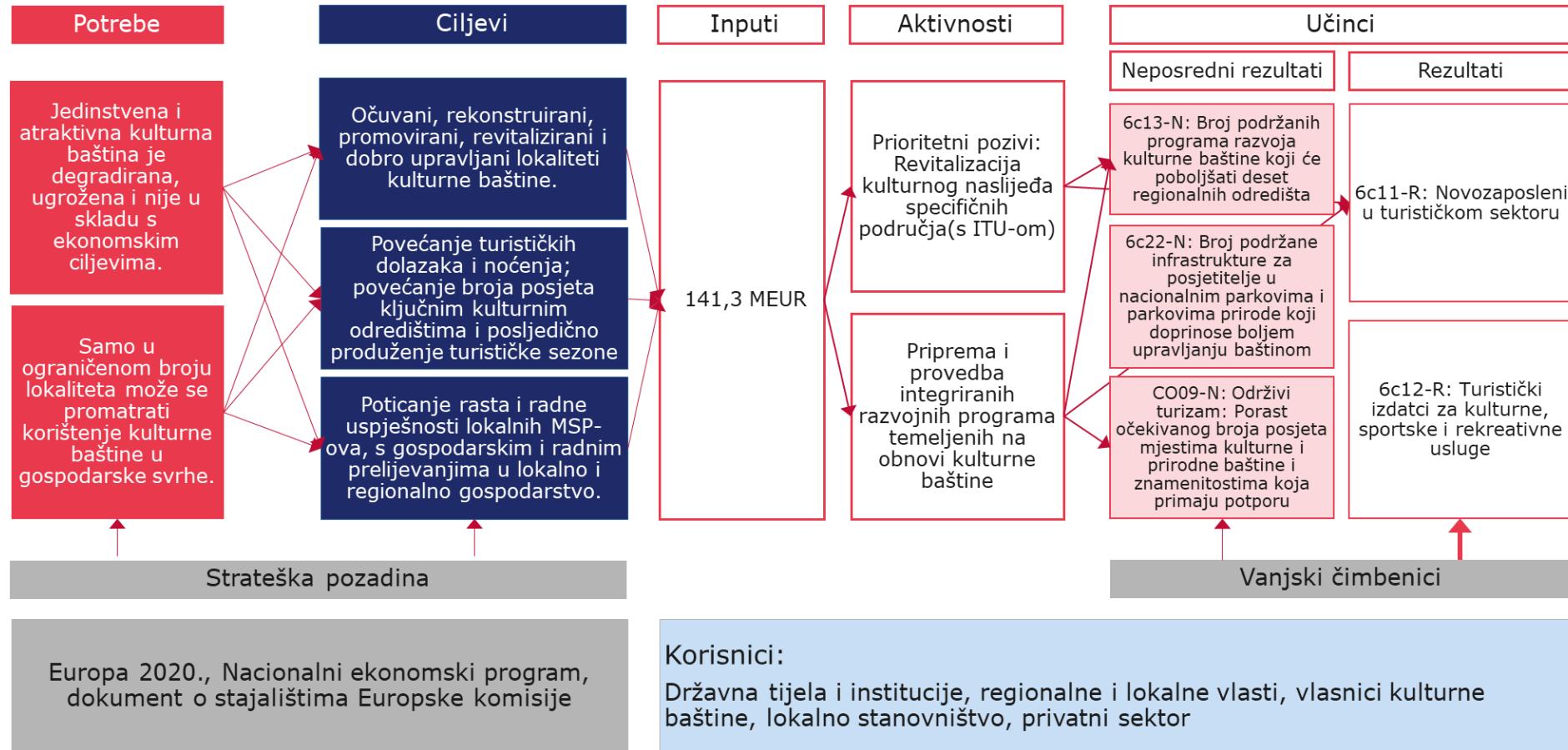
Tablica 3 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6c1

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6c11-R	Novozaposleni u turističkom sektoru	Broj	85.446	86.514	1.068
6c12-R	Turistički izdatci za kulturne, sportske i rekreativne usluge	Euro	410.000.000	530.000.000	120.000.000

Izvor: Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 4 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6c1.

Slika 4 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6c1

Izvor: Vlastita obrada temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.1.2 Specifični cilj 6c2

Specifični cilj 6c2 odnosi se na povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredišta prirodne baštine.

Potrebe

Potrebe koje treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja su sljedeće:

1. Nacionalni parkovi i parkovi prirode predstavljaju posebno bogatstvo, ali unatoč tome uočava se kontinuirani gubitak bioraznolikosti ponajviše zbog neadekvatnosti regionalnih tijela koji njima upravljaju (manjak osoblja i ograničena finansijska sredstva).
2. Prirodna baština pruža mogućnosti za gospodarski i društveni razvoj prvenstveno na lokalnoj razini i u vezi s održivim turizmom, ali njihova je ekonomska vrijednost nedovoljno iskorištena.

Ciljevi

Glavni ciljevi su:

1. Povećati privlačnost odredišta prirodne baštine na održiv način, što se može mjeriti brojem turista.
2. Održiva gospodarska ili društvena valorizacija (uključujući podizanje svijesti ili obrazovne aktivnosti) zaštićenih područja prirode. Očekuje se da će aktivnosti unaprijediti kvalitativne aspekte turizma u vidu povećane edukacije posjetitelja o vrijednosti prirodne baštine.
3. Bolje upravljanje posjetiteljima glavnih nacionalnih parkova, a ne povećanje broja posjetitelja u tim regijama.

Strateška pozadina

Strategije i dokumenti koji reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih zahvata isti su kao i za 6c1:

- Strategija Europa 2020²³: ovaj dokument povezuje gospodarski rast s učinkovitim korištenjem resursa.
- Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.²⁴: ovaj nacionalni dokument usmjeren je na razvoj poduzetništva u kulturi i kreativnim industrijama, kao i ulaganja u očuvanje kulturne baštine s obzirom na njihov značajan utjecaj na razvoj turističkih aktivnosti, poduzetništva općenito i otvaranje novih radnih mjesta.
- Relevantni dokumenti o stajalištima Europske komisije u okviru Europskog semestra: ovaj dokument također skreće pozornost na pojačanu zaštitu, valorizaciju i upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom sa stajališta turističkog/poslovnog potencijala.

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6c2 iznosila je 120,7 milijuna eura, od čega je 102,6 milijuna eura bespovratnih sredstava Europske unije²⁵, a nacionalni doprinos 18,1 milijuna eura (15 %)²⁶.

²³ Europa 2020. - Strategija za pametan, održiv i uključiv rast. (2010).

²⁴ Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.

²⁵ Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

²⁶Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Aktivnosti

Planirano je raspisivanje triju poziva:

1. KK.06.1.2.01: Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode. Opći ciljevi ovih projekata su poboljšati infrastrukturu na određenom području kako bi prirodna baština postala atraktivnija.
2. KK.06.1.2.02: Promicanje održivog razvoja prirodne baštine. Ovi projekti usmjereni su na održivo korištenje prirodne baštine s ciljem doprinosa održivom društveno-ekonomskom razvoju na lokalnoj/regionalnoj razini.
3. KK.06.1.2.03: Promicanje održivog razvoja prirodne baštine na području Slavonije, Baranje i Srijema. Ovaj poziv ima za cilj dostatnu iskorištenost turističkog potencijala i adekvatnu valorizaciju prirodne baštine kroz ukupnu turističku ponudu.

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U evaluacijskom pitanju 1. vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod Evaluacijskim pitanjem 4.). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 4 prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za investicijski prioritet 6c koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., a Tablica 5 pokazatelje rezultata specifične programu za Specifični cilj 6c2.

Tablica 4 – Zajednički pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6c

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6c22-N	Broj podržane infrastrukture za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode koji doprinose boljem upravljanju baštinom	Broj	100
6c13-N	Broj podržanih programa razvoja kulturne baštine koji će poboljšati 10 regionalnih odredišta	Broj	17
CO09-N	Održivi turizam: Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu	Posjeti/godina	1.191.973

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

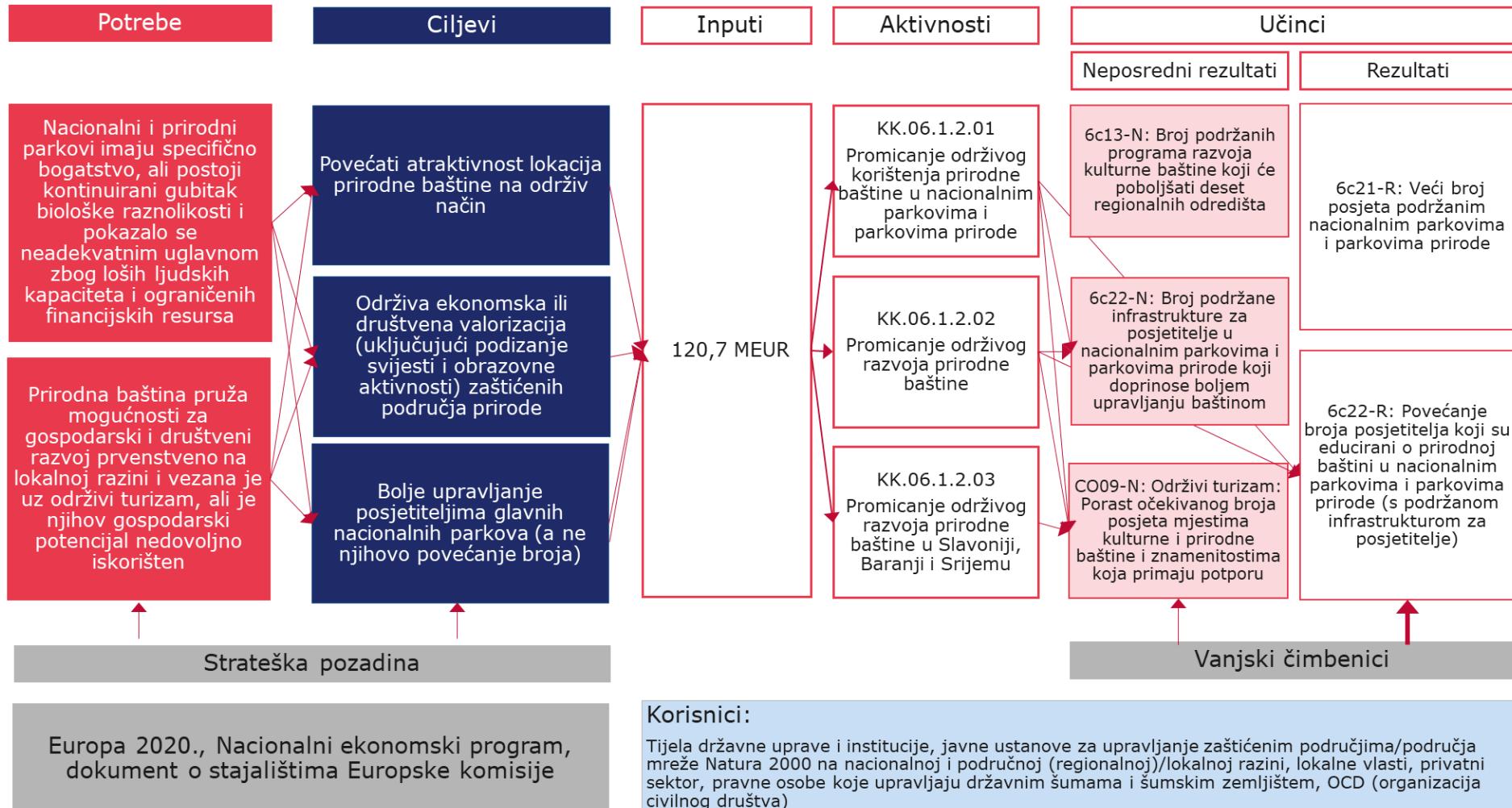
Tablica 5 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6c2

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6c21-R	Veći broj posjeta podržanim nacionalnim parkovima i parkovima prirode	Broj	2.360.483	2.660.483	300.000
6c22-R	Povećanje broja posjetitelja koji su educirani o prirodnoj baštini u nacionalnim parkovima i parkovima prirode (s podržanom infrastrukturom za posjetitelje)	Postotak	1 %	30 %	29 %

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 5 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6c2.

Slika 5 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6c2

Izvor: Vlastita izrada temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.1.3 Specifični cilj 6e1

Specifični cilj 6e1 odnosi se na poboljšanje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka sukladno Uredbi 2008/50/EZ.

Potrebe

Iako se opće stanje okoliša može ocijeniti dobrim, potrebno je unaprijediti kvalitetu zraka kako bi se poboljšao urbani okoliš, revitalizirali gradovi, smanjilo onečišćenje zraka i promicale mjere za smanjenje buke.

Potreba koju treba riješiti u okviru ovog specifičnog cilja je sljedeća:

- Većina Hrvatske spada u I. kategoriju (čist ili daljinski onečišćen), ali kakvoća zraka nekih urbanih područja je II ili III klase (umjereno ili prekomjerno onečišćen). To su najveći gradovi sa zagađenjem ne samo od industrije, već i od transporta i neka urbana područja srednje veličine koja imaju značajna industrijska postrojenja koja treba poboljšati. Štoviše, postojeći sustav praćenja i upravljanja onečišćenjem zraka mora se nadograditi u skladu s Direktivom 2008/50/EZ.

Ciljevi

Opći cilj je doprinijeti integriranom i održivom urbanom razvoju.

Glavni cilj je:

Osigurati mjere za poboljšanje urbanog okoliša, prvenstveno kvalitete zraka sukladno Direktivi 2008/50/EZ.

Strateška pozadina

Sljedeće strategije i dokumenti reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih zahvata:

- Direktiva 2008/50/EC²⁷: također poznata kao Direktiva o kvaliteti zraka i čišćem zraku za Europu, koja ograničava emisije određenih kemijskih tvari od 2010.
- Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.²⁸

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6e1 iznosila je 22 milijuna eura, od čega je 18,7 milijuna eura bespovratnih sredstava Europske unije²⁹, a nacionalni doprinos 3,3 milijuna eura (15 %)³⁰.

Aktivnosti

Planirano je raspisivanje dvaju poziva:

1. KK.06.2.1.01: Uspostava nacionalnog referentnog laboratorija za emisije iz motora s unutarnjim izgaranjem za necestovne pokretne strojeve. Prije njegove uspostave takav

²⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0050>

²⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/ep2013_croatia_en_0.pdf

²⁹Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.

³⁰Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

laboratorij nije postojao u Republici Hrvatskoj. Cilj mu je uspostaviti i opremiti laboratorij odgovarajućom mjernom opremom, te osim opreme educirati osoblje kako bi njome mogli samostalno i kvalitetno provoditi predviđena ispitivanja. U Nacionalnom referentnom laboratoriju prvenstveno će se provoditi ispitivanje i kontrola emisija iz motora s unutarnjim izgaranjem necestovnih pokretnih strojeva prema odredbama Uredbe (EU) 2016/1628.

2. KK.06.2.1.02: AIRQ - Proširenje i modernizacija nacionalne mreže za kontinuirano praćenje kvalitete zraka. Svrha ovog projekta je unapređenje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka kako bi se postigla učinkovita kontrola i upravljanje kvalitetom zraka u urbanim područjima, zonama i aglomeracijama. Planom se pruža podrška provedbi zakonodavnog okvira u području kvalitete zraka i zaštite okoliša (Direktiva 2008/50 EZ, Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14)).

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 6 prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za Investicijski prioritet 6e, a Tablica 7 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za Specifični cilj 6e koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

Tablica 6 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6e

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6e12-N	Nove i nadograđene postaje za mjerjenje zraka	Broj	24,00
6e21-N	Površina neobnovljenih <i>brownfield</i> područja u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove	m ²	35.000,00
6e22-N	Površina obnovljenih <i>brownfield</i> lokacija u vlasništvu općina, u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave, u vlasništvu Republike Hrvatske ili u vlasništvu pravnih osoba kojima je osnivač jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave ili Republika Hrvatska, a nalazi se na urbanom području gdje se provodi ITU mehanizam	m ²	15.000,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

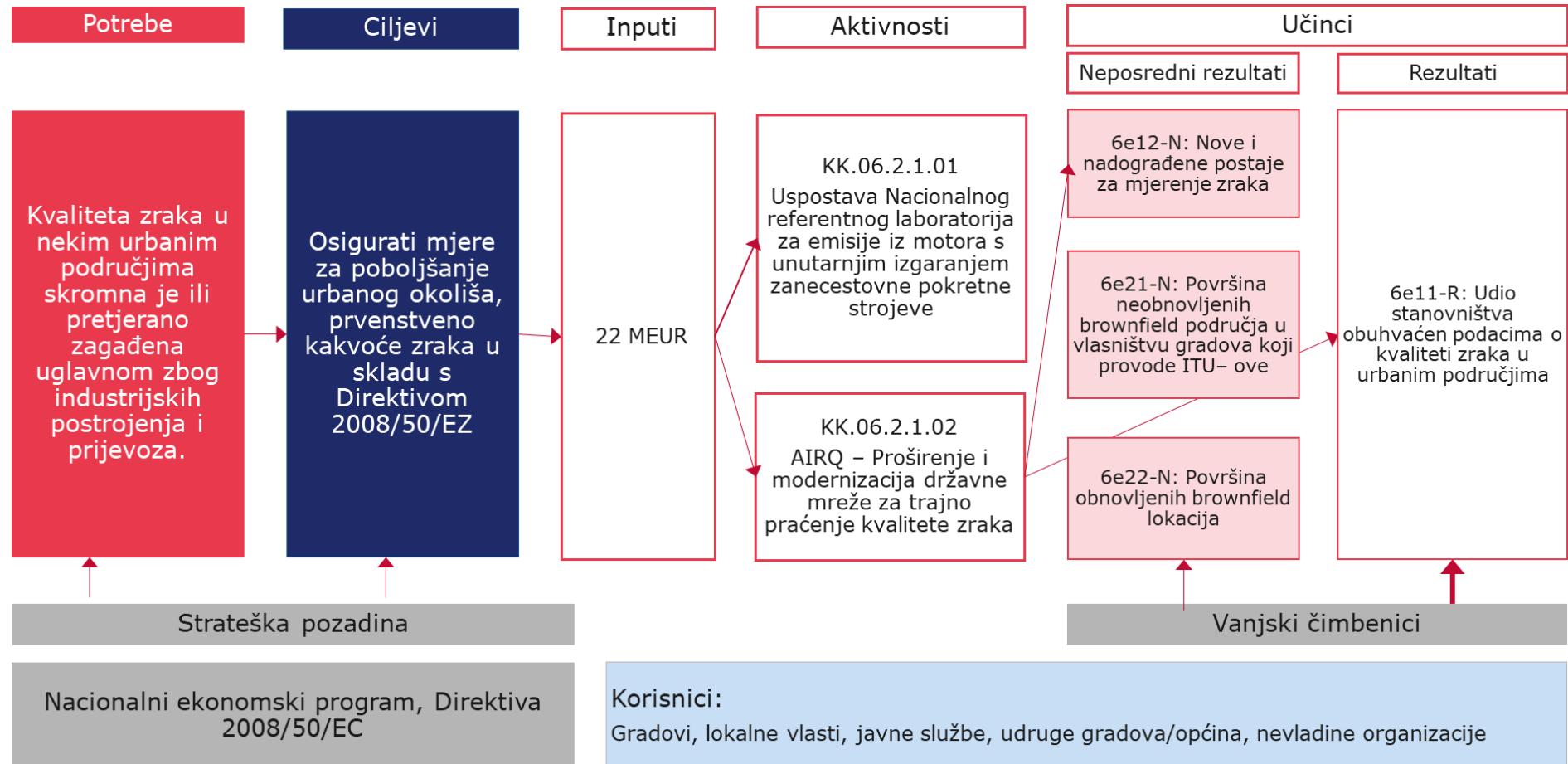
Tablica 7 – Pokazatelji rezultata specifični programu Specifični cilj 6e1

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6e11-R	Udio stanovništva obuhvaćen podacima o kvaliteti zraka u urbanim područjima	%	50 %	100 %	50 %

Izvor: Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 6 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6e1.

Slika 6 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6e1

Izvor: Vlastita izrada temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.1.4 Specifični cilj 6e2

Specifični cilj 6e2 odnosi se na obnovu *brownfield* lokacija (bivših vojnih i/ili industrijskih područja) unutar ITU-a.

Potrebe

Iako se opće stanje okoliša može ocijeniti kao dobro, treba povećati učinkovitost (fizičkih) resursa kako bi se poboljšao urbani okoliš, revitalizirali gradovi, regenerirale i iskoristile *brownfield* lokacije (uključujući područja prenamjene).

Potreba koju treba riješiti u okviru ovog specifičnog cilja je sljedeća:

- Rekonstrukcija tzv. „*brownfield* područja”³¹: *Brownfield* područja unutar urbanih područja uglavnom su napuštena, ne koriste se za usluge usmjerene na zajednicu ili za ekomska ulaganja u nekadašnje industrijske prostore. Ova područja imaju neiskorištene potencijale.

Ciljevi

Glavni cilj je:

Podupiranje iskorištavanja njihovog postojećeg potencijala. Aktivnosti imaju za cilj osigurati obnovu *brownfield* lokacija u urbanim područjima koja spadaju pod mehanizam Integrirana teritorijalna ulaganja. Prema podacima dobivenim od gradova, postoji oko 400 ha područja klasificiranih kao *brownfield* u područjima obuhvaćenim Integriranim teritorijalnim ulaganjima. Cilj je ponovno korištenje napuštenih gradskih lokacija. Očekuje se izravno smanjenje postotka neobnovljenih i nekorištenih *brownfield* lokacija u urbanim područjima pod ITU (Integrirana teritorijalna ulaganja) mehanizmom za 5,5 %. Riječ je o cca 50.000 km² površine *brownfield* lokacija u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, Republike Hrvatske ili u vlasništvu pravnih osoba kojima je osnivač jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili Republika Hrvatska.

Strateška pozadina

Sljedeće strategije i dokumenti reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih intervencija:

- Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.³²

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6e2 iznosila je 88 milijuna eura, od čega je 74,8 milijuna eura bespovratnih sredstava Europske unije³³, a nacionalni doprinos 13,2 milijuna eura (15 %)³⁴.

Aktivnosti

U okviru ovog specifičnog cilja objavljeno je 18 poziva kako bi se omogućila najbolja moguća integracija korištenja *brownfield* lokacija (tj. postojeće infrastrukture i dobara) s projektima drugih tematskih

³¹*Brownfield* područja: odnosi se na bilo koje zemljište koje se prethodno koristilo u industrijske svrhe koje se trenutno ne koristi i može biti onečišćeno npr. opasnim otpadom. U Hrvatskoj ta područja uglavnom uključuju bivše vojne i industrijske lokacije u većini slučajeva smještene u urbanim središtima.

³² Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. (2013).

³³ Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

³⁴Datoteka ‘National cofinancing Specific objective level.xlsx’

ciljeva koji će osigurati usluge / sadržaje na pojedinim obnovljenim *brownfield* lokacijama. Svaki od njih ima za cilj revitalizaciju *brownfield* područja u određenoj regiji. Slično Specifičnom cilju 6c1, pozivi u okviru Specifičnog cilja 6e2 objavljeni su i provedeni u okviru Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU), uglavnom izravno dodijeljeni strateški projekti. Mechanizam Integrirana teritorijalna ulaganja ima višedimenzionalni pristup, kombinirajući ulaganja iz različitih područja. Alat je to za korištenje tijekom programskog razdoblja Europskih struktturnih i investicijskih fondova i ima za cilj olakšati provođenje teritorijalnih strategija za koje je potrebno financiranje iz različitih izvora³⁵. Ovaj mehanizam omogućuje državama članicama Europske unije da kombiniraju ulaganja iz nekoliko prioritetnih osi jednog ili više Operativnih programa u svrhu višedimenzionalne i međusektorske intervencije³⁶. Dakle, ovi projekti ciljaju na razvojne potencijale u definiranim zemljopisnim područjima.

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične za program koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 8 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za Investicijski prioritet 6c koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., a Tablica 9 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za specifični cilj 6e2.

Tablica 8 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6c

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6e12-N	Nove i nadograđene postaje za mjerenje zraka	Broj	24,00
6e21-N	Površina neobnovljenih <i>brownfield</i> područja u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove	m ²	35.000,00
6e22-N	Površina obnovljenih <i>brownfield</i> lokacija u vlasništvu općina, u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave, u vlasništvu Republike Hrvatske ili u vlasništvu pravnih osoba kojima je osnivač jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave ili Republika Hrvatska, a nalazi se na urbanom području gdje se provodi ITU mehanizam	m ²	15.000,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

³⁵ Europska komisija. (2015).

³⁶ Europska komisija. (2014b).

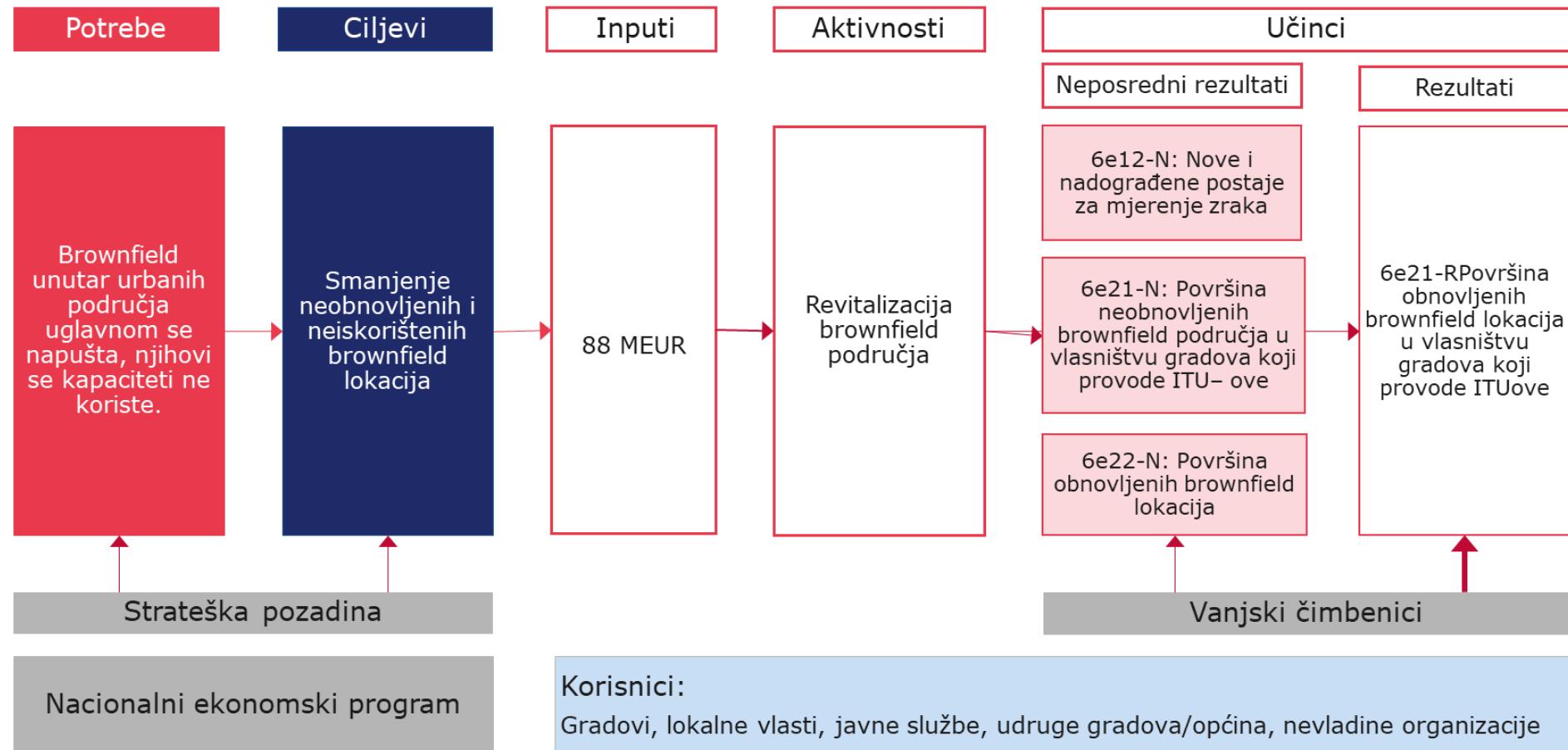
Tablica 9 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6e2

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6e21-R	Površina neobnovljenih <i>brownfield</i> područja u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove	m ²	917.800,00	882.800,00	35.000,00

Izvor: Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 7 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6e2.

Slika 7 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6e2

Izvor: Vlastita redakcija temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.1.5 Specifični cilj 6i1

Specifični cilj 6i1 odnosi se na smanjenje količine otpada koji se odlaže na odlagališta.

Potrebe

Potrebe koje treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja su sljedeće:

1. Postojeći sustav gospodarenja otpadom je ekološki neprihvatljiv i neodrživ, a karakteriziraju ga:
 - nedovoljan broj postrojenja za gospodarenje otpadom;
 - visoki udio komunalnog/biorazgradivog otpada koji se odlaže na odlagališta;
 - nizak udio recikliranja iz komunalnog otpada.

Detaljnije:

- Sustav javnog prikupljanja otpada pokriva 99 % stanovništva, ali je cijelokupni sustav usmjeren na prikupljanje otpada kao takvo i na odlaganje. Naime, 2012. godine 83 % komunalnog otpada je zbrinuto na odlagalištima otpada (prosjek Europske unije je 34 %), dok se mali dio odvojeno sakuplja i reciklira.
 - Od 1997. do 2008. količine komunalnog otpada su porasle za 76 %. Postojala su 302 službena neregulirana odlagališta komunalnog otpada od kojih je 113 sanirano do 2012. dok je dodatnih 51 bilo u sanaciji. Osim tih nereguliranih odlagališta komunalnog otpada postoji oko 3.000 neslužbenih odlagališta (divlje lokacije) od kojih je 750 potpuno sanirano.
 - Što se tiče prijavljenog opasnog otpada, prosječna godišnja količina iznosi oko 60.000 t (66.000 t u 2012.), dok se procjenjuje da je stvarna količina proizведенog opasnog otpada oko 213.000 t. Značajan udio (66 %) proizведенog opasnog otpada odnosi se na posebne kategorije otpada.
-
2. Hrvatska se treba uhvatiti u koštač s problemom naslijeđa neadekvatnog gospodarenja otpadom (GO) i sanacijom odlagališta komunalnog otpada, nelegalnih odlagališta i mjesta visoko zagađenih otpadom („crne točke“). Potrebna su značajna ulaganja kako bi se zadovoljili relevantni zahtjevi Europske unije.

Detaljnije:

- Što se tiče modernog gospodarenja otpadom i infrastrukture za odlaganje otpada, Hrvatska je planirala uspostaviti tri nova centra za gospodarenje otpadom financiranim sredstvima Europske unije u razdoblju od 2005. do 2013. (Centri za gospodarenje otpadom Bikarac, Marišćina i Kaštijun).
- Posebnost hrvatskog sustava gospodarenja otpadom povezana je s 13 lokacija visoko zagađenih otpadom („crnih točaka“), odnosno lokacija nastalih dugotrajnim neprikladnim gospodarenjem industrijskim (tehnološkim) otpadom koji predstavlja opasnost ne samo za okoliš već i za zdravlje ljudi.

Ciljevi

Glavni cilj Specifičnog cilja 6i1 je doprinijeti ispunjenju pravne stečevine na temelju obveza (za Direktivu 1999/31 o odlagalištima otpada) za koje su u Ugovoru o pristupanju utvrđena prijelazna razdoblja za Hrvatsku. Na taj se način osiguravaju rezultati u integriranom sustavu gospodarenja otpadom poticanjem zasebnog prikupljanja korisnih sirovina, obrade i iskorištavanja preostalog miješanog

komunalnog otpada te konačno zbrinjavanje preostalog otpada na odgovarajući način. Očekivani rezultati su sljedeći:

1. Smanjenje udjela odlagališta komunalnog otpada (u usporedbi s prikupljenim komunalnim otpadom):
 - Očekuje se smanjenje na 35 %³⁷ do 2023. godine što bi se trebalo postići uspostavom integriranog sustava gospodarenja otpadom (sve druge metode obrade uspostavljenih sustava gospodarenja otpadom) koji se sastoji od dodatnih šest centara³⁸ za gospodarenje otpadom (CGO) s pripadajućim metodama obrade.
 - Time će biti obuhvaćeno oko 1,5 milijuna građana Republike Hrvatske te će se pripremiti projekati CGO-a za preostali dio Hrvatske.
2. Smanjenje biorazgradivog otpada: Očekuje se da će se postupno postići smanjenje biorazgradivog otpada (uključujući karton/papir) koji se odlaže na odlagalištima za 75 % cilja (smanjenje za 50 % i 65 % u 2016. i 2020. u usporedbi s biorazgradivim komunalnim otpadom koji se odlagao na odlagališta 1997.).
3. Porast recikliranja, ponovnog korištenja i uporabe otpada:
 - Što se tiče ukupnog komunalnog otpada, procjenjuje se da će najmanje 50 % (ukupno prikupljenog komunalnog otpada) biti poslano na uporabu/ponovno korištenje do 2020. godine, dok bi se taj udio trebao povećati na 65 % do kraja 2023. godine.
 - Što se tiče posebnih kategorija otpada, očekuje se godišnje povećanje reciklažne stope za 3,5 %.
4. Sanacija oko 30 postojećih nesukladnih odlagališta otpada i „divljih odlagališta“, s ciljem smanjenja štetnih učinaka takvih lokacija na okoliš.

Strateška pozadina

Kao što je gore navedeno, Specifični cilj 6i1 ima za cilj doprinijeti ispunjenju Direktive 1999/31 o odlagalištima otpada za koje su u Ugovoru o pristupanju utvrđena prijelazna razdoblja određena za Hrvatsku. Daljnje mjere različitih nacionalnih strategija, planova ili programa³⁹ također pomažu u postizanju ciljeva.

- Ugovor o pristupanju Hrvatske⁴⁰: utvrđuje prijelazna razdoblja postupnog smanjenja udjela biorazgradivog komunalnog otpada odloženog na odlagalištima i otpada koji se odlaže na postojeća nesukladna odlagališta u skladu s direktivama Europske unije o otpadu.
- Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.⁴¹: navodi se potreba poboljšanja postojećeg sustava gospodarenja otpadom.
- Relevantni dokumenti o stajalištima Europske komisije u okviru Europskog semestra: naglašavaju potrebu za usklađivanjem s direktivama uz pripremu Plana gospodarenja otpadom i Programa uporabe otpada kao glavnih prioriteta koje trebaju podržati fondovi Europske unije.

³⁷ Izmjenom OPKK (v. 13) iz prosinca 2022. godine, ciljna vrijednost pokazatelja je izmijenjena i sada iznosi 52 %

³⁸ Izmjenom OPKK (v.13) iz prosinca 2022. godine, broj centara za gospodarenje otpadom je smanjen sa 6 na 2 centra

³⁹Popis dokumenata nalazi se na internetskoj stranici:<https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-procjenu-utjecaja-na-okolis-i-odrzivo-gospodarenje-otpadom-1271/gospodarenje-otpadom-strategije-planovi-i-programi-7595/7595>

⁴⁰ Treaty (EU) No. 112/2012.

⁴¹ Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. (2013).

- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine⁴²: Plan gospodarenja otpadom temelji se na kružnom gospodarstvu koje će omogućiti razvoj reciklažne industrije, a odnosi se na reciklažne centre u kojima se odvojeno prikupljeni otpad razvrstava i kompostira te priprema za recikliranje. Specificira više od 50 mjera. Kao što je navedeno u Operativnom programu, „Sva ulaganja koja se planira financirati moraju se razraditi u skladu s nacionalnim i odgovarajućim lokalnim PGO-ovima (planovi gospodarenja otpadom) te moraju doprinijeti postizanju njihovih ciljeva, posebno u pogledu smanjenja stvaranja otpada u budućnosti. Ulaganjima se mora osigurati integracija postojećih struktura ili infrastrukture uključivanjem projekata koji predstavljaju fazu šire intervencije unutar prethodnog programskog razdoblja (podjela na faze) ili uključivanjem objekata koji su već sagrađeni u integriranom sustavu.”

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6i1 iznosila je 324,8 milijuna eura, od čega je 276 milijuna eura bespovratnih sredstava Europske unije⁴³, a nacionalni doprinos 48,7 milijuna eura (15 %)⁴⁴.

Aktivnosti

U okviru ovog specifičnog cilja planirano je raspisivanje 22 poziva, od kojih je za 8 poziva bila planirana izravna dodjela, a odnosilo se na uspostavu Centra za gospodarenje otpadom u određenoj regiji ili je ciljalo na neki poseban zahvat na određenoj lokaciji (npr. Sanacija odlagališta Karepovac).

Fokus dalnjih poziva vrlo je raznolik, ali svaki je imao za cilj pridonijeti općem cilju ispunjavanja obveza temeljenih na pravnoj stečevini (za Direktivu 1999/31 o odlagalištima otpada). Mjere uključuju provedbu programa edukativno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom; sanaciju i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada te nabava komunalnih vozila za odvojeno prikupljanje otpada.

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 10 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za Specifični cilj 6i1, a Tablica 11 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za Investicijski prioritet 6i koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

⁴² Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017-2022. godine (2017).

[https://mingor.gov.hr/UserDocs/Images/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM/Sektor za održivo gospodarenje otpadom/Ostalo/management_plan_of_the_republic_of_croatia_for_the_period_2017-2022.pdf](https://mingor.gov.hr/UserDocs/Images/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM/Sektor%20za%20održivo%20gospodarenje%20otpadom/Ostalo/management_plan_of_the_republic_of_croatia_for_the_period_2017-2022.pdf)

⁴³ Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

⁴⁴ Datoteka ‘National cofinancing Specific objective level.xlsx’

Tablica 10 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6i

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6ca12-N	Zatvorena i sanirana odlagališta otpada	Broj	28,00
6ca25-N	Uspostavljeni i u potpunosti funkcionalni novi centri za gospodarenje otpadom	Broj	2,00
CO17-N	Kruti otpad: Dodatni kapacitet za recikliranja otpada	Tone/godina	30.000,00
CO22-N	Regeneracija zemljišta: Ukupna površina regeneriranog zemljišta	Hektari	55,00

Izvor: Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.

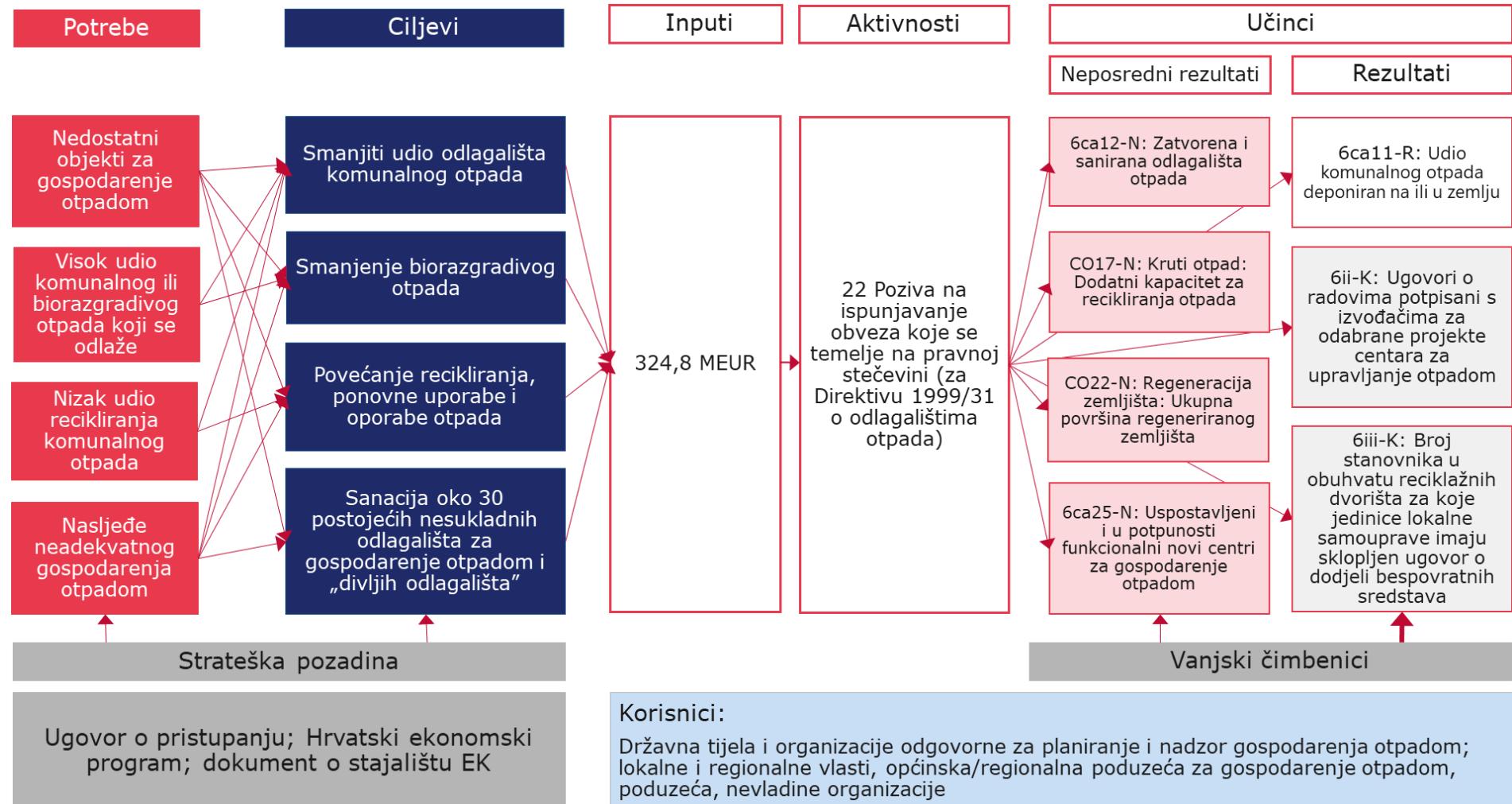
Tablica 11 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6i1

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6ca11-R	Udio komunalnog otpada deponiran na ili u zemlju	Postotak	83 %	35 %	48 %

Izvor: Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 8 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6i1.

Slika 8 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6i1

Izvor: Vlastita izrada temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.1.6 Specifični cilj 6ii1

Specifični cilj 6ii1 odnosi se na unaprjeđenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom.

Potrebe

Potrebe koje treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja su sljedeće:

1. Mali broj stanovnika je priključenih na sustav javne vodoopskrbe: dok je oko 80 % stanovništva priključeno na javni sustav (ostalih 20 % opskrbuje se iz tzv. lokalnih vodovoda ili individualnim načinom vodoopskrbe iz vlastitih bunara, cisterni itd. Stupanj priključenja viši je u jadranskom slivu (91 %) nego u crnomorskem slivu (77 %).
2. Učinkovitost korištenja vode je niska: Indeks učinkovitosti korištenja vode (omjer između isporučene i zahvaćene vode) je oko 56 % što podrazumijeva visoke gubitke unutar sustava od 44 %.
3. Problem kakvoće pitke vode postoji u ograničenom geografskom obuhvatu, a povezan je s prirodno uzrokovanim problemima s razinom željeza, mangana, amonijaka i arsena koji zahtijevaju zahtjevniji proces pročišćavanja vode za piće.

Ciljevi

Dva su glavna cilja:

1. Osiguranje dovoljne količine kvalitetne pitke vode: U cilju osiguranja kvalitetne vodoopskrbe i povećanja priključenosti stanovništva na javni sustav vodoopskrbe, planira se postići sljedeći cilj:
 - Izgradnja/rekonstrukcija/nadogradnja mreže opskrbe vode za piće i uređaja za pročišćavanje (poboljšanje) vode za piće (uključujući i nabavu opreme za mjerjenje i laboratorijsku opremu) i uređaja za desalinizaciju kako bi se udaljene otoke i udaljena naselja u unutrašnjosti opskrbilo vodom za piće u slučaju da se druge mjere ne mogu razumno opravdati i primijeniti;
 - Ulaganja u izgradnju cjevovoda, otkrivanje i saniranje propusnosti. Procjenjuje se da će se ukupno gubitci iz javnih sustava vodoopskrbe smanjiti za 20 % do 2023. što će doprinijeti povećanju učinkovitosti javne vodoopskrbe.
2. Povećanje stope priključenosti stanovništva na javni sustav vodoopskrbe:
 - Stanovnici s osiguranim novim priključcima na javne sustave vodoopskrbe (bez prijašnjeg priključka); ili
 - Stanovnici kojima će se omogućiti pristup javnim sustavima vodoopskrbe koji su prethodno bili spojeni na lokalne sustave vodoopskrbe (to su neuređeni sustavi kojima ne upravlja ovlašteni operater i nemaju potrebne dozvole), ili
 - Stanovnici kojima nije dostupna voda za piće odgovarajuće kvalitete u pogledu mikrobioloških i/ili kemijskih parametara.

Strateška pozadina

Sljedeće strategije i dokumenti reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih zahvata:

- Okvirna direktiva o vodama Europske unije⁴⁵ – Okvirna direktiva o vodama je novi zakonodavni pristup koji upravlja i štiti vodu na temelju prirodnih geografskih i hidroloških formacija: riječnih slivova, umjesto nacionalnih ili političkih granica. Direktiva je usvojena 2000. godine.
- Planovi upravljanja vodnim područjima ključni su alati za provedbu Okvirne direktive o vodama. Upravljanje slivom odnosi se na model za jedinstveni sustav upravljanja vodama i upravljanje riječnim slivom prema prirodnoj geografskoj i hidrološkoj jedinici umjesto prema administrativnim politikama. Drugi ciklus Plana upravljanja vodnim područjem obuhvaća šest godina, od 2016. do 2021. Plan upravljanja vodnim područjem Hrvatska pokriva dva područja riječnog sliva (PRS): Područje riječnog sliva Dunav i Područje riječnog sliva Jadran.
- Okvirna direktiva o vodama EU-a i Drugi plan upravljanja vodnim područjem⁴⁶ čine cjeloviti dokument koji uključuje sve vodoprivredne mjere i aktivnosti usmjerene na postizanje i/ili održavanje dobra. Daljnji dokumenti koji uređuju okvir hrvatske nacionalne politike zaštite okoliša su sljedeći⁴⁷:
- Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.⁴⁸ – Navodi se potreba poboljšanja postojećeg sustava upravljanja vodama
- Strategija i nacrt Strategije upravljanja vodama⁴⁹
- Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske⁵⁰
- Plan upravljanja vodama (ažuriran godišnje).

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6ii1 iznosila je 38,3 milijuna eura, od čega je 32,6 milijuna eura bespovratnih sredstava Europske unije⁵¹, a nacionalni doprinos 5,7 milijuna eura (15 %)⁵².

Aktivnosti

Predviđeno je raspisivanje dvaju poziva izravne dodjele, odnosno dva projekta.

1. KK.06.4.1.01.0001: Postupak izravne dodjele za strateške projekte - projekt Regionalni vodoopskrbni sustav Osijek - Faza II - jedan projekt je pokrenut i dovršen. Projekt Regionalnog vodoopskrbnog sustava Osijek obuhvaća potrebna ulaganja u sustave javne vodoopskrbe na području Osječko-baranjske županije u svrhu postizanja bolje kvalitete vode za piće sukladno Direktivi o kakvoći vode namijenjenoj za ljudsku potrošnju (1998/83/EC). Cilj projekta je poboljšati vodoopskrbu kao i pročišćavanje vode za piće. Ciljna skupina projekta su stanovnici koji su trenutno priključeni na postojeći javni vodoopskrbni sustav na području obuhvata te stanovnici koji će nakon realizacije biti priključeni na novu ili rekonstruiranu vodoopskrbnu mrežu. Projekt je bio podijeljen u dvije faze. Ukupna vrijednost prihvatljivih troškova druge faze projekta Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. je 74,7 milijuna kuna. Iznos bespovratnih sredstava dodijeljenih za drugu fazu je 55,8 milijuna kuna.

⁴⁵Introduction to the EU water framework directive (n.d.).(„Uvod u Okvirnu direktivu o vodama EU-a“, ova stranica nije dostupna na hrvatskom jeziku.)

⁴⁶Hrvatska ima vlastiti Plan upravljanja rizicima od poplava integriran kao dio njegovog PURS-a, a također je provela zajedničke konzultacije s Okvirnom direktivom o morskoj strategiji.

⁴⁷ Matković, L. (2018.).

⁴⁸Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. (2013.).

⁴⁹Strategija upravljanja vodama. (2009).

⁵⁰Strategija održivog razvijanja Republike Hrvatske (2009.).

⁵¹Ovi brojevi su procjene odvajanja dvaju specifičnih ciljeva.

⁵²Datoteka ‘National cofinancing Specific objective level.xlsx’

2. KK.06.4.1.03.0001: Regionalni vodoopskrbni sustav Zagrebačke županije - Zagreb Istok: planirani završetak projekta je najkasnije prosinac 2023. Projekt će izgradnjom novog vodocrpilišta Kosnica osigurati kvalitetnu vodu za piće. Ulaganja u rekonstrukciju cjevovoda i izgradnju nadzorno-upravljačkog sustava (NUS) doprinijet će smanjenju gubitaka vode u regionalnom sustavu s prosječnih 29,2 % na ukupno 18,6 %. Izgradnjom magistralnih cjevovoda i distribucijske mreže omogućit će se priključenje novog broja stanovnika (29.183 stanovnika do 2023. godine) te time povećati priključenost stanovništva na području sa 62,95 % na 90,59 %.

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te p pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 12 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6ii koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., a Tablica 13 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za Specifični cilj 6ii1.

Tablica 12 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6ii

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
CO18-N	Opskrba vodom: Povećanje u broju stanovnika koji imaju pristup poboljšanoj opskrbi vodom	Osobe	300.000,00
CO19-N	Pročišćavanje otpadnih voda: Povećanje u broju stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda	Ekvivalent u broju stanovnika	800.000,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

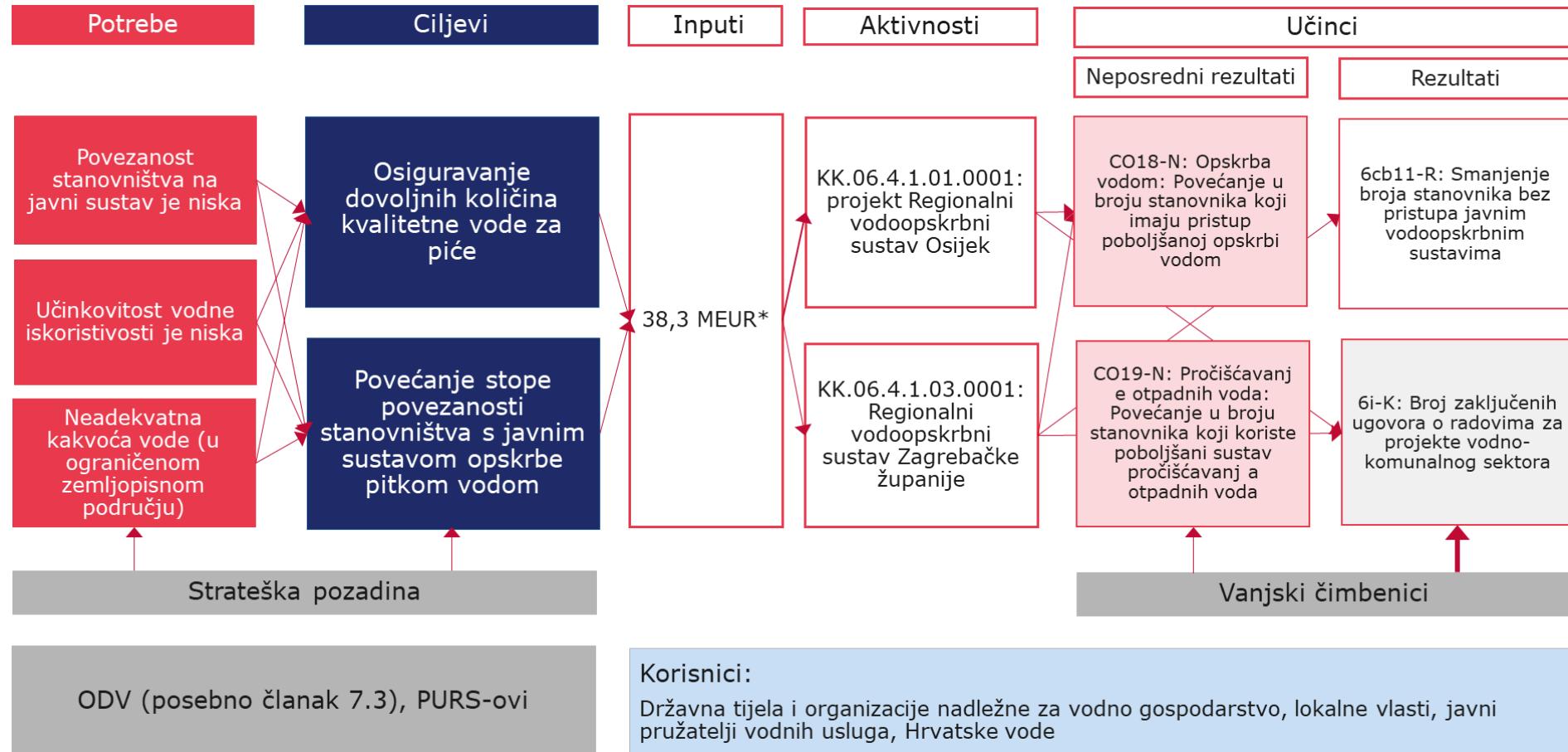
Tablica 13 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6ii1

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6cb11-R	Smanjenje broja stanovnika bez pristupa javnim vodoopskrbnim sustavima, koja nisu obuhvaćena monitoringom voda ili koji su spojeni na sustave koji ne udovoljavaju mikrobiološkim i/ili kemijskim parametrima	Broj	930.000,00	350.000,00	580.000,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 9 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6ii1.

Slika 9 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6ii1

Izvor: Vlastita izrada na temelju relevantnih strateških dokumenata* Procijenjeni iznos

3.1.7 Specifični cilj 6ii2

Specifični cilj 6ii2 odnosi se na razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda.

Potrebe

Potrebe koje treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja su sljedeće:

1. Nizak stupanj razvijenosti i priključenosti na javni sustav odvodnje: Sustav javne odvodnje nije razvijen i ima prilično nisku razinu priključenosti (stupanj priključenosti stanovništva iznosi 44 %) u usporedbi s većinom država članica Europske unije. Razlike u stupnju priključenosti vidljiva su na regionalnoj razini (niža razina u dalmatinskom slivu (31 %), ali očitije su s obzirom na veličinu naselja gdje je stupanj priključenosti na relativno zadovoljavajućoj razini samo u naseljima s više od 10 000 stanovnika).
2. Niska razina pročišćavanja prikupljenih otpadnih voda: samo 28 % prikupljenih otpadnih voda se obrađuje, ali treba napomenuti da se trećina tog postotka odnosi samo na prethodno pročišćavanje, odnosno prvi stupanj pročišćavanja otpadnih voda⁵³. Drugim riječima, hrvatsku infrastrukturu otpadnih voda treba unaprijediti.
3. Broj događaja onečišćenja mora je u porastu: lako se procjenjuje da je najveći dio priobalnih voda vrlo dobrog ekološkog stanja (najviše ocjene), uočava se porast onečišćenja.

Ciljevi

Glavni ciljevi su:

1. Veća stopa priključenosti stanovništva na javne sustave odvodnje:
 - Izgradnja/obnova/nadogradnja javnih sustava odvodnje (uključujući nabavu opreme za čišćenje mreže te otkrivanje i saniranje propusnosti, vozila za čišćenje septičkih jama i druge povezane opreme potrebne za pravilno funkcioniranje sustava odvodnje)
2. Veća količina otpadne vode koja se pročišćava na odgovarajućoj razini nakon prikupljanja:
 - Izgradnja/obnova/nadogradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, malih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda i septičkih jama (kao malih pojedinačnih uređaja u okviru javnog sustava) i postrojenja za obradu mulja (uključujući nabavu opreme potrebne za pravilno funkcioniranje uređaja)
 - Zaštita vodnog okoliša: postići ili održati barem dobro stanje za sva vodna tijela (ekološko i kemijsko stanje za površinske te količinsko i kemijsko stanje za podzemne vode). Ovo pitanje prvenstveno će se rješavati provođenjem mjera za unapređenje obrade otpadnih voda koje se ispuštaju u priobalne vode:
 - izgradnja/rekonstrukcija automatskih stanica za praćenje kakvoće voda i hidroloških podataka, razvoj analize podataka i alata za modeliranje, i nabava potrebne opreme i uređaja;
 - provedba odgovarajućih mjera zaštite (primjerice: izgradnja/obnova sustava odvodnje, uređaja za obradu otpadnih voda, malih pojedinačnih sustava, praćenje) u zonama sanitarnе zaštite izvorišta.

⁵³Prvi stupanj (I) pročišćavanja znači obradu komunalnih otpadnih voda fizičkim i/ ili kemijskim procesom koji obuhvaća taloženje suspendiranih tvari ili druge procese u kojima se biološka potrošnja kisika u pet dana (BPK5) ulaznih otpadnih voda smanjuje za najmanje 20 % prije ispuštanja, a ukupne suspendirane tvari ulaznih otpadnih voda smanjuju za najmanje 50 %.

Strateška pozadina

Sljedeće strategije i dokumenti reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih zahvata:

- Okvirna direktiva o vodama Europske unije⁵⁴;
- Direktiva 91/271/EEZ o obradi komunalnih otpadnih voda (DOKOV)⁵⁵;
- Plan upravljanja vodnim područjima (2016.-2021.)⁵⁶;
- Strategija upravljanja vodama⁵⁷;
- Plan upravljanja vodama (ažuriran godišnje).

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6ii2 iznosila je 960,9 milijuna eura, od čega je 816,8 milijuna eura bespovratnih sredstava Europske unije⁵⁸, a nacionalni doprinos 144,1 milijuna eura (15 %)⁵⁹.

Aktivnosti

Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. planirano je provođenje aktivnosti vezanih uz izgradnju i unapređenje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Raspisano je 58 poziva, odnosno pokrenuta su 58 projekta.

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 14 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6ii koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., a Tablica 15 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za Specifični cilj 6ii2.

⁵⁴ Direktiva 2000/60/EC

⁵⁵ Direktiva o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda (91/271/EEZ) (DOKOV)

⁵⁶NN 66/2016

⁵⁷ Strategija upravljanja vodama. (2009).

⁵⁸ Ovi brojevi su procjene odvajanja dvaju specifičnih ciljeva.

⁵⁹ File 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Tablica 14 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifičnih za program za Investicijski prioritet 6ii

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
CO18-N	Opskrba vodom: Povećanje u broju stanovnika koji imaju pristup poboljšanoj opskrbi vodom	Osobe	300.000,00
CO19-N	Pročišćavanje otpadnih voda: Povećanje u broju stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda	Ekvivalent u broju stanovnika	800.000,00

Izvor: Operativni program Konkurenost i kohezija 2014. – 2020.

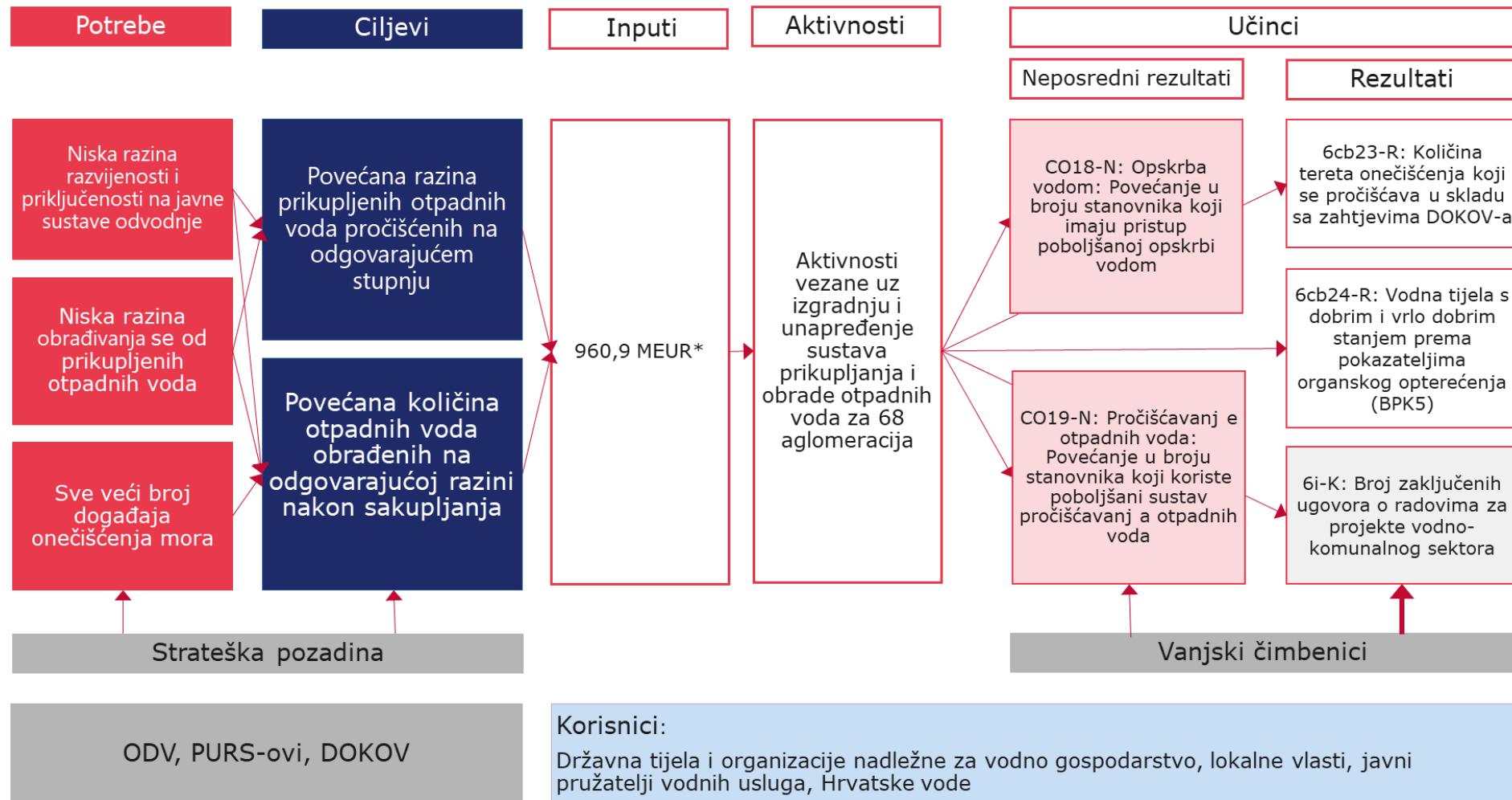
Tablica 15 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6ii2

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6cb23-R	Količina tereta onečišćenja koji se pročišćava u skladu sa zahtjevima Direktive 91/271/EEZ o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda	%	4,60 %	40,00 %	35,40 %
6cb24-R	Vodna tijela s dobrim i vrlo dobrom stanjem prema pokazateljima organskog opterećenja (BPK5)	Broj	1.116,00	1.134,00	18,00

Izvor: Operativni program Konkurenost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 10 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6ii2.

Slika 10 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6ii2

Izvor: Vlastita izrada na temelju relevantnih strateških dokumenata* Procijenjeni iznos

3.1.8 Specifični cilj 6iii1

Specifični cilj 6iii1 odnosi se na poboljšano znanje o stanju bioraznolikosti kao temelja za učinkovito praćenje i upravljanje bioraznolikošću.

Potrebe

Potreba koju treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja je sljedeća:

1. Primjećuje se kontinuirani gubitak bioraznolikosti, a nema dovoljno dostupnih odgovarajućih podataka za praćenje koji doprinose mjerama zaštite.
2. Zaštićena područja pokrivaju 8,56 % ukupne površine Hrvatske. Štoviše, hrvatska ekološka mreža Natura 2000 obuhvaća 36,67 % kopnenih i 16,39 % morskih površina. Posebno bogatstvo prirode (osobito nacionalni parkovi i parkovi prirode) prepoznato je od različitih međunarodnih mehanizma zaštite. Međutim, uočava se stalni gubitak bioraznolikosti uzrokovan gubitkom staništa, unosom stranih vrsta u ekosustave, onečišćenjem okoliša, prostornom urbanizacijom, globalnim klimatskim promjenama i pritiscima gospodarskih aktivnosti.
3. Neadekvatni su podaci o bioraznolikosti u vezi s rasprostranjeniču vrsta i stanišima unutar mreže Natura 2000 za morske vode pod nacionalnom jurisdikcijom bez detaljne karte morskih staništa kao preduvjeta za uspostavu i provedbu prikladnih mjera zaštite, važnih za ispunjenje obveza.

Ciljevi

Glavni ciljevi su:

1. Prikupiti više podataka o bioraznolikosti u vezi s rasprostranjeniču vrsta i staništa navedenih u dodacima Direktive o stanišima za morske vode pod nacionalnom jurisdikcijom te Direktive o pticama. Uključuje:
 - Uspostava sustava praćenja za 400 staništa i vrsta. Cilj mu je osigurati praćenje i izvješčivanje o stanju očuvanosti vrsta i staništa. Planirana je izrada detaljne karte morskih staništa kao preduvjeta za uspostavu i provedbu odgovarajućih mjera praćenja i očuvanja.
2. Smanjiti negativne utjecaje invazivnih stranih vrsta na biološku raznolikost:
 - Mapiranje i identificiranje invazivnih stranih vrsta i njihovih puteva te uspostava nacionalnog sustava praćenja i informiranja za invazivne strane vrste nužni su za smanjenje negativnih utjecaja na bioraznolikost, jer invazivne strane vrste mogu imati i štetan utjecaj na zdravlje ljudi i gospodarstvo.
3. Održavati pravilno funkcioniranje ekosustava i protok njegovih usluga:
 - Za ovaj cilj potrebno je stalno promicati i unaprjeđivati razumijevanje ukupne vrijednosti ekosustava i njihovih usluga.

Strateška pozadina

Sljedeće strategije i dokumenti reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih zahvata:

- Strategija EU-a za bioraznolikost 2030⁶⁰: ovaj dokument navodi ciljeve bioraznolikosti u skladu sa Strategijom Europa 2020. Pokriva pitanja koja se odnose na preokretanje trenda gubitka bioraznolikosti i prijelaz na resursno učinkovito gospodarstvo.

⁶⁰ Biodiversity strategy for 2030. (2020).

- Direktive o pticama i staništima⁶¹: ovim dokumentom utvrđuju se prioriteti koji proizlaze iz obveze Hrvatske (kao nove države članice Europske unije) da ispunji zahtjeve za očuvanje bioraznolikosti koji se odnose na proglašenje i odgovarajuće upravljanje Natura 2000 područjima. Prioriteti su navedeni u Strategiji i Akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske i Ekonomskom programu Republike Hrvatske za 2013.
- Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji⁶².
- Relevantni dokumenti o stajalištima Europske komisije u okviru Europskog semestra: ovaj dokument utvrđuje prioritete koji će biti podržani mjerama Europskih strukturnih i investicijskih fondova koji se odnose na uspostavu i upravljanje područjima Natura 2000, obnovu i očuvanje staništa i zagađenje minama.

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6iii1 iznosila je 24,7 milijuna eura, od čega je 21 milijun eura bespovratnih sredstava Europske unije⁶³, a nacionalni doprinos 3,7 milijuna eura (15 %)⁶⁴.

Aktivnosti

Planirano je raspisivanje triju poziva u okviru kojih je ugovoren po jedan projekt:

1. KK.06.5.1.01: Uspostava nacionalnog sustava za praćenje invazivnih stranih vrsta. Jedini projekt ovog ograničenog poziva na dostavu projektnog prijedloga je završen u 2021. godini. Korisnik je bio Zavod za zaštitu okoliša i prirode (pravni nasljednik Hrvatske agencije za okoliš i prirodu). Svrha ovog projekta bila je povećanje znanja o stranim i invazivnim stranim vrstama, čime će se stvoriti temelj za buduće aktivnosti upravljanja. Projekt je imao za cilj podržati razvoj sustava za praćenje stanja očuvanosti vrsta i tipova staništa te izješćivanje prema Direktivi o staništima i Direktivi o pticama. Navedeno se htjelo postići uspostavom programa⁶⁵.
2. KK.06.5.1.02: Identifikacija i kartiranje morskih staništa. Korisnik ovog projekta je Zavod za zaštitu okoliša i prirode (pravni nasljednik Hrvatske agencije za okoliš i prirodu). Ovaj projekt je još u tijeku, a cilj mu je identificirati i kartirati obalna i pridrena morska staništa u području Jadranskog mora pod nacionalnom jurisdikcijom te izraditi cjelovitu kartu obalnih i pridnenih morskih staništa u hrvatskom obalnom moru i epikontinentalnom pojusu.
3. KK.06.5.1.03: Razvoj sustava praćenja stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova. Korisnik ovog projekta koji je u tijeku je Zavod za zaštitu okoliša i prirode (pravni nasljednik Hrvatske agencije za okoliš i prirodu). Glavna svrha projekta je ispunjavanje obveza u vezi s praćenjem i izještavanje o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova na području RH iz Direktive o pticama i Direktive o staništima kao okosnice zakonodavstva Europske unije u zaštiti prirode.

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih

⁶¹ The EU Birds and Habitats Directives. (2014).

⁶² Directive 2008/56/EC

⁶³ Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

⁶⁴ Datoteka ‘National cofinancing Specific objective level.xlsx’

⁶⁵ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. (2017).

rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 16 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za Investicijski prioritet 6iii, a Tablica 17 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za Specifični cilj 6iii1 koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

Tablica 16 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6iii

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6cc22-N	Postotak površine kartiranih morskih staništa	%	50,00
6cc12-N	Planovi za sustave upravljanja invazivnim stranim vrstama	Broj	5,00
6cc11-N	Broj uspostavljenih sustava praćenja	Broj	2,00
CO23-N	Priroda i biološka raznolikost: Površina staništa koja primaju potporu kako bi postigla bolje stanje očuvanosti	Hektari	900,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

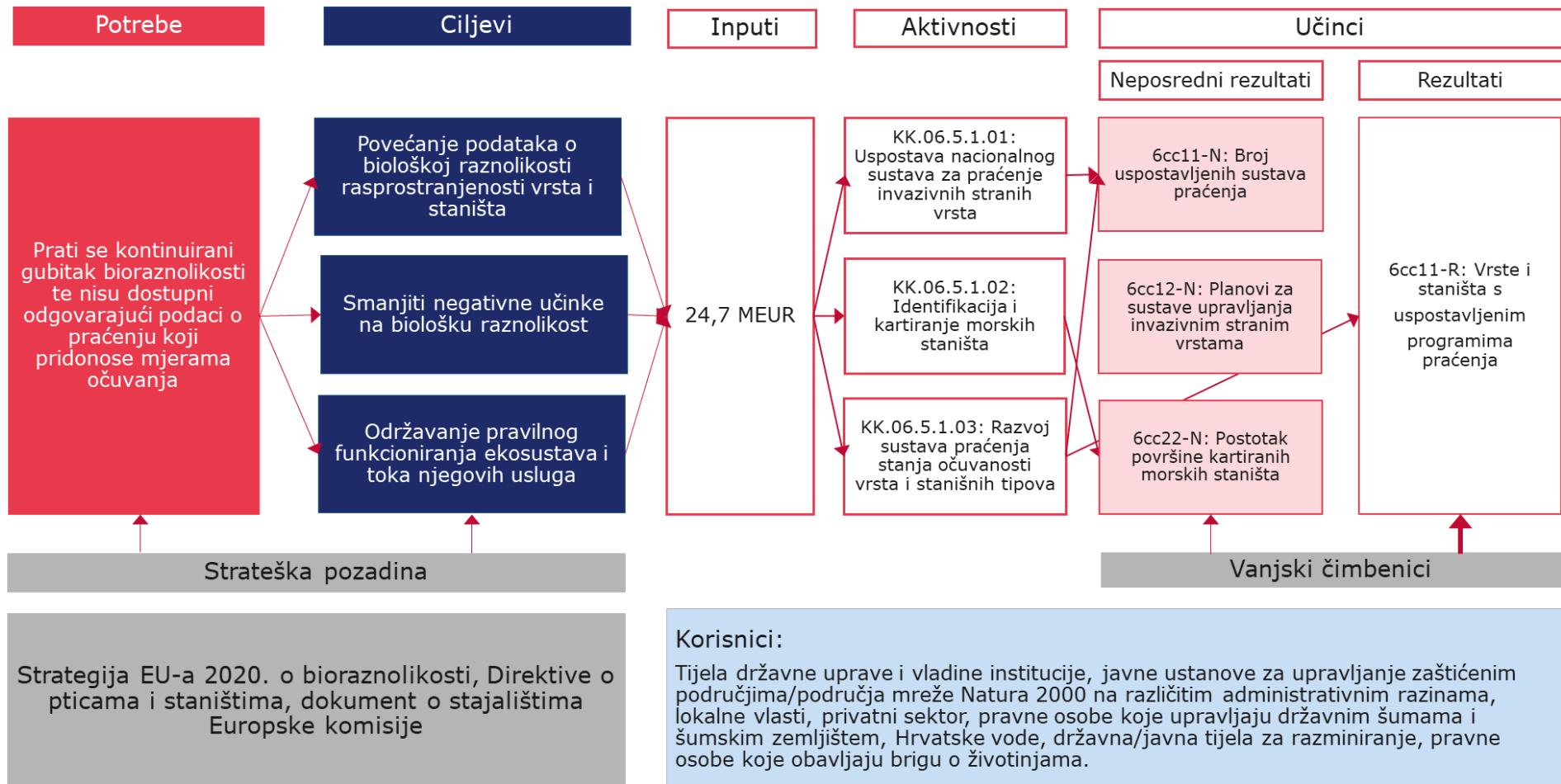
Tablica 17 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6iii1

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6cc11-R	Vrste i staništa s uspostavljenim programima praćenja	Broj	78,00	400,00	322,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 11 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6iii1.

Slika 11 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6iii1

Izvor: Vlastita obrada temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.1.9 Specifični cilj 6iii2

Specifični cilj 6iii2 odnosi se na uspostavu okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000).

Potrebe

Potrebe koje treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja su sljedeće:

- Primjećuje se kontinuirani gubitak bioraznolikosti, a upravljanje nacionalnom ekološkom mrežom uspostavljenom 2007. čini se neučinkovitim zbog manjka osoblja i ograničenih finansijskih sredstava;
- Razvoj planova upravljanja pojedinačnim lokacijama i odgovornost za upravljanje povjereni su 2007. regionalnim tijelima.

Ciljevi

Glavni ciljevi su:

1. Razvoj i provedba primjenjivog i sveobuhvatnog mehanizma upravljanja ekološkom mrežom Natura 2000:
- Najmanje 40 % površine pod ekološkom mrežom Natura 2000 imat će uspostavljen mehanizam upravljanja koji će se na odgovarajući način pristupiti očuvanju vrsta/stanišnih tipova.
- Očekuje se da će se razviti i implementirati primjenjiv i sveobuhvatan mehanizam upravljanja ekološkom mrežom Natura 2000.
2. Ispunjavanje preduvjeta u skladu s Direktivom o staništima:
- Kao nova država članica, Hrvatska tek treba ispuniti preduvjete navedene u Direktivi o staništima u roku koji Direktiva propisuje.
3. Očuvanje staništa i vrsta koje se provodi:
- bilo kroz integraciju posebnih mjera očuvanja u planove upravljanja za postojeća zaštićena područjima;
- ili prilagodbom sektorskih planova upravljanja ili drugim rješenjima utvrđenim u okviru ovih ulaganja.
- očekuje se da će se u ovom razdoblju kroz nekoliko aktivnosti unaprijediti upravljanje strogo zaštićenim vrstama.

Strateška pozadina

Strategije i dokumenti koji reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih zahvata isti su kao za 6iii1. To su:

- Strategija bioraznolikosti Europske unije 2030⁶⁶: ovaj dokument navodi ciljeve bioraznolikosti u skladu sa Strategijom Europa 2020. Pokriva pitanja koja se odnose na preokretanje trenda gubitka bioraznolikosti i prijelaz na resursno učinkovito gospodarstvo.
- Direktive o pticama i staništima⁶⁷: ovim dokumentom utvrđuju se prioriteti koji proizlaze iz obveze Hrvatske (kao nove države članice Europske unije) da ispuni zahtjeve za očuvanje bioraznolikosti koji se odnose na proglašenje i odgovarajuće upravljanje Natura 2000

⁶⁶ Strategija za bioraznolikost do 2030. (2020).<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0244>

⁶⁷ EU Direktive o pticama i staništima. (2014).

područjima. Prioriteti su navedeni u Strategiji i Akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske i Ekonomskom programu.

- Relevantni dokumenti o stajalištima Europske komisije u okviru Europskog semestra: ovaj dokument utvrđuje prioritete koji će biti podržani mjerama fondova Europske unije koji se odnose na uspostavu i upravljanje područjima Natura 2000, obnovu i očuvanje staništa i zagađenje minama.

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6iii2 iznosila je 63,5 milijuna eura, od toga je 54 milijuna eura bespovratnih sredstava a nacionalni doprinos 9,5 milijuna eura.

Aktivnosti

U okviru ovog specifičnog cilja planirano je 8 poziva u okviru kojih je ugovoren 11 ugovora, a koji se odnose na očuvanje i prikladno upravljanje mrežom Natura 2000, kako slijedi:

- KK.06.5.2.01: Izrada planova upravljanja za strogo zaštićene vrste (s akcijskim planovima);
- KK.06.5.2.02: Razvoj sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta;
- KK.06.5.2.03: Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000;
- KK.06.5.2.04: Unaprjeđenje i povećanje kapaciteta oporavilišta za divlje životinje;
- KK.06.5.2.06: Evidentiranje posebnog pravnog režima kao doprinos učinkovitijem upravljanju zaštićenim područjima;
- KK.06.5.2.05 Izrada šumskogospodarskih planova kao planova upravljanja ekološkom mrežom – Ecomanager (projektni prijedlog povučen);
- KK.06.5.2.08 Izrada šumskogospodarskih planova kao planova upravljanja ekološkom mrežom – Ecomanager (poziv ponovljen);
- KK.06.5.2.07: Očuvanje i zaštita koraljnog grebena *Cladocora caespitosa* i livada morske cvjetnice *Posidonia oceanica* u Nacionalnom parku Mljet (korisnik odustao od provedbe nakon donesene odluke o financiranju).

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju vrednovanje se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

Tablica 16 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za Investicijski prioritet 6iii koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., a Tablica 18 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za specifični cilj 6iii2.

Tablica 18 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6iii

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6cc22-N	Postotak površine kartiranih morskih staništa	%	50,00

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6cc12-N	Planovi za sustave upravljanja invazivnim stranim vrstama	Broj	5,00
6cc11-N	Broj uspostavljenih sustava praćenja	Broj	2,00
CO23-N	Priroda i biološka raznolikost: Površina staništa koja primaju potporu kako bi postigla bolje stanje očuvanosti	Hektari	900,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

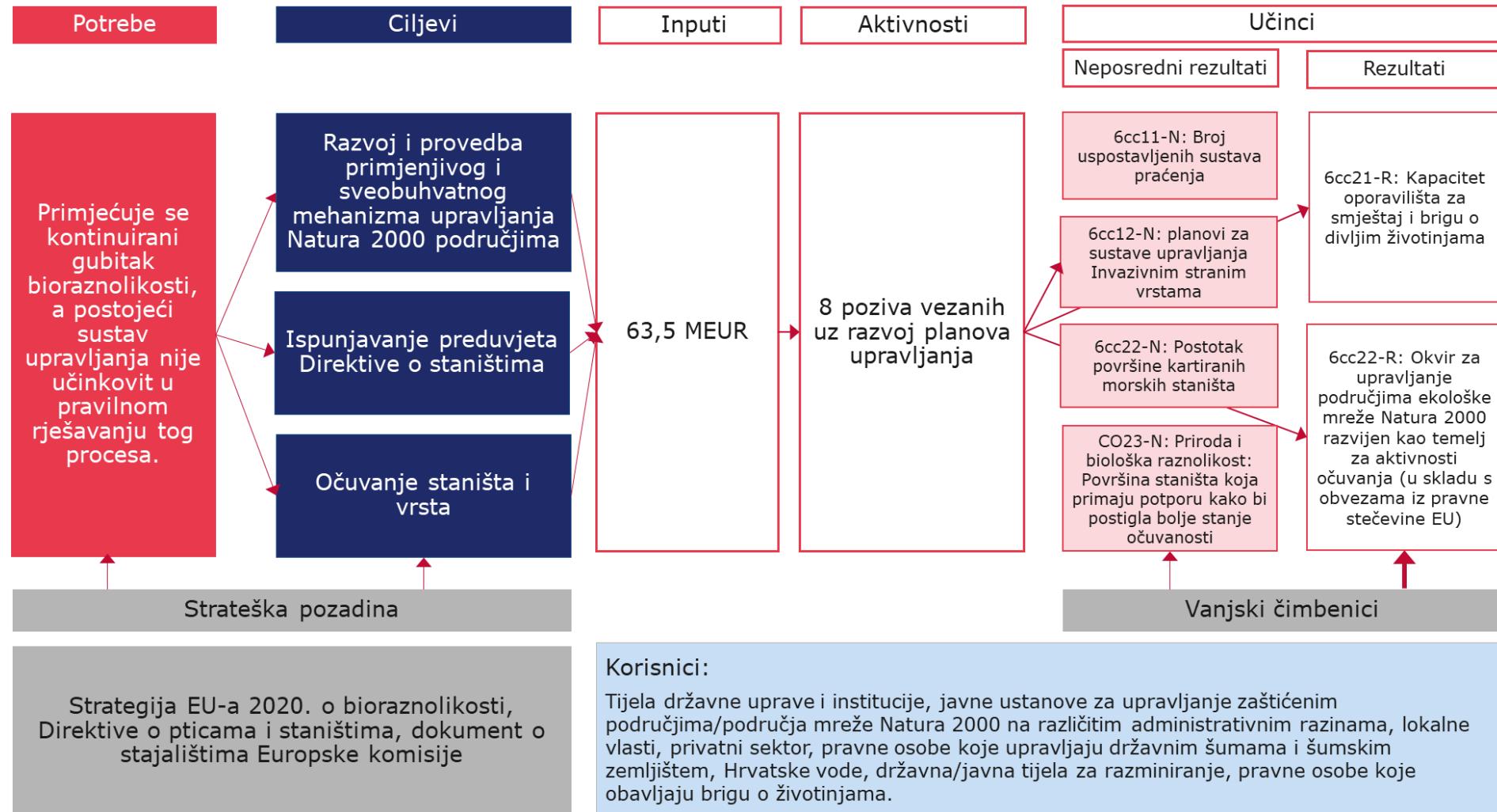
Tablica 19 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6iii2

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6cc21-R	Kapacitet oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama	Broj	300,00	450,00	150,00
6cc22-R	Okvir za upravljanje područjima ekološke mreže Natura 2000 razvijen kao temelj za aktivnosti očuvanja (u skladu s obvezama iz pravne stečevine EU)	%	0,00 %	40,00 %	40,00 %

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 12 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6iii2.

Slika 12 – Shematski prikaz Teorije promjene specifičnog cilja 6iii2

Izvor: Vlastita izrada temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.1.10 Specifični cilj 6iii3

Specifični cilj 6iii3 odnosi se na razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima.

Potrebe

Potrebe koje treba adresirati u okviru ovog specifičnog cilja su sljedeće:

1. Prisutnost zaostalih mina i neeksplozivnih sredstava ugrožava održivo i učinkovito upravljanje područjima u kojima su prisutne mine ili se sumnja na prisutnost mina. Problem je nerazmjerne prisutan u šumama i šumskim područjima⁶⁸.
- Ispunjavanje zahtjeva vodećih načela Nove strategije za šume Europske unije i provedba Planova gospodarenja šumama nije moguća u područjima dugotrajne zagađenosti minama. Kao rezultat toga, te šume gube svoju sposobnost pružanja usluga ekosustava i višestrukih koristi tih usluga;
- Kontaminacija minama i neeksploziranim eksplozivnim sredstava dovodi do propadanja, sprječavanja očuvanja i umanjuje njihovu ulogu u ekosustavu i raspodjelu zelene infrastrukture.

Ciljevi

Glavni cilj je:

Stvaranje uvjeta za upravljanje šumama u skladu s Planovima upravljanja šumama uklanjanjem mina i neeksploziranih uređaja:

- To uključuje njihovu obnovu i zaštitu šuma i šumskog zemljišta kao i obnovu i izgradnju šumske protupožarne infrastrukture, te zaštitu i očuvanje voda i o vodama ovisnih ekosustava
- poboljšanje poželjne produktivnosti, stabilnosti, bioraznolikosti šuma i promicanje usluga šumskog ekosustava. Time se žele stvoriti uvjeti za strukturni i gospodarski održivi razvoj šuma.

Očekuje se da:

- Oko 7000 ha šuma i šumskih zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima bit će razminirano i otvoreno za javno korištenje (smanjenje za oko 25 % minama zagađenih šuma).
- Ukupno 358 ha površina unutar zaštićenih i Natura 2000 područja bit će podržano za postizanje boljeg očuvanja - obnovom tako da se zamijene sastojine stranih vrsta sastojinama autohtonih vrsta stabala i poboljšanjem usluga ekosustava šume i šumskog zemljišta.

Strateška pozadina

Strategije i dokumenti koji reguliraju okoliš i kontekst namjeravanih intervencija su sljedeći:

- Strategija bioraznolikosti Europske unije 2030⁶⁹: ovaj dokument navodi ciljeve bioraznolikosti u skladu sa Strategijom Europa 2020. Pokriva pitanja koja se odnose na preokretanje trenda gubitka bioraznolikosti i prijelaz na resursno učinkovito gospodarstvo.

⁶⁸Udio šuma: cca. 90% ukupnog MSP-a u Natura 2000 čine šume

⁶⁹ EU Biodiversity strategy for 2030. (2020) („Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030.“, dokument nije dostupan na hrvatskom jeziku).

- Direktive o pticama i staništima⁷⁰: ovim dokumentom utvrđuju se prioriteti koji proizlaze iz obveze Hrvatske (kao nove države članice Europske unije) da ispunji zahtjeve za očuvanje bioraznolikosti koji se odnose na proglašenje i odgovarajuće upravljanje Natura 2000 područjima. Prioriteti su navedeni u Strategiji i Akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske i Ekonomskom programu.
- Relevantni dokumenti o stajalištima Europske komisije u okviru Europskog semestra: ovaj dokument utvrđuje prioritete koji će biti podržani mjerama fondova Europske unije koji se odnose na uspostavu i upravljanje područjima Natura 2000, obnovu i očuvanje staništa i zagađenje minama.
- Šumskogospodarske osnove: Državnim šumama u Hrvatskoj upravlja se u skladu sa strogim načelima održivog upravljanja šumama na temelju Šumskogospodarskih osnova i u skladu s certifikatom Forest Stewardship Council. Ključan je to instrument za održivo upravljanje šumama predviđeno novom strategijom Europske unije koja se odnosi na šume.

Inputi

Ukupna alokacija Specifičnog cilja 6iii3 iznosila je 58,8 milijuna eura, od toga je 50 milijuna eura bespovratnih sredstava, a nacionalni doprinos 8,8 milijuna eura (15 %).

Aktivnosti

Planirano je raspisivanje tri poziva:

1. KK.06.5.3.01: Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima u dunavsko-dravskoj regiji – NATURAVITA. Ovim projektom namjerava se razminirati 2.534 ha šuma i šumskog zemljišta u Regionalnom parku Mura-Drava i Parku prirode Kopački rit. Osim razminiranja, planira se provođenje edukacije za podizanje svijesti o opasnosti od mina, biološka obnova šuma i šumskog zemljišta kao i obnova i izgradnja šumske protupožarne infrastrukture, te zaštita i očuvanje voda i o vodama ovisnih ekosustava.
2. KK.06.5.3.02: Razminiranje i očuvanje šumskih ekosustava u zaštićenim i Natura 2000 područjima u Ličko-senjskoj i Zadarskoj županiji – FEARLESS Velebit. Ovim projektom namjerava se razminirati 1.645,26 ha minski sumnjivog prostora te time obnoviti i šume i šumsko zemljište kao i zaštititi rijetke vrste livada kako bi se održale i poboljšale njihove ekološke usluge.
3. KK.06.5.3.03: Razminiranje i zaštita krških šuma Natura 2000 područjima u jugozapadnom dijelu Karlovačke županije – Karlovac Karst. Ovim projektom namjerava se razminirati 1.709 ha šuma i šumskog zemljišta kako bi se stvorili uvjeti za strukturno i ekonomski održivi razvoj i gospodarenje šumama što znači biološku obnovu šuma i šumskog zemljišta kao i obnovu i izgradnju šumske protuprožarne infrastrukture.

Ishodi i učinci

Opaženi učinci mogu se mjeriti uglavnom pokazateljima i percepcijama onih na koje intervencije utječu (npr. ciljne skupine). U 1. evaluacijskom pitanju evaluacija se temelji na analizi različitih vrsta pokazatelja (vidi percepcije relevantnih aktera o opaženim učincima pod 4. evaluacijskim pitanjem). Ovaj odjeljak prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program te pokazatelje rezultata specifične programu koji su navedeni u Operativnom programu.

⁷⁰ Direktive EU-a o pticama i staništima . (2014.).

Tablica 20 prikazuje zajedničke i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program za Investicijski prioritet 6iii koji su navedeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., a Tablica 21 prikazuje pokazatelje rezultata specifične programu za Specifični cilj 6iii3.

Tablica 20 – Zajednički i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program za Investicijski prioritet 6iii

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost
6cc22-N	Postotak površina kartiranih morskih staništa	%	50,00
6cc12-N	Planovi za sustav upravljanja invazivnim stranim vrstama	Broj	5,00
6cc11-N	Broj uspostavljenih sustava praćenja	Broj	2,00
CO23-N	Priroda i biološka raznolikost: Površina staništa koja primaju potporu kako bi postigla bolje stanje očuvanosti	Hektari	900,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

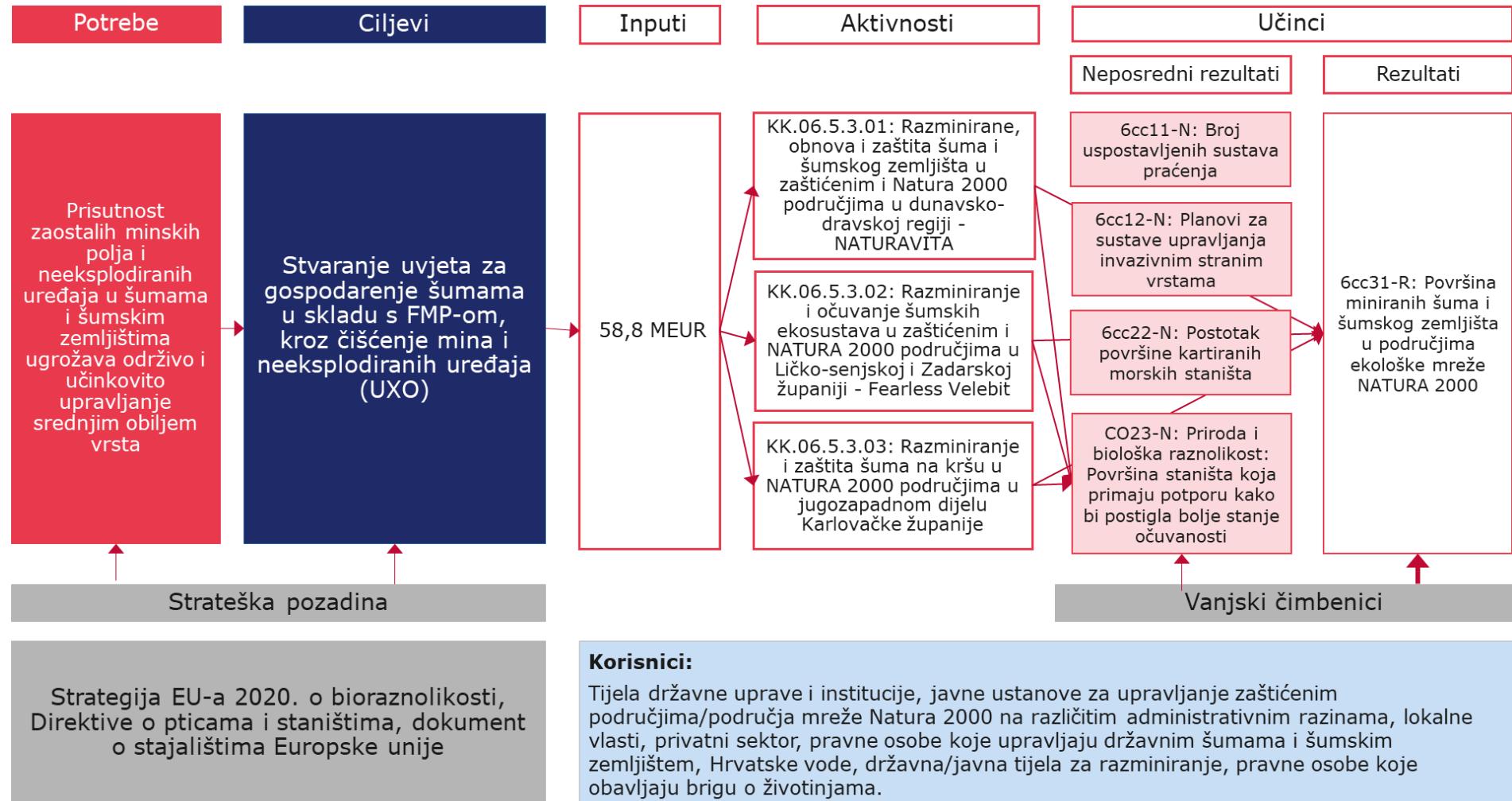
Tablica 21 – Pokazatelji rezultata specifični programu za Specifični cilj 6iii3

Oznaka pokazatelja	Naziv pokazatelja	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Očekivana promjena
6cc31-R	Površina miniranih šuma i šumskog zemljišta u područjima ekološke mreže Natura 2000	Hektar	25.600,00	18.600,00	7.000,00

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.

Slika 13 prikazuje Teoriju promjene za Specifični cilj 6iii3.

Slika 13 – Shematski prikaz Teorije promjene Specifičnog cilja 6iii3

Izvor: Vlastita izrada temeljena na relevantnim strateškim dokumentima

3.2 Evaluacijsko pitanje 1

Koji su opaženi učinci i promjene na razini pojedinog specifičnog cilja, koliko su opaženi učinci rezultat intervencija, a koliko drugih čimbenika?

3.2.1 Korišteni alati i metode

Analiza učinaka intervencije provodi se prvenstveno evaluacijom učinka zasnovanoj na teoriji u skladu s gore navedenim metodološkim pristupom. Za provođenje ovog metodološkog pristupa primjenjeni su alati za kvalitativnu evaluaciju, odnosno desk analiza relevantnih dokumenata (operativni program i pozivi za dostavu projektnih prijedloga) i intervjuji s dionicima sustava upravljanja i kontrole. Primjena ove metode započinje izgradnjom Teorije promjene, odnosno teorijskog i planiranog okvira intervencija analizirane prioritetne osi i specifičnog cilja (Poglavlje 3.1). Nakon što je Teorija promjene izgrađena, kao drugi korak evaluacije učinka zasnovane na teoriji, u Poglavlju 3.2.2. istražuje se kako se teorija pretvorila u stvarnost za svaki specifični cilj, odnosno analizira uočene učinke intervencija, a također ispituje vanjske čimbenike koji su utjecali na rezultate specifičnog cilja, ali nisu izravno povezani s intervencijama.

Evaluacijskim pitanjem 1 želi se procijeniti opažene učinke specifičnih ciljeva u okviru Prioritetne osi 6 i u kojoj se mjeri ti učinci mogu pripisati projektima u okviru povezanih specifičnih ciljeva.

Prvi korak analize je procijeniti fizički i finansijski napredak provedbe. U ovom poglavlju navodi se koliko je projekata ugovorenog i završeno do *cut-off* datuma 31.12.2021., zatim se daje pregled finansijskog napretka (dodijeljena sredstva za specifične ciljeve, ugovoreni i isplaćeni iznos potpore) te moguća odstupanja u napretku provedbe projekta (detaljnije objašnjeno u Evaluacijskom pitanju 7).

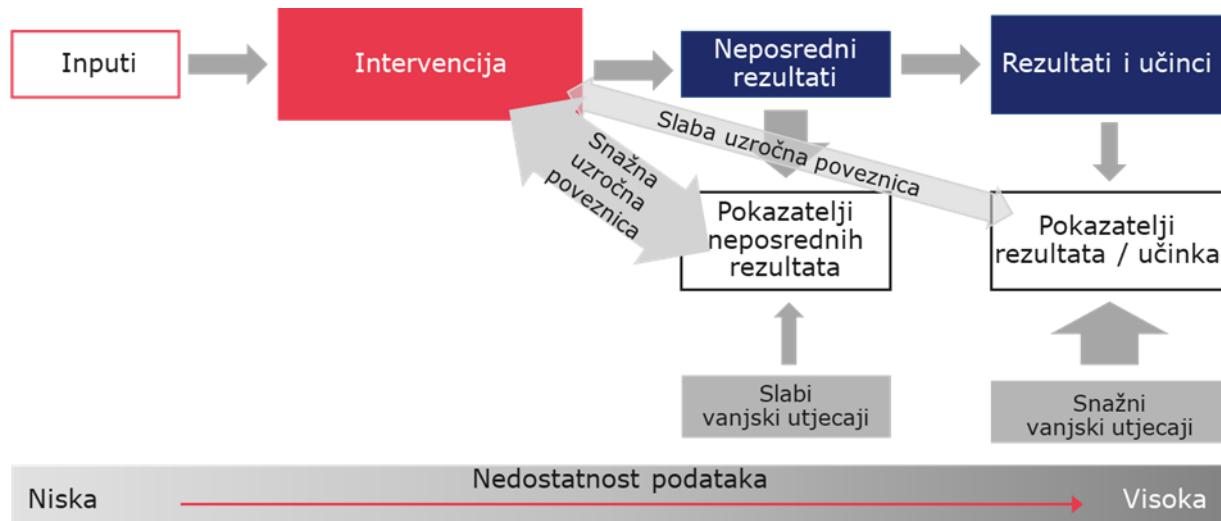
Drugi je korak analiza pokazatelja. U ovom poglavlju analiziraju se pokazatelji i dostupni podaci o njihovom napretku, a zatim se predstavlja napredak pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja rezultata.

Pokazateljima neposrednih rezultata mjeri se „neposredni opipljivi i brojivi proizvodi/usluge proizvedeni zahvaljujući inicijativi“⁷¹, dok se pokazateljima rezultata mjeri „neposredni izravni učinci inicijative“⁷². Dok promjena vrijednosti pokazatelja neposrednih rezultata često ovisi samo o tome je li projekt završen ili ne, promjena vrijednosti pokazatelja rezultata obično se ne može pripisati samo povezanim intervencijama već i drugim (vanjskim) faktorima (vidi Sliku 14).

⁷¹ Better Regulation Toolbox. Europska Komisija (EK) („Alati za bolju evaluaciju“, dostupno je samo na engleskom jeziku).

⁷² Better Regulation Toolbox. Europska Komisija (EK) („Alati za bolju evaluaciju“, dostupno je samo na engleskom jeziku).

Slika 14 – Sistemski pogled na inicijativu

Izvor: Evropska Komisija, (2021c).

U prvom koraku analize pokazatelja predstavljaju se pokazatelji neposrednih rezultata i pokazatelji rezultata i svi dodatni definirani pokazatelji, a predstavlja se i kratki osvrt na sustav pokazatelja (više detalja u Evaluacijskom pitanju 2).

Drugi korak je analiza napretka pokazatelja neposrednih rezultata kojom se prikazuje što je već postignuto podržanim intervencijama.

Postoje dvije vrste pokazatelja neposrednih rezultata: zajednički pokazatelji neposrednih rezultata i pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program kako je opisano u Operativnom programu te ostali pokazatelji na razini projekata. Za svaki je projekt neophodno mjeriti napredak zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program.

Postoje neki čimbenici koji otežavaju identifikaciju svih učinaka intervencije:

1. Projekti u tijeku: Prilikom vrednovanja učinaka potrebno je razmotriti u kojem trenutku se bilježi ostvarenje pokazatelja. Dok rezultati projekata u tijeku mogu biti već vidljivi cilnjim skupinama, prijavljena vrijednost može iznositi i nula jer je rok podnošenja sjedećeg Izvješća o napretku provedbe/Zahtjeva za nadoknadom sredstava u kojem će se izvjestiti o ostvarenoj vrijednosti rezultata nakon *cut-off* datuma.
2. Odgođeni učinci: Čak i kod završenih projekata, učinci mogu biti vidljivi tek nakon određenog vremena (često nekoliko godina). Ovo se odražava i kroz činjenicu da korisnici trebaju prijavljivati ostvarene vrijednosti nekih pokazatelja (na primjer CO09-N Održivi turizam: Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu) na godišnjoj razini kroz pet godina nakon kraja razdoblja provedbe ugovora o bespovratnim sredstvima.
3. Polazna vrijednost pokazatelja neposrednih rezultata obično je nula, stoga se ne navodi u tekstu Operativnog programa Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020. ni u Godišnjem izvješću o provedbi (Verzija 2021.1, dalje u tekstu „Izvješće o provedbi“). No u bazi podataka kod jednog

projekta postoji polazna vrijednost (na primjer za pokazatelje 6c22-N, 6ca12-N, CO09-N i CO17-N, CO19-N).

Za ciljnu vrijednost postoje tri izvora podataka: tekst Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., tekst Godišnjeg izvješća o provedbi i baza podataka na razini projekata preuzeta iz baze ESIF MIS/eFondovi. Potonja dva izvora također sadrže podatke o ostvarenim vrijednostima pokazatelja.

Razlike među različitim izvorima podataka mogu biti namjerne, ali mogu ukazati i na mane sustava za izvještavanje/praćenje:

- Logično je da su ciljne vrijednosti zabilježene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. zbroj ciljnih vrijednosti projekata (kako je zabilježeno u bazama podataka na razini projekata), osim ako vanjski faktori (npr. dugi proces učenja mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja, pandemija bolesti COVID-19, potresi itd.) utječe na napredak pokazatelja neposrednih rezultata. U slučaju Prioritetne osi 6, zbrojene ciljne vrijednosti trebale bi biti približne ciljnim vrijednostima zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program kako je definirano u Operativnom programu. Ovo se može provjeriti čak i u slučaju da nijedan projekt nije završen do *cut-off* datuma. Do „pretjeranog planiranja“ dolazi ako sveukupna ciljna vrijednost na razini projekta premašuje ciljnu vrijednost postavljenu u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Na temelju intervjuja s dionicima utvrđeno je da se radi o namjernom odstupanju kako bi se osiguralo ostvarenje ciljeva postavljenih u Operativnom programu. S druge strane, ponekad je sveukupna ciljna vrijednost na razini projekata niža od ciljnih vrijednosti na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. („nedovoljno planiranje“). Ciljna vrijednost na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. neće se ostvariti bez ugovaranja dodatnih projekata ako neposredni rezultati već ugovorenih projekata ne premaše ciljne vrijednosti na razini projekata.
- Prijavljene ciljne vrijednosti trebale bi biti jednake onima u Izvješću o provedbi i temeljene na podacima na razini projekta.

Prilikom procjene napretka pokazatelja neposrednih rezultata, kratko se predstavljaju razlike u vrijednostima ovisno o izvoru podataka do one mjere koja omogućuje razumijevanje napretka tih pokazatelja. Detaljna analiza sustava pokazatelja nalazi se pod Evaluacijskim pitanjem 2. Također je bilo potrebno utvrditi je li bilo moguće identificirati odstupanja koja su utjecala na ostvarivanje neposrednih rezultata. Što je najvažnije, nastojalo se utvrditi je li intervencija polučila značajna ostvarenja neposrednih rezultata i koji su to rezultati.

Ako u okviru intervencije nije bilo zabilježenih ostvarenja pokazatelja neposrednih rezultata do *cut-off* datuma 31.12.2021. (kao što je slučaj sa Specifičnim ciljem 6e1), analiza time završava jer bez neposrednih rezultata nije moguće utvrditi je li intervencija pridonijela promjeni vrijednosti pokazatelja rezultata.

Ako postoje ostvarenja vrijednosti neposrednih rezultata koja je prouzročila intervencija (kao što je slučaj sa Specifičnim ciljevima 6c1, 6c2, 6e2, 6i1, 6ii1, 6iii1 i 6iii2), analizira se napredak pokazatelja rezultata.

Zatim se procjenjuje učinak projekata na uočenu promjenu u vrijednosti pokazatelja rezultata. Kod Prioritetne osi 6 postoji pet specifičnih ciljeva (odnosno Specifični ciljevi 6e2, 6ii1, 6ii2, 6iii1 i 6iii2) kod kojih je statistička analiza pokazatelja neposrednih rezultata i rezultata dovoljna za procjenu učinaka projekata na promjenu vrijednosti pokazatelja rezultata, bilo zbog izravnog utjecaja neposrednih rezultata na rezultate ili jer niti jedan drugi faktor nije utjecao na pokazatelj rezultata. U jednom je

slučaju pokazatelj rezultata dostupan na razini čitave Hrvatsku i na razini podržanih projekata. Ovime se omogućuje procjena utjecaja projekata na promjenu vrijednosti pokazatelja rezultata (na primjer za Specifični cilj 6c1). Nadalje, u slučaju ovog specifičnog cilja primijenjena je i protučinjenična metoda evaluacije. Koristeći metodu razlika u razlikama procijenili smo učinak podržanih intervencija na promjenu broja zaposlenih u sektoru turizma. U jednom slučaju nisu dostupni podaci o napretku rezultata pokazatelja (na primjer za Specifični cilj 6c2) ili podaci nisu dostatni za procjenu učinka intervencije ili podaci (ili zamjenski podaci) nisu dostatni (na primjer za Specifični cilj 6i1, regresijskom analizom utvrđuju se učinci završenih projekata na količinu komunalnog otpada deponiranog na ili u zemlju).

3.2.2 Analiza

Tablica 22 prikazuje napredak Prioritetne osi 6 po specifičnim ciljevima. Između ostalog, prikazuje broj raskinutih ugovora, završenih projekata i onih koji su još u tijeku. Na *cut-off* datum 31.12.2021. završeno je ukupno 396 projekata, za 17 projekata je raskinut ugovor, a za 372 projekta provedba je bila u tijeku.

Tablica 22 – Pregled poziva za Prioritetnu os 6

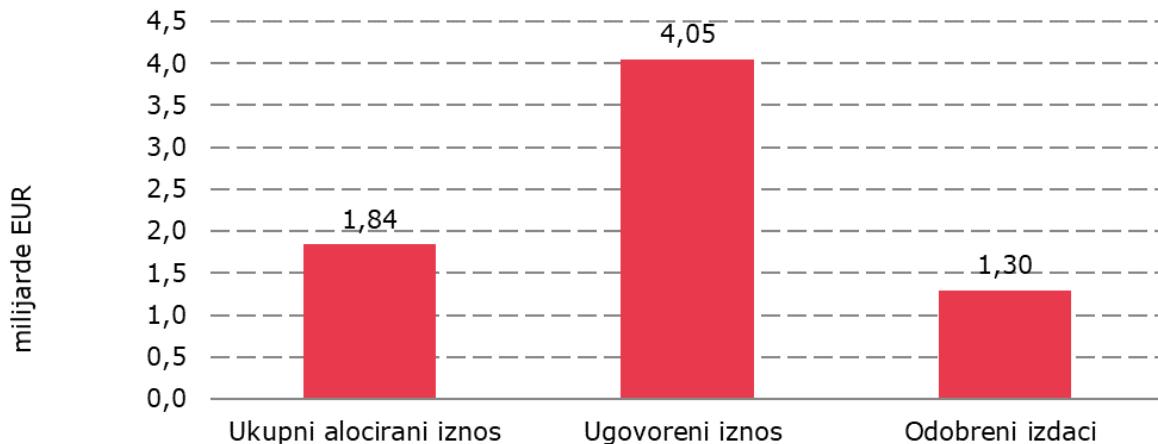
Investicijski prioritet	Investicijski prioritet 6c Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine		Investicijski prioritet 6e Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamjenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promicanje mjera za smanjenje buke		Investicijski prioritet 6i Ulaganje u sektor otpada	Investicijski prioritet 6ii Ulaganje u vodni sektor kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrđile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve		Investicijski prioritet 6iii Zaštita i obnova biološke raznolikosti i tla te promicanje eko usluga, uključujući NATURA 2000 i „zelenu“ infrastrukturu		
	Specifični cilj	6c1: Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine	6c2: Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine	6e1: Poboljšanje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka sukladno Uredbi 2008/50/EZ	6e2: – Obnova <i>brownfield</i> lokacija (bijela vojna i/ili industrijska područja) unutar ITU	6i1: Smanjena količina otpada koja se odlaze na odlagalište	6ii1: Unapređenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom	6ii2: Razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja vod	6iii1: Poboljšano znanje o stanju bioraznolikosti kao temelja za učinkovito praćenje i upravljanje bioraznolikošću	6iii2: Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)
Br. poziva sa završenim projektom	2	2	0	2	9	1	0	1	1	0
Br. poziva bez završenih projekata	13	1	2	16	13	1	58	2	5	3
Br. završenih projekata	57	13	0	2	321	1	0	1	1	0
Br. projekata	35	40	2	27	194	1	58	2	10	3

koji su u tijeku											
Br. raskinutih projekata	1	3	0	2	11	0	0	0	0	0	0

Izvor: *Operativni program Konkurenost i kohezija 2014. – 2020.; ESIF MIS, eFondovi (Datoteka 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx')*

Slika 15 prikazuje finansijski napredak Prioritetne osi 6. Ukupna alokacija Prioritetne osi bila je 1,843 milijuna eura. Od toga je do *cut-off* datuma ugovoreno 220 % alokacije (tj. 4.048,6 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je 32 % ugovorenog iznosa, tj. 1.297,9 milijuna eura.

Slika 15 – Pregled finansijskog napretka Prioritetne osi 6

Izvor: Operativni program Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020.; ESIF MIS, eFondovi (Datoteka 'ugovori-sve kategorije (sistemskej) 31.12- s odobrenim.xlsx')

3.2.2.1 Opaženi učinci za specifični cilj 6c1

3.2.2.1.1 Fizički i finansijski napredak provedbe

U Specifičnom cilju 6c1 bilo je 57 završenih projekata, dok je 35 projekata još bilo u tijeku na dan 31.12.2021., što predstavlja 38 % svih projekata (za jedan projekt je raskinut ugovor).

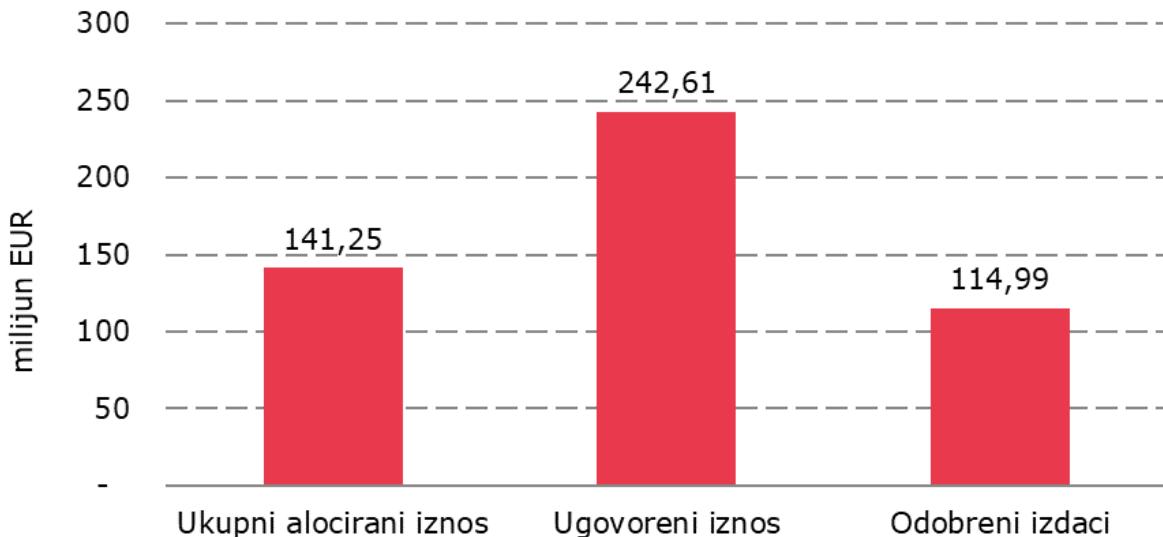
Tablica 23 – Pregled napretka projekata Specifičnog cilja 6c1

	Broj završenih projekata	Broj projekata u tijeku	Broj raskinutih ugovora
6c1: Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine	57	35	1

Izvor: ESIF MIS, eFondovi, ESIF MIS (file 'ugovori-sve kategorije PO2, PO6, PO9_31.12 payments')

Slika 16 sadrži prikaz finansijskog napretka Specifičnog cilja.

Slika 16 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6c1

Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija Specifičnog cilja bila je 141,3 milijuna eura. Vrijednost objavljenih poziva iznosi 209,7 milijuna eura što predstavlja 148,4 % ukupne alokacije. Od ukupne alokacije za specifični cilj do cut-off datuma je ugovoreno 172 % (242,6 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 je odobrilo 47,4 % ugovorenog iznosa, tj. 115 milijuna eura.

3.2.2.1.2 Analiza pokazatelja

Tablica 24 predstavlja zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program navedene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6c1.

Tablica 24 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6c1

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6c13-N: Broj podržanih programa razvoja kulturne baštine koji će poboljšati deset regionalnih odredišta [broj]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
CO09-N: Održivi turizam: Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu [posjetitelji/godišnje]		Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6c11-R: Novozaposleni u turističkom sektoru [broj]	Pokazatelji rezultata specifični programu	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	Jednom godišnje
6c12-R: Turistički izdatci za kulturne, sportske i rekreativne usluge [EUR]		Satelitski račun turizma, Državni zavod za statistiku	Svake dvije godine

Izvor: Operativni program "Konkurentnost I kohezija" 2014. – 2020. (Verzija 10)

Intervencija usmjerena na programe razvoja kulturne baštine koji će poboljšati deset regionalnih odredišta za cilj je imala povećati (očekivani) broj posjetitelja podržanim mjestima i time povećati broj novozaposlenih u turističkom sektoru kao i turističke izdatke za kulturne, sportske i rekreativne usluge.

Prema našem tumačenju (više pojedinosti navedeno je u Evaluacijskom pitanju 2), u slučaju Izvješća o provedbi pokazatelj 6c11-R mjerio je broj novozaposlenih u turističkom sektoru, a u bazi podataka na razini projekta mjerjen je broj dodatnih osoba zaposlenih na podržanim mjestima kulturne baštine. Projekti su izravno doprinijeli ostvarenju pokazatelja rezultata.

Analiza napretka pokazatelja neposrednih rezultata

Tablica 25 sadrži prikaz napretka zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program u okviru Specifičnog cilja 6c1.

Tablica 25 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6c1

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata – ugovoreni	Broj povezanih projekata – završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti – agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti – agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
6c13-N: Broj podržanih programa razvoja kulturne baštine koji će poboljšati deset regionalnih odredišta [broj]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	20	12	17	28 ⁷³	15 ⁷⁴	88 %	54 %
CO09-N: Održivi turizam: Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu	Analizirano u 6c2							

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Godišnje izvješće o provedbi (verzija 2021.1)

⁷³ Podaci iz Godišnjeg izvješća o provedbi za 2021., dok u bazama na razini projekata iznosi 20.

⁷⁴ Temeljeno na podacima o pokazateljima na razini projekta koji su isti kao podaci u Godišnjem izvješću o provedbi za 2021.

Cilj 28 projekata u okviru Specifičnog cilja 6c1 bio je poduprijeti programe razvoja kulturne baštine kojima će se poboljšati deset regionalnih odredišta; i svaki projekt doprinosi ostvarenju ciljne vrijednosti s 1. U Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. planirani broj podržanih programa razvoja je 17: kako je ugovoren 28 projekata, ciljna vrijednost na razini projekta nešto je viša. Na *cut-off* datum prema bazama podataka bilo je završeno 12 projekata, no u Godišnjem izvješću o provedbi u ostvaren napredak pokazatelja ubrojeno je 15 projekata.

Pokazateljem CO09-N mjeri se povećanje u očekivanom broju posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu. Kako su i Specifični ciljevi 6c1 i 6c2 doprinijeli ovom pokazatelju neposrednih rezultata, analizirat će se njegov napredak u okviru Specifičnog cilja 6c2.

Budući da dodatni pokazatelji nemaju svoje oznake pokazatelja, mnogi pokazatelji navedeni su u bazi podataka samo s tekstualnim opisom. Iako su ove pokazatelje predložili korisnici ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava i nisu bili dio analize sustava pokazatelja, pružaju neke informacije o planiranim i postignutim rezultatima intervencija. Ovi pokazatelji su kategorizirani tijekom obrade (bez obzira na status projekta). Kategorije i učestalost pojavljivanja pokazatelja predstavljeni su po kategorijama u Tablica 26.

Tablica 26 – Dodatni pokazatelji u sklopu Specifičnog cilja 6c1

Naziv kategorije	Učestalost pojavljivanja pokazatelja
Kulturna dobra upisana u registar koja su predmet objedinjenog programa (broj)	44
Studija/istraživanje	21
Razvoj turizma	14
Razvoj proizvoda/usluge	12
Razvoj infrastrukture	11
Novozaposleni u drugim sektorima	9
Broj novih poslovnih subjekata	4
Nova poslovna mreža	3
Ostalo	1

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Analiza dodatnih pokazatelja:

- Četiri⁷⁵ od 57 završenih projekata (tj. njih sedam posto) ne samo da je doseglo ciljnu vrijednost dodatnih pokazatelja nego ju je i premašilo. Projekt KK.06.1.1.01.0010 premašio je ciljnu vrijednost za tri pokazatelja.
- Kao što se vidi iz napretka dodatnih pokazatelja, projekti u okviru Specifičnog cilja 6c1 već su pridonijeli slijedećem rezultatima:
 - 1 provedeno istraživanje; 1 muzeološka studija;
 - 4 izrađena Strateška plana;
 - 82 izrađene dokumentacije;
 - 11 dobivenih građevinskih dozvola;
 - 1 laboratorij za kreativne radionice;
 - 1 multimedijalna dvorana;
 - 15 opremljenih soba;
 - 1 centar za posjetitelje;
 - 15 izgrađenih kulturno-turističkih objekata;
 - 2 već izgrađena zemljišta i prostora stavljeni u uporabu;
 - 4 objekta stavljeni u turističku funkciju;
 - 5 obnovljenih pokretnih i nepokretnih kulturnih baština;
 - 1 pristupna točka za besplatan neograničeni Wi-Fi;
 - 581 kulturni, znanstveni, obrazovni ili drugi sadržaj i proizvod vezan uz turizam razvijen, uključujući i za 7 osoba s invaliditetom;
 - 160 promoviranih lokaliteta u domaćim i stranim medijima;
 - 11 zajedničkih promotivnih aktivnosti;
 - 3 kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara; 2 revitalizirana i restaurirana kulturna dobra; 8 sadržajno i/ili tematski povezanih ulaganja u zaštićena kulturna dobra u okviru jednog Integriranog razvojnog programa temeljenog na obnovi kulturne baštine; 2 ulaganja u zaštićena kulturna dobra;
 - 13 novozaposlenih u sektoru turizma (neizravna posljedica potpore); 39 zaposlenih u drugim sektorima (izravna posljedica potpore); 6 novozaposlenih u ostalim sektorima (indirektna posljedica potpore); 9 stručno osposobljenih osoba;
 - 18 novoosnovanih malih i srednjih poduzeća.

Kao što je vidljivo iz navedenog, projekt u okviru Specifičnog cilja 6c1 slijedio je integrirani pristup više aktivnosti koje bi mogle imati pozitivan učinak na razvoj turističkog sektora u Hrvatskoj. Čak i ako očekivani rezultati projekta (tj. povećanje broja turista i broja zaposlenih u sektoru turizma) još nisu vidljivi, postignuti učinci doprinose razvoju turističkog sektora.

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 27 sadrži prikaz napretka pokazatelja rezultata u sklopu Specifičnog cilja 6c1

⁷⁵KK.06.1.1.01.0010, KK.06.1.1.0035, KK.06.1.1.0045 i KK.06.1.1.0055

Tablica 27 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6c1

Pokazatelj	Početna vrijednost (2012.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2021.)
6c11-R: Novozaposleni u turističkom sektoru [broj]	85.446 ⁷⁶	86.514 ⁷⁷	95.278 ⁷⁸
Pokazatelj	Početna vrijednost (2011.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2019.)
6c12-R: Turistički izdatci za kulturne, sportske i rekreativne usluge [EUR]	410.000.000	530.000.000	813.815.789,47

Izvor: Godišnje izvješće o provedbi za 2021.

Pokazateljem rezultata 6c11-R mjerio se broj novozaposlenih radnika u turističkom sektoru, što smo protumačili kao doprinos sveukupnom broju zaposlenih u sektoru. Prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i Izvješću o provedbi, početna vrijednost u 2012. godini iznosila je 85.446, a broj zaposlenih trebao je narasti na 86.514 u 2023. godini. Prema Izvješću o provedbi, broj zaposlenih u turističkom sektoru bio je 95.278 u 2021. godini. Ciljna vrijednost je postignuta, iako su neki projekti još uvijek u tijeku.

Pokazateljem rezultata 6c12-R mjerili su se turistički izdaci za kulturne, sportske i rekreativne usluge. Prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i Izvješću o provedbi, početna vrijednost u 2011. godini iznosila je 410 milijuna eura, a taj broj trebao je narasti na 530 milijuna eura u 2023. godini. Izvješće o provedbi sadrži podatke iz 2016. i 2019. godine. U 2019. godini turistički izdaci iznosili su 813,8 milijuna eura, pa je tako ciljna vrijednost ne samo dostignuta, već i premašena.

3.2.2.1.3 Daljnja analiza podataka

Na temelju podataka iz Izvješća o provedbi znamo sveukupni broj novozaposlenih u turističkom sektoru, a pomoću podataka na razini projekata znamo broj novozaposlenih u sektoru čije zaposlenje je izravna posljedica projekata koji su dio Specifičnog cilja 6c1. U Tablici 28 prikazan je doprinos podržanih projekata pokazatelju 6c11-R.

Tablica 28 – Sažetak pokazatelja 6c11-R Novozaposleni u turističkom sektoru (mjerna jedinica: broj)

Status projekata	Broj projekata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost	Napredak (Postignuto/ciljano)
Završeni projekti	12	1.444	1.819	85	22,5 %
Projekti u tijeku	23	0	468	31	6,6 %

⁷⁶ Temeljeno na Izvješću o provedbi (Verzija 2021.1).

⁷⁷ Temeljeno na Izvješću o provedbi (Verzija 2021.1).

⁷⁸ Podaci iz Izvješća o provedbi (Verzija 2021.1)

Status projekata	Broj projekata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost	Napredak (Postignuto/ciljano)
Završeni i projekti u tijeku	35	1.444	2.287	116	n/a

Izvor: „Tablica pokazatelja”, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

Iz tablice je vidljivo da se podržanim projektima stvorilo 116 novih radnih mjesta u turističkom sektoru.

Na temelju Godišnjeg izvješća o provedbi za 2021. i podataka iz Godišnjeg izvještaja o zaposlenima i plaćama, vidljivo je kako se broj zaposlenih u sektoru turizma mijenjao između 2012. i 2021. (više pojedinosti u Tablici 28). Podaci Godišnjeg izvještaja obuhvaćaju samo zaposlenike u djelatnostima Smještaj (I55) te Djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića (I56). Stoga se ukupni iznosi malo razlikuju od onih iz Godišnjeg izvješća o provedbi (2021.), koje uzima u obzir sva zaposlenja povezana s turizmom. Međutim, podaci Godišnjeg izvještaja dostupni su po županijama kao podaci vremenske serije pa su ovi podatci korišteni u daljnjoj analizi.

Tablica 29 – Broj novozaposlenih u turističkom sektoru

Godina	Broj novozaposlenih u turističkom sektoru (Godišnje izvješće o provedbi za 2021.)	Broj novozaposlenih u turističkom sektoru (Godišnji izvještaj o zaposlenima i plaćama)	Broj novozaposlenih čije zaposlenje je izravna posljedica podržanih projekata
2012.	85.446	Na	0
2014.	94.731	Na	0
2015.	107.389	Na	0
2016.	113.793	110.882	0
2017.	122.409	99.574	0
2018.	131.798	110.882	0
2019.	119.866	114.686	85
2020.	91.334	115.480	5
2021.	95.278	110.606	26

Izvor: Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1).

Između 2016. i 2021. godine prosjek absolutne vrijednosti promjene u odnosu na prethodnu godinu iznosio je -18.515 temeljem podataka iz Godišnjeg izvješća o provedbi za 2021., i -276 temeljem Godišnjeg izvještaja. Neposredni rezultat podržanih projekata koji iznosi 116 novozaposlenih sačinjava vrlo mali udio: manje od 1 % prosječne godišnje promjene. Stoga se može zaključiti da su vanjski učinci

imali puno veći utjecaj na napredak pokazatelja od podržanih aktivnosti (više pojedinosti u poglavlju 3.8).

Iako su projekti usmjereni na izravno povećanje zaposlenosti u turističkom sektoru, razvoj koji se odvija kao posljedica podržanih projekata mogao bi imati i neizravne učinke na broj zaposlenih u turizmu. Koristili smo stoga metodu razlika u razlikama⁷⁹ kako bismo procijenili učinak koji bi podržani projekti mogli imati na zapošljavanje u sektoru turizma. Analiza je provedena na razini županija. Županije koje su do bile potporu bile su one koje su imale najmanje jednu lokaciju podržanu u okviru Specifičnog cilja 6c1 (tretirana skupina), a preostale su županije služile kao kontrolna skupina. Analiza je uzela u obzir godine između 2016. i 2021. Kontroliran je broj turističkih posjeta svakoj županiji, odnosno analizom je filtriran učinak razlika u broju posjetitelja po županijama. Pojedinosti izračuna povezanih s analizom prikazane su u Tablici 30.

⁷⁹ Vidi npr.: Villa, J.M., 2016. diff: Simplifying the estimation of difference-in-differences treatment effects. Stata Journal 16, pp. 52-71.; Card, D., Krueger, A. "Minimum Wages and Employment: A Case Study of the Fast-Food Industry in New Jersey and Pennsylvania". The American Economic Review, Vol. 84, No. 4 (Sep., 1994), pp. 772-793.

Tablica 30 – Rezultati analize razlika u razlikama broja zaposlenih u sektoru turizma

Broj opažanja metodom razlika u razlikama: 126			
	Prije	Nakon	Ukupno
Kontrolna skupina	7	35	42
Tretirana skupina	14	70	84
Ukupno	21	105	

Varijabla ishoda	Broj zaposlenih u sektoru turizma	Standardna pogreška	t	P> t
Prije				
Kontrolna skupina	415,43			
Tretirana skupina	1.627,26			
Razlika (T-K)	1.211,83	1.140,05	1,06	0,29
Nakon				
Kontrolna skupina	406,89			
Tretirana skupina	1.660,35			
Razlika (T-K)	1.253,46	534,10	2,35	0,021**
Razlika u razlikama	41,64	1232,047	0,03	0,973

r2: 0.16

* Srednje vrijednosti i standardne greške procijenjene su linearnom regresijom

Interferencija: * p<0.01; ** p<0.05; * p<0.1

Izvor: Vlastita procjena.

Rezultati pokazuju da je čak i nakon kontrole broja posjetitelja u svakoj županiji broj zaposlenih prije intervencije (tj. u 2016.) bio u prosjeku manji u županijama koje nisu dobile potporu nego u županijama koje su dobile potporu; razlika između podržanih i nepodržanih županija u broju turističkih djelatnika se povećala nakon intervencije i bila je značajna na razini od 1 %. Ovo također može sugerirati da je veća vjerojatnost da županije s više zaposlenih u turizmu uđu u tretiranu skupinu, što je u skladu s teorijom intervencije⁸⁰.

⁸⁰ Razlog zbog kojeg razlika u broju turističkih zaposlenika nije znatna prije intervencije može biti mala veličina uzorka: imamo 21 opažanje prije intervencije, te 105 opažanja za vrijeme i nakon intervencije.

Sve u svemu, promjena tijekom razdoblja (razlika u razlici) nije bila značajno veća za županije koje su dobile potporu nego za županije koje nisu dobile potporu. Stoga se promjene uočene u broju zaposlenika sigurno ne mogu pripisati projektima koji su podržani u okviru Specifičnog cilja 6c1.

Prilikom analize rezultata potrebno je u obzir uzeti neke čimbenike. Prvo, odabir lokacija koje podupire Specifični cilj 6c1 nije bio slučajan, a različite županije imaju vrlo različite turističke značajke i potencijale. Analiza je nastojala isključiti utjecajni čimbenik ovih razlika kontrolirajući broj turističkih posjeta u svakoj županiji, no mogu ostati i druge značajne razlike koje mogu utjecati na potencijal županije u pogledu rasta broja zaposlenih u turističkom sektoru. Drugo, pandemija bolesti COVID-19 imala je snažan i jedinstven učinak na cijeli turistički sektor. Iako smo u našoj analizi pretpostavili da je pandemija podjednako utjecala na sve turističke atrakcije, u tom pogledu mogu postojati razlike po turističkim mjestima.

3.2.2.2 Opaženi učinci za specifični cilj 6c2

3.2.2.2.1 Fizički i financijski napredak provedbe

U slučaju Specifičnog cilja 6c2 bilo je 13 završenih projekata, dok je 40 projekata još uvijek u tijeku provedbe na dan 31. prosinca 2021. godine, što predstavlja 23 % svih ugovorenih projekata za specifični cilj. Za tri projekta raskinuti su ugovori. Projekti su ugovoreni i provedeni u okviru tri poziva:

1. KK.06.1.2.01: Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode. U sklopu ovog poziva ugovoreno je 20 projekata od kojih su dva završena, tri su raskinuta, a preostalih 15 još uvijek je u tijeku.
2. KK.06.1.2.02: Promicanje održivog razvoja prirodne baštine. U okviru ovog poziva ugovoreno je 20 projekata, od kojih je 11 završeno, a preostala 23 su još u tijeku.
3. KK.06.1.2.03: Promicanje održivog razvoja prirodne baštine u Slavoniji, Baranji i Srijemu. Dva projekta su još u tijeku.

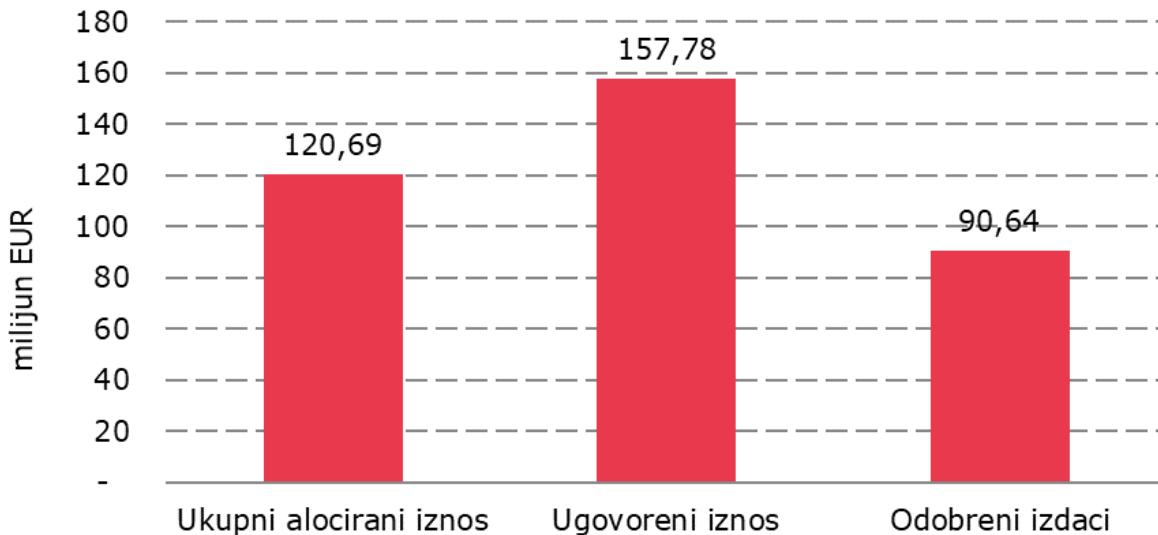
Tablica 31 – Pregled napretka projekata u okviru Specifičnog cilja 6c2

	Broj završenih projekata	Broj projekata u tijeku	Broj raskinutih ugovora
6c2: Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine	13	40	3

Izvor: ESIF MIS, eFondovi, ESIF MIS (file ‘ugovori-sve kategorije PO2, PO6, PO9_31.12 payments’)

Slika 17 prikazuje financijski napredak za Specifični cilj 6c2.

Slika 17 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6c2

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Evropske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija za Specifični cilj 6c2 iznosila je 120,7 milijuna eura. Od toga je do *cut-off* datuma ugovoreno 131 % (tj. 157,8 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je 57 % ugovorenog iznosa, tj. 90,6 milijuna eura.

3.2.2.2.2 Analiza pokazatelja

Tablica 32 predstavlja zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6c2.

Tablica 32 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6c2

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6c22-N: Broj podržane infrastrukture za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode koji doprinose boljem upravljanju baštinom [broj]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	Izvešća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
CO09-N: Održivi turizam: Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu [posjetitelji/godišnje]		Izvešća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6c21-R: Veći broj posjeta podržanim nacionalnim parkovima i parkovima prirode [broj]	Pokazatelj rezultata specifičan programu	Javne ustanove za upravljanje ZP-ima	Jednom godišnje
6c22-R: Povećanje broja posjetitelja koji su educirani o prirodnoj baštini u nacionalnim parkovima i parkovima prirode (s podržanom infrastrukturom za posjetitelje) [%]		Javne ustanove za upravljanje ZP-ima	Jednom godišnje

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (Verzija 10.0)

Cilj intervencije bio je poduprijeti infrastrukturu za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode (6c22-N) i povećati očekivani broj posjeta mjestima koja primaju potporu (CO09-N) kako bi se povećao stvarni broj posjeta podržanim mjestima (6c21-R) i kako bi se povećao omjer posjetitelja koji su educirani o prirodnoj baštini (6c22-R).

Analiza napretka pokazatelja neposrednih rezultata

Tablica 33 prikazuje napredak zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i programski pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program za Specifični cilj 6c2.

Tablica 33 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6c2

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti - agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti - agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednostti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
6c22-N: Broj podržane infrastrukture za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode koji doprinose boljem upravljanju baštinom [broj]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih	18	2	100	262 ⁸¹	86 ⁸²	86 %	33 %

⁸¹ ⁸¹ Podaci iz Godišnjeg izvješća o provedbi 2021., temeljeno na podacima na razini projekta 126.

⁸² Podaci iz Godišnjeg izvješća o provedbi 2021., temeljeno na podacima na razini projekta 126.

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti - agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti - agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
CO09-N: Održivi turizam: Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu [posjetitelji/godišnje]	rezultata specifičan za program	94 ⁸³	25	1.191.973	2.067.663 ⁸⁴	862.812 ⁸⁵	72%	42%

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1)

⁸³ Raskinuti se projekti ne ubrajaju.

⁸⁴ Podaci iz Godišnjeg izvješća o provedbi 2021., temeljeno na podacima na razini projekta 3.659.564 (za projekte dovršene ili u tijeku u vrijeme datuma prekida, izračunato kao razlika između ciljane vrijednosti i početne vrijednosti).

⁸⁵ Podaci iz Godišnjeg izvješća o provedbi 2021., temeljeno na podacima na razini projekta 1.229.357 (za projekte dovršene ili u tijeku u vrijeme datuma prekida, izračunato kao razlika između ciljane vrijednosti i početne vrijednosti).

Cilj 17 projekata u okviru Specifičnog cilja 6c2 bio je poduprijeti infrastrukturu za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode. U Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., planirani broj podržanih infrastruktura za posjetitelje je 100, agregirana ciljna vrijednost za 18 ugovorenih projekata je 262 u Godišnjem izvješću o provedbi, a na temelju podataka na razini projekta 341. Na *cut-off* datum dva su projekta bila završena a njihova postignuta vrijednost bila je 86, kako je zabilježeno u Izvješću o provedbi (iz 2021. godine) i 126 prema podacima na razini projekta. Koji se god izvor podataka uzme ciljevi za 2023. predstavljeni u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. dostignuti su i premašeni, iako su završena samo dva projekta (11 %).

Pokazateljem CO09-N mjerio se očekivani broj posjeta podržanim mjestima; a projekti u okviru Specifičnih ciljeva 6c1 i 6c2 doprinosili su napretku tog pokazatelja. Sveukupno su 94 projekta za cilj imala doprinijeti ovom pokazatelju: 43 iz Specifičnog cilja 6c1 i 51 iz Specifičnog cilja 6c2. Do cut-off datuma završeno je 25 projekata (12 iz Specifičnog cilja 6c1 i 12 iz Specifičnog cilja 6c2). Izvješće o provedbi ne sadrži početne vrijednosti (početna vrijednost = 0), Ciljna vrijednost za 2023. u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. iznosi 1.191.973; Izvješće o provedbi sadrži istu informaciju za početnu vrijednost, a bilježi 2.067.663 kao ciljnu vrijednost na razini projekata. Ostvarena vrijednost na temelju Izvješća o provedbi je 862.812 u 2021. godini. Prema našem tumačenju, Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i Izvješće o provedbi mjere **povećanje** broja očekivanih posjetitelja (podržanim) mjestima, dok baze podataka na razini projekata mjere **sveukupni broj** očekivanih posjetitelja prije (polazna vrijednost) i nakon (ciljna i postignuta vrijednost) intervencije. Znači da je početni broj posjetitelja bio 5.755.333 te je planirano da se taj broj poveća za 1.191.973 (ciljna vrijednost navedena u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014-2020). Kod ugovaranja projekata, njihovi ciljevi na razini projekta procijenjeni su na temelju *ex ante* procjene povećanja broja posjeta. Sukladno tome, agregirane ciljne vrijednosti projekata iznosile su 2.067.663, čime se premašilo inicijalno planirane ciljne vrijednosti iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014-2020). No, na temelju podataka na razini projekata, predviđeno je da će agregirano povećanje (agregirane ciljne vrijednosti – agregirane početne vrijednosti) iznositi 3.659.564. Ova je brojka veća od one predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i Izvješće o provedbi. Postignuta vrijednost, prema podacima na razini projekata, iznosila je 6.984.690, čime je sveukupno povećanje iznosilo 1.229.357 u usporedbi s početnom vrijednosti, što je nešto više od ostvarene vrijednosti zabilježene u Izvješću o provedbi (862.812). Uzimajući u obzir podatke na razini projekata, povećanje od 1.229.357 podijeljeno je među Specifičnim ciljevima 6c1 i 6c2 na sljedeći način: projekti pod ciljem 6c1 su zasad povećali očekivani broj posjetitelja za 1.796.124, a projekti pod ciljem 6c2 smanjili su očekivani broj posjetitelja za 566.767.

Ako razmatramo ostvarene vrijednosti Specifičnog cilja 6c2 prema statusu projekta, primjećujemo da je kod završenih projekata očekivana promjena (ciljna vrijednost – početna vrijednost) iznosa 803.150, a ostvarena promjena (postignuta vrijednost – početna vrijednost) iznosa je 306.137. Stoga, iako ciljne vrijednosti nisu ostvarene, ostvaren je napredak.

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 34 prikazuje napredak pokazatelja rezultata Specifičnog cilja 6c2.

Tablica 34 – Napredak pokazatelja rezultata koji se odnose na Specifični cilj 6c

Pokazatelj	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2021.)
6c21-R: Veći broj posjeta podržanim nacionalnim parkovima i parkovima prirode [broj]	2.360.483	2.660.483	Nema podataka
6c22-R: Povećanje broja posjetitelja koji su educirani o prirodnoj baštini u nacionalnim parkovima i parkovima prirode (s podržanom infrastrukturom za posjetitelje) [%]	1	30	Nema podataka

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1).

Pokazateljem rezultata 6c21-R mjerio se rast broja posjeta u podržanim nacionalnim parkovima i parkovima prirode. Početna vrijednost prema tekstu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. iznosila je 2.360.483 u 2013. godini, a ciljna vrijednost za 2023. godinu iznosi 2.660.483. Izvješće o provedbi ne sadrži postignute vrijednosti jer je „pokazatelj definiran kao izravna posljedica radnji iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., stoga će promjene u postignutim vrijednostima pokazatelja rezultata biti vidljive tek nakon završetka projekata.

Pokazateljem rezultata 6c22-R mjeri se povećanje udjela posjetitelja koji su educirani o prirodnoj baštini u podržanim nacionalnim parkovima. Prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., početna vrijednost iznosila je 1 % a ciljna vrijednost za 2023. godinu iznosi 30 %. Izvješće o provedbi ne sadrži postignute vrijednosti jer je „pokazatelj definiran kao izravna posljedica radnji iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020., pa će promjene u vrijednosti pokazatelja biti vidljive nakon provedbe operacija. Prema bazi podataka pokazatelja na razini projekta, 26 ugovorenih projekata doprinijelo je ovom pokazatelju, od kojih su tri završena do cut-off datumaPodaci iz internih baza podataka nisu dostatni za pregled ostvarenih neposrednih rezultata budući da je u nekim slučajevima dostupan broj educiranih posjetitelja, a u nekim postotak educiranih posjetitelja (više u Evaluacijskom pitanju 2). Tablica 35 predstavlja napredak pokazatelja rezultata 6c22-R.

Tablica 35 – Napredak pokazatelja rezultata 6c22-R (mjerna jedinica: % ili brojevi)

Status projekata	Broj projekata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost	Napredak (Postignuto/ciljno)
Samo završeni projekti	3	6.640,00	7.909,00	6.601,88	n/a
Samo projekti u tijeku	23	74.232,85	209.089,95	18.578,25	n/a
Završeni i projekti u tijeku	26	81.494,95	226.586,47	25.180,13	n/a

Status projekata	Broj projekata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost	Napredak (Postignuto/ciljno)
Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.		1 %	30 %		

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Budući da dodatni pokazatelji nemaju vlastitu oznaku pokazatelja, mnogi pokazatelji navedeni su u bazi podataka samo s tekstualnim opisom. Iako ovi pokazatelji nisu dio skupa službenih pokazatelja, mogu pomoći u dubljem razumijevanju onoga što se projektima željelo postići. Ti pokazatelji su kategorizirani tijekom obrade (bez obzira na status projekta). Kategorije i učestalost pojavljivanja pokazatelja predstavljeni su po kategorijama u Tablici 36.

Tablica 36 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6c2

Naziv kategorije	Učestalost pojavljivanja pokazatelja
Obrazovanje/podizanje svijesti	8
Razvoj proizvoda/usluge	8
Razvoj infrastrukture	6
Novozaposlen/a	4
ostalo	3
Razvoj turizma	2

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

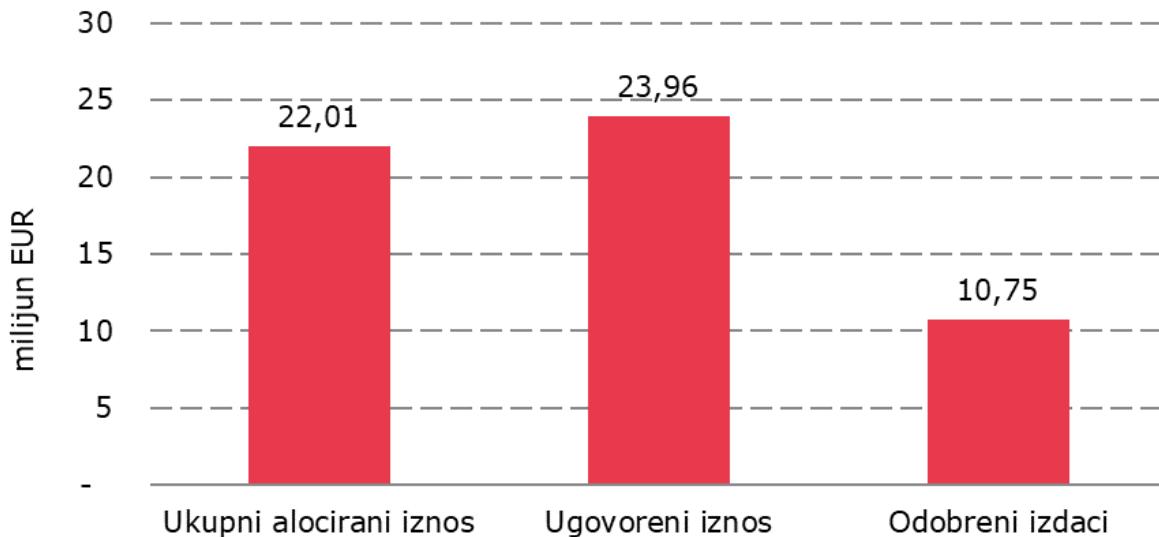
3.2.2.3 Opaženi učinci za specifični cilj 6e1

3.2.2.3.1 Fizički i financijski napredak provedbe

U sklopu Specifičnog cilja 6e1 na cut-off datum nije bilo završenih projekata, dva su još bila u tijeku i nije bilo raskinutih ugovora. Stoga se u kontekstu ovog specifičnog cilja ne mogu uočiti učinci jer rezultati ovih projekata još nisu vidljivi.

Slika 18 prikazuje financijski napredak za Specifični cilj 6e1.

Slika 18 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6e1

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Evropske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija za specifični cilj bila je 22 milijuna eura. Vrijednost objavljenih poziva pokrivala je 20,4 milijuna eura što predstavlja 92,5 % ukupne alokacije za specifični cilj. Do cut-off datuma ugovoren je 109 % ukupne alokacije za specifični cilj (tj. 23,9 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je 10,7 milijuna eura, tj. 44,9 % ukupno ugovorenog iznosa.

3.2.2.3.2 Analiza pokazatelja

Tablica 37 predstavlja zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje rezultata specifične programu predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6e1.

Tablica 37 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6e1

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6e12-N: Nove i nadograđene postaje za mjerjenje zraka [broj]	Pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	Izvešća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
6e11-R: Udio stanovništva obuhvaćen podacima o kvaliteti zraka u urbanim područjima[%]	Pokazatelj rezultata specifičan programu	Meteorološka I hidrološka služba	Jednom godišnje

Izvor: Operativni program „Konkurentnost I kohezija“ 2014. – 2020.(Verzija 10)

Cilj intervencije bio je stvoriti nove postaje za mjerjenje zraka i nadograditi postojeće kako bi se povećao udio stanovništva obuhvaćen podacima o kvaliteti zraka u urbanim područjima.

Analiza napretka pokazatelja neposrednih rezultata

Tablica 38 prikazuje napredak pokazatelja neposrednih rezultata specifičnog za program za Specifični cilj 6e1.

Tablica 38 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6e1

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti - agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti - agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.(%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
6e12-N: Nove i nadograđene postaje za mjerjenje zraka [broj]	Pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	1	0	24	24 ⁸⁶	0 ⁸⁷	0 %	0 %

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1)

⁸⁶ Prema Godišnjem izvješću za 2021. godinu. Ciljna vrijednost za 2023. smanjena je s 28 na 24 izmjenom OPKK v.7.1.

⁸⁷ Temeljeno na podacima na razini projekta koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

U sklopu Specifičnog cilja 6e1 dva su projekta još u tijeku. Svaki projekt doprinosi ciljnim vrijednostima dodatnih pokazatelja, obuhvaćajući stvaranje ili poboljšanje mjernih sustava, razvoj mjerne opreme za laboratorijska ispitivanja, izgradnju novih stanica za mjerjenje kvalitete zraka ili uspostavu i akreditaciju NRL-a ili kemijskog laboratorija.

Prema izvorima podataka nije došlo do napretka u vidu ostvarenja ciljeva neposrednih rezultata, pa se tako još uvijek ne mogu očekivati niti rezultati niti učinci intervencije.

3.2.2.4 Opaženi učinci za specifični cilj 6e2

Fizički i finansijski napredak provedbe

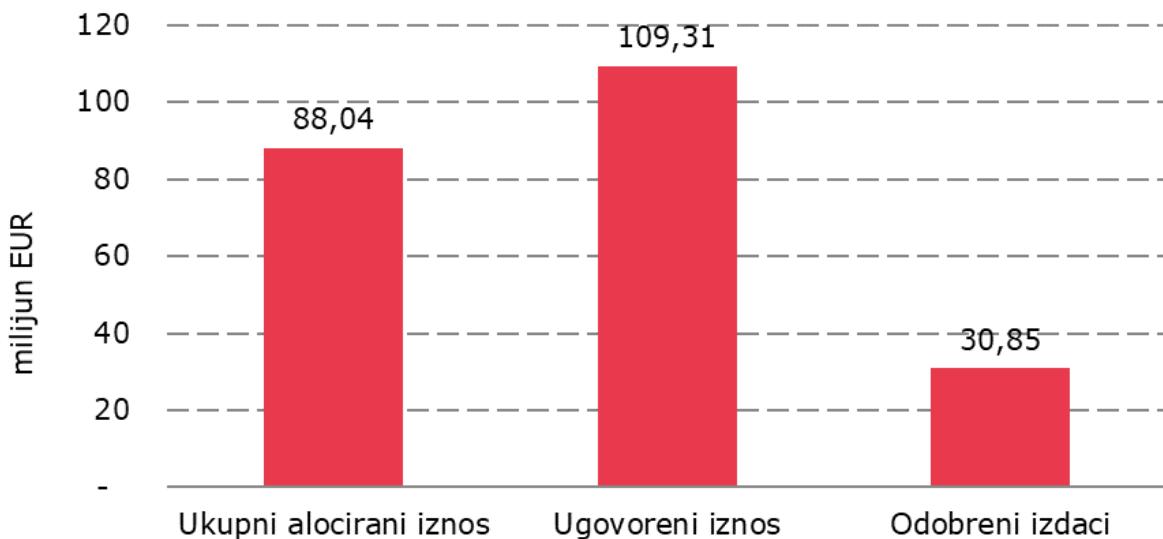
U okviru Specifičnog cilja 6e2 dva su završena projekta, 27 projekata u tijeku i dva raskinuta ugovora za projekte na dan 31. prosinca 2021. godine, što predstavlja manje od 10 % svih projekata. Budući da većina projekata nije završena do *cut-off* datuma moguće je utvrditi samo djelomične učinke intervencija u okviru specifičnog cilja.

Dva završena projekta su sljedeća:

1. KK.06.2.2.03.0001: ITU - Kuća tambure - Slavonska notna bajka (infrastrukturni radovi) – Ovaj projekt imao je za cilj osigurati stvaranje osnovnih preduvjeta za razvoj nove kulturne i turističke atrakcije, prostora zajednice i kulturnog proizvoda unutar sjeverozapadnog dijela tvrđave Brod u Slavonskom Brodu. Provedba infrastrukturnih radova na ukupnoj površini od 2.429,65 m² ove *brownfield* lokacije doprinosi turističkoj ponudi, urbanizaciji i kulturnom razvoju gradske lokacije, te u konačnici održivom gospodarskom razvoju Slavonskog Broda i okoline.
2. KK.06.2.2.06.0006: ITU – „Rekonstrukcija i prenamjena zgrade bivše Vojne bolnice za potrebe glazbene škole (Glazbeno učilište Elly Bašić)“. Ovaj projekt uključuje revitalizaciju prostora „stare bolnice“ u Vlaškoj ulici u gradu Zagrebu, kao *brownfield* lokacije. Obnovom će se zgrada spasiti od propadanja, povećati njezina vrijednost i iskoristiti njezin iznimski potencijal. Nakon obnove i opremanja zgrada će se koristiti u obrazovne svrhe, kao ustanova Glazbeno učilište Elly Bašić jer je postojećoj glazbenoj školi potreban novi prostor za rad.

Slika 19 prikazuje finansijski napredak za Specifični cilj 6e2.

Slika 19 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6e2

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Evropske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija specifičnog cilja je 88 milijuna eura. Od toga je do *cut-off* datuma ugovoreno 124 % (109,3 milijuna eura). Od ukupno ugovorenog iznosa Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je 28,2 % tj. 30,8 milijuna eura. Vrijednost objavljenih poziva je 90,5 milijuna eura što predstavlja 102,8 % ukupne alokacije.

3.2.2.4.1 Analiza pokazatelja

Tablica 39 predstavlja pokazatelj rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6e2.

Tablica 39 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6e2

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6e21-N: Površina obnovljenih <i>brownfield</i> područja u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove [m ²]		Izvješća o provedbi projekta, eFondovi	Jednom godišnje
6e22-N: Površina obnovljenih <i>brownfield</i> lokacija u vlasništvu općina, u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave, u vlasništvu Republike Hrvatske ili u vlasništvu pravnih osoba kojima je osnivač jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave ili Republika Hrvatska, a nalazi se na urbanom području gdje se provodi ITU mehanizam [m ²]	Pokazatelji neposrednih rezultata specifični za program	Izvješća o provedbi projekta, eFondovi	Jednom godišnje

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6e21-R: Površina neobnovljenih <i>brownfield</i> područja u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove [m ²]	Pokazatelj rezultata specifičan programu	MRRFEU	Jednom godišnje

Izvor: *Operativni program Konkurentnost I kohezija 2014. – 2020. (Verzija 10)*

Cilj intervencije bio je obnoviti *brownfield* područja u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja i *brownfield* područja koja se nalaze na urbanom području i koja su u vlasništvu općina, jedinica područne samouprave, Republike Hrvatske ili pravnih osoba kako bi se povećalo ukupno područje obnovljenog zemljišta i kako bi se smanjila sveukupna površina neobnovljenih područja u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja.

Analiza napretka pokazatelja ostvarenja

Tablica 40 prikazuje napredak programski specifičnih pokazatelja neposrednih rezultata 6e2.

Tablica 40 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6e2

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti - agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti - agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
6e21-N: Površina obnovljenih <i>brownfield</i> područja u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove [m ²]	Pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	3	0	35.000	115.661,62 ⁸⁸	5.209,89 ⁸⁹	15 %	5 %
6e22-N: Površina obnovljenih <i>brownfield</i> lokacija u vlasništvu općina, u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave, u vlasništvu Republike Hrvatske ili u vlasništvu pravnih osoba kojima je osnivač jedinica		Nema podataka	Nema podataka	15.000	35.084,9 ⁹⁰	0 ⁹¹	0 %	0 %

⁸⁸ Na osnovu Izvješća o provedbi, iako se u podacima na projektnoj razini navodi 10.443 za projekte koji su još uvijek u tijeku (projekti za koje su ugovori raskinuti se ne ubrajaju).

⁸⁹ Na osnovu Izvješća o provedbi, dok se u podacima na projektnoj razini ne navode postignute vrijednosti.

⁹⁰ Temeljeno na Izvješću o provedbi jer nemamo podatke na razini projekta za ovaj pokazatelj

⁹¹ Temeljeno na Izvješću o provedbi jer nemamo podatke na razini projekta za ovaj pokazatelj

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti - agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti - aggregirane ciljne vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
lokalne/područne (regionalne) samouprave ili Republika Hrvatska, a nalazi se na urbanom području gdje se provodi ITU mehanizam [m ²]								

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1)

S pomoću tri projekta planiralo se povećati područje obnovljenih *brownfield* područja u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja (pokazatelj 6e21-N). Prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. cilj je bio obnoviti 35.000 kvadratnih metara *brownfield* područja, no agregirana ciljna vrijednost ugovorenih projekata bila je mnogo viša i iznosi 115.662 kvadratna metra. Do *cut-off* datuma obnovljeno je 5.210 kvadratnih metara *brownfield* područja (napredak od 15 % u usporedbi s cilnjom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i Kohezija 2014. – 2020. i 5 % u usporedbi s agregiranim cilnjim vrijednostima na projektnoj razini). Kako su svi projekti još uvijek u tijeku, zaključuje se da je napredak postignut i krajnji ciljevi Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. trebali bi biti ostvareni nakon završetka projekata, čak i ako projekti u potpunosti ne dosegnu ciljne vrijednosti na razini projekata.

Prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., ciljna vrijednost pokazatelja 6e22-N je obnoviti 15.000 kvadratnih metara *brownfield* područja u urbanim područjima u vlasništvu općina, jedinica lokalne samouprave, Republike Hrvatske ili pravnih osoba; agregirana ciljna vrijednost projekata iznosi više od 35.000 kvadratnih metara (znatno više nego ciljna vrijednost na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.). U Izvješću o provedbi zasad nije zabilježen napredak.

Osim pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program, definirani su i dodatni pokazatelji za pojedinačne projekte. Postoji 12 projekata kod kojih su zabilježeni pokazatelji bez oznaka. U bazi podataka za te pokazatelje navedena su dva različita opisa :

1. „*Površina obnovljenih brownfield lokacija u vlasništvu općina, u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave, u vlasništvu Republike Hrvatske ili u vlasništvu pravnih osoba kojima je osnivač jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave ili Republika Hrvatska, a nalazi se na urbanom području gdje se provodi ITU mehanizam.*” – Prema ovom opisu, ovaj pokazatelj bi mogao predstavljati 6e22-N⁹². Ovim pokazateljem se prati osam projekata. Zbroj ciljnih vrijednosti ovih pokazatelja iznosi 35.084,90 što je gotovo jednak ciljnoj vrijednosti na razini Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.
2. „*Površina obnovljenih brownfield lokacija u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja*“ – Prema ovom opisu, ovaj pokazatelj bi mogao predstavljati 6e21-N. Ovim pokazateljem se prati 19 projekata, a dva su završena projekta postigla ciljne vrijednosti za svoj pokazatelj.

Što se tiče završenih projekata, kroz pokazatelje se mogu mjeriti samo manji učinci:

- KK.06.2.2.03.0001: ovaj projekt u Objedinjenom izvješću doprinosi dvama pokazateljima, kao i u sustavu eFondovi: CO38-N i jedan bez oznake. Dana 1. travnja 2019., Odbor za praćenje Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija" 2014. – 2020. usvojio je u 20. pisanom postupku odluku o izmjeni kriterija i metodologije za odabir operacija za SC 6e2, kojom se izbrisao pokazatelj CO38-N i usvojila su dva nova pokazatelja koja se predlažu dodati izmjenom OPKK. Pokazatelji razine projekta za ovaj projekt izvješćuju o "Površini obnovljenih brownfield lokacija u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja" u iznosu od

⁹² U bazi podataka taj se pokazatelj prati na razini poziva. Pokazatelj CO38 Specifični pokazatelji urbanog razvoja: Stvoreni ili regenerirani otvoreni prostori u urbanim područjima brisan i zamijenjen s dva nova pokazatelja neposrednih rezultata jer nije primjenjiv za mjerjenje intervencija kojima se financira obnova brownfield lokacija slijedom čega je predloženo njegovo brisanje. Dodani su pokazatelji neposrednih rezultata 6e21 Površina obnovljenih brownfield lokacija u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove i 6e22 Površina obnovljenih brownfield lokacija u vlasništvu općina, u vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave, u vlasništvu Republike Hrvatske ili u vlasništvu pravnih osoba kojima je osnivač jedinica lokalne/područne (regionalne) samouprave ili Republika Hrvatska, a nalazi se na urbanom području gdje se provodi ITU mehanizam.

2.429,65 m².KK.06.2.2.06.0006: provedbom projekta ostvarena je ciljna vrijednost za jedini pokazatelj povezan s projektom, a to je „Površina obnovljenih *brownfield* lokacija u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja“ (2.780,24 m²).

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 41 prikazuje napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6e2.

Tablica 41 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6e2

Pokazatelj	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2021.)
6e21-R: Površina neobnovljenih <i>brownfield</i> lokacija u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja [m ²]	917.800 ⁹³	882.800 ⁹⁴	912.590,19 ⁹⁵

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file ‘Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2’), Izvješće o provedbi (Verzija2021.1).

U 2014. godini površina neobnovljenih *brownfield* lokacija u vlasništvu gradova koji provode integrirana teritorijalna ulaganja iznosila je 917.800 kvadratnih metara. Prema Izvješću o provedbi, pokazatelj rezultata „6e21-R“ definira se kao izravna posljedica intervencija u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (pod Specifičnim ciljem 6e2), a promjena u vrijednosti pokazatelja rezultata bit će vidljiva nakon provedbe predmetnih operacija. Podaci o dva pokazatelja to i potvrđuju: pokazateljem neposrednih rezultata 6e21-N se, prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., htjelo obnoviti 35.000 kvadratnih metara *brownfield* područja, a pokazateljem rezultata 6e21-R se htjelo smanjiti neobnovljena *brownfield* područja za 35.000 kvadratnih metara. Stoga je napredak pokazatelja rezultata jednak napretku pokazatelja neposrednih rezultata: 15 % u usporedbi s početnim vrijednostima i 5 % u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata.

3.2.2.5 Opaženi učinci za Specifični cilj 6i1

3.2.2.5.1 Fizički i financijski napredak provedbe

Specifični cilj 6i1 obuhvatio je 321 završenih projekata, dok je 194 projekata još uvijek bilo u tijeku na dan 31. prosinca 2021., što predstavlja 61 % svih projekata, dok su za 11 projekata raskinuti ugovori.

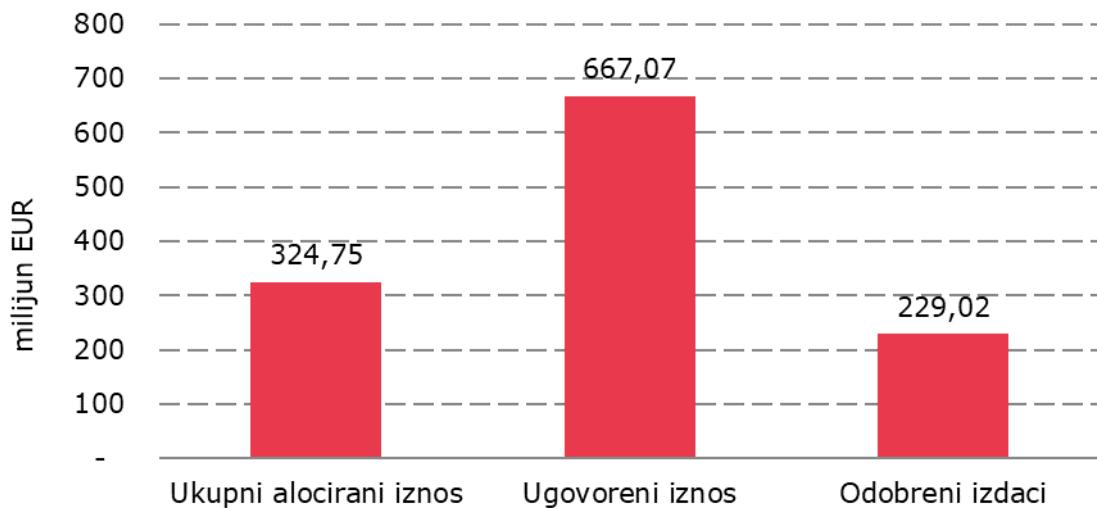
Slika 20 prikazuje financijski napredak Specifičnog cilja 6i1.

⁹³ Na temelju teksta Operativnog programa Konkurentnost i Kohezija 2014. -2020. (verzija 10) i Izvješća o provedbi (verzija 2021.1). .

⁹⁴ Na temelju teksta Operativnog programa Konkurentnost i Kohezija 2014. -2020. (verzija 10) i Izvješća o provedbi (verzija 2021.1).

⁹⁵ Izračunato na osnovu napretka pokazatelja neposrednog rezultata ‘6e21-N’ (istaknuto u tekstu ispod tablice).

Slika 20 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6i1

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Evropske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija specifičnog cilja bila je 324,8 milijuna eura. Od toga je do cut-off datuma ugovorenog 205 % (tj. 667,1 milijuna eura), dok je Posredničko tijelo razine 2 odobrilo 34,3 % ugovorenog iznosa, tj. 229 milijuna eura. Vrijednost objavljenih poziva je 554,6 milijuna eura, što predstavlja 170,8 % ukupne alokacije za specifični cilj.

3.2.2.5.2 Analiza pokazatelja

Tablica 42 prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program prikazane u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6i1.

Tablica 42 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6i1

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6ca12-N: Zatvorena i sanirana odlagališta otpada [broj]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
6ca25-N: Uspostavljeni i u potpunosti funkcionalni novi centri za gospodarenje otpadom [broj]		Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
CO17-N: Kruti otpad: Dodatni kapacitet za recikliranja otpada [tone/godina]		Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
CO22-N: Regeneracija zemljišta: Ukupna površina regeneriranog zemljišta [hektari]		Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
6ca11-R: Udio komunalnog otpada deponiran na ili u zemlju [%]	Pokazatelj rezultata	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	Jednom godišnje

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
	specifičan programu		

Izvor: *Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (verzija 10)*

Cilj intervencije je zatvaranje i saniranje odlagališta otpada, uspostava novih centara za gospodarenje otpadom, povećanje dodatnih kapaciteta za recikliranje otpada i povećanje ukupne površine regeneriranog zemljišta kojim se smanjuje udio komunalnog otpada deponiran na ili u zemlju.

Analiza napretka pokazatelja ostvarenja

Tablica 25 predstavlja napredak zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program za Specifični cilj 6i1.

Tablica 43 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6i1

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti aggregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.(%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
6ca12-N: Zatvorena i sanirana odlagališta otpada	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	31	23	28	31 ⁹⁶	22 ⁹⁷	82 %	74 %
6ca25-N: Uspostavljeni i u potpunosti funkcionalni novi centri za gospodarenje otpadom [broj]		6	0	2	6 ⁹⁸	0 ⁹⁹	0 %	0 %
CO17-N: Kruti otpad: Dodatni kapacitet za recikliranja otpada [tona/godišnje]		39	9	30.000	1.167.321 ¹⁰⁰	157.978 ¹⁰¹	571 %	15 %
CO22-N: Regeneracija zemljišta: Ukupna površina regeneriranog zemljišta [hektari]		33	23	55	81,78 ¹⁰²	32,39 ¹⁰³	59 %	40 %

Izvor: Godišnje izvješće o provedbi za 2021.

⁹⁶ Temeljeno na podacima na razini projekata, no u Izvješću o provedbi broj je 30.

¹⁰¹ Prema podacima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1), vrijednost je 23.

⁹⁸ Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

⁹⁹ Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

¹⁰⁰ Temeljeno na podacima na razini projekata, no u Izvješću o provedbi broj je 1.098.126.

¹⁰¹ Prema podacima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1), vrijednost je 23.171.428.

¹⁰² Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

¹⁰³ Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

Sveukupno je 30 projekt trebao doprinijeti pokazatelju 6ca12-N. Ciljna vrijednost prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. iznosi 28 zatvorenih i saniranih odlagališta otpada, dok je ciljna vrijednost prema agregiranim vrijednostima ugovorenih projekata bila zatvoriti i sanirati 30 odlagališta otpada (zatvaranje jednog odlagališta za svaki ugovoreni projekt). Do *cut-off* datuma, 22 projekta su završena i 22 odlagališta otpada su zatvorena i sanirana.

Šest projekata trebalo je doprinijeti pokazatelju 6ca25-N, a prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. ciljna vrijednost iznosi dva u potpunosti uspostavljena funkcionalna nova centra za gospodarenje otpadom. Kako je svaki povezani projekt kao cilj imao otvaranje jednog novog centra za gospodarenje otpadom, ciljna vrijednost prema agregiranim vrijednostima ugovorenih projekata je šest. Do *cut-off* datuma, svi su projekti još uvijek bili u tijeku i za pokazatelje nije prijavljen napredak.

Sveukupno je 39 projekata trebalo doprinijeti pokazatelju CO17-N, od kojih je šest završeno do *cut-off* datuma. Ciljna vrijednost prema Operativnom programu Konkurentnost i kohezija iznosi 30 tisuća tona godišnje povećanog dodatnog kapaciteta za recikliranja otpada. Vidljiva je velika razlika između ciljne vrijednosti postavljene na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i agregirane ciljne vrijednosti ugovorenih projekata: u potonjem je ciljna vrijednost iznosila 1.098.126 tona godišnje. Postignuta vrijednost iznosi 157.978 što označava napredak od 571 % u usporedbi s ciljnom vrijednosti na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., ali istovremeno samo 15 % u usporedbi s ciljnim vrijednostima na razini projekata.

Sveukupno su 33 projekta (od kojih su 23 završena) trebalo doprinijeti povećanju ukupne površine regeneriranog zemljišta. Ciljna vrijednost na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. iznosi 55 hektara, a prema agregiranim ciljnim vrijednostima povezanih projekata iznosila je 81,78 hektara do *cut-off* datuma. Do tog je datuma regenerirano 32,39 hektara (napredak od 59 % u usporedbi s Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. i 40 % u usporedbi s ciljnim vrijednostima na razini projekta).

Osim zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program, definirani su i dodani pokazatelji za pojedinačne projekte. Budući da dodatni pokazatelj nema vlastitu oznaku pokazatelja, mnogi pokazatelji navedeni su u bazi podataka samo u tekstualnom obliku. Ovi pokazatelji su kategorizirani tijekom obrade (bez obzira na status projekta). Kategorije i učestalost pojavljivanja pokazatelja navedeni su u Tablica 44.

Tablica 44 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6i1

Naziv kategorije	Učestalost pojavljivanja pokazatelja
Obrazovanje	696
Recikliranje	440
Udio odloženog komunalnog otpada	189
Ostalo	136
Gospodarenje otpadom - kapacitet	16

Naziv kategorije	Učestalost pojavljivanja pokazatelja
Dokument	6

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Daljnji nalazi u kontekstu dodatnih pokazatelja:

- Kako se navodi u Tablica 44, većina dodatnih pokazatelja odnosi se na edukaciju i podizanje svijesti o odvajanju otpada (tj. kako pravilno prikupljati otpad koji se može reciklirati), poput edukativnih aktivnosti vezanih uz korištenje reciklažnog dvorišta i pravilnog odvajanja otpada u kućanstvima na području obuhvaćenom projektom. Od 321 dovršenog projekta u okviru Specifičnog cilja 6i1, dodatni pokazatelji koji se tiču recikliranja i obrazovanja dosegli su više od 90 % ciljnih vrijednosti.

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 45 prikazuje napredak pokazatelja rezultata Specifičnog cilja 6i1.

Tablica 45 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6i1

Pokazatelj	Početna vrijednost (2012.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2020.)
6ca11-R: Udio komunalnog otpada deponiran na ili u zemlju [%]	83	35	56 ¹⁰⁴

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1).

Pokazateljem rezultata 6ca11-R želi se smanjiti udio komunalnog otpada deponiran na ili u zemlju s 83 % u 2012. godini na 35 % u 2023. godini. Prema Izvješću o provedbi, ostvarena vrijednost iznosi 56 % u 2020. godini te se stoga primjećuje značajan napredak.

3.2.2.5.3 Daljnja analiza podataka

U ovom poglavlju, analizirano je jesu li projekti provedeni u okviru Specifičnog cilja 6i1 utjecali na ukupnu količinu otpada deponiranog na ili u zemlju. Za to je konstruiran model u kojem su jedinice analize bile hrvatske županije, zavisna varijabla bila je promjena količine otpada deponiranog na ili u zemlju između 2017. i 2021. godine, a nezavisna varijabla broj dovršenih projekata koji se provode u okviru specifičnog cilja 6i1. Rezultat ove analize prikazan je u nastavku.

¹⁰⁴ Na temelju Izvješća o provedbi.

Tablica 46 – Rezultat regresijske analize za Specifični cilj 6i1

Varijable	Promjena količine otpada deponiranog na ili u zemlju (t)
Broj projekata	-1.174 (1.897)
Constant	15.460 (31.795)
Broj opažanja	21
R-kvadrat	0,020

Standardne greške nalaze se u zagradama

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Izvor: Izračuni autora temeljeni na Izvješće o komunalnom otpadu za 2021. godinu, MINGOR

Tablica 46 prikazuje da sukladno rezultatima analize učinak intervencije (još) nije značajan. Međutim, smjer koeficijenata potvrđuje da je intervencija utjecala na varijablu rezultata u očekivanim smjerovima: završetak jednog projekta povezan je sa smanjenjem od 1.174 tona otpada deponiranog na ili u zemlju.

S obzirom na vrlo malen broj opažanja, procjena nije precizna i za očekivati je da bi pri većem broju opažanja i rezultati postali statistički značajni. Također, i sama objašnjavajuća varijabla (broj projekata) vrlo je neprecizna jer sam broj projekata ne govori mnogo o tipu projekta i njegovoj heterogenosti niti o tome što je sve unutar projekta napravljeno.

Kako bi se provela detaljnija analiza s većim brojem opažanja, prikupljeni su podaci o proizvedenom i odloženom otpadu po županijama za svaku godinu u razdoblju od 2015. do 2021. godine. To predstavlja bazu podataka od 21 županije i 7 godina ili ukupno 147 opažanja. Pored tih varijabli konstruirana je i *dummy* varijabla za novootvorena reciklažna dvorišta i centre za gospodarenje otpadom. Varijabla poprima vrijednost 1 u godini i županiji u kojoj je otvoreno reciklažno dvorište ili centar za gospodarenje otpadom, te 0 u ostalim slučajevima. Alternativno je konstruirana i varijabla koja broji ukupan broj novootvorenih reciklažnih dvorišta. Zavisna varijabla u analizi je udio deponiranog otpada u proizvedenom otpadu. Prema konstrukciji, očekivani predznak uz koeficijente reciklažnih dvorišta i/ili centara za gospodarenje otpadom trebao bi biti negativan, odnosno da otvaranje istog smanjuje udio deponiranog otpada u proizvedenom otpadu. Koristeći ovaj indikator uzimamo u obzir promjene u količini proizvedenog otpada koje su mogle nastati zbog migracija, prirodnog prirasta stanovništva te zbog turističkih dolazaka.

Tablica 47 – Rezultat regresijske analize za Specifični cilj 6i1

Objašnjavajuće varijable:	Zavisna varijabla: udio deponiranog otpada u proizvedenom otpadu					
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	

Ukupan broj otvorenih reciklažnih dvorišta	-0,012 (0,009)			-0,008 (0,009)	
Otvoren centar za gospodarenje otpadom		-0,474** (0,194)		-0,440** (0,197)	-0,450** (0,199)
Otvoreno reciklažno dvorište			-0,064 (0,061)		-0,035 (0,061)
Broj opažanja	147	147	147	147	147
Prilagođeni R-kvadrat	0,914	0,916	0,913	0,916	0,916

Napomene: svi modeli uključuju fiksne efekte na razini županija; standardne greške nalaze se u zagradama; ** označava statističku značajnost na razini od 5 posto. Izvor: izračuni autora temeljeni na Izvješćima o komunalnom otpadu, MINGOR.

Rezultati (Tablica 47) pokazuju da velik i statistički značajan utjecaj na smanjenje udjela odloženog otpada u proizvedenom imaju otvoreni centri za gospodarenje otpadom (Marišćina u Primorsko-goranskoj te Kaštijun u Istarskoj županiji) stoga reciklažna dvorišta sveukupno imaju manji utjecaj koji se nije pokazao statistički značajnim. Iako centri za gospodarenje otpadom nisu unutar ovog specifičnog cilja, financirani su Operativnim programom i njihov utjecaj nije bilo moguće zaobići ovom analizom. Rezultati obaju modela s uključenom varijablom za reciklažna dvorišta (rezultati prikazani u stupcima 1 i 3) upućuju na to da reciklažna dvorišta smanjuju udio odloženog u proizvedenom otpadu, ali da njihov utjecaj u ovim modelima nije statistički značajan. Isti model, ali s centrima za gospodarenje otpadom (stupac 2) pokazuje da otvaranje centra za gospodarenje otpadom u županiji smanjuje udio odloženog u proizvedenom otpadu u prosjeku za 47,4 posto. Slični rezultati dobiju se i kada se u model dodaju različite varijable za reciklažna dvorišta (stupci 4 i 5).

3.2.2.6 Opaženi učinci za specifični cilj 6ii1 i 6ii2

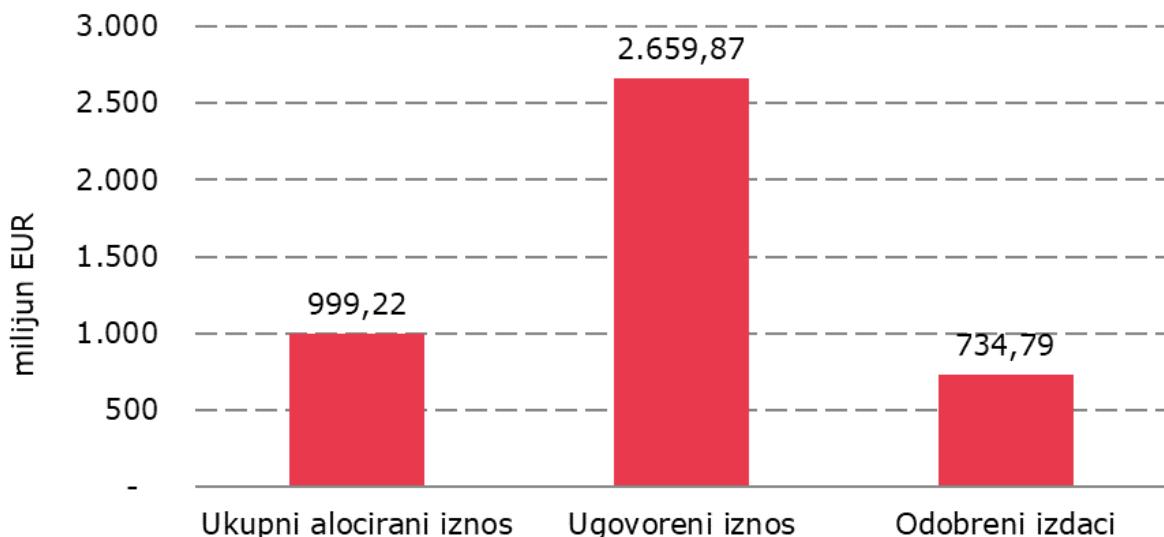
3.2.2.6.1 Fizički i finansijski napredak provedbe

Specifični cilj 6ii1 „Unaprjeđenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom“ i Specifični cilj 6ii2 „Razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda“ analizirani su zajedno, jer su dva specifična cilja blisko povezana te se područja intervencija i učinci ne mogu promatrati odvojeno. Međutim, na početku programskog razdoblja, unapređenje javnog vodoopskrbnog sustava i razvoj prikupljanja otpadnih voda planirani su odvojeno, stoga će se Teorija promjene (EP1) koristiti odvojeno za svaki specifični cilj, a u vezi s dalnjim evaluacijskim pitanjima dva specifična cilja promatrana su kao jedan.

Specifični cilj 6ii1 imao je jedan završen projekt, dok je jedan projekt još uvijek bio u tijeku na dan 31.12.2021., što čini 50 % svih projekata. U slučaju Specifičnog cilja 6ii2, do cut-off datuma niti jedan projekt nije dovršen. U siječnju 2014. krenula je provedba prvih projekata, a planirani završetak provedbe je prosinac 2022. ili prosinac 2023. Zadnji početak projekta je prosinac 2022., a trebao bi završiti u 2023. Ovi projekti prvenstveno uključuju ulaganja u javnu vodoopskrbu, javnu odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, odnosno poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na određenoj lokaciji (npr. gradu ili aglomeraciji) u Hrvatskoj.

Slika 21 prikazuje finansijski napredak Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2.

Slika 21 – Finansijski napredak Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija Specifičnog cilja bila je 999,2 milijuna eura. Od toga je do *cut-off* datuma ugovorenog 266 posto (2.660 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je ukupno 27,6 % ugovorenog iznosa, tj. 734,8 milijuna eura. Vrijednost objavljenih poziva je 1.852,2 milijuna eura što predstavlja 185,4 % ukupne alokacije.

3.2.2.6.2 Analiza pokazatelja

Tablica 48 prikazuje zajedničke pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje rezultata specifične za program predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2.

Tablica 48 – Popis pokazatelja za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
CO18-N: Opskrba vodom: Povećanje u broju stanovnika koji imaju pristup poboljšanoj opskrbi vodom [osobe]	Zajednički pokazatelji neposrednih rezultata	Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
CO19-N: Pročišćavanje otpadnih voda: Povećanje u broju stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda [ekvivalent u broju stanovnika]		Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
6cb11-R: Smanjenje broja stanovnika bez pristupa javnim vodoopskrbnim sustavima, koji nisu obuhvaćeni monitoringom voda ili koji su spojeni na	Pokazatelji rezultata	Hrvatske vode; Ministarstvo	Jednom godišnje

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
sustave koji ne udovoljavaju mikrobiološkim i/ili kemijskim parametrima [broj]	specifičan programu	gospodarstva i održivog razvoja	
6cb23-R: Količina tereta onečišćenja koji se pročišćava u skladu sa zahtjevima Direktive 91/271/EEZ o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda [%]		Hrvatske vode; Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	Jednom godišnje
6cb24-R: Vodna tijela s dobrom i vrlo dobrom stanjem prema pokazateljima organskog opterećenja (BPK5) [broj]		Hrvatske vode; Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	Jednom godišnje

Izvor: Operativni program „Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020. (Verzija 10)

Cilj intervencije bio je povećati broj stanovnika koji imaju pristup poboljšanoj opskrbi vodom i poboljšanom sustavu pročišćavanja otpadnih voda kako bi se smanjio broj stanovnika bez pristupa javnim vodoopskrbnim sustavima, koji nisu obuhvaćeni monitoringom voda ili koji su spojeni na sustave koji ne udovoljavaju mikrobiološkim i/ili kemijskim parametrima, kako bi se povećala količina tereta onečišćenja koji se pročišćava u skladu sa zahtjevima Direktive 91/271/EEZ o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda i kako bi se povećala količina vodnih tijela s dobrom i vrlo dobrom stanjem prema pokazateljima organskog opterećenja.

Analiza napretka pokazatelja neposrednih rezultata

Tablica 49 prikazuje napredak zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2.

Tablica 49 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. (%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
CO18-N: Opskrba vodom: Povećanje u broju stanovnika koji imaju pristup poboljšanoj opskrbi vodom [osobe]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	40	1	300.000	575.290 ¹⁰⁵	242.591 ¹⁰⁶	81 %	42 %
CO19-N: Pročišćavanje otpadnih voda: Povećanje u broju stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda [ekvivalent u broju stanovnika]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	58	0	800.000	2.499.674 ¹⁰⁷	63.000 ¹⁰⁸	8 %	3 %

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (dokument 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1)

¹⁰⁵ Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

¹⁰⁶ Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

¹⁰⁷ Temeljeno na podacima na razini projekata, no u Izvješću o provedbi ciljna vrijednost iznosi 2.486.674.

¹⁰⁸ Temeljeno na podacima na razini projekata, no u Izvješću o provedbi ostvarena vrijednost u 2021. godini iznosi 37.000.

Sveukupno je 40 projekt trebao doprinijeti pokazatelju neposrednih rezultata CO18-N; a do *cut-off* datuma završen je samo jedan projekt. Prema ciljnoj vrijednosti na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., očekivalo se povećanje stanovnika koji imaju pristup poboljšanoj opskrbi vodom za 300.000. Prema agregiranim vrijednostima ugovorenih projekata ciljna vrijednost bila je nešto veća, tj. 575.290 osoba. Do *cut-off* datuma, 242.591 osoba dobila je pristup poboljšanoj opskrbi vodom; što čini napredak od 81 % u usporedbi s početnom vrijednosti i 42 % u usporedbi s ciljnim vrijednostima projekata. To upućuje na dobar napredak s obzirom na to da je završen samo jedan projekt.

Sveukupno je 58 projekata trebalo doprinijeti pokazatelju neposrednih rezultata CO19-N; do *cut-off* datuma niti jedan projekt nije završen. Prema ciljnoj vrijednosti na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., očekivalo se povećanje od 800.000 stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda; no prema agregiranim vrijednostima ugovorenih projekata kumulativna ciljna vrijednost je znatno viša i iznosi 2.486.674 osobe. Do *cut-off* datuma, 37.000 osoba dobilo je pristup poboljšanom sustavu pročišćavanja otpadnih voda, što upućuje na dobar napredak s obzirom da niti jedan projekt još nije bio završen.

Osim zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja rezultata specifičnih za program, definirani su i dodatni pokazatelji za pojedinačne projekte. Budući da dodatni pokazatelji nemaju vlastitu oznaku indikatora, mnogi pokazatelji navedeni su u bazi podataka samo u tekstualnom obliku. Ovi pokazatelji su kategorizirani tijekom obrade (bez obzira na status projekta). Kategorije i učestalost pojavljivanja pokazatelja po kategorijama navedeni su u Tablica 50/Tablica 50 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6ii1 i 6ii2

.
Tablica 50 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6ii1 i 6ii2

Naziv kategorije	Učestalost pojavljivanja pokazatelja
Izgradnja	70
Rekonstrukcija	21
Dodatna populacija opskrbljena poboljšanom vodom	14
Dokumenti	11
Dodatna populacija opslužena poboljšanim tretmanom	10
Sustavi nadzora	4
ostalo	3

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 51 prikazuje napredak pokazatelja rezultata Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2.

Tablica 51 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifične ciljeve 6ii1 i 6ii2

Pokazatelj	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2021.)
6cb11-R: Smanjenje broja stanovnika bez pristupa javnim vodoopskrbnim sustavima, koji nisu obuhvaćeni monitoringom voda ili koji su spojeni na sustave koji ne udovoljavaju mikrobiološkim i/ili kemijskim parametrima [broj]	930.000	350.000	851.203 ¹⁰⁹
6cb23-R: Količina tereta onečišćenja koji se pročišćava u skladu sa zahtjevima Direktive 91/271/EEZ o obradi komunalnih otpadnih voda [%]	4,6	40	4,6 ¹¹⁰
6cb24-R: Vodna tijela s dobrim i vrlo dobrim stanjem prema pokazateljima organskog opterećenja (BPK5) [broj]	1.116	1.134	1.116 ¹¹¹

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (file 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off 3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1).

Pokazateljem 6cb11-R mjeri se smanjenje broja stanovnika bez pristupa javnim vodoopskrbnim sustavima, koji nisu obuhvaćeni monitoringom voda ili koji su spojeni na sustave koji ne udovoljavaju mikrobiološkim i/ili kemijskim parametrima. Početna vrijednost u 2014. godini iznosila je 930.000 ljudi, dok je ciljna vrijednost za 2023. godinu 350.000 ljudi. U 2021. godini postignuta vrijednost iznosi 851.203; što znači da je između 2014. i 2021. zabilježeno smanjenje od 78.797¹¹². Pokazateljem 6cb23-R mjeri se količina tereta onečišćenja koji se pročišćava u skladu sa zahtjevima Direktive 91/271/EEZ o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda. Početna vrijednost u 2014. godini iznosila je 4,6 %, a ciljna vrijednost za 2023. iznosi 40 %. Prema podacima iz Izvješća o provedbi, nije došlo do napretka do cut-off datuma s obzirom na to da će promjena u vrijednosti pokazatelja biti vidljiva provedbom predmetnih operacija.

Pokazateljem 6cb24-R mjeri se broj vodnih tijela s dobrim i vrlo dobrim stanjem prema pokazateljima organskog opterećenja. Početna vrijednost u 2014. godini iznosila je 1.116 a namjera je bila povećati taj broj na 1.134 do 2023. godine. Prema podacima iz Izvješća o provedbi, nije došlo do napretka do cut-off datuma s obzirom na to da će promjena u vrijednosti pokazatelja biti vidljiva provedbom predmetnih operacija.

¹⁰⁹ Temeljeno na Izvješću o provedbi.

¹¹⁰ Temeljeno na Izvješću o provedbi.

¹¹¹ Temeljeno na Izvješću o provedbi.

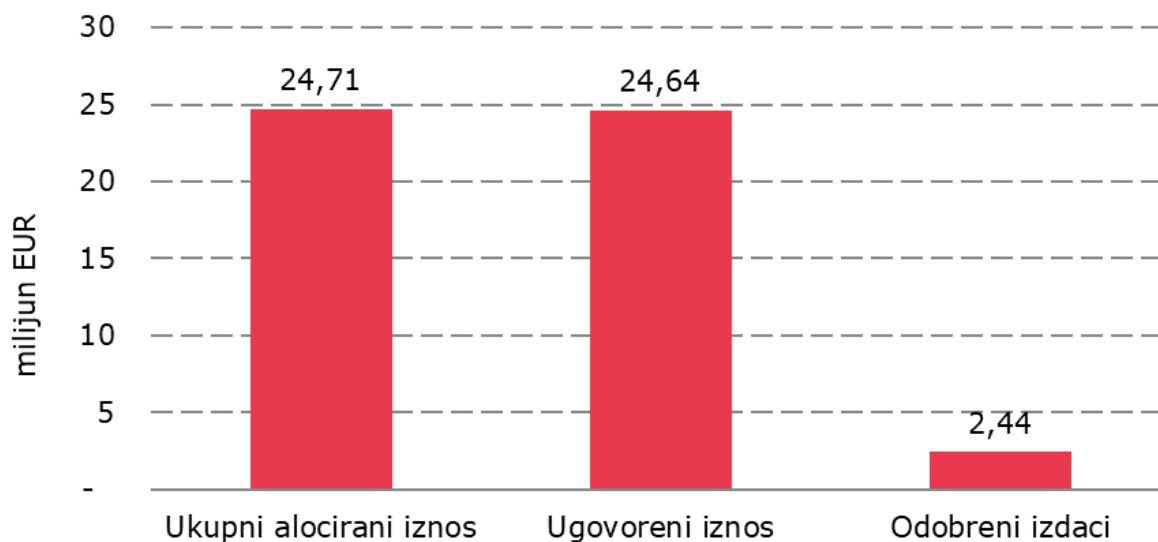
¹¹² Izvor: Hrvatske vode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

3.2.2.7 Opaženi učinci za specifični cilj 6iii1

Fizički i finansijski napredak provedbe za Specifični cilj 6iii1 obuhvatio je jedan završeni projekt, dok su dva projekta još uvijek bila u tijeku na dan 31. prosinca 2021., što predstavlja 33 % svih projekata (za nijedan projekt nije raskinut ugovor).

Slika 22 prikazuje finansijski napredak specifičnog cilja 6iii1.

Slika 22 – Finansijski napredak specifičnog cilja 6iii1

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Evropske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija specifičnog cilja bila je 24,7 milijuna eura. Od toga je do *cut-off* datuma ugovorenog 99,7 % (tj. 24,6 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je 9,9 % ugovorenog iznosa, tj. 2,4 milijuna eura. Vrijednost objavljenih poziva je 23,3 milijuna eura, što predstavlja 94,2 % ukupne alokacije.

3.2.2.7.1 Analiza pokazatelja

Tablica 52 prikazuje pokazatelje neposrednih rezultata i pokazatelje rezultata specifične za program predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6iii1.

Tablica 52 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6iii1

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6cc11-N Broj uspostavljenih sustava praćenja [broj]		Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6cc22-N: Postotak površine kartiranih morskih staništa [%]	Pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
6cc11-R: Vrste i staništa s uspostavljenim programima praćenja [broj]	Pokazatelj rezultata specifičan programu	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	Jednom godišnje

Izvor: *Operativni program „Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020. (Verzija 10)*

Cilj intervencije bio je uspostaviti sustave praćenja kako bi se ostvario bolji status konzervacije i povećao broj vrsta i staništa s uspostavljenim programima praćenja.

Analiza napretka pokazatelja ostvarenja

Tablica 53 prikazuje napredak pokazatelja neposrednih rezultata specifičnog za program za Specifični cilj 6iii1.

Tablica 53 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6iii1

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata – ugovoreni	Broj povezanih projekata – završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.(%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
6cc11-N: Broj uspostavljenih sustava praćenja [broj]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata i pokazatelj neposrednih rezultata specifičan za program	2	1	2	2 ¹¹³	1 ¹¹⁴	50 %	50 %
6cc22-N: Postotak površine kartiranih morskih staništa [%]		1	0	50 %	50 % ¹¹⁵	0 % ¹¹⁶	0 %	0 %

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (dokument 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1)

¹¹³ Temeljeno na podacima na razini projekta koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

¹¹⁴ Temeljeno na podacima na razini projekta koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi.

¹¹⁵ U Izvješću o provedbi broj je 51%, ali samo zato što je utvrđeno 1% za početnu vrijednost. Stoga je planirana promjena 50%.

¹¹⁶ Temeljeno na podacima na razini projekata, no prema podacima iz Izvješća o provedbi ostvarena vrijednost je 1%. Razlog tome je činjenica da je utvrđena početna vrijednost od 1%, ali to ne predstavlja napredak; postignuti napredak je 0% do cut-off datuma.

Dva su projekta trebala doprinijeti pokazatelju 6cc11-N, a jedan od tih projekata završen je do *cut-off* datuma. Ciljna vrijednost bila je dva uspostavljena sustava praćenja (po jedan za svaki projekt), a jedan je već uspostavljen kao neposredni rezultat jednog završenog projekta (Uspostava nacionalnog sustava za praćenje invazivnih stranih vrsta).

Ciljna vrijednost na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. pokazatelja 6cc22-N je 50 %; koliko je i doprinos projekta KK.06.5.1.02.0001 kojim se ispunjava ovaj pokazatelj. Ilijna vrijednost ugovorenih projekata bila je nešto viša – 51 %. Podaci o postignutoj vrijednosti su nejasni. U bazi podataka na razini projekata, zabilježena je početna vrijednost od 1 % i ciljna vrijednost od 51 %; dok ostvarena vrijednost iznosi 0 s obzirom da se pokazatelj ostvaruje završetkom projekta. U Izvješću o provedbi ostvarena vrijednost za 2021. godinu iznosi 1 %. (Informacija dobivena od Upravljačkog tijela potvrdila je da baza podataka u MIS sustavu na razini projekta sadrži netočne podatke o početnoj vrijednosti ovog pokazatelja. Točna početna vrijednost koja se pojavljuje u projektnoj prijavi i ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava iznosi 1 %.) Osim zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program, od strane korisnika su definirani i dodani pokazatelji za pojedinačne projekte. Budući da dodatni pokazatelj nema svoju oznaku pokazatelja, neki pokazatelji su navedeni u bazi podataka samo tekstualno. Ovi pokazatelji su kategorizirani tijekom obrade (bez obzira na status projekta). Kategorije i učestalost pojavljivanja pokazatelja po kategorijama prikazani su u Tablica 54.

U slučaju Specifičnog cilja 6iii1, broj obveznih i dodatnih pokazatelja je malen i lako ih je pratiti. Završeni projekt imao je samo jedan dodatni pokazatelj koji se odnosio na broj provedenih edukativnih radionica o korištenju mobilnih aplikacija u svrhu prikupljanja podataka o opažanjima stranih vrsta i invazivnih vrsta. Ovaj pokazatelj postigao je vrijednost 15.

Tablica 54 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6iii1

Naziv kategorije	Učestalost pojavljivanja pokazatelja
Postotak kartiranih morskih staništa	2
Obrazovanje	1
Revidirana nacionalna klasifikacija staništa	1

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Ukratko, jedini završeni projekt trebao je doprinijeti ciljnim vrijednostima dvaju pokazatelja (6c11-N: „Broj uspostavljenih sustava praćenja“ i „Broj edukativnih radionica o korištenju mobilnih aplikacija“) te je ostvario sve ciljne vrijednosti. Ako projekti koji su u tijeku budu imali jednakо uspješan napredak pokazatelja kao u slučaju završenog projekta, obzirom na njihovu veću finansijsku vrijednost kao i razinu složenosti projekta i projektnih aktivnosti, svi pokazatelji će dostići cilj i bit će vidljivi daljnji značajni učinci na ispunjenje ciljeva Specifičnog cilja 6iii1.

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 55 prikazuje napredak pokazatelja rezultata Specifičnog cilja 6iii1.

Tablica 55 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii1

Pokazatelj	Početna vrijednost (2014)	Ciljna vrijednost (2023)	Postignuta vrijednost (2021)
6cc11-R: Vrste i staništa s uspostavljenim programima praćenja [broj]	78	400	81

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (dokument 'Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1).

Pokazateljem rezultata 6cc11-R mjerio se broj vrsta i staništa s uspostavljenim programima praćenja. Početna vrijednost u 2014. godini bila je 78, s ciljem da se taj broj poveća na 400 do 2023. godine. Ostvarena vrijednost u 2021. godini bila je 81.

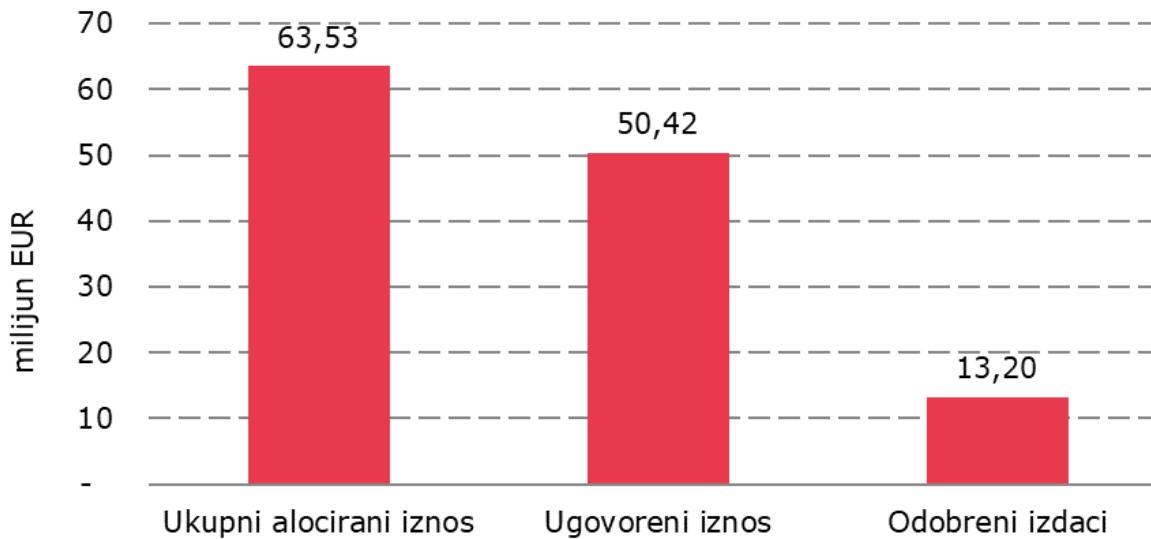
3.2.2.8 Opaženi učinci za Specifični cilj 6iii2

Fizički i financijski napredak provedbe

U slučaju Specifičnog cilja 6iii2 jedan je projekt završen, dok je deset projekata još uvijek bilo u tijeku na dan 31. prosinca 2021., što predstavlja 9 % svih projekata (za nijedan projekt nije raskinut ugovor). Nadalje, iako je bilo planirano raspisivanje osam poziva, raspisano ih je samo šest. Prvi poziv referentne oznake: KK.06.5.2.05 „Izrada planova gospodarenja šumama kao planovima upravljanja ekološkom mrežom – Ecomanager“ obustavljen je 22.08.2019. Drugi poziv referentne oznake: KK.06.5.2.07 „Očuvanje i zaštita koraljnog grebena Cladocora caespitosa i livada morske cvjetnice Posidonia oceanica u Nacionalnom parku Mljet“ zbog odustajanja unaprijed određenog prijavitelja od provedbe, projekt nije ugovoren.

Slika 23 prikazuje financijski napredak Specifičnog cilja 6iii2.

Slika 23 – Financijski napredak Specifičnog cilja 6iii2

Izvori: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Evropske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija Specifičnog cilja bila je 63,5 milijuna eura. Od toga je do *cut-off* datuma ugovorenog 79 % (tj. 50,4 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je 26,2 % ugovorenog iznosa, tj. 13,2 milijuna eura, dok je vrijednost objavljenih poziva 67,7 milijuna eura, što predstavlja 106,6 % ukupne alokacije.

3.2.2.8.1 Analiza pokazatelja

Tablica 56 prikazuje pokazatelje rezultata i pokazatelje neposrednih rezultata specifične za program predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6iii2.

Tablica 56 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6iii2

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
6cc12-N: Planovi za sustave upravljanja invazivnim stranim vrstama [broj]	Pokazatelji neposrednih rezultata specifičan za program	Izvješća o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
6cc21-R: Kapacitet oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama [broj]	Pokazatelj rezultata specifičan programu	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	Jednom godišnje
6cc22-R: Okvir za upravljanje područjima ekološke mreže Natura 2000 razvijen kao temelj za aktivnosti očuvanja (u skladu s obvezama iz pravne stečevine EU) [%]		Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	Jednom godišnje

Izvor: *Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020. (Verzija 10)*

Cilj intervencije bio je osmisliti planove za sustave upravljanja invazivnim stranim vrstama i povećati kapacitet oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama te povećati razmjer okvira za upravljanje područjima ekološke mreže Natura 2000 razvijenog kao temelj za aktivnosti očuvanja.

Analiza napretka pokazatelja ostvarenja

Tablica 57 prikazuje napredak pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program za Specifični cilj 6iii2.

Tablica 57 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6iii2

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s ciljnom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.(%)	Napredak u usporedbi s agregiranim ciljnim vrijednostima na razini projekata (%)
6cc12-N: Planovi za sustave upravljanja invazivnim stranim vrstama [broj]	Pokazatelji neposrednih rezultata specifičan za program	1	0	5	7 ¹¹⁷	5 ¹¹⁸	100 %	71 %

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (dokument ‘Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2’), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1)

¹¹⁷ Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

¹¹⁸ Temeljeno na podacima na razini projekata koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

Cilj jednog ugovorenog projekta (referentne oznake: KK.06.5.2.02.0001) bio je doprinijeti pokazatelju 6cc12-N, a niti jedan projekt koji doprinosi pokazateljima Operativnog programa nije završen do *cut-off* datuma. Ciljna vrijednost na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. pokazatelja 6cc12-N je pet stvorenih planova za sustave upravljanja invazivnim stranim vrstama; zbog uspješne provedbe ciljna vrijednost ugovorenih projekata je bila viša – sedam planova. Do *cut-off* datuma, izrađeno je pet planova, pa je ciljna vrijednost na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. ostvarena. Osim zajedničkih pokazatelja neposrednih rezultata i pokazatelja neposrednih rezultata specifičnih za program, definirani su i dodani pokazatelji za pojedinačne projekte. Budući da dodatni pokazatelj nema svoju oznaku pokazatelja, neki pokazatelji navedeni su u bazi podataka samo tekstualno. U slučaju Specifičnog cilja 6iii2, broj obveznih i dodatnih pokazatelja je malen i lako ih je pratiti, stoga pružaju bolji pregled ciljanih postignuća projekata. Stoga Tablica 58 sadrži sve dodatne pokazatelje (bez obzira na status projekta).

Tablica 58 – Dodatni pokazatelji Specifičnog cilja 6iii2

Naziv kategorije	Učestalost pojavljivanja pokazatelja
Broj pripremljenih prijedloga planova upravljanja s akcijskim planovima (uključujući reviziju postojećih)	1
Broj odslušanih edukacija u svrhu jačanja kapaciteta djelatnika HAOP-a	1
Alati za učinkovito jačanje kapaciteta zaposlenika tijela u sustavu upravljanja i službenih kontrola invazivnih stranih vrsta	1
Područja ekološke mreže Natura 2000 za koja su izrađeni planovi upravljanja	1
Razvijeni programi edukacije za jačanje kapaciteta dionika za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000, kao temelj za aktivnosti očuvanja	1
Broj hektara zaštićenih područja prirode koja su ujedno i područja Natura 2000 s poduzetim koracima za upis prava prvakupu	1
Broj hektara zaštićenih područja prirode koja su ujedno i područja Natura 2000 s registriranim pravnim režimom	1
Program upravljanja gospodarskom jedinicom s planom upravljanja područjem ekološke mreže (PGEM)	1

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Kako bi se identificirali učinci, evaluirani su dodatni pokazatelji završenog projekta, prikazani u Tablica 59.

Tablica 59 – Vrijednost pokazatelja za projekt KK.06.5.3.02.0001

Naziv kategorije	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost
Broj pripremljenih prijedloga planova upravljanja s akcijskim planovima (uključujući reviziju postojećih)	3	14	11
Broj odslušanih edukacija u svrhu jačanja kapaciteta djelatnika HAOP-a	0	3	3

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Ciljna vrijednost ovih pokazatelji u znatnoj mjeri je ostvarena, i pokazatelja u vezi s pripremom planova upravljanja i onoga u vezi s treningom za zaposlenike Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (tj. Zavoda za zaštitu okoliša i prirode), no detaljnija analiza nije rađena zbog nedostataka podataka u dostupnim bazama.¹¹⁹

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 60 prikazuje napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii2.

Tablica 60 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii2

Pokazatelj	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2021.)
6cc21-R: Kapacitet oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama [broj]	300	450	312
6cc22-R: Okvir za upravljanje područjima ekološke mreže Natura 2000 razvijen kao temelj za aktivnosti očuvanja (u skladu s obvezama iz pravne stečevine EU) [%]	0	40	3,18

Izvor: Godišnje izvješće o provedbi za 2021.

Pokazateljem 6cc21-R mjeri se kapacitet oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama. Početna vrijednost iznosila je 300 u 2014. godini, a ciljna vrijednost za 2023. godinu iznosi 400. Prema podacima, ostvarena vrijednost iznosi 312; pa je postignut napredak. Početna vrijednost u 2014. godini za pokazatelj 6cc22-R bila je 0, a ciljna vrijednost za 2023. iznosi 40. Do cut-off datuma postignuta je vrijednost od 3,18 prema podacima iz Izvješća o provedbi.

¹¹⁹ Prema informacijama dobivenima od Posredničkog tijela razine 1, svi su ciljevi postignuti.

3.2.2.9 Specifični cilj 6iii3

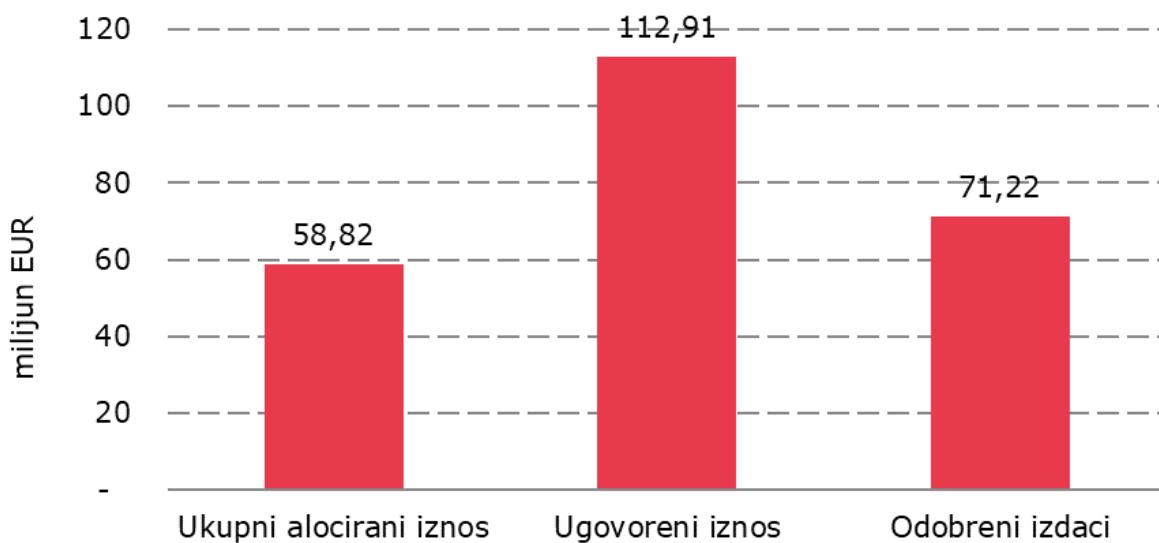
3.2.2.10 Opaženi učinci za specifični cilj 6iii3

Fizički i finansijski napredak provedbe

U sklopu Specifičnog cilja 6iii3 objavljena su tri poziva u modalitetu izravnih dodjela. Svi su još bili u tijeku na *cut-off* datum, a očekuje se da će biti završeni u drugoj polovici 2023. godine.

Slika 24 prikazuje finansijski napredak Specifičnog cilja 6iii3.

Slika 24 – Finansijski napredak Specifičnog cilja 6iii3

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju podataka na razini projekta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Evropske unije (e-Fondovi, ESIF MIS), Datoteka 'National cofinancing Specific objective level.xlsx'

Ukupna alokacija Specifičnog cilja bila je 58,8 milijuna eura. Od toga je *do cut-off* datuma ugovoreno 192 % (112,9 milijuna eura). Posredničko tijelo razine 2 odobrilo je 63,1 % ugovorenog iznosa, tj. 71,2 milijuna eura, dok je Vrijednost objavljenih poziva 96,3 milijuna eura, što predstavlja 163,7 % ukupne alokacije.

3.2.2.10.1 Analiza pokazatelja

Tablica 61 prikazuje zajednički pokazatelji neposrednih rezultata i pokazatelj rezultata specifične za program predstavljene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. za Specifični cilj 6iii3.

Tablica 61 – Popis pokazatelja koji se odnose na Specifični cilj 6iii3

Pokazatelj	Vrsta pokazatelja	Izvor podataka	Učestalost izvještaja
CO23-N: Priroda i biološka raznolikost: Površina staništa koja primaju potporu kako bi se postiglo bolje stanje očuvanosti [hektari]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata	Izvješće o provedbi projekta, MIS	Jednom godišnje
6cc31-R: Površina miniranih šuma i šumskog zemljišta u područjima ekološke mreže Natura 2000 [hektari]	Pokazatelj rezultata specifičan programu	Hrvatske šume, Ministarstvo unutarnjih poslova	Jednom godišnje

Izvor: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.(Verzija 10)

Cilj intervencije bio je povećati površinu staništa koja primaju potporu kako bi se postiglo bolje stanje očuvanosti i smanjila površina miniranih šuma i šumskih zemljišta u područjima ekološke mreže Natura 2000.

3.2.2.10.1.1 Analiza napretka pokazatelja neposrednih rezultata

Tablica 62 prikazuje napredak u zajedničkim pokazateljima neposrednih rezultata Specifični cilj 6iii3.

Tablica 62 – Napredak pokazatelja neposrednih rezultata za Specifični cilj 6iii3

Šifra i naziv pokazatelja	Vrsta pokazatelja	Broj povezanih projekata - ugovoreni	Broj povezanih projekata - završeni	Ciljna vrijednost (na temelju Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.)	Ugovoreni projekti agregirane ciljne vrijednosti	Ugovoreni projekti agregirane postignute vrijednosti	Napredak u usporedbi s cilnjom vrijednosti Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.(%)	Napredak u usporedbi s agregiranim cilnjim vrijednostima na razini projekata (%)
CO23-N: Priroda i biološka raznolikost: Površina staništa koja primaju potporu kako bi se postiglo bolje stanje očuvanosti [hektari]	Zajednički pokazatelj neposrednih rezultata	3	0	900	1.401,9 ¹²⁰	983,92 ¹²¹	109 %	70 %

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (dokument 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1)

¹²⁰ Temeljeno na podacima na razini projekta. U Izvješću o provedbi zabilježeno je 1.401,8..

¹²¹ Temeljeno na podacima na razini projekta koji su isti kao i podaci iz Izvješća o provedbi

Cilj triju ugovorenih projekata bio je doprinijeti pokazatelju neposrednih rezultata CO23-N, a do *cut-off* datuma niti jedan od ovih projekata nije završen. Ciljna vrijednost na razini Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. je 900 hektara veća površina staništa koja primaju potporu ; agregirane vrijednosti ugovorenih projekata ukazuju na nešto višu ostvarenu ciljnu vrijednost: 1.401,08 hektara. Do *cut-off* datuma 983,92 hektara je primilo potporu; što iznosi 109 % početnih vrijednosti i 70 % ciljnih vrijednosti na razini projekata.

Analiza napretka pokazatelja rezultata

Tablica 63 prikazuje napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii3.

Tablica 63 – Napredak pokazatelja rezultata za Specifični cilj 6iii3

Pokazatelj	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2023.)	Postignuta vrijednost (2021.)
6cc31-R: Površina miniranih šuma i šumskog zemljišta u područjima ekološke mreže Natura 2000 [hektari]	25.600	18.600	11.430 ¹²²

Izvor: Ministerstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, e-Fondovi, ESIF MIS (dokument 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2'), Izvješće o provedbi (Verzija 2021.1).

Pokazatelj rezultata 6cc31-R mjerio je površinu miniranih šuma i šumskih zemljišta u područjima ekološke mreže Natura 2000. Početna vrijednost u 2014. godini iznosila je 25.600 hektara, a cilj je bio smanjiti taj broj na 18.600 hektara do 2023. godine. Prema podacima iz Izvješća o provedbi, ciljna vrijednost već je dosegnuta u 2021. godini: samo je 11.430 hektara i dalje minirano u područjima ekološke mreže Natura 2000.

Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s evaluacijskim pitanjem 1

Na razini Prioritetne osi 6 ugovoreno je 220 % ukupne alokacije Prioritetne osi (tj. 4.049 milijuna eura). Završeno je 396 od 7 ugovorenog projekta (raskinuto je 17 ugovora) i Posredničko tijelo razine 2 je odobrilo 32 % ugovorenog iznosa (tj. 1.298 milijuna eura).

3.2.2.11 Specifični cilj 6c1 Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine

Kulturna baština u Hrvatskoj jedinstvena je i atraktivna; no uglavnom je degradirana, ugrožena i nije u uporabi. Stoga je treba očuvati, promicati, revitalizirati i uspostaviti dobro upravljane lokacije kulturne baštine koje povećavaju turističku aktivnost i pospješuju rast i učinak lokalnih malih i srednjih poduzeća, s ekonomskim prelijevanjem i zapošljavanjem na lokalna i regionalna gospodarstva. Za postizanje ovih ciljeva aktivnosti su ugrađene u integrirane razvojne programe (ITU), a kompleksne mjere (financirane kroz nekoliko prioritetnih osi) pridonijele su očekivanim učincima.

¹²² Na temelju Izvješća o provedbi.

Projekti koji su dio Specifičnog cilja 6c1 već su ostvarili vidljive rezultate, ali puni rezultati bit će vidljivi nakon završetka svih projekata koji su u tijeku. Do sad je podržano 15 programa razvoja kulturne baštine (pokazatelj 6c13-N). Kao izravna posljedica završenih projekata, očekivani broj posjetitelja ovih mesta narastao je za 306.000 (pokazatelj CO09-N). Broj zaposlenih u turističkom sektoru narastao je za 116 kao izravna posljedica podržanih projekata. Iako je broj zaposlenih u turističkom sektoru narastao za gotovo 10.000 između 2012. i 2021. godine (pokazatelj 6c11-R), izravna posljedica podržanih projekata imala je mali utjecaj na promjenu. Ipak, krajnji ciljevi zapošljavanja u turističkom sektoru su postignuti. Sličan je slučaj i s turističkim izdacima: vidljiv je značajan rast između 2011. i 2019. godine, a ciljna vrijednost je dostignuta i premašena, no pretpostavlja se da su vanjski čimbenici (na primjer drugi čimbenici u sklopu Specifičnog cilja 6c1) imali veći učinak u uočenoj promjeni.

Neki vanjski čimbenici (npr. dugi proces učenja mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja, pandemija bolesti COVID-19, potresi itd.) u promatranom razdoblju doveli su do kašnjenja u provedbi projekata, pa su bile potrebne izmjene određenih elemenata kod nekoliko projekata. Ova su odstupanja detaljnije opisana pod Evaluacijskim pitanjem 7.

3.2.2.12 Specifični cilj 6c2 Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištim prirodne baštine

Nacionalni i prirodni parkovi imaju specifično bogatstvo, ali kontinuirano se gubi biološka raznolikost. Nadalje, njihova je ekomska vrijednost nedovoljno iskorištena te stoga treba povećati atraktivnost lokaliteta prirodne baštine i bolje upravljati posjetiteljima. Aktivnosti koje podupiru te ciljeve odnose se na održivo korištenje i razvoj područja prirodne baštine.

Što se tiče opaženih učinaka, postoji određeni napredak u povećanju broja posjetitelja koji su educirani o prirodnoj baštini u nacionalnim parkovima i parkovima prirode (s podržanom infrastrukturom za posjetitelje) (6c22-R), iako će njegov opseg biti poznat tek nakon završetka aktivnosti. Pokazatelj „Povećani broj podržane infrastrukture za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode koji doprinose boljem upravljanju baštinom“ (6c22-N) također pokazuje napredak. Najveći mjerljivi učinak do sada zabilježen je za pokazatelj „Porast očekivanog broja posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine i znamenitostima koja primaju potporu“ (CO09-N) koji se mjeri na razini investicijskog prioriteta. No nedosljednost u izvorima podataka otežava utvrđivanje točnih rezultata projekata.

Projekti pod Investicijskim prioritetom 6iii „Zaštita i obnova biološke raznolikosti i tla te promicanje eko usluga, uključujući NATURA 2000 i „zelenu“ infrastrukturu“ pozitivno utječu na rezultat projekta jer izravno podržavaju iste rezultate budući da su povezani s Natura 2000 područjima i staništima/vrstama zaštićenim u skladu s direktivama o pticama i staništima. Naprotiv, COVID-19, potresi, rast cijena, dugi proces javne nabave i nedostatak kapaciteta u smislu provedbe negativno su utjecali na učinke, što je detaljno opisano u Evaluacijskom pitanju 7.

3.2.2.13 Specifični cilj 6e1 Poboljšanje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka sukladno Uredbi 2008/50/EZ

Najveći gradovi s onečišćenjem iz industrije i prometa te neka urbana područja srednje veličine imaju značajna industrijska postrojenja koja je potrebno poboljšati, te moraju nadograditi i postojeći sustav praćenja i upravljanja onečišćenjem zraka u skladu s Direktivom 2008/50/EZ. Glavni cilj je osigurati mjere za poboljšanje urbanog okoliša, prvenstveno kvalitete zraka u skladu sa spomenutom Direktivom.

U sklopu ovog Specifičnog cilja nema završenih projekata (stanje na 31.12.2021.) te se u ovoj točki evaluacije ne može vidjeti napredak iz podataka u vezi s pokazateljima. Međutim, ako se projekti koji su u tijeku završe u skladu s planom, ciljevi Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. bit će postignuti uspješnim završetkom projekta AIRQ. Do sada nisu identificirani vanjski čimbenici koji su utjecali na rezultate intervencija.

3.2.2.14 Specifični cilj 6e2 Obnova brownfield lokacija (bivših vojnih i/ili industrijskih područja) unutar ITU

Brownfield područja u Republici Hrvatskoj imaju neiskorištene potencijale, a glavni cilj je podržati iskorištavanje njihovog postojećeg potencijala osiguranjem regeneracije *brownfield* lokacija u urbanim područjima obuhvaćenim mehanizmom integriranih teritorijalnih ulaganja.

Glavni učinak bit će povećanje površine saniranih *brownfield* lokacija i njihovo korištenje za potrebe stanovništva ili ekonomski isplitative investicije, odnosno unaprjeđenje kvalitete urbanog okoliša u korist svih građana. No, kako je manje od 10 % svih projekata završeno, vidljivi učinci su rezultati provedbe sljedeća dva projekta: Kuća tambure – Slavonska notna bajka - infrastrukturni radovi i Rekonstrukcija i prenamjena zgrade bivše Vojne bolnice za potrebe glazbene škole / Glazbeno učilište Elly Bašić.

Neposredni učinak projekata može se ocijeniti analizom postignutih vrijednosti indikatora. Međutim, mogu se mjeriti samo manji učinci u odnosu na pokazatelj "Površina obnovljenih *brownfield* lokacija u vlasništvu gradova koji provode ITU-ove".

Što se tiče vanjskih učinaka, Specifični cilj 6c1 pozitivno utječe na rezultat projekta jer projekti Specifičnog cilja 6c1 dovode u funkciju obnovljene *brownfield* lokacije (iz ovog specifičnog cilja). COVID-19, potresi, povećanje cijena kao i nedostatak iskustva u provedbi mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja negativno su utjecali na učinke u okviru Specifičnog cilja 6e2, o čemu se detaljno govori u Evaluacijskom pitanju 7.

3.2.2.15 Specifični cilj 6i1 Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta

Postojeći sustav gospodarenja otpadom je ekološki neprihvatljiv, odnosno neodrživ. Štoviše, Hrvatska se mora uhvatiti u koštač s naslijeđem neadekvatnog gospodarenja otpadom koje karakterizira potreba za značajnim ulaganjima kako bi se uskladila s relevantnim zahtjevima Europske unije. Kako bi se riješili ovi problemi, glavni cilj Specifičnog cilja 6i1 je doprinijeti ispunjavanju obveza temeljenih na pravnoj stečevini (za Direktivu 1999/31 o odlagalištima otpada) za koje su prijelazna razdoblja određena za Hrvatsku u Ugovoru o pristupanju.

Do cut-off datuma, 22 odlagališta otpada bila su zatvorena i sanirana, kapacitet recikliranja otpada povećan je za 157.978 tona godišnje, a ukupna površina regeneriranog zemljišta narasla je za 32,39 hektara. U razdoblju između 2012. i 2020., udio komunalnog otpada deponiran na ili u zemlju smanjio se sa 83 % na 56 %. Ciljna vrijednost još nije postignuta, ali postignut je značajan napredak. Prema regresijskoj analizi, završetak podržanih projekata utjecao je na količinu otpada deponiranog na ili u zemlju u očekivanom smjeru (tj. završetak jednog projekta smanjio je količinu otpada za 1.174 tona, iako taj rezultat (još) nije statistički značajan).

3.2.2.16 Specifični cilj 6ii1 i Specifični cilj 6ii2, Unaprjeđenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom i Razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda

Broj stanovnika priključenih na javni sustav vodoopskrbe je nizak, kao i indeks učinkovitost korištenja vode, dok problem s kakvoćom pitke vode zahtijeva naprednije postupke pročišćavanja vode za piće. Za rješavanje ovih problema, aktivnosti su usmjerene na povećanje priključenosti stanovništva na javnu opskrbu pitkom vodom, kao i priključenost na sustav javne vodoopskrbe. Istovremeno, radi rješavanja niske razvijenosti sustava javne vodoopskrbe i priključenosti na sustav javne odvodnje, niski stupanj pročišćavanja prikupljenih otpadnih voda, kao i sve većeg broja onečišćenja mora, uvedene su aktivnosti povećanja stope priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje, te aktivnosti povećanja količine pročišćenih otpadnih voda nakon sakupljanja na odgovarajućem stupnju.

Glavni opaženi učinci koji su kvantificirani pokazateljima su neznatni, jer je do *cut-off* datuma ovog vrednovanja dovršen samo jedan projekt. Do *cut-off* datuma preko 242.000 ljudi je dobilo pristup poboljšanom sustavu pročišćavanja otpadnih voda, iako je većina projekata još u tijeku. Što se tiče pokazatelja rezultata, napredak je zabilježen samo u slučaju pokazatelja 6cb11-R Broj stanovnika bez pristupa javnim vodoopskrbnim sustavima, koji nisu obuhvaćeni monitoringom voda ili koji su spojeni na sustave koji ne udovoljavaju mikrobiološkim i/ili kemijskim parametrima smanjen je s 930 tisuća u 2014. godini na 851.203 u 2021. godini. Određeni je napredak postignut, ali ciljna vrijednost nije dosegnuta.

Neki vanjski čimbenici (COVID-19, potresi, rast cijena) doveli su do kašnjenja u implementaciji. Ova su odstupanja detaljnije objašnjena pod EQ7.

3.2.2.17 Specifični cilj 6iii1 Poboljšano znanje o stanju bioraznolikosti kao temelja za učinkovito praćenje i upravljanje bioraznolikošću

Primjećuje se kontinuirani gubitak bioraznolikosti, a nema dostupnih odgovarajućih podataka praćenja koji bi pridonijeli mjerama očuvanja. Za rješavanje ovog problema planirano je uspostaviti sustav praćenja 400 staništa i vrsta, uvesti mjere kojima se umanjuju negativni utjecaji invazivnih stranih vrsta na biološku raznolikost te održati pravilno funkcioniranje ekosustava. U okviru Specifičnog cilja 6iii1 sklopljena su tri ugovora, a samo je jedan završen.

Do *cut-off* datuma uspostavljen je jedan od dva planirana sustava za praćenje (pokazatelj 6cc11-N). Nije zabilježen napredak u ostvarenju ciljne vrijednosti pokazatelja rezultata.

3.2.2.18 Specifični cilj 6iii2 Uspostava okvira za održivo upravljanje bioraznolikošću (primarno Natura 2000)

Primjećuje se kontinuirani gubitak bioraznolikosti, a upravljanje nacionalnom ekološkom mrežom uspostavljenom 2007. čini se neučinkovitim zbog slabih ljudskih kapaciteta i ograničenih financijskih sredstava. Stoga razvoj i provedba primjenjivog i sveobuhvatnog mehanizma upravljanja područjima Natura 2000 postaju nužni u skladu s očuvanjem staništa i vrsta. Štoviše, kao nova država članica, Hrvatska tek treba ispuniti preduvjete navedene u Direktivi o staništima.

Uočljiv učinak do sada je manja promjena u povećanom kapacitetu oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama (6cc21-R). Također, izrađeno je pet planova sustava upravljanja stranim invazivnim vrstama; međutim, njihov će učinak biti vidljiv nakon njihove primjene. Što se tiče vanjskih čimbenika,

aktivnosti pod Specifičnim ciljem 6iii1 mogle bi pozitivno utjecati na projekte pod Specifičnim ciljem 6iii2.

3.2.2.19 Specifični cilj 6iii3 Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim Natura 2000 područjima

Aktivnosti pod Specifičnim ciljem 6iii3 imale su dva cilja: 1. povećati površinu obnovljenih staništa i 2. očistiti šume od minsko-eksplozivnih sredstava i neeksplodiranih eksplozivnih sredstava kako bi se stvorili potrebni uvjeti za gospodarenje šumama koji se temelje na Planovima za upravljanje šumama, budući da prisutnost zaostalih minskih polja i neeksplodiranih eksplozivnih sredstava prijeti održivotom i učinkovitom upravljanju područjima koja su srednje bogata vrstama. Dodatni učinci uključuju uspostavu protupožarnih prosjeka i edukacije te aktivnosti na zaštiti vodenih ekosustava koji se provode kroz projekt Naturavita.

Sve do kraja 2021., površina staništa koja su podržana za postizanje boljeg statusa očuvanosti povećana je na 984 hektara i već premašuje ciljnu vrijednost od 900 hektara Površina šuma koje su pod minama smanjena je s 25.600 na 11.430 hektara, što je manje od ciljne vrijednosti koja iznosi 18.600. Dakle, zadani ciljevi su već postignuti.

3.3 Evaluacijsko pitanje 2

Jesu li intervencijska logika i provedbeni instrumenti osigurali očekivanu promjenu u pogledu identificiranih ciljeva/rezultata i rješavanja identificiranih nedostataka/problema?
Ako ne, koji su razlozi?

3.3.1 Korišteni alati i metode

Evaluacijsko pitanje 2 usmjereno je na kritičku analizu Teorije promjene specifičnih ciljeva prioritetne osi uporabom pristupa temeljenog na teoriji, odnosno procjeni utjecaja temeljenog na teoriji. Istražuje se je li intervencijska logika predstavljena s pomoću Teorije promjene koherentno osmišljena, odnosno jesu li definicije ciljeva osnovane, jesu li planirane intervencije i financijski resursi odgovarajući i dostatni za ostvarivanje ciljeva. Kao dio Teorije promjene analizira se sustav pokazatelja, odnosno jesu li povezani zajednički pokazatelji neposrednih rezultata i pokazatelji rezultata specifični za program te pokazatelji rezultata ispravno definirani, te jesu li i u kojoj mjeri sustavi prikupljanja podataka i izještavanja služili svrsi evaluacije rezultata i utjecaja intervencija. Alati za procjenu i tehnike za pronaalaženje odgovora na ovo pitanje uključuju analizu dokumentacije relevantnih dokumenata i nalaza analize provedene unutar Evaluacijskog pitanja 1. U analizu također ulaze i informacije prikupljene kroz intervjuje.

3.3.2 Analiza

3.3.2.1 Specifični cilj 6c1

Na temelju evaluacije utjecaja temeljene na teoriji, integrirani razvojni programi i revitalizacija lokaliteta kulturne baštine u sklopu mehanizma „Integrirana teritorijalna ulaganja“ odgovaraju ciljevima navedenima u Operativnom programu. Višedimenzionalne mjere Integriranih razvojnih programa (tj. projekti pod pozivom referentne oznake: KK.06.1.1.01) i integrirani pristup u okviru mehanizma „Integrirana teritorijalna ulaganja“ pridonijeli su korištenju kulturne baštine iz različitih gledišta (npr. turizam, lokalno gospodarstvo, zaštita baštine itd.), kao i za rast i povećanje učinka lokalnih malih i srednjih poduzeća. Na temelju teorijskog okvira, planirane aktivnosti ispravno doprinose postizanju ciljeva koje treba ispuniti.

Prema zadanim pokazateljima, cilj intervencije je podupiranje određenih programa razvoja kulturne baštine (6c12-N) kako bi se povećao očekivani broj posjeta podržanim mjestima (CO09-N) čime bi se povećao broj novozaposlenih u turističkom sektoru (6c11-R) i količina turističkih izdataka na kulturne, sportske i rekreativne usluge (6c12-R). U teoriji, ovim pokazateljima moguće je izmjeriti učinak (neposredne rezultate i rezultate) programa, no postoje određeni nedostatci u sustavu pokazatelja. Na primjer, nazivi pokazatelja trebali bi biti jasniji. Mjeri li povećanje u broju očekivanih posjetitelja ili što se očekuje u različitim trenucima u budućnosti? Što znači novozaposleni u turističkom sektoru kod pokazatelja 6c11-R? Ovakav sveobuhvatni dokument bio bi koristan, posebice jer trenutačno postoje određene razlike između podataka koji dolaze iz različitih izvora, čime se otežava procjena učinaka. Na primjer, kod pokazatelja CO09-N postoji značajna razlika između različitih izvora podataka – podaci na razini projekata mjere se drugačije (broj očekivanih posjeta prije i nakon intervencije naspram povećanja u broju posjetitelja unutar razdoblja), no čak i kad se to uzme u obzir, rezultati nisu isti u različitim izvorima i pretpostavljamo da je došlo do pogreške u podacima na razini projekata.

3.3.2.2 Specifični cilj 6c2

Projekti KK.06.1.2.01 promiču održivo korištenje, a projekti KK.06.1.2.02 podupiru održivi razvoj prirodne baštine, uključujući aktivnosti kojima je cilj poboljšati sustav posjećivanja (npr. proširiti ili rekonstruirati smještaj) i obrazovanja u pojedinim regijama ili parkovima prirode. Ovi projekti odgovaraju ciljevima povećanja atraktivnosti područja prirodne baštine, podizanja svijesti o zaštićenim područjima, kao i boljeg upravljanja parkovima.

Međutim, identificiran je jedan problem koji se odnosi na mjerjenje učinka. Nazivi pokazatelja trebali bi biti jasnije formulirani.

Nadalje, u Izješču o provedbi zabilježeno je da je napredak pokazatelja rezultata 6c21-R i 6c22-R izravna posljedica aktivnosti povezanih s Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., stoga se postignuće ne prijavljuje u Godišnjem izješču o provedbi. No, upitno je da li je to zaista tako; naime, na broj posjetitelja utječe više čimbenika, a može se tvrditi i da su neki od tih čimbenika (na primjer pandemija bolesti COVID-19) imali veći učinak na broj turista od podržanih intervencija. Ipak, ako su podaci na razini projekta točni, moguće je mjeriti rezultate na razini operativnog programa, ali ne možemo biti sigurni da je sav napredak moguće pripisati intervenciji (a ne drugim čimbenicima).

Također, u bazi podataka na razini projekta, niti jedan projekt ne doprinosi pokazatelju rezultata 6c21-R.

Podaci za pokazatelj rezultata 6c22-R bit će u potpunosti vidljivi tek nakon završetka operacija u okviru Specifičnog cilja 6c2. Iz tog se razloga ne mogu agregirati neposredni rezultati različitih projekata i konačni rezultati ne mogu se izračunati bez dodatnih podataka o sveukupnom broju posjetitelja svakog mjesto.

3.3.2.3 Specifični cilj 6e1

U sklopu ovog specifičnog cilja, dva objavljena poziva i pripadajući ugovoreni projekti odgovaraju ciljevima i aktivnostima navedenima u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., tako da predviđene aktivnosti pravilno doprinose postizanju ciljeva koje treba ispuniti. Glavni cilj Specifičnog cilja 6e1, a to je osiguranje mjera za poboljšanje urbanog okoliša, prvenstveno kvalitete zraka u skladu s Direktivom 2008/50/EZ, podržan je ugovorenim projektima u okviru ovog specifičnog cilja. Uspostava Nacionalnog referentnog laboratorija omogućuje ispitivanje i kontrolu emisija, dok projekt AIRQ pruža potporu za provedbu zakonodavnog okvira, prvenstveno Direktive 2008/50/EZ. i njime se unapređuje sustav upravljanja i praćenja kvalitete zraka.

3.3.2.4 Specifični cilj 6e2

Očekivana promjena bila je osiguranje regeneracije *brownfield* lokacija u urbanim područjima. Potrebna je jer Hrvatska ima mnogo lokacija s ugašenim industrijsama ili bivšim vojnim područjima koja su integrirana u gradove i neiskorištena su. Provedbe projekata uglavnom su bile usmjerene na obnovu i stavljanje u uporabu starih i neiskorištenih zgrada i vojarni na ovim prostorima ili na izgradnju nečeg potpuno novog. Suradnja u okviru Specifičnog cilja 6e2 osigurala je očekivanu promjenu. Međutim, korisnici su uvidjeli da imaju ograničen financijski okvir i da trebaju pronaći dodatna sredstva. Stoga, iako intervencija predstavlja koherentnu logiku, potrebni inputi možda su podcijenjeni. Pokazatelji ovog specifičnog cilja su jasni, no pokazateljem neposrednih rezultata 6e21-N mjeri se ista stvar kao i pokazateljem rezultata 6e21-R, do te mjere da se potonji računa pomoću prvog.

3.3.2.5 Specifični cilj 6i1

U Specifičnom cilju 6i1, 7 poziva usmjereno je na uspostavu Centra za gospodarenje otpadom u pojedinim regijama, dok je 10 poziva usmjereno na edukativne i informativne aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom; sanaciju različitih odlagališta; nabavu komunalnih vozila za odvojeno prikupljanje otpada. Ova raznolikost aktivnosti pridonosi ispunjavanju četiri glavna cilja (kao i pokazateljima) postavljenim u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. u. Štoviše, budući da su državna tijela i organizacije, kao i lokalne i regionalne vlasti odgovorne za planiranje i praćenje gospodarenja otpadom te ispunjavaju svoje zakonske obveze za gospodarenje otpadom koje su za Hrvatsku postavljene Ugovorom o pristupanju, bili su zainteresirani za provedbu potrebnih poboljšanja. Potreba za usklađivanjem bila je veliki poticaj tim tijelima da u tu svrhu koriste programe financirane iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Pokazatelji ovog specifičnog cilja su jasni, ali postoje male razlike između različitih izvora podataka (na primjer u slučaju pokazatelja 6ca12-N i CO17-N).

3.3.2.6 Specifični cilj 6ii1 i 6ii2

Teorija promjena planirana je posebno za sustav javne vodoopskrbe u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti opskrbe pitkom vodom te za razvoj sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda. Međutim, kako su projektiranje i izgradnja projekata napredovali, pokazalo se da su dva područja intervencije blisko povezana jedno s drugim. Stoga bi postizanje ciljeva moglo biti učinkovitije da su integrirani od samog početka planiranja. Ovo je spomenuto i u verziji 10. Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., gdje se navodi da je „Identificirano nekoliko horizontalnih aktivnosti kako bi se podržalo i doprinijelo postizanju Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2. Stoga je glavni cilj uspostava jedinstvenog operatera za područje pružanja usluga koji bi pružao usluge vodoopskrbe, odvodnje i prikupljanja te pročišćavanja otpadnih voda“.¹²³ Iz tog razloga je mjere i instrumente trebalo planirati kao integrirane programe od početka planiranja, umjesto kao odvojena područja intervencija. Osim toga, objavljeni pozivi odgovaraju ciljevima i aktivnostima navedenim u Operativnom programu.

Štoviše, izvorni plan je bio objaviti 68 poziva u okviru Specifičnog cilja 6ii2, no, u konačnici ih je objavljeno nešto manje, odnosno 58. Razlika između planiranih i najavljenih poziva može imati korijen u nedovoljnim sredstvima za financiranje. Dodijeljeni iznos za specifični cilj potrošen je ranije nego što se očekivalo. To znači da je za ovaj specifični cilj bilo potrebno planirati više sredstava.

Pomoću pokazatelja se uglavnom mogu izmjeriti učinci (neposredni rezultati i rezultati) Operativnog programa, no, postoje određene nedosljednosti između različitih izvora podataka (na primjer u slučaju pokazatelja CO19-N a posebice u slučaju pokazatelja 6cb11-R).

3.3.2.7 Specifični cilj 6iii1

Poziv referentne ozake: KK.06.5.1.01. služi uspostavi nacionalnog sustava praćenja invazivnih stranih vrsta, KK.06.5.1.02. identifikaciji i kartiranju morska staništa, a KK.06.5.1.03 podupire razvoj sustava za praćenje statusa očuvanosti vrsta i tipova staništa. Drugim riječima, dva projekta imala su za cilj uspostavu sustava praćenja, a jedan projekt usmjeren je na identifikaciju i kartiranje morskih staništa. Kao rezultat ovih projekata identificirale bi se vrste koje trenutno žive u Hrvatskoj te bi se postiglo povećanje podataka o bioraznolikosti. Na temelju ovog ažuriranog znanja mogu se razviti točni sustavi praćenja koji podržavaju ciljeve smanjenja negativnih utjecaja i održavanja pravilnog funkcioniranja. To je veza između poziva i ciljeva. Nadalje, budući da je korisnik svih projekata Zavod za zaštitu okoliša i prirode u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja (pravni sljednik Hrvatske agencije za okoliš i prirodu tj. Zavoda za zaštitu okoliša i prirode), sve mjere koordinira jedan korisnik, što može pomoći u identificiranju i rješavanju problema koji se mogu pojavit tijekom provedbe. Pomoću pokazatelja se uglavnom mogu izmjeriti učinci (neposredni rezultati i rezultati) programa. Relevantni podaci za potrebe vrednovanja su oni iz Godišnjeg izvješća o provedbi. Ipak, evaluacijski napor bi bili znatno olakšani ukoliko bi se podaci niže razine, koji su korišteni za izračunavanje vrijednosti navedenih u izvještaju o provedbi, prikupljali, održavali i bili dostupni evaluatoru na dosljedniji način.

3.3.2.8 Specifični cilj 6iii2

Predviđene aktivnosti djelomično doprinose postizanju ciljeva koje treba ispuniti. Detaljnije:

¹²³Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020., str.220.

1. Razvoj i provedba primjenjivog i sveobuhvatnog mehanizma upravljanja Natura 2000 područjima (referentna oznaka: KK.06.5.2.01): nekoliko poziva odnosi se na izradu planova upravljanja koji podržavaju postizanje ovog cilja.
2. Ispunjavanje preduvjeta Direktive o staništima (KK.06.5.2.02): prema informacija dobivenih intervjouom, ovaj cilj još nije postignut, a prema provedbenim planovima koje su izradili korisnici (tijela javne vlasti), spomenuti preduvjeti bit će ispunjeni.

Na temelju toga možemo zaključiti da osmišljena Teorija promjene predstavlja koherentnu logiku u smislu definiranih ciljeva i planiranih intervencija za očuvanje staništa i vrsta.

Što se tiče izvještavanja o napretku pokazatelja, bilo je malih razlika među različitim izvorima podataka.

3.3.2.9 Specifični cilj 6iii3

Svi projekti uključuju aktivnosti usmjerenе na razminiranje šuma ili minski sumnjivih područja u određenoj regiji, kao i, između ostalih, aktivnosti podizanja svijesti o bioraznolikosti i važnosti održivog upravljanja šumama i šumskim zemljištem unutar mreže Natura 2000 u kojima su prisutne ili su do nedavno bile prisutne mine te uspostava i poboljšanje protupožarne infrastrukture malih razmjera (vatrogasni putovi, prosjeke, osmatračnice itd.) koja je zapuštena više od 20 godina zbog rata i miniranja kako bi se zaštitile šume i šumska zemljišta te njihova bioraznolikost i usluge ekosustava od šumskih požara. Glavni rezultati ovog specifičnog cilja su stvaranje uvjeta koji bi omogućili upravljanje šumama u skladu sa šumskogospodarskim planovima kroz čišćenje od mina i neeksploiranih ubojnih sredstava te poboljšanje poželjne produktivnosti, stabilnosti, bioraznolikosti šuma njihovom obnovom i zaštitom i promoviranje usluga šumskih ekosustava. Aktivnosti se odnose na glavne potrebe i pridonose cilju.

Konačni podaci o ukupno ostvarenoj vrijednosti pokazatelja rezultata bit će dostupni nakon završetka svih projekata.

3.3.3 Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 2. evaluacijskim pitanjem

U slučaju specifičnih ciljeva u Prioritetnoj osi 6, objavljeni pozivi odgovaraju ciljevima i aktivnostima navedenim u Operativnom programu, tako da provedbeni instrumenti osiguravaju očekivanu promjenu. Može se zaključiti da dizajnirana Teorija promjene predstavlja koherentnu logiku u smislu definiranih ciljeva i planiranih intervencija. Identificirane karike koje nedostaju detaljno su navedene u nastavku.

Što se tiče Specifičnog cilja 6c2, odgovarajući pokazatelj rezultata 6c21-R mjeri „Veći broj posjeta podržanim nacionalnim parkovima i parkovima prirode Napredak ovog pokazatelja ne mjeri se na razini projekta, već će se osigurati tek nakon završetka povezanih aktivnosti u okviru Specifičnog cilja 6c2.

Instrumenti provedbe bili su prikladni u slučaju Specifičnog cilja 6e2.

Integriranje ciljeva pod Specifičnim ciljem 6ii1 i Specifičnim ciljem 6ii2 od početka faze planiranja moglo je pridonijeti većoj učinkovitosti u provedbi. No, to su donositelji odluka na vrijeme uočili i postupili u skladu s navedenim. Štoviše, dodijeljena finansijska sredstva bila su nedovoljna.

Općenito govoreći, cijeli sustav definiranja pokazatelja, praćenja i izvještavanja mogao bi se poboljšati. Kvalitetu informacija o učincima (neposrednim rezultatima i rezultatima) operativnog programa mogu poboljšati pravilno definiranje pokazatelja, detaljni opis kako su povezani s intervencijskom logikom, što mjeru i na koji način, te pravilno prikupljanje, provjera i praćenje podataka. Trenutačno su vidljive određene nedosljednosti, poput sljedećih:

- u određenom pogledu, podaci o pokazateljima koji su dostupni za evaluaciju u ovom je trenutku ne olakšavaju. Na primjer, pokazatelj nije dobro definiran, ili njegova poveznica s intervencijom operativnog programa nije očita (na primjer, kako se računa „*povećanje očekivanog broja posjeta turista*“ u pokazatelju CO09-N itd.); postoje razlike u vrijednostima prijavljenim iz različitih izvora (na primjer pokazatelji 6c13-N, CO09-N, 6c22-N, 6e12-N, 6e21-N, 6ca12-N, CO17-N, CO19-N, 6c22-N); i postoji početna vrijednost za pokazatelj neposrednih rezultata u bazi podataka na razini projekta koja nije naznačena u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija ili u Izvješću o provedbi (na primjer pokazatelji 6c22-N, CO09-N, CO17-N, CO19-N). Ulaganje više truda u prikupljanje podataka i upravljanje koji su uključiviji moglo bi olakšati evaluaciju, naročito jer operacije Specifičnih ciljeva Prioritetne osi 6 direktno utječu na višestruke pokazatelje rezultata. Alternativno, podaci na projektnoj razini bi nam olakšali utvrđivanje doprinosa operacija promjeni u vrijednosti pokazatelja rezultata.
- Postoje određene nedosljednosti u prijavljenim podacima, koji su trenutno dostupni, na primjer u nekim slučajevima postignuta vrijednost bila je niža od početne vrijednosti (na primjer KK.06.1.1.01.0075: povećani broj noćenja na IRP razini), i upitno je odnosi li se postignuta vrijednost na promjenu od početne vrijednosti ili pokazuje apsolutnu vrijednost. Za pokazatelj 6c22-R u nekim slučajevima naveden je broj educiranih posjetitelja, a u nekim slučajevima postotak; ne mogu se agregirati ostvareni neposredni rezultati različitih projekata i konačni rezultati se ne mogu izračunati bez dodatnih podataka o ukupnom broju posjetitelja za svako mjesto. Konačna vrijednost promjene pokazatelja rezultata bit će vidljiva tek nakon završetka projekata. Navedene bi se informacije trebale provjeriti. Iste promjene u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. nisu ispoštovane u svim slučajevima. Na primjer, ciljna vrijednost za CO19 (povećanje udjela populacije koji koristi poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda) je 800.000, no u odjeljku „2.A.5 Određene ciljne vrijednosti koje odgovaraju prioritetu ulaganja i očekivanim rezultatima“ naznačeno je da će oko 1.000.000 ljudi imati korist od novog i nadograđenog sustava javne opskrbe pitkom vodom. Kako bi se izbjegla ovakva proturječja, izmjene i dodatke dijela Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. trebalo bi pomno pratiti. Broj dodatnih pokazatelja bio je bezrazložno visok: korisnici su mogli dodati pokazatelje bez ograničenja. Kako su podnositelji zahtjeva protumačili upute na način da broj bodova u koraku procjene kvalitete prijave projekta ovisi, među ostalim, o broju pokazatelja, smatrali su da imaju veću šansu da ih se odabere za primanje potpore ako imaju što više pokazatelja. Neki su projekti sadržavali 14 ili 15 pokazatelja, dok je ministarstvu bilo potrebno tri do četiri. Razlog za nastanak ove situacije je prvenstveno manjak informacija. Nepotrebni pokazatelji negativno utječu na administraciju korisnika i Posredničkih tijela razine 1.

3.4 Evaluacijsko pitanje 3

Koje su lekcije naučene po svakom specifičnom cilju za budući razvoj javnih politika i za provedbu budućih intervencija (u pogledu osiguravanja svih potrebnih preduvjeta za provedbu, preispitivanja unutarnjih kapaciteta, itd.)?

3.4.1 Korišteni alati i metode

Evaluacijsko pitanje 3 odnosi se na institucionalne i proceduralne aspekte provedbe programa i lekcije koje bi mogle biti korisne za buduća programska razdoblja. Kako se ovo pitanje dotiče kvalitativnih čimbenika procjene učinka, analiza se temelji na primjeni pristupa temeljenog na teoriji kroz provođenje intervjua relevantnih dionika iz sustava upravljanja i kontrole (Upravljačko tijelo, Posredničko tijelo razine 1: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Posredničko tijelo razine 2: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije, Hrvatske vode). Prikupljene su i iskorištene i korisne informacije iz studije slučaja izložene za prioritetu os i u vezi s projektom br. KK.06.4.2.18.0001 – Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture (više pojedinosti u poglavlju 3.9).

3.4.2 Analiza

3.4.2.1 Specifični cilj 6c1

Najvažniji nalazi i naučene lekcije su sljedeći:

- U fazi planiranja očekivalo se da će se pozivi i projekti razvoja lokaliteta kulturne baštine moći provesti na vrijeme, tj. unutar finansijskog razdoblja 2014. – 2020. Međutim, kada je krenuo sam rad na terenu, izvođači su pronašli dodatne objekte ili dijelove zgrada koji su bili pod zaštitom baštine, a rizik od nastanka takvih problema nije bio predviđen u planovima provedbe. Budući da se na obnovu takvih zgrada ili objekata primjenjuju posebna pravila, mnogi su radovi morali stati dok izvođači nisu dobili posebnu radnu dozvolu, čiji postupak izdavanja traje dugo. Isto tako, tek se u fazi realizacije projekata pokazalo da su zgrade koje treba obnoviti u mnogo lošijem stanju nego što se procijenilo u vrijeme planiranja, kao i u slučaju istraživanja povijesne građevine, gdje je pronađeno grobno mjesto koje je trebalo dodatno istražiti prije nastavka radova. Navedeno ukazuje na potrebu izrade podrobnijih studija izvedbe projekata i radova u fazi pripreme takvih projekata koje bi obuhvatile temeljitu procjenu lokaliteta.
- Tako se, unatoč planiranju za koje je ocijenjeno da je dobro obavljen u fazi ocjene kvalitete projektnih prijava, pokazalo da se planirani projekti ne mogu provesti kako je planirano na lokalnoj razini. Jedan od mogućih razloga za pojavu odstupanja između teorijskog planiranja i prakse je i nezadovoljavajuća razina koordinacije između dionika koji su bili odgovorni za planiranje i onih koji su bili odgovorni za provedbu. To je uzrokovalo probleme u komunikaciji i tijekom faze provedbe, te je i značajno usporilo. Za učinkovitiju suradnju potrebno je više otvorene komunikacije između svih dionika odgovornih za planiranje i provedbu projekata.

- Ograničeni kapaciteti za provedbu: zbog svojih posebnosti, postoji samo ograničen broj tvrtki u Republici Hrvatskoj koje su ovlaštene za izvođenje građevinskih radova u svrhu zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Sukladno tome, pronalaženje i ugovaranje odgovarajuće tvrtke izvođača je teško, i pokazalo se da su njihovi kapaciteti često zauzeti već puno unaprijed. Proces nabave usluga izvođača radova stoga nedvojbeno dodatno produžuje implementaciju te bi se opisani riziku pogledu provedbe morao detaljnije razmotriti već u fazi planiranja projekata unaprjeđenja kulturne baštine.
- Različiti pristupi očuvanju doveli su do neslaganja dionika kada je u pitanju i sam opseg zaštite kulturne baštine. Određene poteškoće u provedbi rezultat su činjenice da nadležni konzervatorski odjel nije dopustio obnovu ili promjenu nekih dijelova zgrade zbog zaštite baštine. Istovremeno, drugi dionici smatraju da ovakvi tretmani nisu opravdani i da se neke stvari nepotrebno prezaštičuju te u tom slučaju određeni potencijali lokaliteta kulturne baštine ostaju neiskorišteni. Prema percepciji ovih dionika, ovakav pristup pokazuje da donositeljima odluka nedostaju odgovarajuća znanja o očuvanju, te nije potrebno izbjegavati nepravilno postupanje s kulturnom/prirodnom baštinom.

3.4.2.2 Specifični cilj 6c2

Najvažniji nalazi i naučene lekcije su sljedeći:

- Pozivi koji se odnose na prirodnu baštinu specifični su i složeni u smislu da postoji 20 različitih skupina životinja i za svaku od njih potrebna je posebna ekspertiza. Pronalaženje odgovarajućeg stručnjaka, priprema natječaja za svaku ekspertizu, a zatim i sam postupak provedbe poziva su dugotrajni procesi. Štoviše, vrijeme je ključni dio provedbe: rad na terenu može se obaviti unutar određenog vremenskog okvira u godini. Ako poziv kasni u objavi, mora se odgoditi i terenski rad. Zbog ovog specifičnog aspekta prirodne baštine posebno je važno pojednostaviti sve postupke, a ponajprije procese javne nabave.

3.4.2.3 Specifični cilj 6e1

Najvažniji nalazi i naučene lekcije do sada su sljedeći:

- Komunikacija između dionika: Što se tiče institucionalne pozadine, suradnja između Posredničkog tijela razine 1 i Upravljačkog tijela u pripremi projekata i poziva kao i za pitanja provedbe identificirana je kao primjer dobre prakse. Razlog za to su sastanci na kojima su strane mogle osobno razgovarati o svim pitanjima. Iako ti sastanci nisu bili redoviti, održavali su se kad god je to bilo potrebno, što se pokazalo dovoljnim. Treba održavati stalnu osobnu suradnju kako bi se održali nesmetani radni odnosi.
- Neophodno je dijeljenje informacija i iskustava između različitih dionika, posebno između osoba koje predstavljaju različite Specifične ciljeve. Uspostava prikladnog foruma u ovu svrhu bila bi vrlo korisna za mnoge dionike. Trebalo bi održati forum i sa širim krugom dionika o određenim problematičnim temama. To bi moglo osigurati raspravu o problemima i rješenjima i korištenje prethodnih slučajeva kao presedana.
- Nedostatak kadrovskih kapaciteta unutar institucionalnog sustava: Jedno od najvećih uskih grla institucionalnog sustava je nedovoljan kadrovski kapacitet, posebice u Upravljačkom tijelu i Posredničkom tijelu razine 1 i 2. Ovaj fenomen nije specifičan za sektor, i većina se drugih sektora bori s istim problemom. Kombinacija različitih razloga objašnjava ovu nedostatnost,

poput niskog proračuna za ljudske resurse, niskih plaća ili nedostatka stručnosti. Ispitanici napominju kako se nadaju dolasku nove radne snage, ali ta odluka nije u njihovoj nadležnosti. Ovaj kapacitet ljudskih resursa treba poboljšati.

3.4.2.4 Specifični cilj 6e2

Najvažniji nalazi i naučene lekcije su sljedeći:

- Trajanje *ex-post* kontrole postupaka javne nabave: naknadna kontrola postupaka javne nabave (*ex-post* kontrola) provodi se od strane Posredničkog tijela razine 2 za provjeru prihvatljivosti troškova koje je korisnik potraživao putem Zahtjeva za nadoknadom sredstava te za isplatu prihvatljivih potraživanih troškova. Ovaj je proces obično dugotrajan, što često dovodi do kašnjenja u isplati potraživanih prihvatljivih troškova korisniku. Razlozi za poduzeće trajanje naknadne kontrole (nedovoljan kapacitet u organizacijskim jedinicama Posredničkih tijela razine 1 zaduženih za kontrolu; previše nedosljednosti u procesu javne nabave zbog nedostatka dostačne stručnosti korisnika) trebali bi se istražiti putem sustavne analize procesa, a mogući uzroci trebali bi se ukloniti.
- Prema izraženom mišljenju predstavnika sustava za upravljanje i kontrolu, posebice u Posredničkom tijelu razine 2, nailazi se na probleme i u drugim područjima, u određenim radno intenzivnim jedinicama (na primjer u aktivnostima praćenja projekata). Raspoloživoj radnoj snazi nedostaje brojnosti, profesionalnog iskustva i stručnosti.

3.4.2.5 Specifični cilj 6i1

Najvažniji nalazi i naučene lekcije su sljedeći:

- Što se tiče institucionalne pozadine, suradnja između Posredničkog tijela razine 1 i Upravljačkog tijela u pripremi projekata i poziva kao i za pitanja provedbe prepoznata je kao dobra praksa zahvaljujući sastancima na kojima su strane mogle osobno razgovarati o svim pitanjima. Iako ti sastanci nisu bili redoviti, održavali su se kad god je to bilo potrebno. Ova praksa se pokazala dobrom i treba je zadržati u budućnosti.
- Neophodno je dijeljenje informacija i iskustava između različitih dionika, posebno između osoba koje predstavljaju različite specifične ciljeve. Uspostavljanje odgovarajućeg foruma za ovu svrhu bilo bi vrlo korisno za neke dionike. Trebalo bi održavati i forume i sa širim krugom dionika na kojima bi se raspravljalo o posebno problematičnim temama. Tako bi se osigurala platforma za aktivnu raspravu o problemima, iznalaženje rješenja i praktičnu primjenu prethodnih slučajeva kao presedana.
- Jedno od najvećih uskih grla institucionalnog sustava je nedovoljan kadrovski kapacitet. Kadrovski kapaciteti su nedostatni u institucionalnom sustavu u odnosu na radno opterećenje. Više je razloga iza ove podkapacitiranosti, poput niskog proračuna za ljudske resurse, niskih plaća ili nedostatka stručnosti. Stoga se ne može dosljedno kvalitetno raditi, a postojeći zaposlenici su preopterećeni. Kao takav, kapacitet ljudskih resursa također treba poboljšati u smislu kvalitete i kvantitete.

3.4.2.6 Specifični cilj 6ii1 i 6ii2

Najvažniji nalazi i naučene lekcije su sljedeći:

- Početak planiranja projekata počeo je prekasno, tj. sredinom sedmogodišnjeg razdoblja. Zatim je dugo trajala priprema poziva. Stoga neki projekti neće biti dovršeni u tekućem programskom razdoblju te će biti potrebno faziranje što je dug administrativni proces. Neki veliki projekti trebaju više vremena za realizaciju, dulje i od sedam godina. Nekoliko njih unaprijed je planirano u dvije faze, što se pokazalo kao dobra strategija.
- Ljudski kapaciteti u sustavu upravljanja i kontrole ne mogu se nositi s radnim opterećenjem u razdobljima kada je količina posla velika. Zabilježen je sustavan nedostatak educiranog kadra za obavljanje poslova Posredničkog tijela 2, posebice u području vodnog gospodarstva. Bolovanja, rodiljni i roditeljski dopusti navode se kao problemi s kojima se djelatnici koji ostaju na poslu i mijenjaju odsutne teško nose. Ovdje su vidljivi propusti u načinu zamjene zaposlenika kako bi se osigurao neometani rad tijela sustava za upravljanje i kontrolu. Razina osobne odgovornosti je npr. ponekad previšoka kod zaposlenika Posredničkih tijela razine 1 i razine 2 što čini njihov rad često stresnim. To ima negativan učinak na njihovu motivaciju i ima tendenciju povećanja fluktuacije zaposlenika u dužem razdoblju.
- Komunikacija između dionika:
 - Komunikacija s korisnicima, odnosno suradnja između Posredničkog tijela razine 2 i javnih isporučitelja vodnih usluga općenito je dobro funkcionalna. Praksu kontinuiranog savjetovanja treba zadržati i u budućnosti. Suradnja s korisnicima (tj. različitim komunalnim poduzećima) je dobra i oslanjaju se na Posredničko tijelo razine 2.
 - Komunikacija između Posredničkog tijela razine 1 i Posredničkog tijela razine 2: istaknuta je kao pozitivna zbog velikog opsega neformalnih osobnih odnosa. To je rezultat činjenice da se oba tijela nalaze u istoj zgradbi, te imaju formalne i neformalne dnevne sastanke.
 - Komunikacija između Upravljačkog tijela i Posredničkog tijela razine 2: Prema percepciji dionika, treba razvijati odnos između Posredničkog tijela i Upravljačkog tijela. Dionici posredničkih tijela imaju dojam da Upravljačko tijelo ne uzima u obzir njihovo stručno mišljenje i da postavlja stroga teorijska pravila koja su u praksi teško izvediva. Jedan od mogućih razloga za probleme u komunikaciji je visoka stopa fluktuacije djelatnika Upravljačkog tijela, što ima negativne učinke na osobne odnose (stalne promjene zaposlenika dovode do smanjenja mogućnosti da će oni teže izgraditi jake i dobre osobne odnose s kolegama iz drugih tijela). Potrebno je više komunikacije.

3.4.2.7 Specifični ciljevi 6iii1, 6iii2, 6iii3

Najvažniji nalazi i naučene lekcije isti su za cijeli Investicijski prioritet, uključujući Specifični cilj 6iii1, 6iii2 i 6iii3. To su sljedeći:

- Jedno od najvećih uskih grla u provedbi je nedostatni ljudskih kapaciteti kako u tijelima u Sustavu upravljanja i kontrole tako i kod javnih korisnika. Ljudski kapaciteti su nedostatni u institucionalnom sustavu u odnosu na količinu posla. Kombinacija različitih razloga objašnjava ovu nedostatnost, poput niskog proračuna za ljudske resurse, niskih plaća ili nedostatka stručnosti. Stoga se ne može kvalitetno raditi, a postojeći djelatnici su preopterećeni. Posljedično, potrebe za ljudskim resursima različitih jedinica potrebno je sistematski procijeniti u smislu kvantitete i kvalitete, a potrebe za kapacitetima treba procijeniti na način da je moguće provesti realističan razvoj kapaciteta dotičnih institucija i jedinica.

- Osim toga, jedna od najvažnijih do sada naučenih lekcija je da treba pojednostaviti postupak javne nabave. U slučaju bioraznolikosti, vrijeme je ključni dio provedbe: rad na terenu može se obaviti unutar određenog vremenskog okvira u godini. Ako natječaj kasni, moraju se odgoditi i terenski radovi.

3.4.3 Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 3. evaluacijskim pitanjem

Prema intervjuiima sa stručnjacima nadležnih institucija i različitih organizacijskih jedinica, komunikacija i suradnja dionika kroz različite razine sustava za upravljanje i kontrolu, kao i s drugim dionicima, odlučujući je čimbenik učinkovitosti provedbe. No, povezana iskustva i lekcije nisu odlučujući u smislu različitih specifičnih ciljeva i područja aktivnosti.

- U određenim aspektima i u nekim specifičnim ciljevima suradnja između Upravljačkog tijela i različitih razina Posredničkih tijela, kao i između Posredničkih tijela razine 1 i razine 2, bila je odlična i može se smatrati faktorom uspjeha učinkovitog upravljanja provedbom. Nadležne osobe su među razlozima navele česte sastanke dionika tijekom pripreme poziva i tijekom faze provedbe. Primjeri su spomenuti kod Specifičnih ciljeva 6e1, 6i1 i investicijskog prioriteta 6iii (između Upravljačkog tijela i Posredničkog tijela razine 1) te Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2 (između dvaju posredničkih tijela). Bliska suradnja Posredničkog tijela razine 2 i korisnika doprinijela je učinkovitoj provedbi, posebice ako je imenovana osoba bila zadužena za praćenje i rješavanje problema jednog projekta te za održavanje kontakta s korisnikom (kako je spomenuto u Specifičnim ciljevima 6ii1 i 6ii2).
 - Za vrijeme planiranja i provedbe u okviru određenih specifičnih ciljeva, komunikacija i suradnja aktera na različitim pozicijama i razinama bile su otežane te se često navode kao razlog kašnjenja aktivnosti u provedbi projekata u usporedbi s izvornim planovima. U projektima unutar Specifičnog cilja 6c1 u fazi planiranja došlo je do odstupanja između planiranja „u teoriji“ i praksi djelomice zbog nedostatne komunikacije između dionika zaduženih za planiranje i onih zaduženih za provedbu. Time je također došlo i do nesporazuma između dionika za vrijeme same provedbe, što je s vremenom značajno usporilo aktivnosti unutar projekata.
 - U nekim slučajevima (na primjer kod Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2) suradnja između Upravljačkog tijela i Posredničkog tijela razine 2 trebala bi se poboljšati.

Ljudski kapaciteti u sustavu upravljanja i kontrole nisu dovoljni da se nose s radnim opterećenjem, posebice u razdobljima kad je količina posla velika. Posredničko tijelo razine 2 identificirano je kao dionik koji je najviše izložen ovom problemu. Zamjena djelatnika na bolovanju, rodiljni i roditeljski dopusti navode se kao problemi s kojima se djelatnici koji mijenjaju odsutne teško nose. To se također odnosi na nedostatak dostatnih ljudskih resursa te poziva na preispitivanje procedura ili prakse zamjena kako bi se osigurao nesmetan rad tijela u Sustava u upravljanja i kontrole. Problemi s kapacitetima identificirani su kod gotovo svih specifičnih ciljeva (6e1, 6e2, 6i1, 6ii1 i 6ii2, kao i 6iii1, 6iii2 i 6iii3). U investicijskom prioritetu 6iii taj je problem izdvojen kao jedno od najvažnijih uskih grla učinkovite provedbe kod korisnika koji su dio državne uprave i u sustavu upravljanja i kontrole. Potrebe za ljudskim resursima različitih jedinica u sustavu potrebno je dodatno sustavno procjenjivati i u smislu kvantitete i kvalitete, a u skladu s time treba procijeniti potrebe za kapacitetima kako bi se proveo realan razvoj kapaciteta dotičnih institucija i jedinica.

Opća lekcija iz provedbe Specifičnog cilja 6c1 je da razvoj kulturne baštine uvijek uključuje veći rizik vezan uz neočekivane faktore i događaje jer je teško, a ponekad i nemoguće, napraviti točnu procjenu uvjeta na dotočnim zgradama i mjestima. Ta opća nesigurnost još je više naglašena različitim pristupima konzervaciji, što je dovelo do neslaganja o opsegu zaštite kulturne baštine među različitim dionicima. Neki stručnjaci smatraju da je pravilan pristup „prekomjerne“ zaštite prema kojem neki potencijali mesta kulturne baštine ostaju neiskorišteni kako bi ih se što bolje zaštito. Ovaj pristup zahtjeva više planiranja i aktivniju suradnju između dionika na različitim razinama (na primjer kod planiranja i provedbe). Kod ovakvih procesa prilikom pripreme rasporeda projektnih aktivnosti treba uzeti u obzir da će vjerojatno biti potrebno više vremena za provedbu projektnih aktivnosti nego što se to isprva čini.

Rizik kašnjenja ulaganja kod Specifičnog cilja 6c2 sam po sebi je značajan. Dostupnost stručnjaka iz različitih područja ograničena je, a svaka vrsta zahtjeva zasebnu stručnost. Nadalje, aktivnosti su vrlo ograničene u pogledu vremena (na primjer, neki radovi na terenu mogu se obavljati samo u određenim razdobljima u godini), pa tako i kratka kašnjenja mogu dovesti do značajnih odstupanja od plana provedbe projekta. Dugotrajni i složeni procesi javne nabave često su bili uzrokom značajnih kašnjenja ovih složenih i vremenski osjetljivih ulaganja. Najvažnija naučena lekcija za vrijeme provedbe ovog Specifičnog cilja je da je potrebno uzeti ove rizike u obzir prilikom detaljnog planiranja rasporeda provedbe. Planiranje i priprema javne nabave trebaju biti stručno obavljeni, a nužno je uzeti u obzir prijašnja iskustva već provedenih programa.

Kod Specifičnog cilja 6e2 postupci javne nabave bili su područje s najviše problema zbog nedostatka ljudskih kapaciteta kod dionika. Posredničko tijelo razine 2 imalo je problema s brojem djelatnika; nedostaje mu dovoljan broj zaposlenih za izvođenje *ex-post* kontrola postupaka javne nabave. Mnogi pak korisnici imaju probleme s kvalitetom; jer ne posjeduju dostatnu stručnost za pripremu i provođenje postupaka javne nabave. Iz tog razloga javna nabava i naknadna kontrola javne nabave traju dulje od planiranog, čime se uzrokuju kašnjenja projektnih aktivnosti. Nakon iscrpnije procjene potreba predlaže se dodatna sustavna procjena broja i vještina zaposlenika i prilagođavanje potrebama.

Što se tiče Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2, priprema projekata započela je prekasno za pravovremenu provedbu projekata. Prilično složeni projekti unutar specifičnog cilja započeti su tek sredinom programskog razdoblja. Učinkovita suradnja Upravljačkog tijela i različitih razina Posredničkih tijela te problemi s kapacitetima bili su važni čimbenici provedbe specifičnog cilja, te se iz njih može izvući nekoliko lekcija.

3.5 Evaluacijsko pitanje 4

Jesu li učinci intervencija prepoznati od strane ciljnih skupina (korisnici, donosioci odluka) i na koji način?

3.5.1 Korišteni alati i metode

Kako ne postoji praksa sustavnog izravnog prikupljanja podataka za mjerjenje percepcije ciljnih skupina o učincima intervencija, a podaci iz godišnjih anketa Posredničkog tijela razine 2 o zadovoljstvu korisnika nisu bili dostupni evaluacijskom timu u vrijeme evaluacije., analiza Evaluacijskog pitanja 4 može polaziti isključivo od kvalitativnih informacija. Najvažniji izvor informacija bili su intervjuji s predstavnicima sustava upravljanja i kontrole na različitim razinama (Upravljačko tijelo, resorno ministarstvo, Posrednička tijela). Prikupljene su dodatne povratne informacije i kroz intervju s korisnikom projekta KK.06.4.2.18.0001 (Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture) prilikom razrade studije slučaja.

3.5.2 Analiza

3.5.2.1 *Specifični cilj 6c1*

Rekonstruirane i revitalizirane lokacije kulturne baštine lako su prepoznate od strane nekoliko ciljnih skupina. Krajnja ciljna skupina je cijela zajednica na područjima gdje su investicije provedene. Lokalno stanovništvo može vidjeti razvoj izgrađenih objekata, percipirati je li broj turista veći i prepoznati raste li (lokalna) stopa zaposlenosti, posebno kod onih osoba koje su zbog intervencija zaposlene. Njihova percepcija može se razlikovati u različitim regijama ovisno o opsegu dovršenih dijelova razvojnih projekata. Budući da je većina projekata pod mehanizmom integriranih teritorijalnih ulaganja još uvijek u tijeku, učinci možda još nisu biti vidljivi za neke regije. Mišljenje krajnje ciljne skupine može se stoga prikupiti putem ankete u budućnosti.

Posrednička tijela integriranih teritorijalnih ulaganja (grad sjedište urbanog područja u kojem se provodi ITU) u okviru mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja igraju važnu ulogu u praćenju i prenošenju percepcija korisnika (i kroz njih, u prepoznavanju ciljnih skupina) jer su u izravnom i neprekidnom kontaktu kroz cijeli proces provedbe projekata. Ove se povratne informacije, međutim, više odnose na praktična pitanja u vezi s administracijom, vremenskim pitanjima i provedbom, a manje na sveukupni učinak. Ovaj bi se kanal u budućnosti mogao koristiti i kao ciljani alat za prikupljanje sustavnih informacija.

3.5.2.2 *Specifični cilj 6c2*

Slično Specifičnom cilju 6c1, razvoj područja prirodne baštine mogu prepoznati različite ciljne skupine. Konačna ciljna skupina je zajednica regije u kojoj su investicije provedene. Kao što je objašnjeno u poglavljju 3.2.2.2, najveći mjerljivi učinak do sada je povećanje očekivanog broja posjeta. Kao takvo, lokalno stanovništvo vidi je li broj turista veći ili se (lokalna) stopa zaposlenosti povećava zbog ulaganja. Mišljenje krajnje ciljne skupine može se prikupiti putem ankete u budućnosti, nakon što projekti završe.

Što se tiče korisnika koji su javna tijela (tj. tijela državne uprave i druge institucije, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima), oni očito prepoznaju stvarne rezultate projekta jer pomno prate provedbu projekata, imaju stalni pristup podacima praćenja te imaju redovite sastanke s drugim dionicima u provedbi (npr. izvođačima aktivnosti koje se provode, članovima ciljnih skupina i sl.).

U konačnici, budući da je većina projekata još uvijek u tijeku na *cut-off* datum, svi učinci intervencija još nisu vidljivi.

3.5.2.3 Specifični cilj 6e1

Specifični cilj 6e1 ima za cilj unaprijediti sustav upravljanja i praćenja kvalitete zraka, pa učinci ovog cilja nisu izravno vidljivi širokoj ciljnoj skupini. Kada se uspostave ovi sustavi koji će omogućiti bolje upravljanje kvalitetom zraka, očekuje se da će se kvaliteta zraka poboljšati. Budući da se ovo poboljšanje samo neizravno odnosi na javno zdravlje, pa će njegovi učinci (tj. bolji podaci o kvaliteti zraka) od strane stanovništva biti prepoznati samo u dugoročnom smislu, , a najvjerojatnije nakon tekućeg programskog razdoblja. Do sada niti jedan projekt nije dovršen. Po završetku projekta KK.06.2.1.02 bit će javno objavljeni novi podaci o kvaliteti zraka i javnom zdravlju dostupno javnosti, čime učinak postaje osjetan, vidljiviji i mjerljiv.

3.5.2.4 Specifični cilj 6e2

Rekonstruirane i revitalizirane *brownfield* lokacije prepoznaje nekoliko ciljnih skupina. Konačna ciljna skupina je zajednica na području gdje se investicije provode. Do sada su završena dva projekta, što znači da korisnici Kuće tambura (poziva referentne oznake: KK.06.2.2.03.0001) i Glazbenog učilišta Elly Bašić (poziva referentne oznake: KK.06.2.2.06.0006) već mogu izravno prepoznati učinke projekta. Stvoreno je ili regenerirano 2.430 m² otvorenog prostora (pokazatelj CO38-N) u slučaju prvog projekta te je obnovljeno 2.780 m² *brownfield* područja u slučaju potonjeg.

Što se tiče korisnika (tj. regionalne i lokalne vlasti, gradovi, javne službe, ustanove, tijela, udruge gradova ili općina, nevladine organizacije), oni mogu prepoznati i izravno pratiti napredak projekata zbog svoje uključenosti. Lokalne vlasti kao Posrednička tijela integriranih teritorijalnih ulaganja igraju važnu ulogu u prikupljanju i usmjeravanju informacija dobivenih od korisnika o učincima uključujući i percepcije ciljnih skupina.

3.5.2.5 Specifični cilj 6i1

Do sada vidljivi učinak je povećan broj zatvorenih i saniranih odlagališta, dodatni kapaciteti za recikliranje otpada i regeneraciju zemljišta (ukupna površina regeneriranog zemljišta). Neophodno je da te učinke prepoznaju tijela državne uprave i organizacije zadužene za ispunjavanje pravnih obaveza u području planiranja i praćenja upravljanja otpadom. Ciljne skupine također su prepoznale učinke. Radi se o stanovnicima koji su uključeni u proces učenja kako se kućni otpad treba skupljati i pravilno reciklirati. Takvi procesi učenja financiraju se brojnim projektima u okviru Specifičnog cilja 6i1 (npr. poziva referentne oznake: KK.06.3.1.07 – „Provedba programa edukativno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom“ koji ima 91 završen projekt), čiji se učinak može izravno percipirati od strane ove ciljne skupine. Osim ovih edukativnih i informativnih aktivnosti, televizija i internet su kanali putem kojih se javnost ciljano informira o gospodarenju otpadom.

3.5.2.6 Specifični cilj 6ii1 i 6ii2

Obnovljene mreže za upravljanje pitkom vodom i otpadnim vodama bit će dostupne stanovnicima ciljnih područja. Stoga će učinci intervencija biti prepoznati čak i ako šira javnost nije nužno svjesna svakog aspekta razvoja.

Do sada je završen samo jedan projekt, Regionalnog vodoopskrbnog sustava Osijek. Korisnici ove regije stoga mogu prepoznati učinak ulaganja.

Do sada nije bilo konkretnih pozitivnih povratnih informacija od strane korisnika. Umjesto toga, većinom su stizale pritužbe od ljudi koji su prosvjedovali protiv sustava odvodnje koji prolazi njihovim posjedima, ali te pritužbe nisu spriječile izgradnju. Stoga je povezanost u porastu, a to dokazuje i činjenica da stanovnici koriste ove usluge.

3.5.2.7 Specifični cilj 6iii1

Pod ovim je specifičnim ciljem do *cut-off* datuma završen samo jedan projekt u modalitetu poziva na izravnu dodjelu, učinak (tj. uspostavljeni nacionalni sustav praćenja invazivnih vrsta) je prepoznao korisnik (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu čiji pravni naslijednik je Zavod za zaštitu okoliša i prirode) koji će koristiti nacionalni sustav praćenja invazivnih stranih vrsta. Rezultate projekta vide i polaznici edukativnih radionica o korištenju mobilnih aplikacija u svrhu prikupljanja podataka o opažanjima stranih vrsta i invazivnih vrsta. U nedostatku drugih dovršenih projekata u promatranom razdoblju ne mogu se prepoznati daljnji učinci.

3.5.2.8 Specifični cilj 6iii2

Uočljiv učinak do *cut-off* datuma manja je promjena u povećanom kapacitetu oporavilišta za smještaj i brigu o divljim životinjama (6cc21-R) što mogu prepoznati radnici i korisnici oporavilišta. Općenito, ciljne skupine su javne ustanove koje upravljaju područjima Natura 2000. Oni su odgovorni za izradu planova za provedbu i prikupljanje povratnih informacija od različitih skupina (npr. Lovačko društvo) u vezi s intervencijama. Kako je završen samo jedan projekt do *cut-off* datuma, sudionici intervencije mogu prepoznati samo ograničene učinke s obzirom na napredak projektnih aktivnosti. Međutim, plan provedbe pojedinih projekata uključuje i aktivnosti za prikupljanje povratnih informacija o prepoznavanju utjecaja projekta, što se može smatrati dobrom praksom u stjecanju dojmova o percepcijama i učincima projekata.

3.5.2.9 Specifični cilj 6iii3

U nedostatku završenih projekata, učinci ulaganja biti će vidljivi po završetku projektnih aktivnosti i ostvarenju pokazatelja.

3.5.3 Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 4. evaluacijskim pitanjem

Općenito bi se trebalo naglasiti da ne postoji niti jedna praksa sustavnog prikupljanja povratnih izravnih informacija od ciljnih skupina. Slijedom toga, ako sustav za upravljanje i kontrolu namjerava imati redovite i standardizirane informacije o percepciji različitih aktera u budućnosti, potrebno je razraditi

metodologiju takvog prikupljanja podataka, a financijski i upravljački alati trebaju biti dostupni za redovito prikupljanje i analizu podataka.

Posredničko tijelo razine 2 provodi godišnje ankete o zadovoljstvu korisnika i uočenim potrebama za osposobljavanjem (podaci o rezultatima tih istraživanja nisu bili dostupni za ocjenjivački tim u trenutku evaluacije) Nadalje, percepcije učinaka intervencija mogu dobiti kroz komunikaciju različitih razina posredničkih tijela s korisnicima projekata financiranih kroz Prioritetnu os 6.

- Neke intervencije u sklopu Prioritetne osi 6 odnose se na mjesta ili usluge koje su vidljive ili koje izravno utječu na svakodnevni život ciljne skupine koja obično obuhvaća širu skupinu stanovnika ciljnog područja. Zbog same prirode intervencija smatra se da su ciljne skupine prepoznale učinke ovih mjera čak i bez sustavnih povratnih informacija, makar ciljne skupine možda nisu svjesne svakog aspekta razvoja. Neke od intervencija koje spadaju u ovu skupinu su: razvoj kulturne baštine pod Specifičnim ciljem 6c1
- ulaganja u prirodu i nacionalne parkove pod Specifičnim ciljem 6c2,
- projekti obnove *brownfield* područja pod Specifičnim ciljem 6e2,
- obnovljena mreža pitke vode i sanitarna mreža pod Specifičnim ciljevima 6ii1 i 6ii2.

Ulaganja u sklopu Specifičnog cilja 6c1 očito su vidljiva krajnjoj ciljnoj skupini. Lokalno stanovništvo vidi razvijena mjesta kulturne baštine, a također i percipira je li sada veći broj turista ili raste li (lokalna) stopa zaposlenosti. Njihova percepcija može se razlikovati u regijama ovisno o opsegu dovršenih vidljivih dijelova razvojnih projekata. Percepcija korisnika može se dobiti i kroz njihovu komunikaciju s Posredničkim tijelom razine 1, ali se manje odnosi na učinke, a više na administraciju i praktične probleme u provedbi.

U Specifičnom cilju 6c2, lokalno stanovništvo spada u krajnju ciljnu skupinu koja vidi razvoj prirode i prirodnih parkova, percipira je li veći broj turista i raste li (lokalna) stopa zaposlenosti. Percepcija korisnika može se dobiti kroz njihovu komunikaciju s Posredničkim tijelima razine 1. Budući da je većina projekata još uvijek u tijeku, učinci se možda neće primijetiti dok ne budu u potpunosti završeni.

Kako projekti u sklopu *Specifičnog cilja 6e1* (Nacionalni referentni laboratorij za mjerjenje emisija; AIRQ - sustav praćenja kvalitete zraka) nisu izravno vidljivi široj ciljnoj skupini (na primjer općoj populaciji), učinci će se prepoznati samo neizravno kroz dulji vremenski period. Bez obzira na to, rezultati projekta KK.06.2.1.02 (AIRQ) imat će važnu ulogu u vidljivosti učinaka kroz objavljivanje javno dostupnih novih podataka o kvaliteti zraka i javnom zdravstvu, čime će učinci biti relevantni, vidljivi i mjerljivi. No nijedan od dva projekta nije završen do *cut-off* datuma, pa stoga učinci još nisu mogli biti prepoznati od strane ciljnih skupina u promatranom razdoblju.

Budući da je konačna ciljna skupina projekata obnove *brownfield* lokacija Specifičnog cilja 6e2 zajednica na tom području, lokalno stanovništvo percipira radove na infrastrukturi. Međutim, od ove se skupine sustavno ne prikupljaju povratne informacije. Lokalna vlast koja djeluje kao Posredničko tijelo Integrirana teritorijalna ulaganja ima važnu ulogu u usmjeravanju percepcija korisnika i ciljnih skupina o učincima projekata. Korisnici odgovorni za ispunjavanje zakonskih obveza u području gospodarenja otpadom nužno su svjesni učinaka povezanih intervencija financiranih u okviru Specifičnog cilja 6i1. Stanovnici su prepoznali učinke edukacija o tome kako komunalni otpad treba pravilno prikupljati, obrađivati i reciklirati. Unatoč tome, nisu dostupne daljnje informacije za sustav upravljanja i kontrole o tome kako ciljne skupine doživljavaju učinke u ovom specifičnom cilju. U vrijeme *cut-off* datuma samo je jedan projekt završen pod Specifičnim ciljevima 6ii1 i 6ii2, pa se učinci

na ciljnu skupinu mogu vidjeti u ograničenoj mjeri. No rezultati će biti jasno prepoznati od strane stanovnika jer je cilj razvitak javnih komunalnih usluga. Povratne su informacije o investicijama do sad bile dosta negativne kad je u pitanju praktična provedba u vidu građevinskih radova u sklopu investicija.

Kako su oba Specifična cilja 6iii1 i 6iii2 imala tek jedan završeni projekt izravne dodjele, mogu se prepoznati ograničeni učinci kroz krajnje korisnike i relativno ograničene ciljne skupine ovih dvaju projekata. No u slučaju Specifičnog cilja 6iii2 identificirana je dobra praksa vezana uz prikupljanje povratnih informacija u kasnijoj fazi projekta o prepoznavanju učinaka. U nedostatku završenih projekata pod Specifičnim ciljem 6iii3, efekti se još ne vide.

3.6 Evaluacijsko pitanje 5

U kojoj mjeri su troškovi opravdani u odnosu na postignute učinke?

3.6.1 Korišteni alati i metode

Jedinični troškovi izračunati su samo za završene projekte Investicijskog prioriteta 6c (Specifični cilj 6c1 i 6c2, 6i1 i 6ii1) zbog velikog broja projekata koji su i dalje u provedbi u okviru ove Prioritetne osi i manjka detaljnih podataka o troškovima i ostvarenim koristima. Jedinični troškovi se uspoređuju sa sličnim projektima koji se provode u drugim državama gdje je to moguće.

3.6.2 Analiza

3.6.2.1 *Investicijski prioritet 6c (Specifični cilj 6c1 i 6c2)*

Cilj Specifičnog cilja 6c1 je sačuvana, obnovljena, promovirana, revitalizirana i dobro upravljana odredišta kulturne baštine, povećanje turističkih aktivnosti, poticanje rasta i radne uspješnosti lokalnih MSP-ova, s gospodarskim i radnim prelijevanjima u lokalno i regionalno gospodarstvo, dok je cilj Specifičnog cilja 6c2 je povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine. Zajednički cilj za oba Specifična cilja je povećanje zapošljavanja u turizmu i turističkih izdataka.

Oba specifična cilja imala su složen pristup: razvoj odredišta kulturne i prirodne baštine. Ne samo da se može povećati broj turističkih dolazaka i posjeta, već i broj zaposlenih u turističkom sektoru te broj poduzeća koja pružaju turističke proizvode i usluge. Stoga se cjelokupno lokalno gospodarstvo može revitalizirati održivim razvojem turizma. Posljedično, intervencije mogu imati učinke prelijevanja na cjelokupno lokalno gospodarstvo u kojem su se provodili podržani projekti.

Kao što je i predstavljeno u evaluacijskom pitanju 1, aktivnosti u okviru Investicijskog prioriteta 6c već su imale neke vidljive rezultate do kraja 2021. godine: podržano je 15 programa razvoja kulturne baštine; očekivani broj godišnjih posjetitelja u ova mjesta povećao se za 306,000. Broj zaposlenih u turističkom sektoru povećan je za 116 kao izravna posljedica podržanih projekata. Postoji određeni

napredak u povećanju broja posjetitelja koji se educiraju o prirodnoj baštini u nacionalnim parkovima i parkovima prirode (s popratnom infrastrukturom za posjetitelje).

Međutim, intervencija je provedena u nepovoljnim uvjetima; većina projekata završena je neposredno prije ili tijekom pandemije bolesti COVID-19, koja je ugrozila turističku potražnju na negativan način. Manjak radne snage dodatno je ograničio povećanje zapošljavanja u turističkom sektoru. Stoga, iako se može uočiti napredak u vezi s povezanim pokazateljima rezultata, malo je vjerojatno da će se pokazati učinak intervencija Investicijskog prioriteta 6c. Međutim, ovi su projekti stvorili odgovarajuće uvjete za privlačenje većeg broja turista i opsluživanje povećane turističke potražnje, stoga se još uvijek mogu očekivati dugoročni učinci intervencija.

Investicijski prioritet 6c imao je za cilj povećanje broja turističkih posjeta. Tom cilju pridonijelo je 25 završenih projekata u sklopu tri poziva, čiji je ukupni potvrđeni iznos bio 70 milijuna eura, čime je postignuto povećanje broja turističkih posjeta za više od 726 tisuća. Tako je prosječni trošak privlačenja jednog dodatnog turističkog posjeta iznosio 96 eura (vidi Tablica 64). Budući da se jedinični trošak odnosi na godišnji broj očekivanih posjetitelja, trošak privlačenja jednog dodatnog turista će se smanjivati svake godine, npr. do pete godine će pasti na 19 eura.

Tablica 64 – Analiza jediničnog troška za Investicijski prioritet 6c

Referentna oznaka i naziv poziva	Ukupno odobreni troškovi [EUR]	Početna vrijednost – turistički posjeti [broj]	Postignuta vrijednost – turistički posjeti [broj]	Promjena – turistički posjeti [broj]	Jedinična cijena [EUR/broj]
KK.06.1.1.01: Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine [12 projekata]	47.395.678	291.075	597.212	306.137	155
KK.06.1.2.01: Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode [2 projekta]	5.435.008	15.038	97.930	82.892	66
KK.06.1.2.02: Promicanje održivog razvoja prirodne baštine [11 projekata]	17.156.595	698.334	1.035.715	337.381	51
Ukupno	69.987.282	1.004.447	1.730.857	726.410	96

Izvor: ESIF MIS, eFondovi (Datoteke 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx', i 'Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2.xlsx')

3.6.2.2 Specifični cilj 6c2

Specifični cilj 6c2 namijenjen je podupiranju razvoja infrastrukture za posjetitelje. Ovom cilju pridonijela su dva završena projekta unutar jednog poziva, čiji je odobreni iznos bio 5,4 milijuna eura i

koji su podržali 22 posjetiteljske infrastrukture. Tako je prosječni trošak podrške jednoj posjetiteljskoj infrastrukturi iznosio 247 tisuća eura (vidi Tablica 65).

Tablica 65 – Analiza jediničnog troška za Specifični cilj 6c2

Referentna oznaka i naziv poziva	Ukupno odobreni troškovi [EUR]	Podržana infrastruktura posjetitelja [broj]	Jedinična cijena [EUR/broj]
KK.06.1.2.01: Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode [2 projekta]	5.435.008	22	247.046

Izvor: ESIF MIS, eFondovi (Datoteke 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx', i 'Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2.xlsx')

Jedan sličan projekt je proveden u Mađarskoj između 2017. i 2019. godine¹²⁴. Taj projekt je imao proračun od 284 milijuna HUF (približno 766 tisuća EUR) i podržao je stvaranje četiri infrastrukturna elementa za posjetitelje. Stoga je prosječna cijena jednog infrastrukturnog elementa iznosila 191,5 tisuća EUR. S obzirom na nižu razinu cijena u Mađarskoj i manje složenu prirodu mađarskog razvoja (dvije zgrade za posjetitelje i dvije edukativne staze u prirodi), ove cijene su usporedive s cijenama projekata u okviru Posebnog cilja 6c2 Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020.

3.6.2.3 Specifični cilj 6i1

Specifični cilj 6i1 ima za cilj zatvaranje i sanaciju odlagališta. Ovom cilju pridonijela su 23 završena projekta od objavljenih dva poziva, u iznosu od 22,9 milijuna eura, čime su zatvorena i sanirana 22 odlagališta. Prosječni trošak zatvaranja i sanacije jednog odlagališta iznosio je 995 tisuća eura (vidi Tablica 66).

Tablica 66 – Analiza jediničnog troška za Specifični cilj 6i1 - odlagališta

Referentna oznaka i naziv poziva	Ukupno odobreni troškovi [EUR]	Zatvoreno i sanirano odlagalište [broj]	Jedinična cijena [EUR/broj]
KK.06.3.1.04: Sanacija i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada [22 projekta]	22.545.301	22	1.024.786
KK.06.3.1.13: Sanacija zatvorenih odlagališta neopasnog otpada [1 projekt]	338.872	1	338.872
Ukupno	22.884.173	23	994.964

Izvor: ESIF MIS, eFondovi (Datoteke 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx', i 'Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2.xlsx')

¹²⁴ <https://www.bfnp.hu/public/download/cf51c245c7cd5c7fa535ba70cbbcac1d>

Dugoročniji cilj Specifičnog cilja 6i1 bio je povećanje kapaciteta recikliranja otpada. Ovom cilju pridonijelo je osam završenih projekata od dva poziva, čiji je potvrđeni iznos bio 5,4 milijuna eura, čime je postignuto stvaranje dodatnih 158 tisuća tona/godišnje kapaciteta za recikliranje otpada. Stoga je prosječni trošak jedne dodatne tone godišnje kapaciteta recikliranja otpada bio 34 eura (vidi Tablica 67).

Tablica 67 – Jedinična analiza troškova za Investicijski prioritet 6i1 - Kapacitet recikliranja otpada

Referentna oznaka i ime poziva	Ukupno odobreni troškovi [EUR]	Početna vrijednost - kapacitet recikliranja otpada [tona/godina]	Postignuta vrijednost - kapacitet recikliranja otpada [tona/godina]	Promjena - kapacitet recikliranja otpada [tona/godina]	Jedinični trošak [EUR/tona/godina]
KK.06.3.1.15: Izgradnja i opremanje postrojenja za biološku obradu odvojeno prikupljenog biootpada [1 projekt]	536.382	5.460	7.200	1.740	308
KK.06.3.1.17: Uspostava postrojenja za obradu/recikliranje građevinskog i/ili krupnog (glomaznog) komunalnog otpada [7 projekata]	4.869.013	0	156.238	156.238	31
Ukupno	5.405.395	5.460	163.438	157.978	34

Izvor: ESIF MIS, eFondovi (Datoteke 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx', i 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2.xlsx')

Treći cilj Specifičnog cilja 6i1 bio je sanacija zemljišta odlagališta neopasnog otpada. Ovom cilju doprinijela su 23 završena projekta dva poziva, čiji je odobreni iznos bio 22,9 milijuna eura i njima je sanirano 32,39 hektara zemljišta. Dakle, prosječni trošak sanacije jednog hektara zemlje iznosi 707 tisuća eura (vidi Tablica 68).

Tablica 68 – Analiza jediničnih troškova za Specifični cilj 6i1 – Sanirano zemljište

Referentna oznaka i naziv poziva	Ukupno odobreni troškovi [EUR]	Obnovljeno zemljište [hektara]	Jedinični trošak [EUR/hektar]
KK.06.3.1.04: Sanacija i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada [22 projekta]	22.545.301	32,39	696.057
KK.06.3.1.13: Sanacija zatvorenih odlagališta neopasnog otpada [1 projekt]	338.872	0,54	627.541

Referentna oznaka i naziv poziva	Ukupno odobreni troškovi [EUR]	Obnovljeno zemljište [hektara]	Jedinični trošak [EUR/hektar]
Ukupno	22.884.174	32	694.934

Izvor: ESIF MIS, eFondovi (Datoteke 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx', i 'Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2.xlsx')

Ovaj rezultat može se usporediti s drugim sličnim sanacijama. U jednom takvom projektu u Mađarskoj, jedinični trošak sanacije jednog hektra iznosio je u prosjeku 161.290 EUR¹²⁵. Uvezvi u obzir razlike u cijenama ovih dviju zemalja i inflaciju između 2015. i 2021. godine, jedinični trošak sanacije jednog hektra iznosio je 204.018 EUR. Drugi projekt u Mađarskoj imao je veći prosječni trošak, 349.514 EUR/hektar, međutim, ovaj je projekt već bio završen u 2014. godini. Nakon korekcije za razinu cijena u dvije zemlje i inflaciju između 2014. i 2021. godine, iznos je bio 458.513 EUR. Iako su cijene jedinice za Hrvatsku i nakon korekcije za razlike u cijenama i inflaciji više, vrijedi napomenuti da postoje ogromne razlike između troškova različitih hrvatskih projekata tj. jedinični troškovi variraju između 314.926 i 1.130.840,18 EUR/hektara, pri čemu je prvo navedena cijena u skladu s troškovima prezentiranih projekata za usporedbu. Također je važno napomenuti da se troškovi mogu značajno razlikovati ovisno o karakteristikama odlagališta koje se sanira, geografskim i prirodnim obilježjima mjesta, dostupnosti, naporima za očuvanje okoliša itd.

3.6.2.4 Specifični cilj 6ii1

Specifični cilj 6ii1 imao je za cilj povećanu povezanost stanovništva s javnom opskrbom vodom za piće. Ovom cilju doprinio je jedan završeni projekt čiji je verificirani iznos bio 8,8 milijuna eura i njime je omogućena opskrba vodom za dodatnih 9,6 tisuća ljudi. Dakle, prosječni trošak omogućavanja opskrbe vodom za jednu osobu bio je 918 eura (vidi Tablica 69).

Tablica 69 – Analiza jediničnog troška za Specifični cilj 6ii1

Referentna oznaka i naziv poziva	Potvrđeni iznos [EUR]	Dodatno stanovništvo opskrbljeno vodom za piće	Jedinična cijena [EUR/broj]
KK.06.4.1.01: Postupak izravne dodjele za strateške projekte - projekt Regionalni vodoopskrbni sustav Osijek - faza II [1 projekt]	8.777.062	9.559	918

Izvor: ESIF MIS, eFondovi (Datoteke 'ugovori-sve kategorije (sistemske) 31.12- s odobrenim.xlsx', i 'Objedinjeni izvještaj_Cutoff3112_PA6,9&2.xlsx')

Možemo usporediti ove jedinične troškove sa sličnim projektima razvoja vodoopskrbnog sustava koji se provode u drugim zemljama. U Crnoj Gori je u 2019. godini, usvojen sličan plan¹²⁶, čiji cilj je bio opskrbiti 65 tisuća ljudi poboljšanim vodoopskrbnim sustavom. Proračun ovog projekta iznosio je 24

¹²⁵ https://dareh.hu/_tarsulas/kehop/, konverzija u eure napravljena je uz pomoć prosječne godišnje tečajne stope.

¹²⁶ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/50612.html>

MEUR, stoga je prosječni planirani trošak pokrivanja jedne osobe poboljšanim vodovodnim sustavom bio 36,9 EUR.

U dvije općine u Bosni i Hercegovini, nedostatak osnovne vodovodne infrastrukture bio je poseban izazov za poljoprivredna domaćinstva u malim selima. S proračunom od 2,1 MEUR, planiran je projekt izgradnje sustava otpadnih voda i vodoopskrbe¹²⁷ koji bi omogućio pitku vodu i sanitarnе usluge za 93.000 ljudi. To znači da je prosječni trošak sustava vodoopskrbe po osobi iznosio oko 22,6 EUR.

U dva naselja u Mađarskoj proveden je razvojni program poboljšanja kvalitete vode s proračunom od 3,13 MEUR, čime je osigurana opskrba vodom poboljšane kvalitete za 9.001 stanovnika. Dakle, trošak po osobi iznosio je 347,7 EUR.

Kao što je vidljivo iz gornjih primjera, jedinični troškovi u Hrvatskoj su nešto viši nego u prikazanim slučajevima, međutim, važno je napomenuti da različite regije imaju različite potrebe i okolnosti (npr. koncentracija stanovništva, stupanj razvijenosti početnog sustava, itd.), ali i razvojni programi se međusobno znatno razlikuju. U Hrvatskoj su prema Specifičnom cilju 6i1 jedinični troškovi bili viši, ali je i razvoj bio složeniji, nego u drugim primjerima.

3.7 Evaluacijsko pitanje 6

Jesu li očekivani/opaženi učinci za svaki specifični cilj održivi?

3.7.1 Korišteni alati i metode

Analiza i odgovor na evaluacijsko pitanje 6 bili su temeljeni na kvalitativnim evaluacijskim metodama. Informacije o održivosti projekata prikupljene su razgovorima s nadležnim akterima sustava upravljanja i kontrole na različitim razinama (Upravljačko tijelo, Posredničko tijelo razine 1: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Posredničko tijelo razine 2: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije, Hrvatske vode). Nalazi studije slučaja o projektu KK.06.4.2.18.0001 (Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture) ponudili su dodatne informacije o aspektima održivosti.

3.7.2 Analiza

Financijska održivost je važan čimbenik u slučaju provedbe razvijenih investicija, budući da su troškovi održavanja značajna stavka u proračunu izgrađene infrastrukture. Korisnici su bili dužni pripremiti detaljne i robusne planove kao dio svoje prijave kako bi osigurali financijsku održivost svojih projekata tijekom i nakon razdoblja provedbe projektnih aktivnosti prema ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava.

¹²⁷ <https://www.eib.org/en/stories/bosnia-and-herzegovina-water-supply>

Ipak, prema mišljenju intervjuiranih dionika sustava za upravljanje i kontrolu, pouzdanost ovih studija izvodljivosti često je upitna jer je za vrijeme razdoblja prijava jedini cilj korisnika dokazati izvedivost i održivost kroz projektne prijave. Sustavi za upravljanje i kontrolu često nemaju dovoljne kapacitete ili prikladne metodološke alate kojima bi se potvrdilo jesu li planovi valjani i realni. Potrebno je osigurati mogućnosti i uvjete za detaljniju analizu studija izvodljivosti i planova održivosti projektnih prijava za imenovane sudionike sustava upravljanja i kontrole (vjerojatno uključivanjem vanjskih kapaciteta) posredničkih tijela prije donošenja odluke o ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava, a praćenje i redovito ažuriranje ovih planova trebalo bi biti dio procesa praćenja kroz razdoblje provedbe i nakon tog razdoblja, posebice u razdobljima nepredvidivog gospodarskog okruženja koje se očekuje u nadolazećim godinama.

3.7.2.1 Specifični cilj 6c1 i 6c2

U slučaju Specifičnih ciljeva 6c1 i 6c2, projekti su imali za cilj privući posjetitelje na revitalizirane lokalitete kulturne baštine te u nacionalne parkove i parkove prirode. Financijska održivost ovih ulaganja uvelike ovisi o broju posjetitelja koje privlače. Ako vanjski čimbenici utječu na broj posjetitelja (npr. kao što je učinio COVID-19), održivost postaje neizvjesna. Ipak, održivost ima posebne slojeve izvan financijske održivosti u slučaju ulaganja u turističku, prirodnu i kulturnu baštinu. Okolišnu i fizičku održivost mjesta i atrakcija kulturne i prirodne baštine također je potrebno uzeti u obzir tijekom planiranja i provedbe. Promicanje održivog korištenja kulturne i prirodne baštine bilo je sastavni dio ovih projekata.

U međuvremenu, opravданo je pitanje isplati li se plaćati značajne operativne troškove ovih investicija (na primjer visoka cijena održavanja opreme i alata informacijskih i komunikacijskih tehnologija u centrima za posjetitelje itd.) u razdoblju kad je broj turista značajno smanjen prvo zbog pandemije bolesti COVID-19, a potom i zbog nesigurnosti prouzročenih pogoršanjem gospodarskih uvjeta. Financijska situacija proračuna projekata i korisnika, kao i gospodarske prognoze u povezanim sektorima, trebaju se pomno pratiti kako bi se donijele ispravne odluke vezane uz provedbu projekata.

3.7.2.2 Specifični cilj 6e1

Kroz državni proračun osigurat će se održivost rezultata projekata Specifičnog cilja, odnosno održavanje i radnje Nacionalnog referentnog laboratorija i modernizacija mreže za praćenje kvalitete zraka (AIRQ).

3.7.2.3 Specifični cilj 6e2

Očekivani učinak je regeneracija *brownfield* lokacija u urbanim područjima i ponovna uporaba napuštenih gradskih lokacija. Način obnove ima velik utjecaj na buduće potrebe održavanja i troškove lokacija projekata i uspostavljene infrastrukture, koji se razlikuju od projekta do projekta. Prema informacijama dobivenim od dionika sustava za upravljanje i kontrolu (upravljačko tijelo), iako se financijska rješenja razlikuju, održavanje će prvenstveno financirati vlasnici ili operateri dotične infrastrukture, uglavnom lokalne vlasti.

3.7.2.4 Specifični cilj 6i1

Glavni cilj Specifičnog cilja 6i1 je ispunjenje obveza temeljenih na pravnoj stečevini (za Direktivu 1999/31 o odlagalištima otpada) za koje su prijelazna razdoblja određena za Hrvatsku u Ugovoru o pristupanju. Time će se stvoriti integrirani sustav gospodarenja otpadom. Održivost zahtijeva pravilno upravljanje ovim integriranim sustavom.

Centre za upravljanje otpadom, reciklažna dvorišta, odlagališta otpada, kontejnere za otpad te postrojenja uključena u ulaganja održavaju korisnici kao operateri dotičnih usluga uključujući povezanu infrastrukturu. Obično su to jedinice lokalne samouprave. U međuvremenu, postoji razumijevanje o održivosti rezultata povezanih s ovim specifičnim ciljem jer dugoročni utjecaji ovise o osobnom pristupu i pojedinačnom pristupu ciljnih skupina. Od iznimne je važnosti u kojoj će se mjeri stanovnici prilagoditi novom integriranom sustavu, odnosno kako će skupljati i reciklirati komunalni otpad i hoće li pravilno upotrebljavati uspostavljenu infrastrukturu. Kako bi se u što većoj mjeri doprinijelo iskoristivosti i održivosti rezultata, financiraju se obrazovne aktivnosti među stanovnicima povezane s pravilnim korištenjem obnovljenih usluga i infrastrukture.

3.7.2.5 Specifični cilj 6ii1 i 6ii2

Uspostavljanje obnovljenih mrež vodoopskrbnog sustava ili kanalizacijskih sustava samo po sebi je održivo jer se njima u pogon puštaju novi sustavi vodnih usluga. No dugoročno održavanje rezultata Investicijskog prioriteta 6ii potrebno je osigurati putem lokalnih vlasti ili javnih isporučitelja vodnih usluga odgovornih za dostupnost vodnih usluga. Za osiguravanje svakodnevnog rada i obavljanja zadataka ovih tvrtki, uključujući održavanje svih dijelova uspostavljenе ili obnovljene infrastrukture, potrebno je imati stabilne finansije ali i dovoljno vještina i stručnosti. Omogućavanje ovih uvjeta ostaje rizik manjim pružateljima usluga. Prema nedavnom iskustvu relevantnih dionika (resornog ministarstva), trenutačno tržište vodnih usluga nije učinkovito niti stabilno. Sektor je fragmentiran, kao i kvaliteta usluga koje se pružaju kroz različite razine. Oko 70 % njih su mala poduzeća koja posluju većinom u ruralnim područjima s godišnjom opskrbom od manje od 1 m³ vode (u usporedbi s prosjekom EU-a koji iznosi 45 m³). U većim gradovima posluju veća poduzeća s mnogo djelatnika koja dobro funkcioniraju. Istovremeno, u ruralnim područjima djeluju većinom mala poduzeća s jednim do dva radnika. Previše je malih poduzeća za vodne usluge koja ne posjeduju dostačne ljudske resurse, a nedostaje im i dovoljno stručnosti i vlastita finansijska sredstva. Ovakva mala poduzeća ne mogu preživjeti bez vanjske pomoći. Nemaju dovoljno iskustva; njihovi ljudski i tehnički kapaciteti su nedovoljni. Za usporedbu, velika poduzeća (uglavnom u velikim mjestima) posjeduju sve potrebne resurse. Već je donesena Uredba kojom bi se utjecalo na fragmentaciju sustava. Nakon niza spajanja poduzeća, ostalo bi tek oko 40 do 50 poduzeća za vodne usluge. Iako postoji određeni otpor ovoj promjeni, ta će se Uredba službeno regulirati a rok za spajanje poduzeća već je određen.

3.7.2.6 Specifični cilj 6iii1, 6iii2, 6iii3

Održivost za zaštitu i obnovu bioraznolikosti i tla podrazumijeva ispunjavanje direktiva Europske unije (Direktiva o staništima i Direktiva o pticama i njihova provedba). Intervencije same po sebi u velikoj mjeri doprinose održivosti okoliša zaštitom i obnovom bioraznolikosti i tla te promicanjem usluga vezanih uz ekosustave, uključujući djelovanje kroz ekološku mrežu Natura 2000 i zelenu infrastrukturu. Operativni troškovi uspostavljenе infrastrukture i sustava upravljanja bit će osigurani iz nacionalnih resursa.

3.7.3 Sažetak nalaza i zaključaka povezanih sa 6. evaluacijskim pitanjem

Korisnici su bili dužni pripremiti detaljne i robusne planove kao dio svoje prijave kako bi osigurali finansijsku održivost svojih projekata tijekom i nakon razdoblja provedbe projektnih aktivnosti prema ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava. Pouzdanost ovih planova izvedivosti i održivosti često je nejasna, a posrednička tijela nemaju kapacitete i metodološke alate kojima bi se potvrdila valjanost. Sustav upravljanja i kontrole trebao bi omogućiti provođenje temeljitijeg pregleda planova kao dio projektne prijave, a praćenje i redovito ažuriranje planova izvedivosti i održivosti također bi trebalo biti osigurano tijekom razdoblja provedbe i nakon njega.

U slučaju ulaganja koja privlače posjetitelje na lokalitete kulturne baštine (*Specifični cilj 6c1*) ili prirodne baštine (*Specifični cilj 6c2*), finansijska održivost uvelike ovisi o broju posjetitelja koje privlače. Potrebno je pomno pratiti finansijsko stanje proračuna projekta i korisnika, kao i gospodarske prognoze u povezanim sektorima kako bi se izbjegli rizici povezani s nepredvidivom gospodarskom situacijom relevantnih sektora (na primjer, turizam). Održivost rezultata projekata Specifičnog cilja 6e1 osigurat će se pomoću nacionalnog proračuna.

Vrste rezultata *Specifičnog cilja 6e2* ovise o novoj funkciji i namjeni obnovljenih *brownfield* lokacija. Lokalne vlasti su uobičajeni vlasnici ovih mjesta i odgovorne su za uspostavljanje infrastrukture i dugoročno održavanje rezultata.

Što se tiče *Specifičnog cilja 6i1* održivost zahtijeva pravilno upravljanje uspostavljenim integriranim sustavom gospodarenja otpadom, prvenstveno od strane lokalne vlasti. Stanovnici kao izravnii korisnici neposrednih rezultata također mogu doprinijeti održivosti rezultata koji moraju biti podržani edukativnim aktivnostima.

Trenutačni sustav javnih isporučitelja vodnih usluga koja opskrbljuju pitkom vodom i kanalizacijskim uslugama vrlo je fragmentiran i nije učinkovit. Kako mali pružatelji usluga koji se uglavnom nalaze u ruralnim područjima nemaju dostatne ljudske i finansijske resurse, rad ovih poduzeća i održavanje mreža uspostavljenih pod *Specifičnim ciljevima 6ii1 i 6ii2* je i dalje rizik. Ovime se ugrožava održivost razvijene infrastrukture. Odluka o preobrazbi tržišta pružatelja usluga spajanjem manjih poduzeća već je donesena. Time će manji broj velikih poduzeća imati dovoljno stručnosti i finansijskih mogućnosti za pružanje usluga na održiv način. Intervencije pod Investicijskim prioritetom 6iii izuzetno doprinose ekološkoj održivosti zaštitom i obnavljanjem bioraznolikosti i tla te promoviranjem usluga vezanih uz ekosustave. Operativni troškovi uspostavljenе infrastrukture i sustava upravljanja bit će osigurani iz nacionalnih resursa.

Općenito, treba naglasiti da će sve lošije gospodarsko okruženje diljem Europske unije nužno utjecati na finansijsku izvedivost tekućih ulaganja i održivost već operativne infrastrukture zatvorenih projekata. Povećanje cijena energenata¹²⁸ i negativni učinci inflacije¹²⁹ zajedno s dalnjim nepovoljnim čimbenicima zahtijevaju posebnu pozornost u budućnosti. Treba pomno pratiti trendove troškova održavanja, a korisnicima se predlaže da redovito ažuriraju proračune svojih projekata i planove održivosti na temelju stvarnog stanja, kao i procjena i predviđanja. Sustav upravljanja i kontrole trebao

¹²⁸ Indeks cijena energije: 2020: 93,94; 2021: 102,18; 2022: 121,85 (Harmonised Index of Consumer Prices – Energy, Annual average index, 2015=100, Eurostat)

¹²⁹ Stopa inflacije: 2020: 0,0%; 2021: 2,7%; 2022: 10,7% (Harmonised Index of Consumer Prices – All products, Annual average rate of change, Eurostat)

bi imati poticajnu i potpornu ulogu u ovom procesu osiguravanjem finansijskih sredstava za te aktivnosti (npr. čineći povezane troškove prihvatljivima) i pružanjem metodološke i znanstvene podrške za ekonomski prognoze. Relevantni akteri javne uprave i sustava institucija za upravljanje fondovima trebaju razraditi 'Finansijski plan za hitne slučajeve' kako bi se ublažili negativni učinci gospodarskih kretanja osiguravanjem dodatnih sredstava za projekte kojima prijeti neuspjeh, bilo iz europskih fondova bilo iz nacionalnih fondova. proračun.

3.8 Evaluacijsko pitanje 7

Postoje li određene nedosljednosti/odstupanja od početnih prepostavki i očekivanih ciljeva, koja su to i koji su čimbenici utjecali na pojavu istih?

3.8.1 Korišteni alati i metode

Analiza i odgovaranje na Evaluacijsko pitanje 7 temelje se na kvalitativnim evaluacijskim metodama. Informacije o odstupanjima od početnih prepostavki prikupljene su kroz polustrukturirane intervjuje s kompetentnim dionicima iz sustava za upravljanje i kontrolu na različitim razinama (Upravljačko tijelo Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Posredničko tijelo razine 1: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Posredničko tijelo razine 2: Središnja agencija za financiranje i ugovaranje and Hrvatske vode). Individualni intervjuji ili intervjuji u malim grupama vođeni su osobno ili online. Nalazi studije slučaja (Projekt KK.06.4.2.18.0001 – Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture) a pružili su i dodatne informacije o odstupanjima i razlozima za odstupanja.

3.8.2 Analiza

Odstupanja od početnih planova i prvotnih namjera pripisana su većem broju čimbenika i događaja. Neki od njih univerzalno su utjecali na provedbu gotovo svih investicijskih i razvojnih aktivnosti, uključujući i većinu intervencija cijelog Operativnog programa. Radilo se uglavnom o vanjskim čimbenicima na koje su relevantni dionici imali ograničen utjecaj, ali su zahtijevali mјere ublažavanja kako bi se ublažili negativni učinci i kako bi se provedba što više održala na planiranom kolosijeku.

- Pandemija COVID-19 i s njom povezana ograničenja započela su tijekom razdoblja provedbe, što očito ima negativne učinke na pravovremenu provedbu Operativnog programa u slučaju gotovo svih specifičnih ciljeva. Ozbiljno je ometao ne samo komunikaciju i suradnju uključenih aktera, već i napredak fizičkih radova na projektima zbog ograničenja. Naknadno višemjesečno odgađanje postupaka javne nabave kao rezultat pandemije bilo je dodatno opterećenje koje je negativno utjecalo na odvijanje brojnih projekata.
- Potres u Hrvatskoj koincidirao je točno s izbijanjem pandemije i prouzročio je štete na zgradama i drugoj infrastrukturi na projektnim lokacijama koje su bile podložne razvoju. Iz tog je razloga bila neophodna izmjena projektnih aktivnosti i prilagodba proračuna nekih projekata. S ciljem podupiranja korisnika Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske

unije je kreiralo Prioritetnu os 12¹³⁰ „Sanacija šteta od potresa“ kako bi se pružila dodatna finansijska potpora. Posljedice potresa neizravno su utjecale na značajno povećanje potražnje za rekonstrukcijskim radovima, što je dovelo do nedostatka kapaciteta i naknadnog povećanja cijena te manjka građevinskog materijala.

- Ulaganja u infrastrukturu posebno su pogodjena pogoršanjem gospodarskog okruženja i najnovijim tržišnim trendovima.
 - Porast cijena i rastuća inflacija značajno su opteretili izvedivost nekih investicija te su u velikoj većini slučajeva zahtijevali reviziju i dopunu proračuna projekta. Povećanje cijena energije tiče se svake investicije izravno ili neizravno (npr. kroz troškove transporta). Učinci su se osjetili već prije krajnjeg datuma evaluacije, ali mogu dodatno ugroziti izvedivost projekata koji su u tijeku i održivost zatvorenih projekata u slučaju da se nepovoljni trendovi nastave.
 - Ograničeni kapaciteti i nedostatak radne snage u nekim povezanim sektorima (npr. građevinarstvo) rezultirali su kašnjenjem ili zaustavljanjem mnogih projekata ili pogoršali rast cijena dodatno povisujući troškove živog rada.
 - Uska grla u opskrbnom lancu nekoliko skupina proizvoda, uključujući nedostatak potrebnih sirovina, sužavanje proizvodnih kapaciteta, zastoj i blokade u logistici i transportu proizvoda itd.

Uočena su određena odstupanja od početnih pretpostavki i planova vezanih uz sve specifične ciljeve. Odstupanja, glavni čimbenici i mogući razlozi iza njih detaljno su navedeni u nastavku za svaki specifični cilj.

3.8.2.1 Specifični cilj 6c1

1. Jedan od glavnih vanjskih neočekivanih čimbenika koji su utjecali na provedbu i uzrokovali kašnjenja (na primjer odgađanje početka projekta, pronalazak dodatnih izvora financija, ponovno razmatranje elemenata projekta) bila je pandemija bolesti COVID-19: neki elementi projekata ili aktivnosti izostavljeni su ili su ponovno razmatrani kao posljedica pandemije, ili je bilo potrebno pronaći dodatne izvore financiranja. U drugim slučajevima projekti su se trebali odgoditi ili otkazati. Uglavnom su to bili razvojni projekti koji su ovisili o broju turista. No, zbog pandemije nije bilo turista koji bi obilazili revitalizirane lokalitete prirodne baštine. U nedostatku posjetitelja nisu postignuti očekivani rezultati. Štoviše, korisnici su se suočili s finansijskim poteškoćama: uglavnom se financiraju iz turizma, a u nedostatku turističkih aktivnosti, korisnici su imali minimalne prihode od turizma i nisu imali dovoljno sredstava za svoj rad i nastavak projekta. Kako bi riješili ovaj problem, korisnici su morali prikupiti vlastita sredstva, ali je bilo teško pronaći dodatne resurse za nastavak provedbe kako je prvotno planirano.
2. Neke su zgrade oštećene zbog potresa koje je trebalo obnoviti, čime je postalo neophodno ponovno planiranje proračuna za dotične projekte.
3. Neočekivani problemi tijekom provedbe: U fazi planiranja očekivalo se da će se pozivi i projekti razvoja lokaliteta kulturne baštine moći provesti na vrijeme, tj. u programskom razdoblju 2014.

¹³⁰Kako je navedeno u Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., Prioritetna os 12 uključuje tehničku pomoć u pogledu izrade projektne dokumentacije za obnovu (rekonstrukciju) i izgradnju stambenih jedinica.

– 2020. Međutim, čim je krenuo sam rad na terenu, izvođači su pronašli dodatne objekte ili dijelove zgrada koji su bili pod zaštitom baštine, a činjenica da se ti problemi koji su se pojavili moraju riješiti nisu bili uključeni u plan. Budući da za obnovu ovih zgrada ili objekata vrijede posebna pravila, mnogi su radovi morali stati dok izvođači ne dobiju posebnu radnu dozvolu, čiji postupak autorizacije dugo traje. Primjerice, tek u fazi realizacije pokazalo se da su zgrade koje treba obnoviti u mnogo lošijem stanju nego što se očekivalo u vrijeme planiranja. U drugom slučaju, tijekom istraživanja povjesne građevine, pronađeno je grobno mjesto koje je trebalo dodatno istražiti. Tako se, unatoč dobrom planiranju, pokazalo da se mjere ne mogu provesti na lokalnoj razini, kako je planirano. Sve u svemu, ovakvi neočekivani problemi rezultirali su kašnjenja u implementaciji.

4. Izgradnja objekata kulturne baštine zahtjeva posebnu stručnost, stručnu osposobljenost i certificiranje. Broj tvrtki koje mogu raditi na tim projektima je ograničen. Dakle, slobodni kapaciteti su brzo unaprijed angažirani, a neki radovi trebaju čekati na slobodne kapacitete.
5. Kasni početak projekata u okviru mehanizma „Integrirana teritorijalna ulaganja“: Budući da su gradovi prvi put provodili Integrirana teritorijalna ulaganja, trebalo im je vremena da nauče kako izraditi strateške planove i implementirati takav mehanizam. Planiranje i provedba ITU-projekata bila je procedura učenja koja je dovodila do kašnjenja (npr. posebno su bile potrebne provjere kvalitete projekata koje su uzrokovale dodatna kašnjenja). Dakle, projekti su započeli kasnije nego što je prvotno planirano, a faza ugovaranja započela je tek 2018., a većina projekata još je u tijeku.
6. U slučaju pokazatelja „6c11-R“, vrijednost „0“ označena je kao postignuta vrijednost sedam projekata, jedan projekt nije imao nikakvu vrijednost zabilježenu u bazi podataka, a 11 projekata nije ostvarilo ciljeve.

3.8.2.2 Specifični cilj 6c2

1. Zbog pandemije neke aktivnosti i događaje bilo je potrebno isključiti iz projekata i ponovno ih planirati. Riječ je uglavnom o projektima koji ovise o broju posjetitelja parkova prirode. U nedostatku posjetitelja korisnici su se suočili s financijskim poteškoćama: uglavnom se financiraju od posjeta, a u nedostatku istih korisnici nisu imali dovoljno sredstava. Da bi se riješio ovaj problem, korisnici su trebali imati vlastita sredstva; međutim, bilo je teško pronaći dodatne resurse za nastavak provedbe kako je prvotno planirano.
2. Zbog potresa su oštećeni neki infrastrukturni objekti koje je trebalo obnoviti.
3. Dugi procesi javne nabave utjecali su na kašnjenja projektnih aktivnosti u odnosu na predviđeni plan. Korisnici su uglavnom tijela javne vlasti koja podliježu specifičnim i komplikiranim natječajima. Kao što je objašnjeno u poglavlju 3.4.2.2, različita područja i vrste zahtijevaju zasebne natječaje; stoga proces njegove pripreme traje dugo. Štoviše, vrijeme je ključni dio provedbe: rad na terenu mora biti prilagođen vremenskim prilikama i može se obaviti unutar određene sezone u godini. Ako kasni poziv, mora se odgoditi i terenski rad. Zbog kašnjenja u javnoj nabavi, projektne aktivnosti provedene su kasnije no što je izvorno planirano.
4. Stroga sezonalnost provedbe izazov je u ovom području. Nekim je područjima teško pristupiti, npr. građevinski alati i materijali mogu se isporučiti na otoke tijekom određenih razdoblja u godini. Stoga se i samo u određeno doba godine može izvesti nekoliko vrsta radova. Na tim

područjima rad je skuplji (zbog troškova prijevoza), a sezonalnost ograničava vrijeme moguće gradnje. Ako se provedba odgodi, radovi se moraju prekinuti do sljedeće sezone.

Na razini projekata dostupni su podaci o povećanju broja posjetitelja, međutim to se ne bi smjelo zamijeniti s indikatorom rezultata 6c22-R. U nastavku je prikazan napredak ovog izlaznog indikatora prema statusu projekta. Za neke projekte, unatoč završetku projekta, vrijednost postignutog je označena s 0.

Tablica 70 – Sažetak pokazatelja 6c22-N (mjerna jedinica:broj)

Status projekata	Broj projekata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost	Napredak (Postignuto/ciljno)
Samo završeni projekti	2	0	29	22	76 %
Samo projekti u tijeku	16	57	312	104	33 %
Završeni i projekti u tijeku	18	57	341	126	37 %
Operativni program „Konkurenčnost i kohezija“ 2014. – 2020.		n/a ¹³¹	100		

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

Dva završena projekta usmjerena su na 29 infrastrukturnih ulaganja, od kojih su samo 22 provedena. Razlika između ciljne i početne vrijednosti za završene projekte je sedam. To znači da je postignuto 76 %. Ova razlika proizlazi iz projekta KK.06.1.2.01.0005 koji se odnosi na samo jedno infrastrukturno ulaganje , iako je cilj bio njih ukupno osam.

Tablica 71 – Sažetak pokazatelja C009-N za Specifični cilj 6c1 i 6c2 (mjerna jedinica: Posjeti/godina)

Status projekata	Broj projekata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost	Napredak ¹³² (postignuto/ciljno)
Samo završeni projekti	25	1.004.447	1.952.795	1.730.857	77 %

¹³¹Budući da je 6c22-N zajednički i programski specifičan izlazni pokazatelj prema investicijskom prioritetu, u Operativnom programu Konkurenčnost i kohezija 2014. – 2020. nije navedena početna vrijednost

¹³²Postignute i ciljne vrijednosti izračunavaju se u usporedbi s početnom vrijednošću (omjer = ((postignuta-početna)/(ciljna-početna))).

Status projekata	Broj projekata	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Postignuta vrijednost	Napredak ¹³² (postignuto/ciljno)
Samo projekti u tijeku	52	3.846.369	6.175.955	5.236.761	60 %
Završeni i projekti u tijeku	77	4.850.816	8.128.750	6.967.618	65 %
Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020.			1.191.973	2.116.802	

Izvor: Vlastito uređivanje na temelju 'Tablice pokazatelja'

- Završeni projekti: Od 25 završenih projekata, 10 nije dosegnulo cilj. Budući da se ovaj pokazatelj odnosi na povećanje očekivanog broja posjeta, COVID-19 je značajno smanjio broj turista u 2020. i 2021. godini, što bi mogao biti razlog ovog podbačaja.
- Zaključak: postoji vidljiv učinak na povećani broj posjeta mjestima kulturne i prirodne baštine ili znamenitostima koja primaju potporu. Ciljni iznos Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ 2014. – 2020. već je dosegnut na razini investicijskog prioriteta.

3.8.2.3 Specifični cilj 6e1

1. Povećane cijene su značajno utjecale na intervencije vezane uz kvalitetu zraka jer se dugotrajni i strogi postupci javne nabave nisu mogli u nekoliko mjeseci prilagoditi naglom rastu cijena posebne opreme za mjerjenje kvalitete zraka. Dostavljene ponude bile su znatno više od procijenjene vrijednosti. Projekt AIRQ (KK.06.2.1.02) kojim se grade ili obnavljaju 24 stanice za kvalitetu zraka mogao bi djelomično izbjegći ovaj problem jer je njihov natječaj već bio ugovoren prije poskupljenja. No projekt se suočio s problemom kada su započele aktivnosti sekundarnih ugovora. Već tad je povećanje cijena bilo osjetno, a izvođači su nailazili na probleme u fazi provedbe projektnih aktivnosti.
2. Oba čimbenika uzrokovala su kašnjenja u provedbi. Ovi projekti će se dodatno produžiti.

3.8.2.4 Specifični cilj 6e2

1. COVID-19: Glavni vanjski i neočekivani čimbenik koji je utjecao na provedbu je pandemija bolesti COVID-19: koja je utjecala na sve projekte, a što je rezultirala kašnjenjima, jer su korisnici morali reorganizirati svoje prvtne planove. Štoviše, pandemija je značajno utjecala na dostupnost radne snage. Zbog toga je za mnoge projekte zatraženo produljenje.
 - Većina projekata još uvijek je u provedbi i očekuje se da će biti gotovi na vrijeme ili će se neki produljiti. Sredinom 2022. godine ovi su projekti čekali na odobrenje produljenja kako bi mogli potpisati dodatke ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava i nastaviti s realizacijom s produljenim rokom za provedbu.
 - Međutim, proces produljenja je dugotrajan: prema službenom postupku, korisnici imaju 20 dana za pripremu prijedloga, a zatim još 20 dana za potpisivanje dodataka. U praksi, unatoč službenoj proceduri, čim korisnici shvate da im treba više vremena za dovršetak projekata, to će neslužbeno priopćiti nadležnim tijelima, te zajedno pokušati riješiti nastala pitanja bez službenih procedura. Ova praksa pozitivno podržava

implementaciju jer pomaže da se na vrijeme pronađu dodatna rješenja i izbjegne dugi proces produljenja ugovora o provedbi.

2. Potres: Mnogi projekti provodili su se na potresom pogodjenim područjima. Šteta je bila velika, posebice u Petrinji i Zagrebu, gdje su bile potrebne brojne rekonstrukcije. Ovi su radovi utjecali su na građevinsko tržište privlačenjem kompetentnih građevinskih tvrtki u te regije.
3. Povećanje cijena: U nekim ekstremnim slučajevima povećanje cijena dovelo je do prekida projekata, zbog nedostatka dovoljnih finansijskih sredstava. Korisnici su shvatili da je finansijski limit projekta dosegnut prije njegova završetka te su morali pronaći dodatna sredstva kako bi ga dovršili. Korisnici su često tražili pomoć resornih ministarstava.
4. Nedostatak iskustva s ITU mehanizmom: Projekti u sklopu Specifičnog cilja 6e2 bili su dio ITU mehanizma. U okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija provodile su se brojne povezane intervencije u različitim prioritetnih osi. Budući da su gradovi prvi put primjenjivali spomenuti mehanizam ulaganja, trebalo im je vremena da nauče kako izraditi strateške planove i implementirati mehanizam. Rezultiralo je to kašnjenjima (npr. bile su potrebne provjere kvalitete projekata), tako da je ugovaranje projekata započelo tek 2018., a većina projekata još uvijek je u tijeku.

3.8.2.5 Specifični cilj 6i1

1. Glavni vanjski i neočekivani čimbenik koji je utjecao na provedbu bila je pandemija bolesti COVID-19: Koronavirus značajno je utjecao na dostupnost radne snage. U građevinarstvu, ako se jedan od radnika razboli, cijela skupina radnika može otići na bolovanje nekoliko dana. To dovodi do kašnjenja u provedbi. Zbog toga je za mnoge projekte zatraženo produljenje.
2. Poskupljenje i dugi postupak javne nabave:
 - Zbog kašnjenja koja su proizašla iz dugog postupka javne nabave, korisnici su shvatili da neće moći završiti projekte na vrijeme zbog nedostatka finansijskih izvora, te su podnijeli zahtjev za službeno produljenje. Ovo su veliki projekti za koje se očekuje da će značajno doprinijeti dostizanju ciljnih vrijednosti pokazatelja Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Ako se ti projekti ne završe unutar sadašnjeg finansijskog kruga, tj. ako se prihvati provedba u fazama, neki ciljevi neće biti ispunjeni. Kao rezultat toga, najmanje četiri ili pet projekata bit će u fazama za sljedeće finansijsko razdoblje Europske unije.
 - U okviru Specifičnog cilja 6i1 za 11 projekata su raskinuti ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava. Glavni razlog tome je također bilo poskupljenje: cijene su rasle tijekom dugog procesa javne nabave. Stoga neki korisnici nisu imali dovoljno vlastitih sredstava da završe svoj projekt, pa su zbog toga zatražili prekid provedbe projekata. Međutim, na razini specifičnog cilja 6i1, zbog prekomjernog ugovaranja (pri čemu je vrijednost ugovorenih projekata veća od ukupne alokacije sredstava), takav prekid provedbe nekih projekata ne predstavlja rizik da dodijeljena sredstva za postizanje specifičnog cilja neće biti u potpunosti iskorištena.

3.8.2.6 Specifični cilj 6ii1 i 6ii2

1. COVID-19: Pandemija bolesti COVID-19 značajno je utjecala na dostupnost radne snage. U građevinarstvu, ako se jedan od radnika razbolio, cijela skupina radnika odlazila bi na bolovanje na nekoliko dana, što je dovodilo do kašnjenja u provedbi.

2. Porast cijena: nepovoljni gospodarski trendovi izazvali su ozbiljan porast cijena čelika (koji je potreban za rekonstrukciju cjevovoda) i drugog građevinskog materijala i opreme. Drugačije okruženje imalo je utjecaj i na uvjete plaćanja. Prije krize, plaćanja su se vršila prilikom dostave i postavljanja. U zadnje vrijeme izvođači radova traže plaćanje unaprijed radi likvidnosti koja je potrebna za nabavu materijala.
 - Budući da usluga javnih isporučitelja usluga nije isplativ posao, ona nemaju vlastitih sredstava. Neke tvrtke nisu imale vlastiti interes riješiti ovu finansijsku prepreku. Samo 5 % tih tvrtki uzelo je kredit.
 - Nedostatak dovoljnih finansijskih resursa je najveći rizik za nedovršavanje projekata. Kako bi se rizici otklonili, Vlada Republike osigurati dodatna sredstva za neke od projekata u sektoru vodnog gospodarstva¹³³. Nije riješeno mogu li nacionalni resursi pomoći korisnicima da nadoknade rastuće cijene. No, uspješan završetak ovih projekata je u interesu Vlade. U protivnom se neće postići pokazatelji i određeni iznos bespovratnih sredstava trebalo bi vratiti.
3. Potres je utjecao samo na dva do tri projekta koji su se provodili u pogodjenim područjima. Ove konstrukcije je trebalo obnoviti.
4. Duga i kasna javna nabava:
 - Za javne isporučitelje vodnih usluga dugo je trajala priprema natječaja. Nakon toga ugovori su kasno potpisani, jer potrebna dokumentacija (npr. studije izvodljivosti, CBA) nije bila pripremljena na vrijeme. Zbog dugog procesa javne nabave, sve veće cijene rada i materijala utjecale su na realizaciju. Neki veliki projekti, međutim, planirali su se provesti postupno, u fazama. Službena odluka o provedbi u fazama bit će donesena početkom 2023. (Za svaki projekt koji će se odvijati u fazama potreban je dodatak Ugovora o bespovratnim sredstvima i to je dug proces.)
 - Kasno planiranje: Sredinom 2022. neki postupci javne nabave još su bili u tijeku. Planiranje projekata počelo je prekasno, odnosno sredinom sedmogodišnjeg razdoblja.

Kao rezultat gore navedenih vanjskih čimbenika, ukupna procjena napretka je da postoje velika kašnjenja: svi projekti koji su u provedbi neće biti završeni do kraja 2023. Kao rezultat gore navedenih vanjskih čimbenika, ukupna procjena napretka ukazuje da postoje velika kašnjenja: većina projekata koji su u provedbi neće završiti do kraja 2023. Veliki projekti/”major projects” (uglavnom zbog aktivnosti vezanih uz odvodnju) će biti predloženi za faziranje u Program Konkurentnost i kohezija 2021-2027. Projekti koji neće biti završeni do kraja 2023. godine biti će završeni nacionalnim sredstvima do kraja 2024. godine te će 11 projekata biti prebačeno u Nacionalni plan otpornosti i opravka.

3.8.2.7 Specifični cilj 6iii1 i 6iii2

1. Glavni vanjski i neočekivani čimbenik koji je utjecao na provedbu bila je pandemija bolesti COVID-19. Uključeno je mnogo obrazovnih aktivnosti na koje je utjecao COVID-19. Kako bi riješili ovaj problem, korisnici su se prebacili na internetske edukacije. Postavljanje novog sustava i prilagodba na novi sustav bio je dugotrajan proces. zbog pandemije neke edukacije

¹³³ Vlada RH je donijela Zaključak u ožujku 2022. godine kojim je omogućeno dodatno dodjeljivanje oko 209 mln eura BS za 30 vodnikomunalnih projekata, za svaki projekt je predviđen određeni iznos.

su morale biti odgođene. Primjerice: za neke projekte oporavilišta za koje je bilo nužno pokazati procedure na divljim životinjama primjerom te ih nije bilo moguće provesti *online*.

2. Javna nabava: iako su se pojavili neki problemi s natječajima zbog čega je došlo do odgoda u provedbi, očekuje se da će projekti biti provedeni na vrijeme (krajem 2023.) te da će biti postignuti svi ciljevi.

3.8.2.8 Specifični cilj 6iii3

Nisu utvrđena značajna odstupanja koja su utjecala na rezultat ili vrijeme provedbe intervencija.

3.8.3 Sažetak nalaza i zaključaka povezanih s 7. evaluacijskim pitanjem

U slučaju Specifičnog cilja 6c1, zbog neočekivanih vanjskih čimbenika, neke je projekte bilo potrebno redizajnirati (npr. promijeniti raspored provedbe projekta, pronaći dodatna finansijska sredstva, ponovno razmotriti elemente projekata). Pandemija bolesti COVID-19 bila je razlog za odstupanje u mnogim slučajevima. Pandemija je smanjila broj turista i posjetitelja, korisnici su imali minimalne prihode od turizma, pa nisu imali dovoljno finansijskih sredstava za provedbu projekata. Potres je oštetio neke objekte koji spadaju u zaštićenu kulturnu baštinu koje je trebalo obnoviti. Usprkos preciznom planiranju, korisnici su bili suočeni s neočekivanim preprekama pri početku provođenja terenskog rada (obnova neočekivanih dijelova, zgrade koje su bile u lošijem stanju od očekivanog itd.). Kako se primjenjuju posebna pravila za obnovu kulturne baštine, radovi su često morali čekati na posebne dozvole prije početka obrade novih zgrada ili objekata. Budući da kulturna baština zahtijeva posebnu stručnu osposobljenost, broj tvrtki koje mogu raditi na ovim projektima je ograničen. Kapaciteti odgovarajućih izvođača bivaju angažirani mjesecima unaprijed i do njih je stoga teško doći. Budući da je planiranje i provedba ITU-projekata bila dio procedura učenja, projekti su započeli kasnije nego što je prvotno planirano.

U slučaju Specifičnog cilja 6c2, neočekivani vanjski čimbenici, odnosno COVID-19 i potresi rezultirali su odstupanjem od prvotne prepostavke. Pandemija je najviše smanjila broj posjetitelja, kao i broj javnih okupljanja, poput treninga i edukacija. Potres je oštetio dio razvoja infrastrukture koji promiče održivo korištenje prirodne baštine. Ti čimbenici uzrokovali su potrebu izmjena nekih projekata. Nadalje, neočekivano dugotrajni postupci javne nabave i *ex-post* kontrola istih u svrhu utvrđivanja prihvatljivosti troškova prouzročili su kašnjenja u započinjanju projektnih aktivnosti u usporedbi s planiranim vremenskim okvirima. Neki radovi u sklopu Specifičnog cilja ovise o godišnjem dobu. Ako se provedba odgodi, radovi se katkad moraju prekinuti do sljedeće sezone. Tako je čak i malo kašnjenje dovelo do značajnih pomicanja originalnog završnog datuma projekata.

Zbog poskupljenja i dugotrajnog postupka javne nabave, trenutne cijene znatno su više od procijenjenog iznosa. Korisnici trebaju pronaći dodatne izvore kako bi riješili ovaj problem i kako bi mogli završiti projekt.

Pandemija je značajno utjecala na dostupnost radne snage za Specifični cilj 6e2. Mnogo je projekata službeno započelo s promjenama planova provedbe i odgađanjem rokova projekata. Neki od njih još uvijek čekaju na odobrenje promjena ugovora.

Iako potresi nisu izravno utjecali na provedbu projekata, imali su učinak na dostupnost i cijenu radne snage, s obzirom da je povećana potražnja dovela do ozbiljnog manjka kapaciteta u nekim sektorima

(na primjer u građevinarstvu). Mnogi korisnici su stoga tražili pomicanje krajnjih rokova za provedbu projekata. Nedostatak iskustva s mehanizmom „Integrirana teritorijalna ulaganja“ uzrokovao je kašnjenja u odnosu na početne planove. U međuvremenu su cijene porasle u tolikoj mjeri da je to u nekim ekstremnim slučajevima dovodilo do prekida projekata, zbog nedostatka dovoljnih financijskih izvora.

Također pod Specifičnim ciljem 6i1, učinci pandemije COVID-19 na dostupnost radne snage negativno su se odrazili na provedbu projekata. Zbog poskupljenja korisnici su morali pronaći dodatna financijska sredstva. Ovi čimbenici doveli su do kašnjenja u provedbi. U nekim slučajevima to je dovelo do prekida projekata, jer korisnici nisu bili u mogućnosti pronaći sredstva koja su nedostajala. U drugim slučajevima, projektima je bilo potrebno više vremena za završetak. Najmanje četiri projekta provest će se u fazama, pa stoga neke ciljne vrijednosti pokazatelja neće biti ostvarene.

U projektima u okviru Specifičnih ciljeva 6ii1 i 6ii2 COVID-19 utjecao je na dostupnost radne snage, a zbog poskupljenja korisnici su morali pronaći dodatna financijska sredstva. Povrh toga, dugotrajna javna nabava uzrokovala je daljnja kašnjenja u provedbi. Neki veliki projekti moraju se provesti u fazama.

Pandemija je utjecala na provedbu intervencija u okviru Specifičnih ciljeva 6iii1 i 6iii2 jer se potrebni edukacijski treninzi nisu mogli održati na vrijeme, kao niti izvršiti potrebna terenska istraživanja. U projekte pod Specifičnim ciljem 6iii2 uključeno je dosta edukacija koje se nisu mogle provesti uživo. Postavljanje novog sustava za online edukaciju bio je složen i dugotrajan proces. Istodobno, neočekivano dug proces javne nabave prouzročio je daljnja kašnjenja u provedbi.

Nisu utvrđena značajna odstupanja koja su utjecala na rezultat ili vrijeme provedbe intervencija pod Specifičnim ciljem 6iii3.

3.9 Studija slučaja

- KK.06.4.2.18.0001 Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture
- Korisnik: Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o.

3.9.1 Uvod u projekt i kontekst

Cilj studije slučaja bio je prikazati različite elemente funkcioniranja programa potpore na temelju konkretnog primjera. U izradi studije korištene su različite metode kako bi se predstavili svi aspekti projekta. Odabrani je projekt pokrenut u okviru Specifičnog cilja 6ii2 koji se odnosi na „Razvoj sustava prikupljanja i obrade otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda“, u okviru poziva „Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture“. Projekt je uključivao poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture na području aglomeracija ranije spomenutih gradova. Korisnik je bio tvrtka Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o. koja upravlja ovim distribucijskim područjem.

Misija tvrtke je pružanje neprekinute, sigurne, visokokvalitetne usluge javne vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda trenutačnim i budućim korisnicima s trajnim ciljem očuvanja okoliša i zdravlja korisnika

uz potporu šireg društva. Njena vizija je da postane jedan od predvodnika u aktivnostima javne vodoopskrbe i odvodnje te pročišćavanja otpadnih voda u regiji, županiji, gradovima i općinama te da pridonosi poboljšanju kvalitete života građana na područjima obuhvaćenim ovim aktivnostima. Tri glavne aktivnosti i cilja projekta usklađeni su s misijom i vizijom korisnika, a navedeni su u nastavku:

Povećanje pristupa vodi: jedan od glavnih ciljeva projekta KK.06.4.2.1.18.0001 bio je povećati stopu priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje.

Promjena sustava za pročišćavanje otpadnih voda: za ispunjenje ovog cilja nabavljeni su i primijenjeni novi alati za pročišćavanje. Stari mehanički sustav pročišćavanja promijenjen je i razvijen u sustav pročišćavanja koji se temelji na biološkim elementima.

Povećanje kvalitete vode postignuto uklanjanjem kemikalija iz vode uz najviši stupanj modernizacije: ova tehnologija uključuje ekološke elemente u čišćenje, te kao takva, uz prethodnu točku, uključuje ekološku osviještenost u postupak, čime se ekološka održivost integrira u sustav.

Prema kratkom opisu projekta, projekt se sastoji od izgradnje i rekonstrukcije sustava javne odvodnje ukupne duljine 162.409 metara uz izgradnju 8.269 (82.690 metara) priključnih okana i 40 crpnih stanica, rekonstrukciju 22 crpne stanice i izgradnju sedam kišnih preljeva i spremnika. U projekt je uključena i modernizacija i nadogradnja Uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Jošine na najveći, treći stupanj pročišćavanja. Kao rezultat ove komponente, Jošine može mehanički i biološki pročišćavati otpadnu vodu te može ukloniti dušik i fosfor iz otpadne vode, čime su Vinkovci jedno od urbanih područja Hrvatske koje zadovoljava visoke ekološke standarde zaštite okoliša.

Slika 25 – Uređaj za Pročišćavanje Otpadnih Voda (UPOV) Jošine

Izvor: <https://vvk.hr/uspesno-zavrsen-tehnicki-pregled-upov-a-josine/>

Ova komponenta, koja uključuje i izgradnju spremnika za kišnicu, iznosila je 3,7 milijuna eura. Osim Uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Jošine, u pogon su pušteni i drugi uređaji za pročišćavanje otpadnih voda na području projekta.

Tablica 72 prikazuje iznos bespovratnih sredstava kao i isplaćene iznose za cijeli projekt.

Tablica 72 – Ugovoreni i plaćeni iznos (EUR)

	Sredstva Europskih strukturnih i investicijskih fondova	Drugi izvori	Ukupni iznos
Ugovoreni iznos	35.807.109,87	14.793.015,41	50.600.125,28
Plaćeni iznos	34.153.717,17	⁻¹³⁴	34.153.717,17
Prihvatljivi troškovi	40.909.961,71	17.631.007,00	58.540.969,00

¹³⁴ Prema podacima iz sustava eFondovi (dokument ‘ugovori-sve kategorije PO2, PO6, PO9_31.12 payments’), Kumulativno plaćeno - bespovratna sredstva, udjel sredstava EU-a jednak je kumulativno plaćenim sredstvima – tj. bespovratnim sredstvima.

Izvor: ESIF MIS baza podataka, Zahtjev za nadoknadom sredstava br. 43 Izvještajno razdoblje: od 17.08.2022. do 11.10.2022.
Tablica 5.1.

Posljednji red Tablica 72 prikazuje prihvatljive EU troškove za vrijeme pripreme najnovijeg Zahtjeva za nadoknadom sredstava. Korisnik je koristio druge izvore financija osim fondova Europske unije: ukupni iznos čini 69,88 % sredstava Europskih strukturnih i investicijskih fondova, 12,05 % sredstava Hrvatskih voda, 12,05 % sredstava Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i 6,02 % sredstava lokalnih vlasti.

U sljedećim poglavljima opisuju se specifičnosti programa potpore kroz ovaj projekt.

3.9.2 Primijenjena metodologija

3.9.2.1 Korištene metode i tehnike

Studija slučaja istraživačka je metoda kojom se nastoji pokazati učinak intervencije na temelju primjera. Različite metode korištene su kako bi se predstavili svi aspekti projekta. Ova kvalitativna metoda uključuje kombinaciju kvalitativnih dokaza kojima se prikazuje da je došlo do određenih rezultata i ishoda, kao i raspravu i daljne dokaze o doprinosu kroz različite točke lanca rezultata, a sve je opisano uz kontekst. Uz pomoć studija slučaja moguće je pružiti dodatne informacije i dokaze o neposrednim rezultatima programa ili otkriti slabe ili manjkave elemente unutar programa.

Korištene su sljedeće metode:

1. Analiza dokumentacije: analiza dokumenata (na primjer najnovijeg srednjoročnog izvješća o projektu za razdoblje od 17. kolovoza 2022. do 11. listopada 2022., „Zahtjeva za nadoknadom sredstava br. 43 Izvještajno razdoblje: od 17.08.2022. do 11.10.2022.”), internetske stranice, dostupnih članaka o projektu koji pružaju detaljnije informacije o njegovoj provedbi, uključujući informacije s internetske stranice tvrtke Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o. (vkk.hr).
2. Intervju: intervju s osobom koja je imala ključnu ulogu u provedbi projekta bitan je dio studije slučaja. Proveden je intervju s voditeljem Odjela za investicije i razvoj koji je ujedno imao i ulogu voditelja projekta za projekt KK.06.4.2.18.0001. Na intervjuu je predstavio tijek provedbe projekta, pozitivne i negativne aspekte te općenito svoja iskustva.
3. Analiza podataka: kao dio studije slučaja, analizirani su mjerljivi podaci za projekt, na primjer pokazatelji praćenja, kao izravan učinak projekta na radno okruženje, ciljnu populaciju i održivost.

3.9.2.2 Kriteriji odabira za studiju slučaja

Ovaj projekt odabran je prema sljedećim kriterijima:

- Opseg projekta: projekt je odabran na temelju prijedloga naručitelja iz dva razloga. Prvo, završetak projekta odgođen je do rujna 2023. godine, ali se ne planira dijeliti u daljnje faze provedbe, već će provedba u cijelosti biti dovršena u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Kao drugo, i najvažnije, provedene su aktivnosti radova na sustavima javne odvodnje i uređajima za pročišćavanje otpadnih voda, kao i nabava potrebne opreme.

- Početak provedbe projekta i status projekta: projekt je još uvijek u tijeku, no dobro napreduje te je stopa realizacije i plaćanja visoka (96,63 %). Kao takav, projekt također ima i vidljive rezultate.

Dostupnost korisnika: čak i ako se čini da je projekt dobar za studiju slučaja, korisnik mora biti voljan i dostupan za sudjelovanje u studiji slučaja. Osoba na ključnoj poziciji relevantnoj za projekt bila je voljna detaljno opisati provedbu projekta i odgovoriti na pitanja evaluatora.

3.9.3 Rezultati

Rezultati projekta mogu se podijeliti u dvije skupine. S jedne strane postoje mjerljive obveze (pokazatelji) koje su zadane pozivom, a s druge strane ciljevi koje postavlja korisnik na temelju poziva na dostavu projektnih prijedloga.

Projekt je s provedbom započeo 1. siječnja 2018. godine, a prvotno planirani završetak projekta bio je veljača 2023. godine, no službeno je produljen do rujna 2023. godine. Razlog produljenja je činjenica da je dobivanje građevinske dozvole trajalo puno dulje od očekivanog, pa su daljnje faze projekta također odgođene. Nadalje, zbog pandemije bolesti COVID-19 koja je dovela do prekida radova i bolesti radnika, građevinski radovi trajali su dulje od očekivanog.

- Očekivani rezultati projekta bili su povećanje povezanosti stanovništva na sustav javne opskrbe pitkom vodom, pročišćavanje vode i poboljšanje kvalitete vode. Za postizanje ovih rezultata korisnik je trebao poduzeti sljedeće radnje: izrada plana provedbe projekta i projektne dokumentacije,
- nabava opreme za izgradnju (na primjer kolektori, spremnici za zadržavanje vode, različiti bazeni itd.),
- pribavljanje potrebnih dozvala za nadogradnju: nakon izvedenih radova potrebno je izvršiti probne radove i ishoditi uporabnu dozvolu,
- investicijski radovi: izgradnja novih kanala, tlačnog cjevovoda, rekonstrukcija crpnih stanica itd.,
- usluge: stručni nadzor pri dogradnji uređaja za obradu otpadnih voda, pri novogradnji i rekonstrukciji sustava odvodnje i arheološki nadzor.

Rezultati se mogu pratiti pomoću pokazatelja definiranih na početku provedbe projekta. Ispitan je napredak rezultata i Tablica 73 prikazuje početne i ostvarene vrijednosti pokazatelja na temelju baze podataka ESIF MIS uz dodatna pojašnjenja dana na intervjuima.

Tablica 73 – Pokazatelji na razini projekata

Naziv pokazatelja	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Količina tereta onečišćenja koji se pročišćava u skladu sa zahtjevima Direktive 91/271/EEZ o obradi komunalnih otpadnih voda (6cb23-R)	0,00	1,43	0,00

Naziv pokazatelja	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Broj zaključenih ugovora o radovima za projekte sektora vodoopskrbe (6i-K)	0,00	2,00	2,00
Pročišćavanje otpadnih voda: Povećanje u broju stanovnika koji koriste poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda (CO19-N)	0,00	72.626,00	0,00
Izgradnja kišnih preljeva	0,00	7,00	0,00
Izgradnja novih crpnih stanica	0,00	40,00	40,00
Izgradnja pripreme za kućne priključke na sustav javne odvodnje	0,00	8.269,00	8.269,00
Izgradnja sustava odvodnje	0,00	150.854,00	149.733,14
Rekonstrukcija crpnih stanica	0,00	22,00	11,00
Rekonstrukcija sustava odvodnje	0,00	11.555,00	11.080,00
Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda	0,00	1,00	0,00

Izvor: Baza podataka ESIF MIS (dokument 'Objedinjeni izvještaj_Cut-off3112_PA6,9&2')

Prema ovim podacima više pokazatelja ukazuje na ostvareni napredak. S tim u vezi, za vrijeme intervjuja potvrđeno je da su od ukupno deset pokazatelja iz tablice 73 ciljne vrijednosti za pet pokazatelja već ostvarene, za tri će podatci biti dostavljeni do kraja godine, a za još dva u lipnju 2023. Korisnik je zadovoljan ovim rezultatima jer će svi kvalitativni ciljevi biti postignuti. Voditelj projekta izjavio je da su ciljne vrijednosti postignute bez poteškoća.

Što se tiče održivosti projekta, korisnik je svjestan da je životni vijek nove opreme ograničen i da se novi sustavi moraju održavati. Tijekom intervjuja naglašeno je da što više ljudi ima pristup sustavu vodoopskrbe, to se više usluga može poboljšati, a više korisnika donosi i više klijenata. Za ovaj mehanizam potrebna su česta ulaganja i moraju se pokriti i nova područja. Stoga se već planiraju poslovi održavanja. Dva glavna elementa planiranja su razvoj projektne dokumentacije (za vodoopskrbu) i ulaganje u pripreme odvodnog sustava.

Istovremeno, različitim financijskim sredstvima osigurat će se dugoročno poslovanje obnovljenog sustava vodoopskrbe: vlastita sredstva tvrtke Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o. te investicije općina i gradova. Također je dogovorena i suradnja s Hrvatskim vodama. Nadalje, potaknut uspješnim rezultatima projekta KK.06.4.2.18.0001, korisnik je već započeo potragu za dodatnim sredstvima (na primjer za nove projekte koji bi se sufinancirali iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova).

3.9.4 Nalazi i implikacije

Za vrijeme intervjuja identificirano je da su sljedeći čimbenici doprinijeli uspješnoj provedbi projekta. Ključni elementi uspjeha bili su:

1. Stručan i iskusan interni projektni tim čiji su članovi od počeka bili motivirani za provedbu projekta. Voditelj projekta naglasio je da je glavni element uspjeha bio pozitivan stav članova projektnog tima uz dobro odrađene pripremne poslove. Istaknuo je i da se njegov tim sastoji od mlađih motiviranih ljudi koji su bili spremni dati sve od sebe te su bili predani uspjehu projekta. Ova osobna motivacija je važna i na nju se ne može utjecati vanjskim djelovanjem. Drugim riječima: dobar tim, kvalitetno pripremljena dokumentacija i spremnost na investiranje glavni su primjeri dobre prakse. *Implikacija:* Iako se na unutarnju motivaciju članova internog tima ne može prisilno utjecati, način vođenja voditelja projekta može imati utjecaj na razinu motivacije. Stoga se predlaže pomoći voditeljima projekata u obnašanju njihovih dužnosti. To se može postići obukama o vođenju provedbe projekata ili forumima na kojima voditelji projekata mogu dijeliti primjere dobre prakse. Moguće je utjecati na učinkovitost projekta i putem savjetodavnih usluga ili usluga poduke.
2. Učenje na primjeru drugih vodnokomunalnih poduzeća: korisnik je učio od drugih, iskusnijih poduzeća. Na početku projekta voditelj projekta kontaktirao je vodnokomunalna poduzeća koja su provela slične projekte (u nekim slučajevima i u prošlom programskom razdoblju). Korisnik je komunicirao različitim metodama: izravni kontakt s drugim poduzećima (telefonski pozivi ili e-mail), Odjel ulaganja Hrvatskih voda pomogao je pronaći relevantne kontakte, a središnja jedinica Hrvatskih voda organizirala je i događaje na kojima su se predstavnici poduzeća nalazili kako bi razmjenjivali iskustva. Kao rezultat ovih razgovora, poduzeće Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o. došlo je do dva glavna zaključka.

Kao prvo, projektni tim uvažio je činjenicu da proces javne nabave može biti vrlo dugotrajan i da može odgoditi predviđeni početak aktivnosti projekta i izazvati velika kašnjenja. Korisnik je stoga objedinio četiri različita postupka javne nabave (iz različitih područja) u jednu veću nabavu te je time ubrzao cijeli proces. Kao drugo, korisnik je surađivao s izvrsnim tvrtkama odabranih putem javne nabave u okviru ugovora o bespovratnim sredstvima koje su nadgledale razvoj projekta i davale prijedloge. *Implikacije:*

- Učenje na temelju iskustava drugih poduzeća ključan je element uspjeha projekta. Predlaže se i buduće organiziranje događanja na kojima se prijašnji i trenutačni voditelji projekata mogu upoznati kako bi razmijenili iskustva. Ako se to pokaže kao učinkovita metoda, sudjelovanje na ovakvim forumima moglo bi se učiniti obveznim za voditelje projekata.
3. Za neke zadatke ili pitanja mogu se osmislići učinkovitija rješenja, poput organiziranja redovitih (online) sastanaka na kojima moraju sudjelovati korisnici kao i njihovi kolege. Na ovakvim događajima pruža se redovita prilika za postavljanje pitanja te dijeljenje informacija i rješenja iz prakse u širem krugu dionika. U nekim slučajevima povremena događanja mogu biti dostatna za potrebe prenošenja znanja, dok su u drugim slučajevima neophodni i korisni redoviti sastanci. Dobro razvijeni projektni planovi: Kako je spomenuo voditelj projekta, razlog za neometanu provedbu i postizanje zadanih ciljeva leži u fazi pripreme. Puno truda uloženo je u razdoblju pripreme projekta, pa nije došlo do problema tijekom provedbe.

Implikacija: Na temelju ovog primjera vidljiva je važnost detaljne pripreme planova za provedbu projekta. Predlaže se stoga od prijavitelja uvijek tražiti temeljito pripremljenu dokumentaciju.

Suradnja s lokalnim stanovništvom: čim je Naručitelj MRRFEU primijetio da je lokalno stanovništvo pokazalo zanimanje za projekt, organizirali su javne događaje. Na ovim javnim forumima korisnik je pokušao skupiti što više povratnih informacija od različitih dionika (npr. stanovnika, krajnjih korisnika). Dosad je organizirano oko 12 ovakvih okupljanja. Tokom prve

godine poduzeće Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o. primilo je 200 pitanja, tokom druge godine bilo je samo 100 pitanja, a ovaj se broj smanjio na 50 u posljednjoj godini. Kako bi došlo do javnosti, poduzeće se uglavnom koristilo medijima (televizija, internet, radio) u svrhu vidljivosti i promocije aktivnosti. Iako komentari i napomene javnosti nisu mogle biti primijenjene na ovaj projekt koji je u fazi provedbe, lokalna vlast uključila je prikupljene informacije u izradu vlastitih novih projekata. Na taj su način mišljenja ciljanih skupina uvažena u daljnjoj praksi. *Implikacija:* Organizacija ovakvih redovitih događaja nije bila obvezna, već je to bila ideja voditelja projekta. Poučen iskustvom, smatrao je da može doći do novih ideja pomoću percepcija različitih dionika. A čak i ako se te ideje više nisu mogle uklopiti u ovaj projekt, iskoristit će se u budućnosti.

Stoga se predlaže organizacija ovakvih javnih foruma kao način ciljanog širenja rezultata projekta jer na njima mogu sudjelovati različiti dionici, a prije svega krajnji korisnici rezultata ulaganja. Ova praksa je i obvezna kod primjerice nekoliko programa Europske unije, poput Interreg-a ili Obzora Europa. Takvi bi se elementi programa financiranja EU-a po potrebi mogli primjenjivati i na pozive koji se financiraju iz drugih EU izvora u Hrvatskoj.

4. Odlična suradnja s institucionalnim tijelima (dva ministarstva i Hrvatske vode): redovitom komunikacijom olakšala se provedba i omogućilo brzo i efikasno rješavanje određenih pitanja. Voditelj projekta naglasio je da su pripremni poslovi s ministarstvima tekli brzo zbog česte komunikacije. *Implikacija:* učinkovita komunikacija i stalna suradnja između dionika pomaže u rješavanju problema, otkrivanju potencijalnih neuskladenosti i u tome da se o problemima raspravi na vrijeme. Na taj se način izbjegavaju kašnjenja i greške nastale zbog manjka znanja ili iskustva, čime se podupire provedba projekta. Predlaže se primjena različitih alata u svim fazama procesa prijave i provedbe kojima se potiče uspostavljanje takvih radnih odnosa. Kako voditelj projekta često surađuje samo s Posredničkim tijelom razine 2, potrebno je podupirati ovaku vrstu suradnje. Na primjer, preporuka je da se od koordinatora u Posredničkom tijelu razine 2 i voditelja projekata traži da se osobno ili online sastanu barem jednom na početku provedbe projekta. Takav sastanak mogao bi potaknuti obje strane na uzajaman kontakt ako iskrnsu pitanja tijekom procesa provedbe.
5. Suradnja s dalnjim partnerima (prvenstveno s dva grada i četiri općine) bila je odlična i partneri su isto tako doprinijeli uspješnoj provedbi projekta. Dok je poduzeće Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o. finansiralo osnovnu rekonstrukciju već proведенog sustava za vodoopskrbu, lokalna tijela dobrovoljno su provela povezane aktivnosti koje su pridonijele rezultatima ulaganja: npr. ako se cijevi već moraju iskopati, jednostavnije je izvesti i dodatne potrebne radove tada nego ih naknadno iskopavati još jednom.

Implikacija: U slučaju većeg projekta predlaže se uključivanje lokalne vlasti, lokalnih tvrtki i drugih dionika zainteresiranih za razvojne projekte. Oni bi svojim kompetencijama mogli doprinijeti rezultatima i provesti daljne nadogradnje koje možda nisu dio glavnog projekta. Na taj bi se način mogli bi dodatno poboljšati i iskoristiti rezultati programa.

4 Sažetak nalaza, zaključaka i preporuka

#	Nalazi	Zaključci	Preporuke
1.	Sadržaj planiranih aktivnosti i objavljenih poziva odgovara potrebama, ciljevima i intervencijama kako je navedeno u operativnom programu. Troškovi nekih specifičnih ciljeva (npr. 6e2, 6ii1, 6ii2) ocjenjuju se podcijenjenima za potrebe odgovarajućeg financiranja i ostvarivanja planiranih ciljeva.	Osmišljene teorije promjena uglavnom predstavljaju koherentnu logiku u smislu potreba, definiranih ciljeva i planiranih intervencija u svim specifičnim ciljevima, a instrumenti provedbe osiguravaju očekivanu promjenu u većini slučajeva. Manji nedostaci mogu se uočiti u slučaju teorije promjena u pojedinim slučajevima, budući da postizanje nekih ciljnih vrijednosti nije osigurano na temelju planiranih aktivnosti. Može se zaključiti da je metodologija planiranja intervencije u cijelini bila primjerena osim nekoliko manjih pitanja. Postupci i operativne prakse učinkovito su služili primjeni metodologije u sustavu upravljanja i kontrole.	Metodologiju planiranja i povezanu operativnu praksu trebalo bi održavati u budućim programskim razdobljima. Potrebno je riješiti i izbjegići utvrđene manje logičke nedosljednosti, uglavnom razmatranjem utvrđivanja odgovarajućih ciljeva ili osiguravanjem planiranja odgovarajućih aktivnosti i resursa potrebnih za postizanje definiranih ciljeva. Kapaciteti za planiranje moraju se prilagoditi iznosu dostupnih resursa i broju područja politike koja će se rješavati budućim programima.
2.	Projekti kulturne baštine (6c1) posebno su bili pogodjeni kašnjenjima u provedbi aktivnosti i izmjenama proračuna projekata zbog neočekivanih okolnosti i dodatnih nepredviđenih troškova tijekom provedbe projekata uzrokovanih npr. posebnim potrebama obnove neočekivano otkrivenih objekata ili građevinskih dijelova.	Planiranje intervencija u području kulturne baštine nije moglo na odgovarajući način predvidjeti i procijeniti rizike nastupanja neočekivanih događaja tj. okolnosti koji uzrokuju dodatne nepredviđene troškove i vrijeme potrebno za rješavanje tih pitanja. Stoga su odstupanja od prvotnih planova projekta bila učestala i dovela su do značajnih kašnjenja u provedbi projekata ili raskida ugovora.	Predlaže se ulaganje više resursa u procese pripreme ulaganja u kulturnu baštinu. Potrebno je računati na visoku razinu nesigurnosti kod ovakvih projekata. Predlaže se još pažljivija izrada projektnih planova razvoja kulturne baštine sa značajnom fleksibilnošću u budućnosti, uzimajući u obzir veliku vjerojatnost nepredviđenih okolnosti koje dovode do dodatnih nepredviđenih troškova i kašnjenja u provedbi aktivnosti.
3.	U većini slučajeva pokazatelji su dobro osmišljeni i njima se mogu mjeriti opaženi učinci. Ipak, u sustavu pokazatelja uočeni su i određeni nedostaci, pa postoje primjeri kada pokazatelj nije dobro definiran, ili poveznica između pokazatelja i intervencije	Manjkavosti sustava pokazatelja otežavaju tumačenje, praćenje i procjenu učinaka samo na temelju pokazatelja (na primjer kod Specifičnog cilja 6i1). Analizu uočenih učinaka (neposredni rezultati i rezultati) i procjenu utjecaja ometa nedosljedno	Potrebno je provesti sustavan i opći pregled metodologije i procesa planiranja pokazatelja, kako bi se olakšalo praćenje i evaluacija. Jasnije definiranje pokazatelja, kao i kvalitetno prikupljanje, provjera i održavanje podataka mogu poboljšati kvalitetu

#	Nalazi	Zaključci	Preporuke
	programa nije jasna (npr. „CO09-N), prijavljene su različite vrijednosti u različitim izvorima podataka (npr. za "6c13-N", „CO09-N“, „6c22-N“, „6e12-N“, „6e21-N“, „6ca12-N“, „CO17-N“, „CO19-N“, „6cc22-N“) ili podaci o napretku pokazatelja nedostaju („6c21-R“). Broj dodatnih pokazatelja (pokazatelji na razini ugovora) jako je velik.	izvještavanje (npr. razlike u vrijednostima pokazatelja iz internih baza u odnosu na podatke o pokazateljima iz Godišnjeg izvješća o provedbi), loša kvaliteta podataka i nedostatak podataka potrebnih za procjenu učinka. Opsežna uporaba dodatnih pokazatelja predstavlja dodatno administrativno opterećenje za korisnike i administratore projekata, dok istovremeno tom praksom nije olakšalo razumijevanje učinaka i utjecaja intervencija.	informacija o učinku programa. Planiranjem bi se trebalo osigurati da su dostupni potrebni podaci za procjenu učinka u odgovarajućem obliku. U nekim slučajevima bi trebalo poticati korisnike da prilikom odabira pokazatelja na razini projekata više pažnje pridaju kvaliteti, a ne kvantiteti pokazatelja.
4.	Kod određenih specifičnih ciljeva i na nekim institucionalnim razinama, kao dobra praksa koja je imala značajan pozitivan utjecaj na učinkovitost provedbe tijekom intervjeta navedena je neometana komunikacija između različitih dionika sustava za upravljanje i kontrolu. S druge strane, u nekim slučajevima niska razina koordinacije i slaba komunikacija među dionicima dovodila je do nesporazuma i otežavala suradnju.	Suradnja i komunikacija između dionika bila je ključni faktor uspjeha u radu sustava upravljanja i kontrole te je imala veliki utjecaj na učinkovitost provedbe. Prema iskustvima iz provedbe, suradnja između dionika primjerna je u onim slučajevima u kojima se održavaju sastanci uživo ili ako postoji kontinuirana (pismena ili usmena) komunikacija između dionika. Najbolje prakse uočene su između Posredničkih tijela razine 1 i 2 (npr. zbog rada na istim lokacijama), Posredničkog tijela razine 2 i korisnika ili Posredničkog tijela i Upravljačkog tijela. Visoka fluktuacija djelatnika jedan je od ometajućih faktora postizanja dobrih osobnih kontakata i održavanja iskustava i stručnosti unutar institucija.	Poticanje komunikacije i stvaranje mogućnosti za olakšanu komunikaciju među dionicima preporučuje se čak i izvan formalnih sastanaka i postupaka. Potrebno je uspostaviti aktivne mehanizme kako bi se smanjila razina fluktuacije djelatnika u sustavu upravljanja i kontrole pomoći razradite posebnog okvira alata motivacije i sustava nagrađivanja.
5.	Nedostatak ljudskih kapaciteta jedna je od najvećih prepreka učinkovitoj provedbi na svim razinama sustava upravljanja i kontrole Europskih fondova, posebice u slučaju Posredničkog tijela razine 2. Ovaj je problem uočen kod gotovo svakog specifičnog cilja Prioritetne osi 6 (npr. kod 6e1, 6e2, 6i1, 6ii1, 6ii2, 6iii1, 6iii2 i 6iii3).	Ljudski resursi u sustavu upravljanja i kontrole nisu dovoljni da se nose s opterećenjem, posebice u razdobljima kada je količina posla iznimno velika. Posredničko tijelo razine 2 identificirano je kao dionik koji je najviše izložen ovom problemu.	Predlaže se provedba sveobuhvatnog postupka izgradnje kapaciteta u sustavu upravljanja i kontrole. Detaljan pregled postojećih ljudskih resursa i kapaciteta trebao bi biti dio procesa za identifikaciju intervencijskih točaka. Nadogradnja kapaciteta treba biti praćena temeljitim pregledom upravljanja učincima i sustavima za nagrađivanje i motivaciju.

#	Nalazi	Zaključci	Preporuke
6.	Trenutačno se ne provodi sustavno izravno prikupljanje povratnih informacija od ciljnih skupina o percepcijama o učincima intervencija financiranih pod Prioritetnom osi 6.	Različiti akteri sustava upravljanja i kontrole posjeduju tek necjelovite informacije o percepcijama ciljnih skupina. Trenutačno se u većini slučajeva do povratnih informacija može doći posredno, putem komunikacije različitih razina posredničkih tijela s krajnjim korisnicima projekata, također putem godišnje ankete među korisnicima koja djelomično pokriva temu percepcije ciljnih skupina.	Ako sustav upravljanja i kontrole ubuduće želi raspolagati redovitim i standardiziranim izravnim informacijama o percepcijama različitih dionika, potrebno je razraditi metodologiju takvog prikupljanja podataka, a finansijski i upravljački alati trebaju biti dostupni i dostatni za redovito prikupljanje i analizu takvih podataka.
7.	U mnogim slučajevima, postupci javne nabave trajali su puno dulje nego što je to bilo predviđeno izvornim planovima za provedbu projekata, što je uzrokovalo značajna odstupanja od planiranog rasporeda provedbe projektnih aktivnosti. Naknadna kontrola postupaka javne nabave (<i>ex-post</i> kontrola) od strane Posredničkog tijela razine 2 vrlo je dugotrajna.	<p>Ulaganja u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva (npr. Specifični ciljevi 6c1, 6c2) posebno su izložena i osjetljiva na kašnjenja zbog izraženog utjecaja sezonalnosti na projektne aktivnosti. Čak i manje kašnjenje tako primjerice može rezultirati jednogodišnjom stankom u provedbi jer se povezane aktivnosti mogu obavljati samo u određeno doba godine.</p> <p>Brojni korisnici nemaju dovoljno iskustva i stručnosti za provedbu postupaka javne nabave što po provedenim <i>ex-post</i> kontrolama postupaka javne nabave rezultira utvrđenim nepravilnostima. S druge strane, kapaciteti jedinica odgovornih za <i>ex-post</i> kontrole isto tako nisu dovoljni za pravovremeno provođenje kontrole.</p>	<p>Značajno trajanje postupaka javne nabave treba uzeti u obzir pri planiranju dinamike provedbe projekta. Točno planiranje posebno je važno u slučaju projekata čije aktivnosti i raspored provedbe podliježu posebnim rizicima u slučaju kašnjenja.</p> <p>Korisnicima je potrebno osigurati stručnost na području javne nabave putem usavršavanja i edukacija, a u cilju pravovremene i učinkovite provedbe postupaka javne nabave u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi kako bi se izbjegle nepravilnosti i posljedično finansijske korekcije. Potrebno je osigurati dodatne treninge i omogućiti što jednostavnije angažiranje vanjskih stručnjaka. Ključno je znatno poboljšati kapacitete, astručnost i motivaciju jedinica odgovornih za <i>ex-post</i> kontrolu postupaka javne nabave u sustavu upravljanja i kontrole kroz redovite tečajeve i motivirajuću naknadu za rad. Također je ključno smanjiti fluktuaciju zaposlenika različitim metodama razvoja ljudskih potencijala kako bi se zadržao iskusan i kvalificirani kadarjedinica zadužen za <i>ex-post</i> kontrole postupaka javne nabave.</p>

#	Nalazi	Zaključci	Preporuke
8.	Učinci povećanja cijena jedan su od glavnih razloga odstupanja od izvornim projektnih planova, a odnosili su se na većinu projekata. Negativni trendovi u pojedinim relevantnim sektorima zahtijevali su izmjenu mnogih proračunskih sredstava za projekte, a uključivanje dodatnih sredstava postalo je neizbjegljivo ili čak dovelo do raskida ugovorenih projekata.	Korisnici kao i sustav upravljanja i kontrole nisu spremni brzo i učinkovito reagirati na negativne učinke povećanja cijena na proračune projekata. Iako su počele pripreme za osiguranje dodatnih sredstava za projekte u riziku od raskida, još uvijek nisu dostupni univerzalni alati i dosta resursi za rješavanje povezanih problema.	Sustav upravljanja i kontrole treba i u budućem razdoblju pokazati fleksibilnost u podržavanju i usvajanju izmjene proračuna projekta kao i prolongiranju rokova za završavanje projekata za takve projekte. Administrativne postupke trebalo bi pojednostaviti kako bi se olakšao taj postupak. Potrebno je razraditi standardne procedure za rješavanje finansijskih problema kod projekata koji su u riziku od raskida ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava zbog povećanja cijena na tržištu. Korisnicima ovih projekata trebaju biti na raspolaganju dodatna sredstva.
9.	Komplementarnost projekata usmjerenih na isto razvojno ulaganje s različitim aspekata i financiranih iz različitih izvora dobro je funkcioniralo u slučaju Prioritetne osi 6. Primjerice, iz Europskog fonda za regionalni razvoj (Operativni program „Konkurentnost i kohezija“) mogla se financirati izgradnja zgrade, dok su se pomoću Europskog socijalnog fonda (Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“) financirale usluge i događanja koji tom objektu daju funkciju.	Koordinirano planiranje i provedba komplementarnih projekata financiranih iz različitih izvora imali su značajnu dodanu vrijednost u korištenju sinergije i učinaka tih projekata koji se međusobno jačaju. Ključ uspjeha je dobro planiranje i redovita komunikacija relevantnih dionika iz institucija sudionica u procesu.	Metode koordiniranog zajedničkog planiranja komplementarnih projekata financiranih iz različitih izvora treba identificirati kao dobru praksu i korištenje u budućim procesima programiranja.
10.	Iako je na početku razrade projekata pažljivo analizirana i planirana izvedivost i održivost ulaganja, često je upitna pouzdanost studija izvodljivosti. Prema intervjuiima provedenima tijekom evaluacije, jedan od razloga mogao bi biti taj što je korisnicima u razdoblju prijave jedini cilj pod svaku	Sustav upravljanja i kontrole često nema dovoljne kapacitete niti prikladne metodološke alate kojima bi se potvrdilo jesu li studije izvedivosti i planovi održivosti valjani i realni. Povećanje cijena i nepovoljni tržišni trendovi nužno će utjecati na finansijsku izvedivost tekućih ulaganja i mogu ugroziti održivost već operativne infrastrukture završenih projekata kroz rastuće troškove održavanja. Takve	Potrebno je osigurati mogućnosti i uvjete za detaljniju analizu studija izvodljivosti i planova održivosti projektnih prijava za posrednička tijela prije donošenja odluke o ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava. Praćenje i redovito ažuriranje ovih planova trebalo bi biti dio procesa praćenja provedbe i nakon tog razdoblja, posebice u razdobljima nepredvidivog

#	Nalazi	Zaključci	Preporuke
	cijenu dokazati izvedivost i održivost svojih projektnih prijedloga. Gospodarsko se okruženje u zadnje vrijeme znatno pogoršalo diljem EU-a, čime se pozornost skrenula na izvedivost i održivost projekata.	situacije zahtijevaju reviziju proračuna projekata u provedbi kao i planova održivosti korisnika.	gospodarskog okruženja koje se očekuje u nadolazećim godinama. Sustav upravljanja i kontrole treba pružiti podršku i pružiti povezane usluge u tom procesu (npr. osiguranje kontrole svih projekata, pružanje ekonomskih predviđanja itd.). Trebalo bi uspostaviti administrativne mehanizme kako bi se olakšala i omogućila jednostavna i brza izmjena ugovora ako je to potrebno iz finansijskih razloga. Treba razraditi „financijski plan za nepredviđene situacije“ kako bi se osigurala dodatna sredstva za projekte u riziku od raskida zbog negativnih učinaka ekonomskih trendova.
11.	Problemi s kapacitetima za izvršenje građevinskih radova: samo ograničen broj tvrtki može raditi na građevinskim radovima na kulturnoj baštini (Specifični cilj 6c1, 6c2).	Pronalaženje i ugovaranje odgovarajućih tvrtki dugotrajno je i uzrokuje kašnjenja u provedbi.	Ograničenja raspoloživih kapaciteta za građevinske radove na lokalitetima i zgradama kulturne baštine moraju se uzeti u obzir pri planiranju infrastrukturnih projekata.
12.	Komplementarnost između Specifičnog cilja 6c1 i 6e2 je prikladno planirana, a njihova sinergija omogućila je znatnije promjene od očekivanih zbog pažljivog planiranja, koordinirane provedbe i redovitih sastanaka između dionika u sustavu upravljanja i kontrole.	Koordiniranim planiranjem i iskorištavanjem sinergija između specifičnih ciljeva uspješno su pojačani učinci.	Koordinirano planiranje i dosljedna provedba različitih specifičnih ciljeva treba se zadržati kao dobra praksa.

5 Dodatak

5.1 Prilog 1: Popis literature

Designing and Evaluation - Tool #46, (dostupno samo na engleskom jeziku), Europska komisija, preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/better-regulation-toolbox-46_en_0.pdf

DIREKTIVA 2000/60/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike, preuzeto 12. prosinca 2021. s poveznice:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0060&from=EN>

Direktiva o komunalnim otpadnim vodama, Direktiva o otpadu, Europska komisija (n.d.). Preuzeto 24. svibnja 2022. s poveznice (dostupna je samo na engleskom jeziku):

https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/legislation/directive_en.htm

DIREKTIVA 2008/56/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji), preuzeta 24. svibnja 2022. s poveznice: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0056&from=EN>

Direktive EU o zaštiti ptica i staništa. (2014.). Preuzeto 24. svibnja 2022. s poveznice:

<https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/brochures/nat2000/en.pdf>

Ekološka mreža natura 2000 u Republici Hrvatskoj (2022.), Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, preuzeto 14. veljače 2022. s poveznice: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/ekoloska-mreza-natura-2000/ekoloska-mreza-natura-2000-u-republici-hrvatskoj/1211>

Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. (2013.), Vlada Republike Hrvatske, preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice:

https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/hr_i_eu/eu_fondovi/eko_program_rh_2013/Ekonomska%20program%20Republike%20Hrvatske%202013.pdf

Europa 2020. - Strategija za pametan, održiv i uključiv rast. (2010.). Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: <https://www.strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf>

Evalsed Sourcebook: Method and Techniques, (dostupno samo na engleskom jeziku), Europska komisija, preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/evaluation_sourcebook.pdf#page=172

Guidance Document on Monitoring and Evaluation – European Regional and Development Fund and Cohesion Fund. Concepts and Recommendations, (dostupno samo na engleskom jeziku), Europska

Komisija, (2013.), preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/wd_2014_en.pdf

Guidance for the design of quantitative survey-based evaluation Scarpa, R. (2012.). (dostupno samo na engleskom jeziku). Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/doc/performance/scarpa.pdf

Hrvatske vode. *Ustrojstvo*. (n.d.). Preuzeto 15. siječnja 2022. s poveznice:
<https://www.voda.hr/hr/ustroj>

Internetska stranica Vinkovačkog vodovoda i kanalizacije d.o.o. (<https://vkk.hr>)

Introduction to the EU Water Framework Directive, Europska komisija, (n.d.), (dostupno samo na engleskom jeziku), preuzeto 5. svibnja 2022. s poveznice:
https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/info/intro_en.htm

Izvješće o komunalnom otpadu za 2020. godinu (2021.), preuzeto 15. siječnja 2022. s poveznice:
https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/OTP_Izvje%C5%A1A1%C4%87e%20o%20komunalnom%20otpadu%20za%202020.%20godinu_7_10_2021.pdf

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Unutarnje Ustrojstvo. mingor.gov.hr. (n.d.). preuzeto 15. siječnja 2022. s poveznice: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/unutarnje-ustrojstvo/1077>

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (NN 13/2021), preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html

Nacionalni plan djelovanja na okoliš (NN 46/2002), preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_04_46_925.html

ODLUKA br. 1386/2013/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 20. studenoga 2013. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2020. „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta”, preuzeto 12. siječnja 2022. s poveznice: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D1386&from=EN>

Odluka o donošenju Plana upravljanja vodnim područjima 2016. - 2021. (NN 66/2016), preuzeto 24. svibnja 2022. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_07_66_1623.html

Online course for transition coaches, (dostupno samo na engleskom jeziku), INTENSE. (n.d.), preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: <https://intense-eu.info/courses/preparation-course-for-transition-coaches/lessons/basic-concepts/>

Opis programskega područja: „Kultura”, Ministarstvo kulture i medija (2021.), preuzeto 14. veljače 2022. s poveznice: <https://min-kulture.gov.hr/unesco-16291/programska-podrucja-16482/kultura-4786/4786>

Osnovni pregled projekta KK.06.4.2.18.0001 Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture na području aglomeracija: Vinkovci, Otok, Ivankovo i Černa (n.d.), Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o., preuzeto u lipnju 2022. s poveznice: <https://vvk.hr/wp-content/uploads/2022/03/Poboljsanje-vodnokomunalne-infrastrukture-na-području-aglomeracija-Vinkovci-Otok-Ivankovo-i-Černa.pdf>

<https://vvk.hr/aglomeracija-vinkovci-otok-ivankovo-i-cerna-zahtjevi-za-besplatne-pripreme-za-prikljucke-primaju-se-do-4-travnja-2022-godine/> I <https://vvk.hr/uspjesno-zavrsen-tehnicki-pregled-upov-a-josine/>

Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. - 2022. godine (2017.). Preuzeto 20. prosinca 2021. s poveznice: https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA-ZA-PROCJENU-UTJECAJA-NA-OKOLIS-ODRZIVO-GOSPODARENJE-OTPADOM/Sektor%20za%20odr%C5%BEivo%20gospodarenje%20otpadom/Ostalo/management_plan_of_the_republic_of_croatia_for_the_period_2017-2022.pdf

Plan protuminskog djelovanja do 2021. godine. Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo obrane. (2016). Preuzeto 15. siječnja 2022. s poveznice: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2021/srpanj/70%20sjednica%20VRH/70%20-%202015.doc>

Praćenje stanja prirode (2018.), Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, preuzeto 24. svibnja 2022. s poveznice: <https://www.haop.hr/hr/tematska-područja/prirodne-vrijednosti-stanje-i-ocuvanje/pracanje-stanja-prirode>

Plan zaštite okoliša Republike Hrvatske za razdoblje do 2020. godine, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike (2019.), preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: <https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/KLIMA/SZOR/Plan-za%c5%a1tite-okoli%c5%a1a-srpanj-2019.pdf>

Scenarios for Integrated Territorial Investments - European Commission, (dostupno samo na engleskom jeziku), Europska komisija, preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/iti_en.pdf

Sedmi Akcijski Program Zaštite Okoliša I Održivi Gradovi. (2014.). Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/COR-2013-07987-00-00-AC-TRA-HR.doc/content>

Strategija bioraznolikosti za 2020. (2011.). Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://publications.europa.eu/resource/cellar/54584304-3354-494b-84cf-13e921f7e50f.0024.02/DOC_3

Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske. (2009.). Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_03_30_658.html

Strategija upravljanja vodama. (2009.). Preuzeto 24. svibnja 2022. s poveznice: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/cro186416.pdf>

Strategija za bioraznolikost do 2030. (2020.), preuzeto 24. svibnja 2021. s poveznice: https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_hr

Uvod u kohezijsku politiku EU-a za razdoblje 2014.–2020., Europska komisija, preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_en.pdf

Uredba o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vezi s ciljem „Ulaganje za rast i radna mjesta“, Narodne novine 107/14, 23/15, 129/15, 15/17, 18/17 - Ispravak, 46/21 i 49/21, (2021.)

UREDBA (EU) br. 1303/2013 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006, preuzeto 12. prosinca 2021. s poveznice: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2013:347:TOC>

Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Dokument 12012J/TXT, preuzeto 12. prosinca 2022. s poveznice: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:12012J/TXT>

Ustrojstvo Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova europske unije. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU. (2022.). Preuzeto 15. siječnja 2022. s poveznice: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo-ministarstva-regionalnoga-razvoja-i-fondova-europske-unije/3802>

Vanclay, F. (2012, February). Guidance for the design of qualitative case study evaluation – A short report to DG Regio. Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/doc/performance/Vanclay.pdf

Waste and Water Management in Croatia, Matković, L. (2018.), (dostupno samo na engleskom jeziku), preuzeto 24. svibnja 2022. s poveznice:

https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/sites/trade/files/market_studies/2018-Waste%20and%20Water%20Management%20in%20Croatia.pdf

Zakon o gradnji. (2013). NN 153/2013 Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_153_3221.html

Zakon o zaštiti okoliša (2013). NN 80/2013 Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_80_1659.html

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša (NN 12/2018), preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_02_12_264.html

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša. (NN 118/2018 (2018)). Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_118_2345.html

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša. NN 78/2015 (2015.). Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1498.html

Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014. – 2020. (2014.). NN 92/2014 Preuzeto 13. prosinca 2021. s poveznice: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_07_92_1838.html

5.2 Prilog 2: Popis poziva u sklopu prioritetne osi 6

Specifični cilj	Referentna oznaka (MIS oznaka)	Naziv postupka dodjele
6c1	KK.06.1.1.01	Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine
6c1	KK.06.1.1.03	Izravna dodjela za strateški projekt "Arheološki park Vučedol"
6c1	KK.06.1.1.04	ITU - Integrirani program - Interpretacijski centar Ivana Brlić Mažuranić
6c1	KK.06.1.1.02	ITU- Revitalizacija kulturne baštine urbane aglomeracije Osijek
6c1	KK.06.1.1.05	ITU- Revitalizacija kulturne baštine u urbanom području Pula
6c1	KK.06.1.1.13	Priprema i provedba integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine na području Slavonije, Baranje i Srijema
6c1	KK.06.1.1.08	ITU - Otvorene ljetne pozornice Urbane aglomeracije Split
6c1	KK.06.1.1.09	ITU - Obnova kulturne baštine urbanog područja Zadar
6c1	KK.06.1.1.15	ITU - PALAČA ŽIVOTA –GRAD MIJENA / PALACE OF LIFE, CITY OF CHANGES Integrirani program razvoja posjetiteljske infrastrukture stare gradske jezgre s Dioklecijanovom palačom
6c1	KK.06.1.1.12	ITU - Kuća Tambure- Slavonska notna bajka- opremanje
6c1	KK.06.1.1.11	ITU - Povežimo se baštinom
6c1	KK.06.1.1.06	ITU - Čuvar baštine kao katalizator razvoja, istraživanja i učenja – novi Hrvatski prirodoslovni muzej
6c1	KK.06.1.1.16	ITU - Obnova zgrade stare škole i kulturno-turistička revitalizacija kroz ITU mehanizam – EKOMUZEJ BISTRA
6c1	KK.06.1.1.10	ITU - Obnova Tvrđave - opremanje
6c1	KK.06.1.1.17	ITU - Revitalizacija nekadašnjeg kina Edison u funkciji pokretanja integriranih turističkih programa u gradu Karlovcu
6c2	KK.06.1.2.01	Promicanje održivog korištenja prirodne baštine u nacionalnim parkovima i parkovima prirode
6c2	KK.06.1.2.02	Promicanje održivog razvoja prirodne baštine

Specifični cilj	Referentna oznaka (MIS oznaka)	Naziv postupka dodjele
6c2	KK.06.1.2.03	Promicanje održivog razvoja prirodne baštine na području Slavonije, Baranje i Srijema
6e1	KK.06.2.1.01	Uspostava Nacionalnog referentnog laboratoriјa za emisije iz motora s unutarnjim izgaranjem za necestovne pokretne strojeve
6e1	KK.06.2.1.02	Proširenje i modernizacija državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka - AIRQ
6e2	KK.06.2.2.01	ITU - Revitalizacija kompleksa Benčić (Cigleni i T-objekt)
6e2	KK.06.2.2.02	ITU - CENTAR ZA MLADE i novo urbanističko rješenje za prostor oko Centra
6e2	KK.06.2.2.03	ITU - Kuća Tambure - Slavonska notna bajka (infrastrukturni radovi)
6e2	KK.06.2.2.04	ITU- Razvoj i unaprjeđenje osječke Tvrđe
6e2	KK.06.2.2.06	ITU - Revitalizacija brownfield lokacija ZG
6e2	KK.06.2.2.08	ITU- Komunalna infrastruktura u Tvrđavi Brod
6e2	KK.06.2.2.10	ITU- Regionalni transfuzijski centar KBC Split
6e2	KK.06.2.2.15	ITU - Revitalizacija brownfield lokacija Urbane aglomeracije Rijeka
6e2	KK.06.2.2.12	ITU - Brownfield na području Urbane aglomeracije Split
6e2	KK.06.2.2.13	ITU - Revitalizacija brownfield lokacija Urbanog područja Zadar
6e2	KK.06.2.2.07	ITU - Obnova brownfield lokacija u urbanom području Pula
6e2	KK.06.2.2.14	ITU - Obnova Tvrđave
6e2	KK.06.2.2.05	ITU - Centar za posjetitelje
6e2	KK.06.2.2.16	ITU - Mehanika - polivalentni centar
6e2	KK.06.2.2.18	ITU - Obnova brownfield lokacije nekadašnjeg kina Edison
6e2	KK.06.2.2.09	ITU - Razvoj zone Dračevac - Tehnološki park Split - Dračevac
6e2	KK.06.2.2.17	ITU - Centar za mlade (faza II.) - Parterno uređenje okoliša Centra za mlade u sklopu bivše vojarne u ulici Stjepana Radića u Zadru
6i1	KK.06.3.1.01	Ograničeni poziv za dostavu projektnog prijedloga izgradnje Centra za gospodarenje otpadom Biljane Donje u Zadarskoj županiji
6i1	KK.06.3.1.02	Uspostava cjelovitog i održivog sustava gospodarenja otpadom na području Šibensko-kninske županije - Županijski centar za gospodarenje otpadom Bikarac faza II

Specifični cilj	Referentna oznaka (MIS oznaka)	Naziv postupka dodjele
6i1	KK.06.3.1.03	Građenje reciklažnih dvorišta
6i1	KK.06.3.1.04	Sanacija i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada
6i1	KK.06.3.1.05	Nabava dodatne opreme za Županijski centar za gospodarenje otpadom Marišćina
6i1	KK.06.3.1.07	Provedba programa izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom
6i1	KK.06.3.1.06	Sanacija lokacije visokoonečišćene opasnim otpadom - jama Sovjak
6i1	KK.06.3.1.08	Izrada studijsko-projektne dokumentacije za centre za gospodarenje otpadom Zagreb, Orlovnjak i Šagulje
6i1	KK.06.3.1.09	Nabava spremnika za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada
6i1	KK.06.3.1.10	Centar za gospodarenje otpadom u Splitsko-dalmatinskoj županiji
6i1	KK.06.3.1.11	Centar za gospodarenje otpadom Babina gora
6i1	KK.06.3.1.12	Izgradnja i/ili opremanje postrojenja za sortiranje odvojeno prikupljenog otpadnog papira, kartona, metala, plastike i drugih materijala
6i1	KK.06.3.1.13	Sanacija zatvorenih odlagališta neopasnog otpada
6i1	KK.06.3.1.15	Izgradnja i opremanje postrojenja za biološku obradu odvojeno sakupljenog biootpada
6i1	KK.06.3.1.14	Centar za gospodarenje otpadom Dubrovačko-neretvanske županije Lučino Razdolje
6i1	KK.06.3.1.17	Uspostava postrojenja za obradu/recikliranje građevnog i/ili krupnog (glomaznog) komunalnog otpada
6i1	KK.06.3.1.16	Uspostava reciklažnih dvorišta
6i1	KK.06.3.1.18	Nabava komunalnih vozila za odvojeno prikupljanje otpada
6i1	KK.06.3.1.20	Izgradnja RCGO Piškornica za 4 županije SZ Hrvatske
6i1	KK.06.3.1.21	Sanacija odlagališta komunalnog otpada Karepovac
6i1	KK.06.3.1.22	Tehnička pomoć Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja za održivo gospodarenje otpadom – prijelaz na kružno gospodarstvo
6i1	KK.06.3.1.19	Interventna mjera za smanjenje odlaganja komunalnog otpada nastalog u Gradu Zagrebu

Specifični cilj	Referentna oznaka (MIS oznaka)	Naziv postupka dodjele
6ii1	KK.06.4.1.01	Regionalni vodoopskrbni sustav Osijek (faza II)
6ii1	KK.06.4.1.03	Regionalni vodoopskrbni sustav Zagrebačke županije - Zagreb Istok
6ii2	KK.06.4.2.01	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Petrinja
6ii2	KK.06.4.2.02	Projekt prikupljanja, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području aglomeracije Rovinj
6ii2	KK.06.4.2.03	Projekt prikupljanja, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području otoka Krka
6ii2	KK.06.4.2.04	Projekt poboljšanja vodnokomunalne infrastrukture grada Osijeka (faza II)
6ii2	KK.06.4.2.05	Sustav odvodnje s uređajima za pročišćavanje otpadnih voda grada Poreča - FAZA 2
6ii2	KK.06.4.2.06	Projekt poboljšanja vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Virovitica FAZA II
6ii2	KK.06.4.2.07	Projekt - Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Županija FAZA 2
6ii2	KK.06.4.2.08	Poboljšanje vodno - komunalne infrastrukture grada Vukovara - Faza 2
6ii2	KK.06.4.2.10	Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Varaždin
6ii2	KK.06.4.2.09	Postupak izravne dodjele za strateške projekte - Razvoj vodokomunalne infrastrukture Nova Gradiška - faza II
6ii2	KK.06.4.2.11	Postupak izravne dodjele za strateške projekte-Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Vodice - Tribunj - Srima Faza II
6ii2	KK.06.4.2.13	Rugvica-Dugo Selo sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
6ii2	KK.06.4.2.12	Sustav prikupljanja i odvodnje otpadnih voda aglomeracije Varaždinske Toplice
6ii2	KK.06.4.2.14	Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Donja Dubrava
6ii2	KK.06.4.2.15	Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Mursko Središće
6ii2	KK.06.4.2.16	Sustav vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Jastrebarsko
6ii2	KK.06.4.2.17	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Nin-Privlaka-Vrsi

Specifični cilj	Referentna oznaka (MIS oznaka)	Naziv postupka dodjele
6ii2	KK.06.4.2.19	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Đakovo
6ii2	KK.06.4.2.22	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Lipik-Pakrac
6ii2	KK.06.4.2.23	Projekt vodoopskrbe i odvodnje Valpovo – Belišće
6ii2	KK.06.4.2.18	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracija Vinkovci, Otok, Ivankovo i Cerna za prijavu izgradnje vodno-komunalne infrastrukture
6ii2	KK.06.4.2.20	Razvoj vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Pleternica
6ii2	KK.06.4.2.21	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture na području aglomeracije Požega
6ii2	KK.06.4.2.24	Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Aglomeracije Velika Gorica
6ii2	KK.06.4.2.25	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracije Rijeka
6ii2	KK.06.4.2.26	Sustav vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Šibenik
6ii2	KK.06.4.2.27	Izgradnja sustava prikupljanja i odvodnje otpadnih voda sustava odvodnje Zabok i sustava odvodnje Zlatar
6ii2	KK.06.4.2.28	Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Betina-Murter
6ii2	KK.06.4.2.29	Poboljšanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u aglomeracijama Umag-Savudrija-Novigrad istarski
6ii2	KK.06.4.2.31	Razvoj vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Novska
6ii2	KK.06.4.2.32	Projekt prikupljanja, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području aglomeracije Vrbovec
6ii2	KK.06.4.2.30	Sustav odvodnje otpadnih voda aglomeracije Novi Vinodolski, Crikvenica i Selce
6ii2	KK.06.4.2.33	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Novalja
6ii2	KK.06.4.2.34	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Bjelovar
6ii2	KK.06.4.2.35	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Sinj
6ii2	KK.06.4.2.36	Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Kutina
6ii2	KK.06.4.2.38	Poboljšanje vodno - komunalne infrastrukture Aglomeracije Kaštela-Trogir

Specifični cilj	Referentna oznaka (MIS oznaka)	Naziv postupka dodjele
6ii2	KK.06.4.2.39	Projekt poboljšanja vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Zaprešić
6ii2	KK.06.4.2.40	Projekt poboljšanja vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Zadar-Petrčane
6ii2	KK.06.4.2.43	Projekt izgradnje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracija Jelsa-Vrboska i Stari Grad
6ii2	KK.06.4.2.42	Projekt integralnog sustava vodoopskrbe i odvodnje Cetinske krajine – Trilj, Otok i Dicmo
6ii2	KK.06.4.2.44	Razvoj vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Metković
6ii2	KK.06.4.2.41	Poboljšanje vodno – komunalne infrastrukture aglomeracije Split – Solin
6ii2	KK.06.4.2.45	Projekt poboljšanja vodnokomunalne infrastrukture aglomeracija Cres, Martinšćica, Nerezine, Mali i Veli Lošinj
6ii2	KK.06.4.2.46	Projekt poboljšanja vodnokomunalne infrastrukture na području aglomeracije Beli Manastir
6ii2	KK.06.4.2.47	RAZVOJ VODNOKOMUNALNE INFRASTRUKTURE AGLOMERACIJE PLOČE
6ii2	KK.06.4.2.48	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Koprivnica
6ii2	KK.06.4.2.49	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Semeljci
6ii2	KK.06.4.2.50	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Našice
6ii2	KK.06.4.2.51	Izgradnja vodnokomunalne infrastrukture aglomeracija Đurđevac, Virje, Ferdinandovac i Podravske Sesvete
6ii2	KK.06.4.2.52	Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Pitomača
6ii2	KK.06.4.2.37	Izgradnja vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Imotski
6ii2	KK.06.4.2.53	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Slatina
6ii2	KK.06.4.2.55	Razvoj vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Križevci
6ii2	KK.06.4.2.54	Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Karlovac-Duga Resa
6ii2	KK.06.4.2.56	Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Ivanec
6ii2	KK.06.4.2.57	Razvoj vodnokomunalne infrastrukture aglomeracije Ivanić-Grad
6ii2	KK.06.4.2.58	Razvoj vodno-komunalne infrastrukture Dubrovnik

Specifični cilj	Referentna oznaka (MIS oznaka)	Naziv postupka dodjele
6iii1	KK.06.5.1.01	Uspostava nacionalnog sustava za praćenje invazivnih stranih vrsta
6iii1	KK.06.5.1.02	Identifikacija i kartiranje morskih staništa
6iii1	KK.06.5.1.03	Razvoj sustava praćenja stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova
6iii2	KK.06.5.2.01	Izrada planova upravljanja strogo zaštićenim vrstama (s akcijskim planovima)
6iii2	KK.06.5.2.02	Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta
6iii2	KK.06.5.2.03	Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000
6iii2	KK.06.5.2.04	Unapređenje i povećanje kapaciteta oporavilišta za divlje životinje
6iii2	KK.06.5.2.06	Evidentiranje posebnog pravnog režima kao doprinos učinkovitijem upravljanju zaštićenim područjima
6iii2	KK.06.5.2.07	Očuvanje i zaštita koraljnog grebena Cladocora caespitosa i livada morske cvjetnice Posidonia oceanica u Nacionalnom parku Mljet
6iii2	KK.06.5.2.08	Izrada šumskogospodarskih planova kao planova upravljanja ekološkom mrežom – Ecomanager
6iii3	KK.06.5.3.01	Razminiranje, obnova i zaštita šuma i šumskog zemljišta u zaštićenim i Natura 2000 područjima u dunavsko-dravskoj regiji – NATURAVITA
6iii3	KK.06.5.3.02	Razminiranje i očuvanje šumskih ekosustava u zaštićenim i Natura 2000 područjima u Ličko-senjskoj i Zadarskoj županiji - Fearless Velebit
6iii3	KK.06.5.3.03	Razminiranje i zaštita šuma na kršu u Natura 2000 područjima u jugozapadnom dijelu Karlovačke županije - Karlovac Karst

5.3 Prilog 3: Popis provedenih intervjuja

Institucija	Datum održavanja intervjuja
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (Upravljačko tijelo)	08.06.2022. 09.09.2022.
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (Upravljačko tijelo – Integrirana teritorijalna ulaganja)	09.06.2022.
Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata	26.08.2022.

Institucija	Datum održavanja intervjuja
Europske unije (Posredničko tijelo razine 2)	
Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (Posredničko tijelo razine 1)	24.06.2022.
Hrvatske vode (Posredničko tijelo razine 2)	21.06.2022.
Vinkovački vodovod i kanalizacija d.o.o. (Korisnik projekta)	27.10.2022.

5.4 Prilog 4: Pitanja postavljena na intervjuima

Pozadina

- Pod prioritetnom osi 6 ugovoreno je 785 projekata, od kojih je 396 završeno, a 372 su na cut-off datum ovog vrednovanja još uvijek u tijeku, dok ih je ukupno 17 raskinuto.

Pitanja postavljena na intervjuima

1. Općenita pitanja
 - Molimo opišite točnu ulogu, nadležnosti i zadaće vaše organizacije s obzirom na prioritetnu os 6!
 - Koje su vaše osobne odgovornosti i zadaće? Imate li pregled cijele prioritetne osi ili se bavite samo nekim određenim područjem ili aktivnostima?
2. Napredak i odstupanja
 - Koja je vaša cjelokupna ocjena napretka provedbe prioritetne osi 6?
 - Koji su najvažniji problemi i uska grla s kojima ste se susreli tijekom provedbe i zbog kojih je razloga došlo do njih?
 - Postoje li i određeni vanjski čimbenici (na koje ne možete utjecati, izvan samih intervencija) koji su utjecali na provedbu ili na očekivane ishode programa?
 - Primjećujete li ikakve dodatne rizike koji bi ubuduće mogli ugroziti pravovremenu provedbu poziva ili postizanje ciljnih vrijednosti pokazatelja?
 - Koje ste sve korake poduzeli dosad i koje sve još planirate poduzeti kako biste riješili te ili probleme uklonili rizike?
3. Institucionalna i operativna pitanja
 - Koje su lekcije naučene u ovom programskom razdoblju? Možete li navesti primjere dobre/loše prakse u vezi s radom vaše ustrojstvene jedinice/organizacije i s obzirom na njezinu suradnju i komunikaciju s drugim dionicima, kao i u vezi s pravilima za provedbu?
 - Molimo opišite suradnju svoje organizacije s drugim dionicima uključenima u provedbu (upravljačko tijelo, posredničko tijelo razine 1/2, linijska ministarstva, korisnici itd.)!
 - Jesu li kapaciteti vaše organizacije dostatni (podjednako s obzirom na kvalitetu i kvantitetu) za obavljanje poslova i učinkovitu provedbu prioritetne osi?
 - Planirate li poduzimanje određenih koraka kako biste riješili probleme s kapacitetima ili imate li kakvih prijedloga?
4. Percepције ciljnih skupina

- Dobivate li kakve povratne informacije od korisnika u vezi s učincima projekata ili rada sustava upravljanja i kontrole?
- Imate li kakvih prijedloga za ubuduće u vezi s procesom provedbe, internim pravilima i procedurama, i radom i suradnjom dionika na različitim razinama u institucionalnom dijelu sustava provedbe?